A. RÎBACOV

Stiletul

Lei 5,95

ANATOLI RÎBAKOV

STILETUL

In romîneşte de
M. GAFTON şi P. BUCŞA

Ediţia a IV-a

EDITURA TINERETULUI

Ilustrații de
O. VEREISKI
Coperta de J. ALĂMARU

Анатолий Рыбаков
КОРТИК
Повесть
ДЕТГИЗ — 1955

Partea întîi

REVSK

Cap. I

O CAMERĂ VECHE DE BICICLETĂ

Miṣa se dădu încetiṣor jos din pat, se îmbrăcă ṣi se furiṣă în cerdac.

Strada largă ṣi pustie dormita în soarele dimineţii. Se auzeau doar strigătele cocoṣilor, care parcă se chemau unii pe alţii, ṣi din cînd în cînd cîte o tuse sau un mormăit prin somn, răzbătînd surd din casă — primele semne de viaţă în liniṣtea răcoroasă a zorilor.

Mişa, care abia putea ţine ochii deschişi, îşi strînse umerii înfrigurat. Aşternutul cald îl trăgea înapoi, dar gîndul la praştia cu care se tot fălise în ajun roşcovanul de Ghenka îl trezi de tot. Păşi cu grijă pe duşumelele cerdacului, ca să nu facă zgomot, şi se strecură în cămară.

O fîşie îngustă de lumină cădea prin ferestruica din tavan pe bicicleta rezemată de perete — o bicicletă veche, alcătuită din piese disparate, cu cauciucurile pe jantă, spiţele frînte, ruginite, şi cu lanţul rupt. Deasupra ei sta atîrnată o cameră plină de petice, de toate culorile. Mişa luă camera, tăie cu briceagul două fîşii înguste de gumă, apoi o puse la loc, aşa fel ca tăieturile să nu se vadă.

Deschise uşa cu băgare de seamă, dînd să iasă din cămară, dar în aceeaşi clipă se trase înapoi: în cerdac apăru pe neaşteptate Polevoi, într-un tricou marinăresc, desculţ şi cu părul zbîrlit. Băiatul trase repede uşa, lăsînd doar o crăpătură, prin care putea să vadă, şi stătu la pîndă.

Polevoi coborî în curte şi se apropie de cuşca părăsită a cîinelui. Ajuns aici, se opri o clipă, uitîndu-se atent în toate părţile.

„De ce s-o fi sculat cu noaptea-n cap? se gîndea Mişa. Hm, cam ciudată privirea asta a lui...“

Lui Polevoi îi spuneau toţi „tovarăşul comisar“. Matelot în trecut, umbla şi astăzi în pantaloni negri, largi, şi într-o bluză îmbîcsită de miros de tutun. Era un om înalt, spătos, cu păr bălai, cu ochi şireţi şi veseli. Pe şold, atîrnînd de curea, i se legăna un nagan [1], de care nu se despărţea niciodată. Toţi băieţii din Revsk îl invidiau pe Mişa: doar locuia în aceeaşi casă cu Polevoi!

„De ce s-o fi sculat cu noaptea-n cap? se întrebă pentru a doua oară Mişa. Din pricina lui n-am să mai pot ieşi din cămară, asta-i!“

Polevoi, care se aşezase pe un buştean de lîngă cuşca cîinelui, îşi roti încă o dată privirea cercetătoare prin curte; ochii îi lunecară spre uşa întredes-

[1] Nagan — revolver cu butoiaş. (N.R.)

chisă, în spatele căreia sta la pîndă Mişa, apoi spre ferestrele casei. Vîrî mîna sub cuşcă şi bîjbîi mult timp, pipăind şi voind parcă să se încredinţeze de ceva, pe urmă se ridică şi se întoarse în casă. Uşa de la odaia lui scîrţîi, patul trosni sub greutatea trupului voinic, apoi se făcu linişte.

Mişa ardea de nerăbdare să-şi facă praştia, dar... ce-a căutat oare Polevoi sub cuşcă?

Băiatul se apropie tiptil de cuşca cîinelui, unde rămase chibzuind.

„Să mă uit? Dacă mă vede cineva?“ Se aşeză pe buştean şi aruncă o privire scrutătoare spre ferestrele casei. Nu, nu se cuvenea... să fie atît de curios...

În ciuda acestor gînduri, Mişa vîrî totuşi mîna sub cuşcă şi începu să scotocească. Nu putea fi nimic ascuns. I s-a părut doar că Polevoi a căutat ceva... Mişa continua să scotocească sub cuşcă. Cu siguranţă nu era nimic ascuns aici! Bîjbîia mereu, dar simţea numai pămîntul şi lemnul jilav... Deodată dădu cu mîna de o spărtură. Şi chiar dacă s-ar afla ceva aici, nu era curios să vadă ce-i — voia doar să se convingă. Iată însă că simţi în spărtură ceva moale la pipăit, ca o cîrpă. Va să zică bănuiala lui n-a fost neîntemeiată. Ce să facă? Să scoată lucrul acela din ascunzătoare? Mişa aruncă din nou o privire spre casă; trase mîna încetişor de sub cuşcă şi scoase la iveală un mic sul, înfăşurat într-o cîrpă murdară de pămînt. Scutură pămîntul de pe sul, îl desfăcu şi în razele soarelui sclipi tăişul unui pumnal. Un stilet! Asemenea stilete purtau numai ofiţerii de marină. Era fără teacă, cu tăişul în trei muchii ascuţite. În jurul mînerului de os, puţin înnegrit, se încolăcea trupul de bronz al unui şarpe, prin a cărui gură deschisă ieşea o limbă subţire, îndoită în sus.

Un stilet obişnuit de marinar! Atunci de ce îl ţinea Polevoi ascuns? Ciudat. Foarte ciudat. Mişa cercetă încă o dată stiletul, îl înfăşură în cîrpă şi, după ce îl vîrî la loc în ascunzătoare, se întoarse în cerdac.

Porţile începură să se deschidă cu zgomot. Vacile ieşeau de prin curţi păşind agale, şi dînd din coadă se alăturau cirezii care trecea pe stradă. Un băieţaş desculţ, într-un suman zdrenţuit şi lung pînă-n călcîie, cu o căciulă de oaie pe cap, le mîna din urmă, strigînd mereu şi pocnind cu dibăcie din biciul care se tîra după el prin colb, ca un şarpe.

Mişa sta în cerdac meşterindu-şi praştia, dar stiletul nu-i mai ieşea din minte.

„Un stilet obişnuit; doar şarpele de bronz e mai altfel... De ce îl ţine ascuns Polevoi?“

Praştia era gata. Ehei, avea să fie de o mie de ori mai bună decît a lui Ghenka! Mişa potrivi o pietricică în praştie şi ţinti în vrăbiile care ţopăiau în drum. Nu nimeri... Vrăbiile îşi luară zborul în grădiniţa casei vecine. Vru să mai tragă o dată, dar auzi un zgomot de paşi, zăngănitul uşiţei de la sobă şi apa plescăind în ciubăr; ascunse praştia în sîn şi intră în bucătărie.

Bunica tocmai aşeza pe laviţă nişte panere pline cu vişine. Purta rochia ei de fiece zi, nu tocmai curată şi cu buzunarul umflat de mulţimea cheilor prinse în şirag. Faţa bunicăi era brăzdată de cute adînci şi umbrită de griji. Ochii ei mici, cu vederea slăbită de bătrîneţe, priveau cruciş.

— Unde te bagi? Ei, tu! strigă ea, văzîndu-l pe Mişa cu mîna în paner. Auzi ce-i trece prin cap, să se repeadă la vişine cu mîinile murdare!

— Vreau să mănînc! Ori nu te-nduri de vişine? bombăni Mişa.

— Ai timp! Du-te întîi şi te spală.

Mişa se apropie de lavoar, îşi udă puţin palmele, îşi atinse doar vîrful nasului, se şterse în fugă cu prosopul şi trecu în sufragerie.

Bunicul se şi afla aici, stînd ca totdeauna în capul mesei lungi, acoperită cu o muşama cafenie înflorată. Bătrînel, cărunt, cu o bărbuţă rară şi cu mustăţi roşcate, priza tacticos tabac cu degetul cel mare şi strănuta într-o batistă galbenă. Ochii lui vioi, în jurul cărora se formaseră încreţituri caraghioase, pline de bunătate, ce semănau cu nişte raze,

priveau zîmbitori, iar surtucul răspîndea un miros caracteristic, dulce şi plăcut.

Incă nu începuseră să mănînce. In aşteptarea dejunului, Mişa aşează deasupra unui trandafir pictat pe muşama farfuria din faţa lui şi începu să o înconjoare cu furculiţa, cuprinzînd trandafirul într-un cerc.

O zgîrietură adîncă apăru pe muşama.

— Respectele mele, Mihail Grigorievici ! auzi Mişa glasul vesel al lui Polevoi, care intrase în odaie, cu un prosop petrecut în jurul mijlocului, în chip de brîu.

— Bună dimineaţa, Serghei Ivanîci ! răspunse Mişa şi îl privi cu o licărire de şiretenie în ochi. Polevoi nu s-ar fi gîndit nici în ruptul capului că el ştie ceva despre stilet !

Bunica intră în sufragerie aducînd samovarul, iar Mişa acoperi repede cu coatele zgîrietura de pe muşama.

— Unde-i Simion ? întrebă bunicul.

— S-a dus în cămară, răspunse bunica. Azi, cu noaptea-n cap i s-a năzărit să-şi repare bicicleta.

Mişa tresări şi trase coatele de pe muşama, uitînd de zgîrietură. Să repare bicicleta ? ! A naibii treabă ! Toată vara, unchiul Senea nu s-a atins de bicicletă, şi tocmai azi, parcă dinadins, s-a apucat de ea ! O să vadă camera tăiată şi răfuiala o să înceapă !

Ce mai pisălog şi unchiul Senea ! Bunica l-ar fi certat puţin, şi gata. Ei, dar unchiul Senea va strîmba din buze, apoi va începe să turuie de parcă ar spune o lecţie ! In asemenea împrejurări se uită mereu într-o parte, îşi tot scoate şi-şi pune ochelarii înapoi pe nas şi trage într-una de nasturii auriţi de la vesta lui studenţească. Dar el nu-i nici un fel de student ! A fost dat afară de mult de la universitate, pentru „dezordine". Hm, ce fel de dezordine putea să facă unchiul Senea, el, care e întotdeauna aşa de ordonat ?... Faţa lui palidă, cu o mustaţă mică, e mereu serioasă. La masă are obiceiul să citească, stînd tot timpul cu ochii în carte, fără să-i ridice nici cînd duce lingura la gură.

Din cămară se auzi zăngănind bicicleta, şi Mişa tresări din nou. Cînd unchiul Senea apăru în uşă, cu camera tăiată în mînă, băiatul sări în picioare şi, răsturnînd scaunul, o zbughi din casă într-o clipită.

Cap. 2

BĂIEŢII DE PE STRĂZILE OGORODNAIA[1] ŞI ALEXEEVSKAIA

Mişa străbătu curtea cu repeziciune şi sări gardul în strada Ogorodnaia, din spatele casei lor. Pînă la ulicioara care dădea în strada Alexeevskaia, unde locuia el, nu erau mai mult de o sută de paşi. Dar băieţii de pe Ogorodnaia — duşmani neîmpăcaţi ai celor de pe Alexeevskaia — îl zăriră; ei alergară din toate părţile, strigînd şi chiuind de bucurie la gîndul răfuielii cu unul de pe Alexeevskaia, şi mai ales cu cel venit de la Moscova.

Într-o clipă, Mişa se căţără înapoi pe gard; se aşează călare pe el şi le strigă:

— Ei, ce, m-aţi prins! Sperietoarelor de ciori!

Porecla aceasta era lucrul cel mai jignitor cu putinţă pentru băieţii de pe Ogorodnaia.

O grindină de pietre zbură spre Mişa. El îşi dădu drumul în curte şi se trezi cu un cucui în frunte.

Pietrele zburau mai departe pe deasupra gardului, căzînd foarte aproape de casă. Bunica ieşi pe neaşteptate în cerdac, se uită cu ochii ei miopi în jur, apoi se întoarse cu faţa spre casă şi chemă pe cineva — pesemne pe unchiul Senea...

— Staţi, fraţilor! Ascultaţi ce vă spun! ţipă Mişa, lipindu-se de gard.

— Ce-i? se auzi un glas de dincolo.

— Nu mai daţi cu pietre!

---

[1] Ogorodnaia — vine de la cuvîntul ogorod, care înseamnă în limba rusă, grădina de zarzavat. (N.T.)

Mişa se căţără din nou pe gard, se uită cu teamă la mîinile băieţilor şi zise:

— Ce săriţi cu toţii pe unul singur? Hai la trîntă, da' cinstit: unul contra unul.

— Hai! strigă Petka Petuh, un băietan voinic, de vreo cincisprezece ani, scoţîndu-şi la iuţeală haina peticită şi sumecîndu-şi vitejeşte mînecile cămăşii.

— Cu o condiţie, — adăugă Mişa: al treilea nu se amestecă!

— Bine, bine, dă-te jos!...

Unchiul Senea ieşise în cerdac şi acum se afla lîngă bunica.

Mişa sări în stradă şi Petuh, care era aproape de două ori mai voinic, păşi îndată spre el.

— Ce-i asta? zise Mişa, împungînd cu degetul în catarama curelei lui Petka.

Potrivit regulilor, în timpul luptei nu trebuia să ai asupra ta nici un obiect de metal, şi Petuh fu nevoit să-şi scoată cureaua. Era îmbrăcat cu pantalonii tatălui său, care, fiind prea largi, îi cădeau mereu; băiatul îi apucă cu o mînă, apoi şi-i prinse cu un capăt de sfoară, pe care i-o dădu cineva. În acest timp, Mişa începuse să dea la o parte pe ceilalţi, spunînd „Loc, fă loc!" Şi deodată, împingînd mai tare pe unul, o rupse la fugă.

Băieţii de pe Ogorodnaia se aruncară cu strigăte şi fluierături în urma lui. Petuh, stînjenit la alergat de pantalonii largi, care-i tot cădeau, venea după ceilalţi, aproape plîngînd de necaz.

Mişa fugea din toate puterile. Călcîiele-i sclipeau în bătaia soarelui. În spatele lui auzea tropăitul, gîfîitul şi strigătele urmăritorilor. Iată cotitura. O ulicioară scurtă... Intră ca un bolid pe strada lui. Cei de pe Alexeevskaia îi săriră îndată în ajutor, iar băieţii de pe Ogorodnaia făcură cale întoarsă, neîncumetîndu-se să primească lupta.

— De unde vii? întrebă roşcovanul de Ghenka.

Mişa îşi trase răsuflarea, îşi roti privirea asupra tuturor, apoi zise cu nepăsare:

— Am fost pe Ogorodnaia. M-am bătut cu Petuh,

cinstit, dar cînd am început să-l răzbesc, au sărit cu toţii pe mine.

— Te-ai bătut tu cu Petuh ? făcu Ghenka, neîncrezător.

— Da' cine crezi ? Nu cumva tu ! E voinic flăcăul, n-am ce zice. Ia uită-te ce felinar mi-a atîrnat ! Şi Mişa îşi pipăi cucuiul din frunte.

Toţi se uitară plini de respect la acest semn al vitejiei sale.

— Da' şi eu i-am dat să mă ţină minte ! Pe deasupra i-am luat şi praştia, urmă Mişa, şi scoase din sîn praştia întocmită din cele două fîşii de gumă roşie. Asta-i mai bună ca a ta !

O ascunse însă îndată, se uită dispreţuitor la fetiţele care se jucau în nisip, cîţiva paşi mai departe, apoi îl întrebă batjocoritor pe Ghenka :

— Da' tu ce faci aici ? Te joci „de-a v-aţi ascunselea", „Ala-bala portocala, cioc, boc, treci la loc..."

— Da' de unde ! zise Ghenka, scuturîndu-şi chica roşcată, dar în aceeaşi clipă se înroşi la faţă şi spuse repede : Hai „de-a bricegele" !

— Pe cinci „fierbinţi-unsuroase".

— Fie !

Trecură amîndoi pe trotuarul podit şi începură să împlînte pe rînd bricegele în scîndură : le dădeau drumul de sus, le aruncau din palmă, le azvîrleau de vîrf, apoi peste umăr şi soldăţeşte...

Mişa făcu primul cele zece figuri ale jocului ; Ghenka îi întinse palma, iar învingătorul, fără grabă, cu un surîs răutăcios pe buze, ridică în aer două degete umezite cu salivă ; clipele acestea i se păreau lui Ghenka nesfîrşite.

— Unsoarea s-a uscat ! zise Mişa lăsînd mîna şi-şi udă din nou degetele cu salivă.

Asta se repetă înaintea fiecărei lovituri ; în sfîrşit, Mişa lipi pe palma lui Ghenka şi ultima din cele cinci „fierbinţi". Acesta sufla de zor în mîna învineţită, căutînd să-şi ascundă lacrimile, care-i împăienjeneau ochii.

Soarele se ridica tot mai sus. Umbrele se scurtau, lipindu-se de gardurile grădinilor. Strada dor-

mita istovită de arşiţă. Zăduf... Era straşnic să te scalzi pe o vreme ca asta...

Băieţii o porniră spre rîul Desna.

Drumul îngust, cu făgaşuri învîrtoşate, şerpuia prin cîmpie. Lanurile gata să dea în pîrg ba coborau povîrnişurile domoale de vîlcele, ba suiau dîmburi scunde, unduindu-se spre zare ca o apă liniştită, verzui-aurie, care purta parcă pe faţa ei colibele, lozniţele singuratice, gardurile de nuiele părăginite şi luntrele norilor ce te-mbiau la visare.

Grîul înalt sta nemişcat. Băieţii rupeau spice şi mestecau boabele, scuipînd apăsat cojile care se lipeau de cerul gurii. Zgomote nedesluşite se auzeau pe întinderea lanului. Din cînd în cînd, păsări speriate ţîşneau chiar de sub picioarele copiilor.

Cînd ajunseră la rîu, băieţii se dezbrăcară pe malul nisipos şi se zvîrliră în apă, împroşcînd stropi mari. Înotară, se cufundară, se zbenguiră în fel şi chip, sărîră de pe un podeţ şubred de lemn, apoi ieşiră pe mal şi se îngropară în nisipul fierbinte.

— Spune, Mişa, la Moscova este vreun rîu? întrebă Ghenka.

— Sigur că este. Rîul Moscova. Ţi-am mai spus de-o mie de ori.

— Şi curge chiar prin oraş?

— Da. Chiar prin oraş.

— Şi cum se scaldă oamenii în el?

— Foarte simplu: în chiloţi. Fără chiloţi te alungă de la o poştă. Rîul e păzit de miliţia călare.

Ghenka zîmbi neîncrezător.

— Ce tot îţi dai aere? se supără Mişa. Afară de Revskul tău, n-ai văzut nimic şi-ţi mai vine să rîzi!

Tăcu o vreme, apoi uitîndu-se la nişte cai care se apropiau de rîu, întrebă

— Spune-mi ştii care-i cel mai mic cal din lume?

— Mînzul, răspunse Ghenka, fără să stea pe gînduri.

— Habar n-ai! Cel mai mic cal este poneiul. Cei englezeşti sînt de mărimea unui cîine, iar cei japonezi abia cît o pisică.

— Minţi !

— Eu mint ? Dac-ai fi fost măcar o dată la circ, n-ai mai fi vorbit aşa. Dar n-ai fost ! Spune drept : ai fost ? Poftim... şi mai spui că mint !...

Ghenka tăcu o clipă, apoi zise :

— Un cal ca ăsta nu face două parale. Nu-i bun pentru cavalerie şi nici altundeva...

— Ce amesteci aici cavaleria ? Crezi că războiul se face numai cu cai ? Dacă vrei să ştii, un marinar poate să doboare singur trei cavalerişti !

— Nu zic nimic de marinari, — răspunse Ghenka — dar fără cavalerie nu se poate. Uite, banda lui Nikitski e toată călare.

— Banda lui Nikitski, mare scofală ! se strîmbă Mişa dispreţuitor. Azi-mîine, Polevoi o să-l prindă pe acest Nikitski.

— Nu-i chiar aşa de uşor cum crezi, ripostă Ghenka. E un an de cînd îl tot prind şi n-au pus încă mîna pe el.

— O să-l prindă ! zise Mişa cu convingere.

— Ţie ţi-e uşor să vorbeşti ! spuse Ghenka, ridicînd capul. Nikitski ăsta în fiecare zi provoacă deraieri de trenuri. Tata aproape că se teme să mai plece pe locomotivă.

— Nu-i nimic. Au să-l prindă.

Mişa căscă, se îngropă mai adînc în nisip şi aţipi. Somnul îl prinse şi pe Ghenka. Moleşiţi de căldură, băieţilor le era lene să se mai ciorovăiască.

Soarele frigea ; stepa tăcută şi arsă luneca leneş spre orizont, ferindu-se parcă din calea lui dogoritoare.

Cap. 3

INTIMPLĂRI ADEVĂRATE ŞI VISURI

Ghenka plecă acasă să mănînce, iar Mişa se duse în piaţa ticsită de lume şi plină de larmă, unde hoinări mult timp.

Peste tot vedeai căruțe încărcate cu castraveți sau pătlăgele roșii și o mulțime de coșuri cu poame. Purceii guițau de-ți luau auzul. Gîștele băteau din aripile lor albe. Boii rumegau, lăsînd să se prelingă la pămînt bale lungi și lipicioase.

Tot hoinărind prin piață, Mișa își aduse aminte de pîinea acră de la Moscova și de laptele apos, pe care îl căpăta în schimbul cojilor de cartofi. Și totuși, tînjea după Moscova, cu tramvaiele și cu luminile ei palide.

După un timp, băiatul se opri în fața unui invalid. Acesta rostogolea pe o măsuță trei bile mici una roșie, una albă și una neagră, acoperind una din ele cu un degetar. Cine ghicea culoarea bilei acoperite, cîștiga. Nimeni însă nu izbutea să ghicească.

— Ehei, frățiorilor — spunea invalidul jucătorilor păcăliți — dacă fiecare dintre voi ar cîștiga, mi-aș pierde și piciorul ăstălalt. Pricepeți odată!

Mișa, care sta și se uita la bilele invalidului, simți deodată că cinevá i-a pus mîna pe umăr. Întorcîndu-se, se pomeni față în față cu bunica.

— Unde mi-ai umblat toată ziua? întrebă ea aspru, fără să-i slăbească umărul din strînsoare.

— M-am scăldat! bombăni Mișa.

— „M-am scăldat!“ repetă bunica. S-a scăldat... Las' că vorbim noi acasă.

Îl încărcă cu un coș plin de cumpărături și porniră amîndoi spre casă.

Bunica mergea fără să scoată o vorbă. Rochia ei mirosea a ceapă, a usturoi și a untură încinsă, așa cum miroase la bucătărie.

„Ce-au să-mi facă?“ se gîndea Mișa. Da, situația lui nu era prea bună. Bunica și unchiul Senea sînt împotriva lui; numai bunicul și Polevoi îi țin parte. Dacă Polevoi nu era acasă? Rămînea bunicul singur. Și dacă bunicul dormea? N-o să mai fie nimeni care să-i țină parte, iar bunica și unchiul Senea au să-și verse în voie mînia. Au să-l certe pe rînd: cînd îl va certa unchiul Senea, bunica se va odihni; cînd îl va certa bunica, se va odihni unchiul Senea.

Şi cîte n-au să spună! Că este prost crescut, că nu va fi nimic de capul lui, că e ruşinea familiei, că îi amărăşte zilele mame-si, pe care, dacă n-a băgat-o încă în mormînt, are să o facă curînd-curînd (mamă-sa stătea însă la Moscova şi el n-o văzuse de două luni încheiate), că este de mirare cum de-l mai rabdă pămîntul... şi aşa la nesfîrşit...

Cînd ajunseră acasă, Mişa lăsă coşul în bucătărie şi deschise uşa sufrageriei. Bunicul sta la fereastră. Unchiul Senea, întins pe canapea, fuma o ţigară şi discuta politică. Nici nu se uitară la Mişa. Asta o făceau într-adins! Îl socoteau un om de nimic, la care nici nu merită să te uiţi... şi o făceau anume cu gîndul să-l chinuiască. Mă rog, cu atît mai bine! Pînă o începe să-l certe unchiul Senea, te pomeneşti că vine şi Polevoi. Mişa se aşează pe un scaun şi ciuli urechea la discuţia lor.

Era limpede!... Unchiul Senea răspîndea zvonuri alarmiste! Cică Mahno a ocupat cîteva oraşe, iar Antonov s-a apropiat de Tambov... Ca să vezi! Unchiul Senea răspîndise şi anul trecut asemenea zvonuri: ba că polonezii au ocupat Kievul, ba că Vranghel a pătruns în Donbas... Ei, şi?! Armata Roşie i-a nimicit pe toţi!

Înaintea lor au avut aceeaşi soartă Denikin, Kolceak, Iudenici şi alţi generali albi. Şi lor le-a venit de hac Armata Roşie. Acum are să-i nimicească şi pe aceştia.

De la Mahno şi Antonov, unchiul Senea trecu la Nikitski.

— Despre el nu se poate spune că este un bandit, afirmă el la un moment dat, descheindu-şi gulerul hainei studenţeşti. Se zice că e om cu carte, fost ofiţer de marină. Asta-i de fapt un război de partizani, cu aceleaşi legi pentru amîndouă părţile...

Nikitski nu-i bandit?!... Mişa era gata să se sufoce de indignare. Nikitski aprinde satele, omoară pe comunişti, pe comsomolişti, pe muncitori... Şi auzi, nu-i bandit! Ţi-e silă să asculţi ce îndrugă unchiul Senea!

În sfîrşit apăru şi Polevoi. Acum a scăpat ! Răfuiala se amîna pe mîine.

Polevoi îşi scoase haina şi bocancii, se spălă, apoi se aşezară cu toţii la masă. Polevoi rîdea cu hohote, îi spunea bunicului : „tătucă", bunicăi — „mămucă" şi îi făcea cu ochiul lui Mişa, căruia i se adresa numai şi numai cu Mihail Grigorievici. Cînd sfîrşiră cu cina, ieşiră amîndoi şi se aşezară pe treptele cerdacului.

Seara cobora încet, răcoroasă. Undeva departe se auzeau fete cîntînd ; prin grădinile de zarzavat, cîinii lătrau fără încetare.

Polevoi, care trăgea cu sete dintr-o ţigară, povestea despre călătorii depărtate şi despre revolte marinăreşti, despre cuirasate şi submarine, despre Ivan Poddubnîi şi alţi luptători vestiţi — care purtau tricouri negre, roşii şi verzi — despre atleţi neînchipuit de puternici, în stare să ridice dintr-o dată cîte trei cai cu căruţe cu tot şi cu cîte zece oameni în fiecare.

Mişa asculta uimit. In şirul întunecat al căsuţelor de lemn, ale căror umbre se lipeau parcă înfricoşate de caldarîmul străzii tăcute, clipeau sfios luminiţele roşiatice.

Polevoi îi mai povesti despre cuirasatul „Impărăteasa Maria", pe care călătorise el în timpul războiului mondial. Fusese un vapor mare, cel mai puternic vas blindat de linie din flota Mării Negre. Lansat în iunie 1915, se scufundase din pricina unei explozii, în rada portului Sevastopol, la o jumătate de milă de ţărm, în octombrie 1916.

— A fost o întîmplare misterioasă, spunea Polevoi. Nici tu mină, nici tu torpilă : a explodat aşa, din senin. Intîi a sărit în aer depozitul de pulbere din primul bastion, unde erau vreo 3.000 puduri de pulbere. Şi pe urmă, exploziile s-au ţinut lanţ... După un ceas, vasul se scufundase. Din oamenii echipajului

au fost salvaţi mai puţin de jumătate, aproape toţi schilodiţi şi plini de arsuri.

— Şi nu s-a descoperit cine-i vinovat de explozie? întrebă Mişa.

Polevoi ridică din umerii lui voinici şi zise:

— Eh, s-a scormonit multă vreme afacerea asta, dar tot nu i-au dat de capăt. Şi pe urmă a izbucnit revoluţia... Pe amiralii ţarişti trebuia să-i fi întrebat.

— Serghei Ivanîci — întrebă Mişa pe neaşteptate — cine-i mai mare: ţarul sau regele?

— Hm!... tot un drac! făcu Polevoi, aruncînd un scuipat înnegrit de fum.

— Dar în alte părţi mai sînt ţari?

— Mai sînt, pe-alocuri.

„Să-l întreb de stilet? se gîndi Mişa. Nu, nu, are să creadă că l-am urmărit..."

Plecară la culcare. Bunica cercetă casa, închise obloanele şi trase zăvoarele, care căzură cu zgomot. Apoi stinse lampa de gaz, atîrnată în sufragerie, de tavan. Fluturii şi toate celelalte gîngănii ale nopţii, care roiau în jurul ei, dispărură în întuneric.

Mişa nu putu să adoarmă multă vreme.

Prin crăpăturile obloanelor, luna îşi furişa un mănunchi de raze palide. În bucătărie, după sobă, începu să ţîrîie un greier.

În casa lor de la Moscova nu se auzea nici un greier. Şi ce-ar căuta un greier într-o casă mare, plină de zgomot, unde oamenii umblă toată noaptea şi unde toată noaptea se trîntesc uşile şi ţăcănesc comutatoarele?! Numai aici, în casa liniştită a bunicului, noaptea cînd sta singur în odaia lui şi se lăsa în voia visurilor, putea să asculte ţîrîitul vreunui greier.

Ce bine ar fi dacă Polevoi i-ar da lui stiletul! Ar fi şi el înarmat, nu ca acum. Doar timpurile sînt atît de tulburi... E război civil. Bande de albi umblă în voie prin satele ucrainiene, iar prin oraşe auzi adesea cum şuieră gloanţele. Pe străzi circulă toată noaptea patrule. Dar puştile lor nu sînt încărcate. Nişte vechituri, cu cocoşul ruginit.

Mişa visa la timpul cînd va fi înalt şi puternic, va purta pantaloni marinăreşti, bufanţi ; ba nu, mai bine moletiere frumoase soldăţeşti, kaki. Va avea puşcă, grenade, o bandă de mitralieră plină cu cartuşe, petrecută peste umăr, şi un centiron de piele, care scîrţîie şi de care-şi va atîrna naganul.

Va avea şi un cal, negru ca pana corbului, cu picioarele subţiri, gîtul scurt, ochii ageri, crupă puternică şi lucioasă.

Şi el, Mişa, îl va prinde pe Nikitski şi îi va nimici întreaga bandă. Pe urmă va pleca cu Polevoi pe front, vor lupta vitejeşte amîndoi, iar el îl va scăpa pe Polevoi din mîinile duşmanului, printr-o faptă eroică. La urmă, el va fi ucis şi Polevoi va rămîne singur, îndurerat pentru totdeauna de această pierdere, căci un băiat ca el nu va mai putea întîlni niciodată în viaţă...

Deodată, o mogîldeaţă neagră şi tăcută îi amestecă gîndurile — aşa cum se amestecă o pereche de cărţi de joc — şi totul se învălmăşi şi se risipi ca un fum.

Mişa adormise.

Cap. 4

PEDEAPSA

Ce mai vorbă, numai unchiul Senea a putut să născocească pedeapsa asta ! Cine altul putea să o facă ? Şi culmea e că bunicul ţinea cu unchiul Senea!

Dimineaţa, la ceai, bunicul îl privi lung pe Mişa şi-i spuse :

— Ieri ai alergat destul. Foarte bine, îţi ajunge pentru o săptămînă. Azi stai acasă — nu pleci nicăieri.

Să stai în casă toată ziua ! Şi tocmai azi, duminică ! Azi, băieţii aveau să se ducă în pădure şi poate că au să treacă spre ostrov cu luntrea, iar el...

Mişa se strîmbă de ciudă şi îşi vîrî nasul în farfurie.

— Ce te-ai îmbufnat așa ca șoarecele în fața arpacașului? zise bunica. Te ții numai de năzbîtii...

— Dă-i pace, îi tăie vorba bunicul ridicîndu-se de la masă. Și-a primit porția, i-ajunge!

Mișa umbla posomorît prin toate odăile. Ce casă plicticoasă!

Pe pereții sufrageriei, vopsiți în ulei, într-o culoare cam întunecată, cu vopseaua crăpată pe alocuri, era pictată o mare albastră, care-și tălăzuia valurile sub aripile deschise ale unui pescăruș uriaș; apoi, cîțiva cerbi, cu coarne bogate, privind dintre niște brazi drepți ca luminarea; mai mulți cocostîrci stînd într-un picior și cîțiva vînători bărboși umblînd prin baltă, în cizme cu carîmbi înalți, cu arme, patrontașe și pene la pălărie, însoțiți de ogari isteți, care adulmecau vînatul.

Deasupra divanului se găsea o fotografie din tinerețe a bunicăi și a bunicului. Bunicul avea mustăți stufoase și un guler tare, înalt, cu colțurile răsfrînte, în care parcă-și sprijinea bărbia. Bunica era într-o rochie neagră, închisă la gît și purta un medalion atîrnat de un lănțișor lung. Avea părul strîns într-un coc înalt, care ajungea pînă la rama tabloului.

În cele din urmă, Mișa ieși în curte.

Doi oameni tăiau lemne cu joagărul. Lama lată de oțel zumzăia vesel: „Dzin-dzin, dzin-dzin", iar pămîntul din jurul caprei era acoperit de rumeguș galben.

Băiatul se așeză pe bușteanul de lîngă cușcă și cercetă cu privirea pe cei doi care tăiau lemne: unul era mai vîrstnic, cam de vreo patruzeci de ani, de statură mijlocie, îndesat și negricios; o șuviță din părul cîrlionțat îi cădea pe fruntea asudată. Celălalt, un flăcău bălan, pistruiat, cu sprîncenele decolorate de soare, părea molîu și stîngaci.

Pe furiș, căutînd să nu atragă atenția tăietorilor, Mișa vîrî mîna sub cușcă și pipăi sulul cu stiletul. Oare să-l scoată? Se uită la tăietori cu coada ochiului. Aceștia lăsaseră lucrul și acum ședeau pe cîte un lemn; cel vîrstnic își răsuci cu îndemînare o țigară groasă, pe care o aprinse îndată și începu să fumeze

cu lăcomie; cel tînăr aţipi, dar după un timp deschise ochii şi căscă.

— Mi-e somn! zise el.

— Ţie cînd ţi-e somn, dormi şi dacă pui capul pe-o piatră! răspunse cel vîrstnic.

Tăcură amîndoi.

In curte nu se auzea decît ciocănitul repede al găinilor, ce loveau cu ciocurile lor albia de lemn din care beau apă, ridicînd caraghios spre cer capetele lor împodobite cu creste mici, sîngerii...

Tăietorii se ridicară şi se apucară să spargă lemnele. In acest timp, Mişa scoase pe furiş sulul cu stiletul; desfăcu învelitoarea de cîrpă şi, privind lama cu luare-aminte, deslusi un lup gravat pe faţeta unei muchii. Răsuci pumnalul: pe faţeta celeilalte muchii era gravat un scorpion, iar pe cea de a treia — un crin.

Lup, scorpion şi crin. Ce-or fi însemnînd?

Deodată, Mişa tresări şi strînse stiletul la piept, acoperindu-l cu mîna: lîngă el căzuse o bucată de lemn.

— Pleacă, puştiule, are să te lovească! zise tăietorul cel negricios.

— Nu-i nici un puşti p-aci!

— Măăă, da' isteţ te mai arăţi! rîse negriciosul. Al cui eşti? Nu cumva eşti băiatul comisarului?

— Care comisar?

— Ei, al lui Polevoi, zise negriciosul şi privi spre casă.

— Nu, răspunse Mişa. Polevoi stă la noi.

— Acuma-i acasă? Şi negriciosul lăsă toporul, cercetîndu-l pe băiat cu o privire pătrunzătoare.

— Nu. Da' trebuie să vie la masă. Aveţi vreo treabă cu el?

— Nu... am întrebat şi eu aşa.

Tăietorii sfîrşiră lucrul. Bunica le aduse pe o farfurie nişte pîine, slănină şi un şip cu votcă. Băură amîndoi — bălanul în tăcere, negriciosul zicînd: „Doamne ajută!" Plescăind din buze, el se grăbi să rupă o bucată de pîine, pe care începu să o mestece cu poftă.

— Eh, că bună mai e ! vorbi el, răsuflînd apăsat ca să-şi dreagă gîtul, şi îi făcu lui Mişa cu ochiul.

Mîncau fără grabă, tăind slănina cu grijă în bucăţi mici şi ronţăind cu poftă şoriciul. Cînd sfîrşiră, băură cîte un ulcior cu apă şi plecară.

Bunica însă nu mai plecă. Se apucă să aşeze pirostriile, aduse vreascuri, aprinse focul şi rîndui împrejur cîteva cărămizi ca să-l apere de vînt. Pe urmă puse la foc tingirea de aramă, cea cu coadă lungă. Fierbea dulceaţă — asta însemna că nu avea să plece curînd din curte. Ce să facă cu stiletul. In cele din urmă, Mişa îl ascunse în mînecă, se ridică şi se îndreptă spre casă. Cînd ajunse în dreptul bunicăi, ea bombăni :

— Vezi să nu faci gălăgie, că doarme bunicul.

— O să umblu încet ! făgădui Mişa.

Băiatul se duse în odaia lui şi ascunse stiletul sub sulul divanului. Cum o să plece bunica din curte, el o să pună stiletul la loc, în ascunzătoarea de sub cuşcă. In cel mai rău caz, o să facă asta deseară, cînd se va întuneca.

In casă era linişte. Nu se auzea decît tic-tac-ul pendulei şi bîzîitul unei muşte care se tot izbea de geam. Ce să mai facă ?

Mişa se apropie de uşa de la odaia unchiului Senea şi ascultă. Din încăpere se auzea o tuse şi, în răstimpuri, cîte un fîşîit uşor. Deschise uşa şi intră.

— Unchiule Senea — întrebă el — de ce poartă marinarii stilete ?

Unchiul Senea sta trîntit pe un pat îngust şi citea. Ii aruncă o privire pe deasupra ochelarilor şi răspunse nedumerit :

— Ce marinari ? Ce stilete ?

— Cum, unchiule ? Doar numai marinarii poartă stilete. De ce or fi purtînd ei stilete ? Şi Mişa se aşează pe un scaun, hotărît să nu plece de aici pînă la prînz.

— Nu ştiu, răspunse nerăbdător unchiul Senea. Aşa e uniforma lor. Asta-i tot ce-ai vrut să ştii ?

Intrebarea îi dădea lui Mişa să înţeleagă că trebuie să plece, însă el stărui rugător :

— Lasă-mă să mai stau la matale. N-am să fac gălăgie.

— Fie, dar să-mi dai pace! Şi unchiul Senea se cufundă din nou în cartea lui, în timp ce Mişa sta pe scaun, cu mîinile sub el.

Odaia unchiului Senea era mică ; n-avea în ea decît un pat, un dulap pentru cărţi şi o masă de scris, pe care se afla o călimară în formă de pistol. Cînd apăsai pe trăgaci, capacul sărea în sus. Straşnic ar fi să aibă şi el o călimară ca asta! Ce l-ar mai invidia băieţii la şcoală!

Pe pereţi, de jur împrejur, erau atîrnate tablouri şi portrete. Uite portretul lui Nekrasov. La şcoală, Şurka Vlăjganul recita pe Nekrasov de cîte ori aveau vreo serbare; ieşea pe scenă şi începea „Cui i-e bine în Rusia", poezie de Nekrasov. Parcă nu se ştia şi fără să mai spună el că poezia asta e scrisă de Nekrasov. Tare închipuit mai era şi Şurka ăsta!

Alături de portretul lui Nekrasov se afla un tablou „Pe neaşteptate". Un deportat s-a întors pe neaşteptate acasă la el. Toţi sînt buimăciţi. Fetiţa lui îl priveşte mirată, se vede că şi-a uitat tatăl. Tatăl lui Mişa însă nu se va mai întoarce. A pierit în deportare pe vremea ţarului. Mişa nu-l mai ţinea minte.

Cîte cărţi avea unchiul Senea! În dulap, deasupra dulapului, sub pat, pe masă... Lui Mişa nu-i dădea însă niciuna să citească. Parcă el n-ar şti cum se umblă cu cărţile. Acasă, la Moscova, avea doar o bibliotecă proprie. Numai „Lumea aventurilor" singură cît valora!

Unchiul Senea îşi vedea mai departe de citit, fără să-l bage în seamă. Iar cînd băiatul plecă, nici măcar nu ridică ochii de pe carte.

Ce plictiseală! De-ar veni odată ceasul prînzului sau de-ar fi gata mai repede dulceaţa! Spuma, ce mai vorbă, era partea lui... Mişa se apropie de fereastră. O muscă mare, verde, cu aripioarele cenuşii, aci se plimba liniştită, aci bîzîia puternic, lovindu-se de geam. Da, straşnică idee! O să-şi încerce voinţa: o să se uite la muscă, silindu-se să nu se atingă de ea.

Un timp nu-şi luă ochii de la muscă. Tare mai bîzîia! Te pomeneşti că-l trezeşte pe bunicul! Nu! Are să încerce s-o prindă şi are s-o arunce afară, fără să-i facă însă nici un rău.

Să prinzi o muscă pe geam e foarte uşor. Pac! şi gata. Mişa ţinea musca în pumn. Apoi, desfăcînd încetişor degetele, o apucă de aripioare. Musca se zbătea, încercînd să scape. Nu! N-ai să fugi!

Băiatul deschise fereastra şi rămase pe gînduri. E păcat să dai drumul unei muşte. La ce bun ai mai prins-o? Pe urmă se ştie că muştele răspîndesc tot felul de microbi... Stătea pe gînduri: să-i dea drumul sau s-o omoare? Deodată simţi că cineva îl priveşte. Se uită în stradă: în faţa ferestrei sta Ghenka, zîmbind.

— Noroc, Mişa!

— Noroc, răspunse Mişa cu grijă.

— Multe muşte ai prins azi?

— Ce te priveşte pe tine?

— De ce nu vii pe stradă?

— N-am chef.

— Aiurea... Nu te lasă.

— Multe mai ştii tu, mă! Dacă vreau, ies îndată.

— Hai să te vedem!

— N-am chef, ţi-am mai spus o dată.

— N-ai chef! rîse Ghenka. Zi mai bine că n-ai voie.

— N-am voie?

— Nu, n-ai voie!

— Ei, dacă-i aşa!... Şi Mişa încălecă pervazul şi sări într-o clipă în stradă, lîngă Ghenka. Ce mai spui acum?

Ghenka nu apucă să răspundă.

— Mişa, vino acasă! Îndată! strigă bunică-sa, care se ivise pe neaşteptate la fereastră.

— S-o ştergem! şopti Mişa.

Şi amîndoi băieţii o rupseră la fugă. Străbătură o curte de trecere şi intrară în grădină la Ghenka, ascunzîndu-se în frunzar.

Cap. 5

FRUNZARUL

Frunzarul lui Ghenka era făcut dintr-o podea de scînduri între trei copaci, la aproape doi stînjeni înălţime şi era acoperit cu un frunziş bogat. De jos, de la pămînt, nici nu-l băgai de seamă, dar din el se vedea întregul Revsk, gara, rîul Desna, precum şi drumul care duce spre satul Nosovka. Aici era răcoare şi mirosea a pin ; frunzele tremurau în razele soarelui viu de iulie, ce cobora spre asfinţit.

— Acuma, cum te mai duci acasă ? întrebă Ghenka. Ai s-o păţeşti cu bunică-ta.

— Nu mai mă duc acasă ! spuse Mişa.

— Cum aşa ?

— Foarte simplu. Ce să caut acasă ? Mîine, Polevoi pleacă cu un detaşament să nimicească banda lui Nikitski şi o să mă ia şi pe mine. Banda asta trebuie nimicită.

— Ce-ai să fii tu în detaşament ? Ajutor de băgător de seamă ? Şi Ghenka începu să rîdă cu hohote.

— Rîzi, rîzi, răspunse liniştit Mişa. Polevoi mă ia cu el ca să mă trimită în recunoaştere. In război, numai băieţii sînt cercetaşi. Polevoi mi-a poruncit să mai aleg cîţiva, dar... — Mişa se uită compătimitor la Ghenka — n-am găsit niciunul potrivit. Se vede că va trebui să mă duc singur... sfîrşi el oftînd.

Ghenka se uită la Mişa cu o rugăminte mută în ochi.

— Ei bine — făcu Mişa îngăduitor — adu-mi ceva demîncare şi am să mai mă gîndesc. Numai bagă de seamă, nu sufla o vorbă. Ăsta-i un mare secret !

— Ura ! strigă Ghenka. Va să zică mă iei şi pe mine ?

— Poftim, se supără Mişa. Te-ai şi apucat să strigi în gura mare. N-ai auzit că-i secret ? ! Gata, nu te mai iau.

— Uite că tac... tac ! şopti Ghenka.

Se dădu jos din frunzar, lăsîndu-se să alunece de-a lungul trunchiului unui copac şi dispăru îndată în grădină.

Aşteptîndu-l, Mişa se lungi pe burtă pe podeaua frunzarului, sprijinindu-şi bărbia în pumni. Ce-i de făcut acum? Doar n-are să doarmă pe stradă... Să se întoarcă acasă, nu poate. I-e ruşine de bunicul. Deodată îşi aduse aminte de stilet... Dacă dă cineva peste el? ! Să vezi atunci tărăboi!

Mişa se uită printre frunzele copacilor în grădină meri pitici, peri cu ramuri mari şi bogate, tufe de zmeură şi de agrişe se vedeau peste tot. De ce oare fiecare copac face alte fructe? Doar cresc cu toţi unul lîngă altul, în acelaşi pămînt!

O buburuză rotunjoară, cu trupşorul apărat de o crustă roşie şi tare, cu capul cît o gămălie neagră, poposi pe mîna lui Mişa. Băiatul o puse în palmă şi se apucă să murmure

„Buburuţă-ruţă,
Suie-te-n căruţă,
Du-te pîn' departe,
Adă-ne de toate!"

Şi buburuza îşi desfăcu aripioarele subţiri, luîndu-şi zborul.

O viespe i se roti zumzăind pe deasupra capului, apoi i se aşeză pe picior. Are să-l înţepe sau nu? Dacă nu mişti, viespea nu înţeapă. Mişa sta ca încremenit. Viespea i se plimbă un timp pe picior, apoi îşi luă zgomotos zborul.

O întreagă lume de fiinţe mărunte mişuna în jur. Iată o furnică ducînd o dată cu umbra ei cea firavă şi colţuroasă un ac de brad. Un cosaş cu picioare lungi, care păreau rupte de la jumătate de îndoite ce erau, sărea prin iarbă. Pe cărare ţopăia o vrabie. Un motan tolănit pe treptele frunzarului o pîndea cu ochii mijiţi, dar atenţi. Un vînt uşor purta pe aripile lui mireasma ierburilor, parfumul florilor şi aroma merilor. O moleşeală plăcută îl cuprinse pe Mişa. Băiatul se

lăsă furat pe jumătate de somn, uitînd de necazurile de peste zi...

Ghenka se cățără gîfîind în frunzar ; în sîn avea o bucată mare de carne aburindă, dar nefiartă îndeajuns.

— Uită-te ! șopti el. Am luat-o chiar din ciorbă.

— Ai înnebunit ! se îngrozi Mișa. I-ai lăsat pe-ai tăi fără mîncare.

— Ei, și ce ? făcu Ghenka, dînd din cap cu bravură. Doar eu plec, am să fiu cercetaș. N-au decît să-și facă altă ciorbă... — și rîse mulțumit de sine.

Mișa mesteca de zor, ținînd bucata de carne în mîini și rupînd din ea cu dinții. Mare prostănac și Ghenka ăsta ! Are s-o pățească rău de data asta ! Tată-său, mecanic de locomotivă — un om înalt, slab și cu mustăți cărunte — era foarte aspru. Și pe deasupra, avea și mamă vitregă.

— Ai aflat noutatea ? întrebă deodată Ghenka.

— Care noutate ?

— Nu-ți spun !

— N-ai decît ! Da' ce fel de cercetaș ai să fii ? Și-atunci ai să te ascunzi de mine ?

Amenințarea care se ghicea în cuvintele lui Mișa îl îngrijoră pe Ghenka. Acum, după ce furase carnea din oală, îi rămăsese doar o singură cale : să se facă cercetaș. Din pricina asta se gîndi că e mai bine să-i facă lui Mișa pe voie.

— Adineauri a fost la noi un țăran din Nosovka — spunea că banda lui Nikitski e pe undeva, foarte aproape de Revsk.

— Și ce-i cu asta ? întrebă Mișa, mestecînd cu furie carnea.

— Cum ce-i ? Bandiții pot să atace Revskul !

Mișa rîse :

— Tu crezi într-o poveste ca asta ? Hm ! Și zici că vrei să fii cercetaș ?

— Da' tu ce crezi ? întrebă tulburat Ghenka.

— Nikitski e acum tocmai lîngă Cernigov. Afară de asta, nici nu se încumetă ei să ne atace, fiindcă aici în Revsk avem o garnizoană. Pricepi ? O gar-ni-zoa-nă...

— Ce-i aia „garnizoană" ?

— Garnizoană ? Păi tu nu știi ? Este... Cum să-ți spun... este...

— Taci ! Auzi ? șopti Ghenka pe neașteptate.

Mișa conteni îndată cu mestecatul și ciuli urechea. Undeva, în apropiere, răbufniră cîteva împușcături. Ecoul lor se pierdu într-o clipită în văzduhul albastru. Sirena de la gară începu să urle. În răstimpuri se auzea țăcănitul unor rafale scurte de mitralieră.

Băieții se pitiră speriați pe podeaua frunzarului și apoi, făcîndu-și loc între crengi, se uitară cu grijă de jur împrejur.

Pe drumul dinspre Nosovka se vedeau ridicîndu-se nori deși de praf. La gară se auzeau împușcături și peste cîteva clipe pe strada pustie trecură în goană nebună cîțiva călăreți. Purtau căciuli mițoase, cu fundul roșu, pocneau din nagăici și scoteau urlete sălbatice. În oraș năvăliseră albii.

Cap. 6

ATACUL

Mișa rămase ascuns la Ghenka și ieși în stradă abia cînd împușcăturile încetară, strecurîndu-se spre casă, pe lîngă gardurile grădinițelor de flori.

Bunicul sta în cerdac, buimăcit și palid. Lîngă casă fornăiau cîțiva cai cu șei căzăcești, lac de sudoare.

Mișa se repezi să intre în casă, dar rămase încremenit în prag : în sufragerie, Polevoi era prins în tr-o luptă înverșunată cu vreo șase bandiți. Se apăra din toate puterile, însă bandiții izbutiră să-l trîntească la pămînt, și pe podea prinse să se rostogolească un ghem viu, ce răsturna tot în cale, trăgînd fața de masă, scoarțele și perdelele.

Unul dintre bandiții albi — probabil șeful — stătea nemișcat lîngă fereastră, urmărindu-l cu încordare pe Polevoi.

Mișa se ascunse după hainele atîrnate în cuier. Inima îi bătea să-i spargă pieptul. Da, acum totul se va petrece așa cum a visat el : Polevoi o să se ridice și o să se scuture o dată, trîntindu-i pe toți la pămînt.

Polevoi însă nu se ridica. Sforțările lui desperate de a se descotorosi de bandiții care îl țintuiau la pămînt, deveneau tot mai slabe. In cele din urmă fu luat pe sus și adus cu mîinile răsucite la spate, în fața celui de lîngă geam.

Polevoi sufla din greu. Părul lui bălai era năclăit de sînge. Desculț, numai în tricou, se vedea că fusese surprins în timpul somnului. Albii erau înarmați cu puști, pistoale și săbii și tropăiau asurzitor cu cizmele pe podea.

Cel care părea a fi șeful lor nu-l slăbea o clipă din ochi pe Polevoi. De sub căciula-i căzăcească, dată pe ceafă, îi atîrna o șuviță de păr negru, care-i acoperea cicatricea roșie ca focul de pe obrazul drept. Ochii lui cenușii aveau o privire sfredelitoare.

In încăpere se făcu deodată liniște. Se auzea numai gîfîitul oamenilor și tic-tac-ul monoton al pendulei.

— Stiletul ! rosti brusc gardistul alb, cu o voce tăioasă și surdă. Stiletul ! repetă el, și ochii lui ațintiți asupra lui Polevoi se bulbucară de furie.

Polevoi tăcea. Gîfîia din greu și mișca încet din umeri.

Banditul făcu un pas, ridică mîna și-l plesni cu nagaica peste față. Mișa închise ochii cutremurîndu-se.

— Ai uitat de Nikitski ? Ți-aduc eu aminte ! strigă banditul.

Iată deci cum arăta Nikitski ! Iată de cine ascundea Polevoi stiletul !

— Ascultă, Polevoi — spuse deodată liniștit Nikitski — nu scapi tu din mîna mea. Dă-mi înapoi stiletul și poți să te duci la dracu' ! Altfel te spînzur !

Polevoi nu răspunse.

— Bine ! urmă Nikitski. Va să zică, așa ? Făcu un semn cu capul spre doi dintre bandiți, care se îndreptară îndată spre odaia lui Polevoi.

Mișa îi recunoscu : erau cei doi tăietori de lemne de azi-dimineață. Banditii începură să caute. Răsturnară, aruncară totul pe jos, sparseră ușa dulapului cu patul puștilor, străpunseră pernele cu săbiile, răscoliră cenușa din sobă și desfăcură scîndurile dușumelei.

Da, acum au să intre în odaie la el.

Biruindu-și teama, Mișa ieși din ascunzătoare și se strecură în odaia lui.

Se înserase. Băiatul pipăi prin întuneric, pe catifeaua roasă a canapelei, sub sul, oțelul rece al stiletului. Îl luă și îl ascunse în mîneca hainei, ținînd capătul ei în pumn, laolaltă cu mînerul stiletului..,

Percheziția continua. Polevoi stătea și acum în picioare, aplecat din umeri, cu mîinile răsucite la spate. În stradă se auzi deodată un tropăit de cai. Cineva străbătu cerdacul cu pas grăbit, apoi ușa se deschise. În casă intră un alt bandit, care se apropie de Nikitski și îi șopti ceva. Acesta stătu o clipă pe gînduri, apoi pocni din nagaică și spuse poruncitor

— Pe cai!

Polevoi fu împins în antreu, de unde se putea ieși atît în stradă, cît și în curte. În clipa cînd trecea pragul, Mișa făcu să-i întîlnească mîna și desfăcu pumnul. Mînerul atinse palma lui Polevoi. Acesta luă stiletul, făcu un pas înainte, ridică fulgerător brațul și împlîntă tăișul în ceafa banditului din fața lui. Mișa se aruncă între picioarele celuilalt, care se împiedică și se rostogoli peste el, la pămînt, iar Polevoi sări în cerdac, pierind în întunericul nopții.

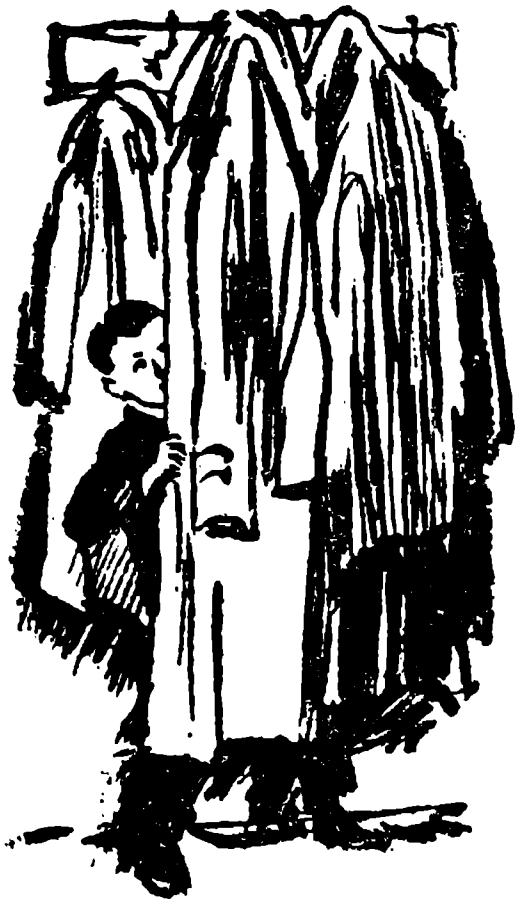

Băiatul însă nu mai văzu dacă Polevoi a scăpat sau nu. O lovitură pu-

ternică cu mînerul naganului se abătu asupra lui, făcîndu-l să se prăvălească fără cunoștință într-un colț, sub mantaua de ploaie atîrnată în cuier.

Cap. 7

MAMA

Mișa, bandajat la cap, stătea liniștit în pat, ascultînd larma depărtată a străzii. O boare de vînt legăna ușor perdeaua subțire de la fereastra deschisă.

Pe trotuarul de lemn răsunau pașii trecătorilor și vorba lor ucraineană, sonoră...

O căruță trecu scîrțiind...

Un băiat se juca cu cercul pe stradă, gonindu-l din urmă cu un bețișor ; cercul se rostogolea lin, săltîndu-se ușor, atunci cînd atingea pămîntul cu partea înnădită.

Mișa auzea totul nedeslușit și totul se amesteca în mintea lui cu frînturi de vise aproape uitate: Polevoi... gardiștii albi... întunericul nopții care l-a înghițit pe Polevoi... Nikitski... stiletul... sîngele care șiroia pe fața lui Polevoi și pe a sa — un sînge cald, lipicios...

Intre timp, bunicul îi povestise cum s-au petrecut lucrurile: un detașament de muncitori de la calea ferată înconjurase orășelul și doar puțini dintre bandiți au izbutit să fugă pe caii lor iuți. Printre ei era și Nikitski. In timpul luptei, Polevoi fusese rănit de un glonte și acum se afla internat în spitalul gării.

— Ei tu, eroule! zise bunicul, mîngîindu-l ușor pe creștet.

Ce fel de erou era el, Mișa? Hm, dacă i-ar fi împușcat pe bandiți și l-ar fi prins pe Nikitski, atunci, da, ar fi fost altceva.

Tare era curios să știe cum are să-l întîmpine Polevoi! Sigur că o să-l bată pe umăr și o să-i spună: „Ei, Mihail Grigorievici, ce mai e nou?“ Poate o să-i dăruiască un centiron și un revolver, iar băieții au să se uite la ei cum merg pe stradă înarmați și bandajați, ca niște adevărați ostași. De acum înainte, nici de Petuh n-o să-i mai fie frică!

In odaie intră mama lui Mișa, care sosise nu de mult de la Moscova, fiind chemată printr-o telegramă. Netezi cearșaful, potrivi perna, apoi luă farfuria și pîinea de pe masă și strînse firimiturile.

— Mămico — întrebă Mișa — în casa unde stăm noi mai e cinematograf?

— Da, mai este.

— Ce film joacă?

— Nu țin minte. Stai liniștit.

— Stau. Da' soneria e reparată?

— Nu. Cînd ai să vii, ai s-o repari tu.

— Am s-o repar, ce mai vorbă! Mămico, te-ai mai întîlnit cu vreun băiat? Pe Slavka l-ai mai văzut?

— Da, l-am văzut.

— Da' pe Șurka Vlăjganul ?

— Și pe el, și pe el... Stai liniștit, îți spun !

Eh, tare rău îi pare că o să plece la Moscova nebandajat ! Ce l-ar mai invidia băieții ! Dar ce-ar fi dacă n-ar scoate bandajul ? Dacă ar pleca așa bandajat ? Tii, o grozăvie ! N-ar trebui nici să se mai spele.

Mama ședea la fereastră și cosea ceva.

— Mămico — întrebă iar Mișa — cît o să mai stau în pat ?

— Pînă te faci sănătos.

— Păi, mă simt bine de tot. Lasă-mă să ies pe stradă.

— Cum de-ți trece una ca asta prin minte ? Stai liniștit și nu mai vorbi.

„Mă cocoloșește ! se gîndi Mișa posomorît. Să stai culcat mereu... Las' că fug eu !" Și băiatul își închipui cum mama lui va intra în odaie și nu-l va mai găsi nicăieri. Va plînge, se va necăji, dar totul va fi zadarnic, fiindcă n-o să-l mai vadă niciodată.

Mișa o privi pe furiș : mama sta și acum aplecată asupra lucrului și cosea, rupînd din cînd în cînd ața cu dinții.

Da, îi va fi greu fără el. Va rămîne singură de tot. Se va întoarce acasă de la lucru, dar nu va găsi pe nimeni. Odaia va fi pustie, va fi întuneric. Și toată seara se va gîndi numai la el. Totuși îi era milă de ea... Mămica lui era nespus de plăpîndă, tăcută și avea niște ochi cenușii, strălucitori. Muncea neobosită. Venea acasă tîrziu de la fabrică, pregătea masa, făcea curat, îi spăla cămășile, îi cîrpea ciorapii, îi ajuta să-și facă lecțiile, iar lui îi era lene să despice lemne, să se ducă la „coadă" după pîine sau să pună mîncarea la încălzit.

Ce dragă-i e mămica lui și cît e de bună ! Și el o amărăște mereu. N-o ascultă, face pozne la școală ! Intr-o zi, pentru asta a chemat-o directorul, iar ea l-a rugat să-l ierte. Cîte lucruri din casă n-a stricat, cîte cărți, cîte haine n-a rupt ! Și toate astea apasă pe

umerii slabi ai mamei. Mama muncește cu răbdare, cîrpește, coase, iar lui îi e rușine să meargă cu ea pe stradă, ca „un copil mic“ Nu o sărută niciodată, fiindcă asta-i doar o gingășie de fetiță. Astăzi chiar se gîndea ce șotie să mai facă, cu toate că știa că are s-o amărască, da, s-o amărască pe mămica lui, pe ea care a lăsat totul la o parte și s-a chinuit o săptămînă întreagă pe drum, călătorind în vagoane de marfă, ca să aducă lucrurile de care avea el nevoie. Iar acum nu se dezlipește o clipă de patul lui...

Mișa închise ușor ochii.

In odaie se furișase înserarea. Doar colțul unde stătea mama mai era luminat de răsfrîngerile aurii ale apusului. Stătea aplecată asupra lucrului și cosea cîntînd încetișor :

Crudă-i inima tiranului şi neagră
Cum e toamna bolta fără stele.
Dar mai neagră se rînjeşte-n pîclă
Temniţa cu doruri sub zăbrele.

Melodia tărăgănată și tristă răsuna în încăpere ca un suspin. Acesta era cîntecul unui deținut tînăr, frumos, cu fața luminoasă ; el stă ținîndu-se cu mîinile de gratii și privește lumea minunată de afară, libertatea de care nu are dreptul să se bucure.

Mama cînta mereu. Mișa deschise ochii : în lumina slabă a amurgului abia îi mai putea deslușî fața palidă.

Cînta mereu un cîntec după altul, toate la fel de tărăgănate și de triste.

Băiatul izbucni în hohote de plîns. Mama veni lîngă pat, se aplecă asupră-i și îl întrebă îngrijorată :

— Mișenka, ce ai, dragul mamei ?

Mișa o cuprinse cu brațele după gît, o atrase spre el și, ascunzîndu-și fața la pieptul ei, cum făcuse de atîtea ori, șopti

— Mămico dragă, eu te iubesc așa de mult !

Cap. 8

VIZITATORII

Mișa se însănătoșea repede. Parte din bandaje îi și fuseseră scoase; acum rămăsese bandajat numai la cap. Cîteodată se dădea chiar jos din pat, dar nu pentru multă vreme.

În sfîrșit, într-una din zile, Ghenka primi încuviințarea de a veni să-și viziteze prietenul.

Cînd intră în odaie, Ghenka se opri în ușă, cuprins de sfială. Mișa, care se uita la el cu coada ochiului, nu întoarse capul și spuse cu o voce slabă:

— Stai jos!

Ghenka abia îndrăzni să se așeze pe marginea unui scaun. Căută să-și ascundă sub scaun picioarele desculțe și murdare, făcu ochii mari și se uită la prietenul lui cu gura căscată.

Mișa stătea culcat pe spate, nemișcat, cu ochii ațintiți în tavan. Suferința îi era întipărită pe față. Din cînd în cînd își pipăia bandajul de la cap, nu pentru că l-ar fi durut, ci numai ca să atragă atenția lui Ghenka.

— Cum te simți? întrebă acesta în cele din urmă, luîndu-și inima-n dinți.

— Bine! făcu încetișor Mișa și oftă adînc, vrînd să arate cît îi este de rău, dar că suportă totuși eroic aceste dureri cumplite.

După un timp, Ghenka întrebă:

— Pleci la Moscova?

— Da! răspunse Mișa și oftă din nou.

— Se zice c-ai să pleci cu detașamentul lui Polevoi.

— Da? Și Mișa se ridică într-o clipă și se așeză pe marginea patului. De unde știi?

— Am auzit eu.

Tăcură amîndoi, apoi Mișa se uită la Ghenka și zise

— Ei, ce-ai hotărît să faci?

— Nu înțeleg!

— Vii la Moscova?

Ghenka dădu din cap supărat:

— La ce mă mai întrebi ? Tata nu vrea să mă lase, doar știi bine !

— Dar Agripina Tihonovna, matușa ta, de cînd te tot cheamă !? Și-acuma a trimis o scrisoare, prin mama. Haide, o să stăm în aceeași casă.

— Îți spun doar : tata nu mă lasă și nici mătușa Niura ! oftă Ghenka.

— Mătușa Niura nu-ți este rudă.

— Ea-i bună ! dădu Ghenka din cap, împotrivindu-se.

— Da' Agripina Tihonovna e și mai bună.

— Cum să plec ?

— Foarte simplu ! In lada de sub vagon. Te ascunzi acolo, și cînd ne depărtăm de Revsk, ieși afară și călătorim împreună.

— Dar dacă pe locomotivă o să fie tocmai tata ?

— Atunci ieși din ascunzătoare abia la Bahmaci, unde se schimbă locomotiva.

— Și ce să fac eu la Moscova ?

— Ce vrei ! Dacă vrei — înveți ; dacă vrei — intri strungar în fabrică.

— Cum adică strungar ? Habar n-am de nici o meserie.

— Nu știi strungăria ? Ce-are a face ? Inveți. Gîndește-te. Eu îți vorbesc serios.

— Eh, tu și despre plecarea în detașamentul de recunoaștere mi-ai vorbit serios, dar ce-am pățit pentru carnea aia, numai eu știu !

— Ce, eu sînt de vină că Nikitski a atacat Revskul ? se dezvinovăți Mișa. Altfel am fi plecat, asta-i sigur. Lasă, cum ajungem la Moscova, ne înscriem voluntari și plecăm pe front ca să-i batem pe albi. Mergi ?

— Unde ? întrebă nedumerit Ghenka.

— Intîi la Moscova, și pe urmă pe front, ca să-i batem pe albi.

— Dacă-i vorba să-i batem pe albi, atunci poate merg ! răspunse Ghenka.

Ghenka plecă, iar Mișa rămase singur cu gîndurile lui. Se gîndea la Polevoi. Oare de ce nu mai vine? Ce-o fi cu stiletul? Ce rost o fi avînd șarpele încolăcit de pe mîner? Dar lupul, scorpionul și crinul de pe fețele muchiilor? Ce înseamnă toate astea?

Unchiul Senea intră în odaie, curmîndu-i firul gîndurilor. Își scoase ochelarii — fără ochelari, ochii lui păreau mici, roșii și parcă speriați — apoi și-i puse din nou pe nas și întrebă

— Cum te simți, Mihail?

— Bine! Pot chiar să mă dau jos din pat.

— Nu, nu! Te rog să stai culcat, spuse neliniștit unchiul Senea, cînd Mișa vru să se ridice. Stai culcat, te rog.

Frămîntat parcă de un gînd, unchiul Senea rămase un timp pe loc, în picioare, apoi se plimbă puțin prin cameră și din nou se opri.

— Mihail, vreau să-ți vorbesc, spuse el.

„Nu cumva despre camera de bicicletă?“ se gîndi Mișa.

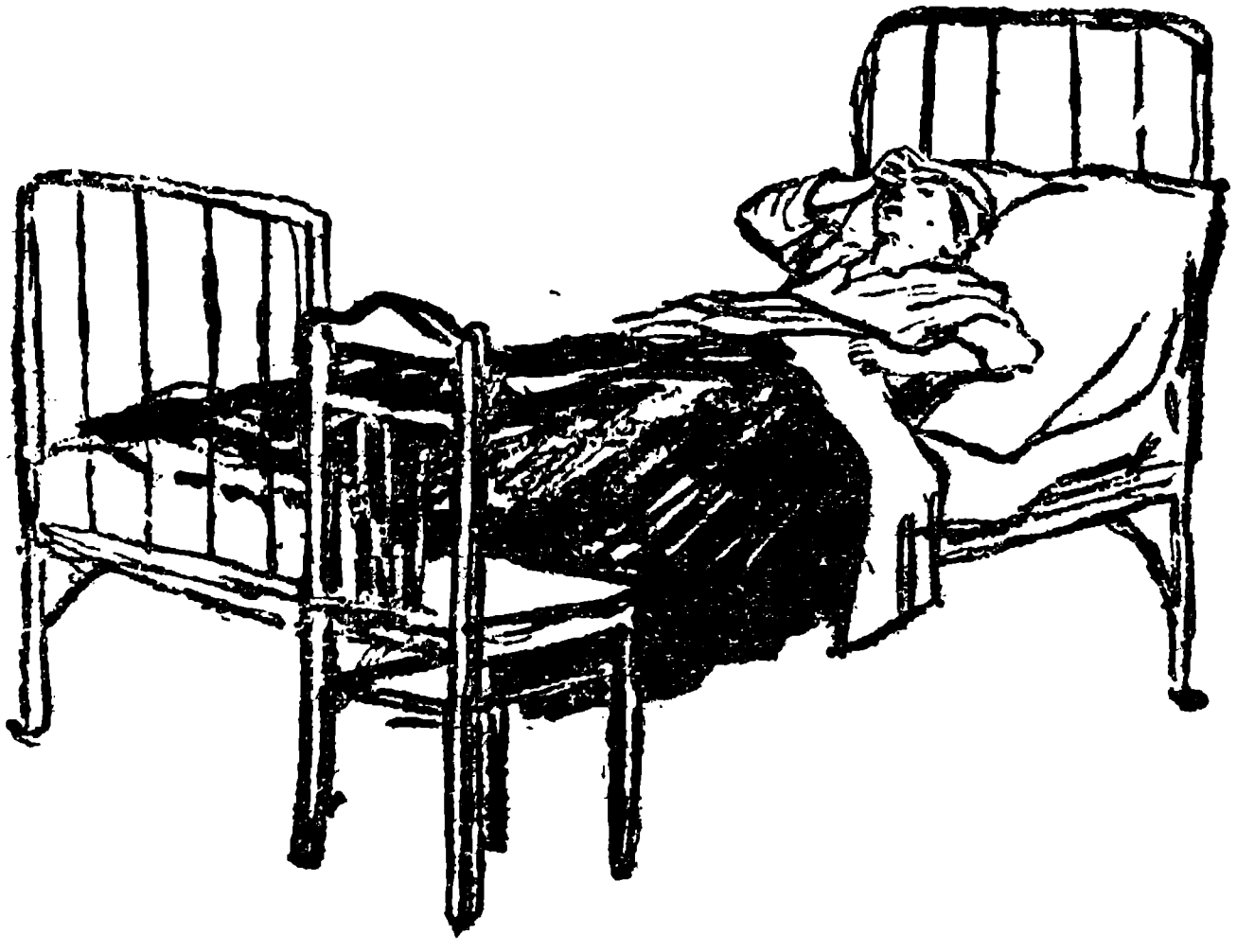

— Sper că tu... hm, ești destul de matur, ca să zic așa... și ești în stare să mă înțelegi și să tragi învățăminte folositoare din cuvintele mele.

„Gata, a început!“

— Iată ce este, continuă unchiul Senea. Ultima întîmplare, care a avut pentru tine urmări atît de triste, eu nu o consider drept o ștrengărie, ci... ca intrarea ta prea de timpurie în lupta politică.

— Cum? Cum? făcu Mișa, uitîndu-se mirat la unchiul Senea.

— Nu înțelegi? Am să-ți explic: în jurul tău se desfășoară o luptă politică, iar tu, om tînăr, încă neformat, ai luat parte la această luptă. Și nu trebuia s-o faci.

— Cum asta? sări Mișa surprins. Bandiții să-l omoare pe Polevoi, și eu să nu mă amestec?! Așa crezi dumneata?

— Ca un om de onoare, desigur, ești obligat să aperi pe oricine se află în primejdie. Dar aceasta, în cazul cînd, să zicem, Polevoi ar fi fost atacat de tîlhari. În cazul de față, însă, e cu totul altceva. Între gărzile roșii și albi se dă o luptă și tu ești prea mic să te amesteci în politică. Trebuie să stai deoparte.

— De ce? întrebă Mișa tulburat. Eu sînt de partea roșilor.

— Nu fac propagandă nici pentru gărzile roșii, nici pentru albi. Socot însă că datoria mea de rudă e să te previn nu te amesteca în politică!

— Va să zică, după părerea dumitale, burghezii trebuie să domnească? Și Mișa se lăsă pe spate, trăgînd plapuma pînă sub bărbie. Nu! Să știi, unchiule Senea, că eu unul nu sînt de acord!

— Nu-ți cere nimeni părerea! se supără unchiul Senea. Tu ascultă ce spun cei mari!

— Păi, asta și fac — îi ascuit! Polevoi este mai mare, tata era mai mare și el. Și Lenin e mai mare. Ei toți sînt contra burjuilor! Sînt și eu contra lor!

— Hm, cu tine nu se poate vorbi! zise unchiul Senea, dînd din mînă, și ieși din odaie.

Cap. 9

CUIRASATUL „IMPĂRĂTEASA MARIA"

La Revsk neliniștea creștea, iar mama lui Mișa se grăbea să plece la Moscova. Acum, Mișa putea să se dea jos din pat, dar nu avea voie să iasă pe stradă. Îi era îngăduit doar să stea la geam și să se uite la copiii care se jucau. Toată lumea îl privea cu stimă. Chiar și Petka Petuh din strada Ogorodnaia veni să-l vadă, aducîndu-i în dar un băț împodobit cu spirale, pătrățele și romburi, crestate cu briceagul.

— Mișa, te rog să vii pe strada noastră oricînd vrei, îi spuse el la plecare. Nimeni n-o să se atingă de tine.

Polevoi însă nu se arăta nici acum. Ce bine ar fi fost să poți sta cu el pe cerdac și să-i asculți minunatele povestiri despre mări, oceane, despre lumea cea frămîntată și fără de margini!

Da, ce-ar fi să se ducă la spital și să-l roage pe doctor să-i dea drumul lui Polevoi.

N-a fost însă nevoie de asta, căci Polevoi veni singur acasă. Glasul lui vesel răsună încă de departe pe stradă. De bucurie, Mișa aproape că nu-și mai auzea bătăile inimii.

Polevoi intră în odaie, îmbrăcat militar, cu cizme, aducînd cu sine ceva din prospețimea aerului de afară, ceva din miresmele verii cu cer senin și din nepăsarea șăgalnică a soldatului încercat. Se așeză lîngă pat, pe un scaun care scîrțîi plîngător, și se clătină o clipă sub greutatea corpului său voinic.

Se uitară unul la altul și zîmbiră amîndoi. Polevoi, lovind cu mîna peste plapumă și făcînd șiret cu ochiul, zise:

— Să trăiești, Mihail Grigorievici! Ce mai e nou?

Mișa zîmbi fericit.

— Cînd te scoli din pat?

— Mîine o să pot ieși pe stradă.

— Ei, asta-i bine! se bucură Polevoi și, după ce tăcu o clipă, rîse: Da' bine l-ai mai trîntit pe cel de-al doilea! Strașnic! Bravo ție! Mi-ai fost de mare aju-

tor. Îţi sînt recunoscător. Cînd mă întorc de pe front, am să te răsplătesc.

— De pe front ? întrebă Mişa, şi glasul îi tremură. Unchiule Serioja... te rog, nu te supăra... ia-mă şi pe mine. Te rog foarte mult. Ia-mă şi pe mine cu matale.

— Ei, dacă vrei tu — încruntă Polevoi din sprîncene ca şi cum ar fi chibzuit — n-am încotro. O să mergi cu eşalonul pînă la Bahmaci, iar de acolo te trimit la Moscova. Înţelegi ? Şi rîse iarăşi.

— Numa' pînă la Bahmaci !... mormăi Mişa dezamăgit. Matale mă necăjeşti.

— Lasă, nu te supăra ! zise Polevoi, lovind iar cu mîna peste plapumă. Ai tot timpul să pleci pe front. Mai bine spune-mi altceva : cum a ajuns stiletul la tine ?

Mişa se înroşi.

— Nu-ţi fie teamă — rîse Polevoi — n-am să te mănînc !

— Printr-o întîmplare, pe cuvîntul meu — se bîlbîi Mişa tulburat — printr-o simplă întîmplare. L-am scos din ascunzătoare ca să mă uit la el şi tocmai atunci a ieşit bunica în curte. Nu l-am mai putut pune la loc şi l-am ascuns sub pernă. Dar n-am făcut-o dinadins, pe cuvîntul meu.

— Ai spus cuiva despre stilet ?

— La nimeni, pe cuvîntul meu.

— Te cred, te cred, îl linişti Polevoi.

— Unchiule Serioja — întrebă Mişa prinzînd curaj, — de ce caută Nikitski stiletul ăsta ?

Polevoi nu răspunse. Stătea cu privirile aţintite în podea şi gîrbovit într-un chip ciudat. Apoi oftă adînc, de parcă s-ar fi scuturat de un gînd.

— Ţi-am povestit odată despre cuirasatul „Împărăteasa Maria", mai ţii minte ? întrebă el.

— Da.

— Ei, uite ce-a fost : Nikitski făcea serviciu pe acest vas ca miciman [1]. Era un ticălos, dar asta nu intere-

[1] Miciman — primul grad de ofiţer din marina rusă. (N.R.)

seazã. Inainte de a se produce explozia... cam cu vreo trei minute, Nikitski a împuşcat mortal un ofiţer. Eu singur am văzut asta, numai eu. Ofiţerul de care-ţi spun abia venise pe vasul nostru şi nici nu-i ştiu numele... Mă aflam lîngă cabina lui. De ce ? Asta-i o poveste mai lungă. Aveam cu Nikitski socotelile mele. Prin urmare eram lîngă cabina ofiţerului. Aud ceartă. Nikitski îi spunea pe nume — Vladimir... Deodată : pac !... o împuşcătură. Mă reped în cabină. Ofiţerul zăcea pe podea, iar Nikitski tocmai scotea dintr-un geamantan stiletul ăsta. Cînd m-a văzut, a tras ! Pe alături... Am apucat stiletul. Ne-am înşfăcat. Deodată : bum !... explozia ! Apoi a doua, a treia explozie... Mi-am redobîndit cumpătul abia pe punte. In jur învălmăşeală, totul se prăbuşea. Eu aveam în mînă stiletul, dar fără teacă ; teaca rămăsese la Nikitski. Şi el dispăruse.

Polevoi tăcu o clipă, apoi continuă

— Zăceam la spital şi iată că izbucneşte revoluţia, războiul civil. Deodată aflu că Nikitski e şeful unei bande de contrarevoluţionari. Acum ne-am reîntîlnit. Pesemne a auzit că în Revsk e un Polevoi şi a mirosit că eu sînt acela. Atacul ăsta l-a încercat ca să lichideze vechile socoteli. N-a izbutit. Se vede treaba că şi acum are nevoie de stilet. Degeaba, n-o să pună mîna pe el. Tot ce-i de folos duşmanului, este în dauna noastră. Şi cînd o să se sfîrşească războiul, da, atunci vedem noi ce-i şi cum.

Polevoi tăcu iarăşi, apoi murmură gînditor, parcă numai pentru sine :

— Era unul de aci din Revsk, care a fost ordonanţa lui Nikitski. Credeam că o să dau de el, dar nu... s-a ascuns.

Apoi se ridică de pe scaun.

— Am stat prea mult de vorbă, zise el. Spune-i maică-ti să te pregătească de drum. Peste vreo două zile plecăm. Ei, la revedere !

Polevoi luă mîna mică a lui Mişa în mîna lui mare, clipi şiret din ochi şi ieşi din odaie.

Cap. 10

PLECAREA

Garnitura se şi formase în gară, iar Mişa cu Ghenka dădeau adesea cîte o fugă ca s-o vadă. Ostaşii din detaşament întocmeau iesle şi stănoage pentru cai, în vagoanele de marfă.

Sub singurul vagon de călători, băieţii văzură o ladă mare de fier.

— Uită-te cît loc e! îi spuse Mişa lui Ghenka, vîrîndu-se în ladă. Aici poţi să şi dormi! Da' ce, ţi-e frică? Numai o noapte stai ascuns. P-ormă, poftim, treci tu în vagon şi intru eu în ladă.

— Pentru tine-i uşor să vorbeşti! Da' cu surioara mea ce să fac? scînci Ghenka.

— Mare lucru! Ea are numai trei ani. Nici n-o să bage de seamă c-ai plecat. In schimb, tu ai s-ajungi la Moscova! Şi Mişa plescăi ademenitor din buze. Am să-ţi fac cunoştinţă cu băieţii. Habar n-ai ce băieţi sînt la noi! Slavka îţi cîntă la pian tot ce pofteşti, chiar fără să se uite pe note. Şurka Ogureev e un artist; cînd îşi lipeşte barbă, nu-l mai recunoşti. Pe urmă, în cartierul Arbat, chiar în clădirea unde stăm, este şi un cinematograf — „ARS", aşa-i spune. Straşnic cinematograf. Toate filmele rulează de cîte trei ori pe zi... Dacă nu vrei să mergi, eu nu te silesc. Aici însă n-ai să vezi nici circul, n-ai să vezi nimic. Rămîi, n-ai decît...

— Fie, se hotărî Ghenka. Merg!

— Bravo! exclamă Mişa bucuros. Cînd ajungem la Bahmaci, îi scrii o scrisoare lui taică-tu: „Eu am plecat la Moscova, la mătuşa Agripina Tihonovna. Vă rog să nu fiţi neliniştiţi din pricina mea...." Şi gata, totul o să se aranjeze.

Porniră amîndoi în lungul garniturii. Pe peretele unui vagon sta scris cu cretă „Statul major" şi erau lipite o mulţime de afişe.

Mişa se apucă să-i explice lui Ghenka fiecare din caricaturile de pe afişe.

— Ăsta-i ţarul, spuse el. Îl vezi ? Coroană, mantie şi nas roşu ! Ăsta în veston alb şi cu nagaică în mînă e un ofiţer de poliţie ; ăl' cu ochelari şi cu pălărie de pai este un menşevic, iar şarpele de colo, care are trei capete, întruchipează pe Denikin, Kolceak şi Iudenici.

— Da' ăla cine mai e ? întrebă Ghenka, împungînd cu degetul un afiş.

Caricatura înfăţişa un burghez cu joben, burtos şi cu un nas acvilin, prădalnic. Şedea pe un sac plin cu aur, iar de pe degetele lui cu unghii lungi se prelingeau picături de sînge.

— Un burghez ! răspunse Mişa. Nu vezi ? Stă pe sacul cu bani. El crede că-i poate cumpăra pe toţi cu parale.

— Da' dedesubt de ce scrie : „Antanta" ?

— E acelaşi lucru. Antanta au făcut-o toţi ăştia din lume care au bani, ca să lupte împotriva Puterii Sovietice. Ai priceput ?

— Am priceput... spuse Ghenka, deşi era încă destul de nedumerit. Da' aici ? Aici de ce scrie : „Internaţionala" ? şi arătă un afiş care înfăţişa globul pămîntesc înlănţuit şi un muncitor voinic sfărîmînd lanţurile cu un ciocan greu.

— Asta este Internaţionala, uniunea muncitorilor din toate ţările. Muncitorul — adăugă Mişa, arătînd spre afiş — reprezintă Internaţionala, iar lanţurile reprezintă Antanta. Cînd lanţurile vor fi sfărîmate, atunci peste tot în lume va stăpîni puterea muncitorilor şi nu va mai fi picior de burghez.

...In sfîrşit, veni şi ziua plecării.

După ce bagajele fură încărcate într-o căruţă, mama lui Mişa îşi luă rămas bun de la bunici, care stăteau în cerdac — mărunţei şi bătrînei amîndoi — bunicul în surtucul lui ros, bunica în rochia ei de toate zilele. Bunica îşi ştergea într-una lacrimile, iar faţa ei era şi mai încreţită de plîns. Bunicul, cu ochii umezi, priza tabac, zîmbea şi bombănea fără încetare :

— Totul are să fie bine ! Totul are să fie bine !

Mişa se căţără deasupra geamantanului, iar căruţa porni cu zgomot, hurducîndu-se pe caldarîmul stricat şi aplecîndu-se cînd într-o parte, cînd în alta. Cînd

cotiră din Alexeevskaia în strada care ducea spre gară, băiatul se uită înapoi şi văzu pentru ultima oară căsuţa de lemn a bunicilor, cu obloanele ei verzi, şi cele trei sălcii în lungul gărduleţului de la grădina de flori. De sub tencuiala căzută, se vedeau atîrnînd bucăţi de şindrilă şi de cîlţi, iar la mijloc, între două ferestre, atîrna o plăcuţă de tablă rotundă şi ruginită, cu inscripţia: „Societate de asigurare „Phoenix", anul 1872".

Cap. 11

LA DRUM CU EŞALONUL

Mişa, cu faţa lipită de geam, privea afară, în noaptea presărată de licăritul stelelor şi al luminilor din gară.

Şuieratul prelung al sirenelor, pufăitul locomotivelor, zgomotul surd al tampoanelor de la vagoanele care erau ataşate la garnitură, strigătele însoţitorilor şi ale revizorilor de tren care ungeau osiile umblînd grăbiţi în lungul lui, cu felinare în mînă — totul tulbura noaptea aceasta şi o umplea de nelinişte şi tristeţe.

Mişa nu mai pleca de la fereastră şi cu cît se lipea mai mult de geam, cu atît mai limpede deslușea lucrurile prin întunericul de afară. Deodată, trenul se smuci înapoi, în zgomotul metalic al tampoanelor izbite, încremeni locului o clipă, pe urmă se smuci iarăşi — de astă dată înainte — şi porni; trecu huruind peste locurile unde se uneau şi se despărţeau liniile, apoi luă viteză.

Luminile gării se depărtau tot mai mult. Luna se ivi din vata pufoasă a norilor. Copacii, cantoanele, platformele goale ale vagoanelor alergau în urmă, ca o panglică cenuşie.

Rămas bun, Revsk...

A doua zi, dis-de-dimineaţă, cînd Mişa se trezi, trenul stătea pe loc. Băiatul se dădu jos din vagon şi se apropie de ladă.

Era o stație oarecare. Eșalonul zăcea pe o linie moartă, fără locomotivă. Pustietate. Doar o santinelă moțăia într-o gheretă. De prin vagoane se auzea tropăitul cailor.

Mișa ciocăni în peretele lăzii și șopti :

— Ghenka, ieși afară !

Nici un răspuns.

Ciocăni din nou în peretele lăzii.

Tăcere.

Se strecură sub vagon și văzu că lada e goală. Unde-o fi Ghenka ? Să fi fugit acasă ?

Gîndurile lui Mișa fură întrerupte de glasul puternic al trompetei care suna „deșteptarea".

Intr-o clipă, detașamentul fu în picioare și întreaga gară se însufleți dintr-o dată. Soldații săreau de prin vagoane și se spălau ; cei de serviciu apărură cu gamele și ceainice. In aer se răspîndi miros de cașă. Ici răsună un strigăt, colo — o înjurătură. Apoi întreg detașamentul se alinie în front, în lungul eșalonului, și începu apelul.

Soldații erau îmbrăcați prost și pestriț. Se puteau vedea coifuri din uniforma diviziei lui Budionnîi, căciuli cenușii, chipie de cavalerist, bonete marinărești și căciuli căzăcești. Unii aveau în picioare cizme, alții bocanci, alții pîslari, iar alții erau desculți. Detașamentul era format din soldați, marinari, muncitori, țărani — bătrîni și tineri.

Uitîndu-se pe fereastra de la vagonul statului major, Mișa îl văzu pe Ghenka, care plîngea și-și ștergea lacrimile cu mîneca hainei. In fața lui, la o masă, ședea un băiețandru într-un veston ponosit, încins cu centură și diagonală și cu niște pantaloni din cale afară de bufanți, avînd vipușcă roșie și bazoane de piele.

Cîrn, cu urechile ciăpănge, băiețandrul ținea între dinți o pipă și scuipa flegmatic peste masă, chiar lîngă Ghenka ; aceasta tresărea de fiece dată, ca și cum s-ar fi ferit din calea unui glonte.

— Așa ! rosti aspru băiețandrul. Care va să zică cum te cheamă ?

— Petrov, scînci Ghenka.

— Aha, Petrov ! Nu cumva minți ?

— Nu-u-u...
— Bagă de seamă !
— Zău că-i adevărat, scînci iar Ghenka.

Tăcere. Băieţandrul trase din pipă, scuipă, apoi continuă interogatoriul cu aceleaşi întrebări şi răspunsuri, repetate la nesfîrşit.

Ghenka era arestat !

Mişa alergă să-l caute pe Polevoi, pe care îl găsi cercetînd împreună cu ceilalţi comandanţi tunurile detaşamentului, instalate pe platforma unui vagon.

— Serghei Ivanîci — i se adresă el — Ghenka... a fost arestat. Te rog spune să-i dea drumul. Ghenka merge cu noi la Moscova.

— Cine l-a arestat pe Ghenka al tău ? se miră Polevoi.

— La statul major, acolo... E un comandant tînăr, cu pantaloni albaştri.

Toţi cei de faţă schimbară între ei priviri vesele şi izbucniră în rîs.

— Ăsta-i Steopa ! strigă unul.

— Fie, se învoi Polevoi. Mergem la statul major ca să ne rugăm de comandantul acela pentru Ghenka al tău. Poate o să-i dea drumul.

Cînd intrară la „statul major", băieţandrul sări în picioare, ascunse pipa în buzunar, lipi mîna de cozorocul rupt al chipiului şi, stînd smirnă în faţa lui Polevoi, spuse, căutînd să-şi îngroaşe glasul cît mai mult :

— Tovarăşe comandant, raportez... ăă... ă... am prins un suspect, şi arătă spre băiatul care scîncea. La cercetări şi-a recunoscut vina că se numeşte Petrov, pronumele Ghenadii, că a fugit de acasă şi se duce la Moscova, la o mătuşă. Tatăl lui este mecanic de locomotivă. Asupra numitului s-au găsit arme : trei tuburi de cartuşe de pistol nagan ; a fost prins asupra faptului, în lada de sub vagon, dormind !

Băieţandrul, doar cu o şchioapă mai răsărit decît Ghenka, lăsă mîna de la chipiu, însă rămase în poziţia de drepţi, fără să dea atenţie rîsetelor zgomotoase ale celor prezenţi.

Stăpînindu-şi rîsul, Polevoi aruncă o privire severă spre Ghenka

— De ce te-ai ascuns sub vagon ?

Ghenka începu să plîngă şi mai tare :

— Nene, zău că mă duc la Moscova, la mătuşămea. Să spună şi el ! sughiţă băiatul, arătînd spre Mişa.

— Lasă, vedem noi cum stau lucrurile ! hotărî Polevoi. Steopa — se adresă el băieţandrului — tu fugi după plutonier şi spune-i să vină aici.

—'ţeles, tovarăşe comandant : fug după plutonier şi-i spun să vină aici ! repetă Steopa cu importanţă, apoi salută, făcu stînga-mprejur şi sări din vagon.

— Iar voi — se întoarse Polevoi către băieţi — haide, ştergeţi-o !

După ce Ghenka ieşi, Mişa mai zăbovi o clipă în vagon şi-l întrebă în şoaptă pe Polevoi :

— Cine e flăcăul acela ?

— Hei, frate — rîse Polevoi. — ăsta e un om mare: Stepan Ivanovici Reznikov, curierul principal al statului major !

* * *

Cap. 12

CĂSUŢA CANTONIERULUI

Trecuseră două săptămîni de cînd eşalonul stătea în gara Nizkovka.

— Gara Bahmaci nu poate face nimic, n-are locomotive, explica Ghenka.

El, ca băiat de mecánic, se socotea atotştiutor în treburile căilor ferate.

Acum Ghenka nu se mai ascundea, călătorea cu eşalonul, în mod legal. Tată-său îi dăduse de urmă, îi trăsese o urecheală bună şi voise să-l ia cu el înapoi la Revsk, dar Polevoi şi mama lui Mişa interveniseră şi îi ţinuseră amîndoi parte.

Polevoi îl chemase pe mecanic la el în vagon ; nu se ştie ce au vorbit, dar cînd a coborît din vagon, tata

s-a încruntat la băiat şi i-a spus că deocamdată nu-l ia, dar că se va duce la Revsk şi apoi „cum va hotărî mama". De la Revsk s-a întors chiar a doua zi, aducîndu-i hainele şi o scrisoare către mătuşa lui. A stat mult de vorbă cu el, dîndu-i sfaturi şi a plecat cu asigurarea mamei lui Mişa că-l va „preda" ea însăşi pe Ghenka mătuşii Agripina Tihonovna.

Eşalonul însă continua să zăbovească în gara Nizkovka. Între liniile de cale ferată, ostaşii făceau focuri la care îşi fierbeau ciorba. Seara, tăciunii pîlpîiau în spuză pînă tîrziu, şi pînă tîrziu se auzea cîte o armonică, un zdrăngănit de balalaică, răsunau cîntece vesele. Cei mai vîrstnici şedeau pe traverse, pe şine, sau de-a dreptul pe pămînt şi vorbeau despre politică, despre regulamentul căilor ferate, despre dumnezeu, dar mai cu seamă despre mîncare.

Mîncarea nu ajungea.

Într-una din zile, Mişa şi Ghenka porniră spre pădure după ciuperci. Pădurea era departe, la vreo cinci verste. Băieţii plecară dimineaţă de tot, cu gîndul să se întoarcă spre seară, dar lucrurile ieşiră cu totul altfel.

Mai întîi şi întîi au trebuit să facă mai mult de cinci verste, deoarece drumul le fusese arătat greşit. Au rătăcit o mulţime şi în sfîrşit au dat de ciuperci şi au cules o mulţime; cînd au pornit înapoi începuse să se însereze. În afară de asta, începuse şi ploaia; cerul era negru de nori.

„De ce-or fi traversele aşezate aşa de neregulat? se gîndea Mişa, mergînd alături de Ghenka printre şine. Nu poţi păşi niciodată la fel: trebuie să faci un pas mare, pe urmă unul mic. Mai bine se merge pe drum".

Şinele lunecau pe terasament, pierzîndu-se în ste-

pa fără margini. La mari răstimpuri, în perdeaua ploii se întrezărea cîte un sătuc — undeva departe, departe. Atunci li se părea că răzbate pînă la ei mugetul vacilor, lătratul cîinilor şi scîrţîitul vreunei cumpene de fîntînă — toate acele sunete slabe şi nedesluşite care se năzăresc în auzul drumeţului, cînd vede prin noapte luminile unei aşezări omeneşti.

In cele din urmă, băieţii ajunseră la un canton. De aci pînă la Nizkovka mai erau trei verste.

— Hai să intrăm, spuse Ghenka.

— De ce? Pierdem vremea degeaba.

— Ce, vrei să ne ude ploaia? Innoptăm aici şi mîine pornim.

— Nu se poate! Mama o să fie îngrijorată; pe urmă şi eşalonul... dacă pleacă?

— Fiu! fluieră Ghenka. Nici peste o săptămînă nu pleacă! Afară de asta, noi venim dinspre Bahmaci, aşa că o să-l vedem. Să intrăm. Măcar să bem un pic de apă.

Bătură la uşă. Un cîine se porni să latre furios în curte. După cîteva clipe se auzi o voce de femeie:

— Cine-i acolo?

— Mătuşică — se rugă Ghenka cu glas subţire! — vrem doar să bem puţină apă.

In curte, după gard, cîinele se smucea în lanţ tot mai furios.

Se auzi zgomotul zăvorului tras, apoi uşa se deschise şi băieţii intrară, printr-o tindă îngustă, într-o odaie scundă, dar încăpătoare.

Cineva se mişcă pe cuptor şi, după ce tuşi de vreo două-trei ori, întrebă cu voce bătrînească:

— Matriona, cui ai dat drumul?

— Ia, nişte flăcăuaşi, răspunse femeia, scărpinîndu-se şi căscînd. Vor să bea nuţică apă. Ia spuneţi, aţi fost cumva după ciuperci? întrebă ea.

— Ihî!

— Şi unde vă duceţi?

— La Nizkovka.

— Cam depărtişor, spuse femeia cu o voce tărăgănată. Da' cum porniţi la drum, nu vedeţi că afară-i noapte?

— Uite, mătușico, și eu ziceam tot așa, se agață Ghenka de vorbele femeii. Poate că ne lăsați să înnoptăm aici ?

— Păi de ce nu v-am lăsa ? Loc se găsește și nu-i cu supărare. Un' să porniți acuma noaptea și pe ploaie ? N-auziți cum toarnă ? Și femeia trase de pe cuptor un cojoc, pe care îl așternu pe jos. Un' să porniți ? Că azi mișună tot felul de bandiți ; ba puteți nimeri și sub roțile trenului. Uite, culcați-vă și dormiți pînă la ziuă, că mîine nu mai aveți mult de mers și ajungeți.

Femeia trase zăvorul la ușă, stinse opaițul și se urcă tușind pe cuptor, iar băieții puseră capul jos, pe cojoc, și adormiră cît ai clipi.

Cap. 13

BANDIȚII

Mișa visa ceva foarte încurcat : un mînz negru, cu coada scurtă fluturînd în vînt, zburda nebunatic pe cîmp, în apropierea unei stînci abrupte. Toți rîdeau : Polevoi, bunicul, Slavka, Nikitski... rîdeau de el, de Mișa. Iar mînzul, aci se oprea lăsîndu-și capul în jos și zvîrlind din picioarele dinapoi, aci o lua iarăși razna pe cîmp. Deodată... — acum însă mînzul nu mai era mînz, ci un cal mare, negru — o porni în goană spre stînca dreaptă ca un perete, și începu să se cațăre pe ea. Și cum se cățăra, părea o uriașă muscă neagră. Nikitski bătea cu coada nagaicii într-un lemn și striga : „Ține calul, ține calul !“

Calul cel negru urca din ce în ce mai încet. „Ține calul, ține calul“, striga Nikitski. Deodată, calul se desprinse de stîncă și se prăbuși cu zgomot asurzitor în prăpastie...

...Zgomotul se sfărîmă la picioarele lui Mișa se auzi un zdrăngănit de găleată, apoi totul se liniști.

— Ține calul! strigă iarăși un glas, de astă dată venind din casă, către cineva de afară și trase o înjurătură. Uf, drace! se mînie glasul. Care-i ăla de lasă găleata în mijlocul drumului?

Se auzi zgomotul unui chibrit scăpărat. Flacăra mică lumină un om înalt, îmbrăcat într-o burcă. Cîțiva cai fornăiau în curte, iar cîinele lătra furios.

— Cine-s ăștia? întrebă omul în burcă, arătînd cu coada nagaicii spre băieții culcați pe jos, în colțul odăii.

— Niște copilași de la gară. Au fost după ciuperci, răspunse posomorît cantonierul, stăpînul casei.

Era numai în cămașă și izmene și ținea opaițul în mînă; barba-i zburlită arunca o umbră tremurîndă pe perete.

— Dorm amîndoi, n-ai de ce-ți face griji!

— Gura! se răsti omul în burcă.

Apoi se apropie de copii și se aplecă asupra lor, cercetîndu-i cu privirea. Iar cînd Mișa, care se prefăcea că doarme, crăpă genele, întrezări pentru o clipă o privire ascuțită, o șuviță de păr căzută pe frunte și o căciulă căzăcească. Nikitski!

— Locomotiva spre Nizkovka a trecut? întrebă Nikitski, apropiindu-se de cantonier.

— Da, a trecut, răspunse acesta posac.

— Mă, diavol bătrîn, ce umbli cu cioara vopsită? făcu Nikitski, și-l înșfăcă pe bătrîn de piept, răsucindu-i cămașa în pumn și smucindu-l spre el.

Cantonierul își dădu capul pe spate.

— Nu-mi bag eu sufletul în păcat! murmură el răgușit.

— Nu? zbieră Nikitski și-l lovi peste față cu coada nagaicii. Nu? Trenul trebuie să treacă peste un ceas

și tu o faci pe sfîntul cu mine, hai? și-l mai lovi o dată.

Bătrînul se prăbuși pe podea, iar Nikitski ieși din încăpere ca o furtună.

O vreme se mai auziră strigăte și tropote de cai, apoi totul se liniști. Doar cîinele continua să latre, smucindu-se furios în lanț.

Prin urmare, peste un ceas trebuia să treacă trenul dinspre Nizkovka! Locomotiva a și plecat spre gară. Poate ca să ia eșalonul lor...

O bănuială cumplită îl cuprinse pe Mișa. Bandiții vor să atace eșalonul.

Intr-o clipă, băiatul fu în picioare.

Ce era de făcut? Cum să-și prevină tovarășii? Era cu neputință să ajungi într-un ceas la Nizkovka!

Cantonierul zăcea pe dușumea, gemînd. Bătrîna ofta și bocea lîngă el.

— Scoală-te! îl scutură Mișa pe Ghenka. Auzi? Scoală-te!

— Ce, ce vrei? mormăi somnoros Ghenka.

Mișa trăgea de el, dar Ghenka se smuci, gata să se întoarcă pe partea cealaltă.

— Scoală-te! îi șopti Mișa, zgîlțîindu-l. Hai, scoală-te, scoală-te odată... Nikitski e aici! Vrea să atace eșalonul!

Băieții se furișară pe nesimțite în curte.

Ploaia contenise, dar streșinile picurau monoton. Pămîntul răspîndea un abur jilav. Discul lunii își odihnea razele pe marginile norilor împrăștiați pe cer și pe terasamentul căii ferate, dînd șinelor o strălucire vie. Cîinele urla lugubru, fără să se mai smucească în lanț.

Băieții, îngroziți, o rupseră la fugă, pe cărăruia ce mergea în lungul terasamentului, dar văzînd cîteva mogîldețe agitîndu-se între linii, se opriră.

Se auzeau izbituri de ciocane: bandiții desfăceau șinele!

Acesta era punctul cel mai înalt al terasamentului, la numai cîțiva pași de un podeț ce trecea peste o rîpă adîncă. Din păduricea aflată pe povîrnișul rîpei, băieții auziră zgomote, un zvon de glasuri și nechezat

de cai. Se lăsară să alunece pe panta terasamentului, ocoliră pădurícea şi începură din nou să alerge, cît îi ţineau picioarele.

Zarea prinse să se lumineze din ce în ce. În cele din urmă se iviră şi luminile gării.

Băieţii alergau din răsputeri, fără să simtă sub tălpi pietrele ascuţite, nici vîntul care le biciuia faţa.

Deodată, în depărtare se auzi răsunînd prelung şuieratul locomotivei.

Copiii se opriră o clipă, apoi o porniră iarăşi la fugă : nu vedeau nimic altceva decît barele de fier de la scara locomotivei, învăluite într-un nor albicios de aburi. Ele se măreau din ce în ce şi la un moment dat crescură enorm, întrecînd chiar şi locomotiva.

Mişa vru să se apuce de barele scării, dar o mînă puternică îl opri...

În faţa copiilor sta Polevoi.

— Ei ? — întrebă cu asprime Polevoi, — pe unde-mi umblaţi ?

— Serghei Ivanîci — spuse Mişa, care abia mai putea răsufla — Nikitski !

— Unde-i ? întrebă repede Polevoi.

— La canton. Acum sînt la rîpă.

— La rîpă ?

— Da !

— Va să zică, aşa ! făcu Polevoi îngîndurat pentru o clipă. Şi noi care îi aşteptam aici... Bravo vouă, cercetaşilor ! Hai, duceţi-vă la eşalon şi... băgaţi de seamă : să nu-mi mai ieşiţi din vagon, că vă încui înăuntru.

Cap. 14

DESPĂRŢIREA

Lupta nu ţinu mult. Banditii fugiră lăsînd morţi. Caii stingheri goneau bezmetic pe cîmp. Ostaşii roşii îi prindeau şi le scoteau şeile, apoi îi închideau în

vagoanele amenajate ca grajduri. Alţi ostaşi refăcură linia şi curînd trenul porni mai departe.

La Bahmaci, vagonul de călători fu desprins de garnitura cu eşalonul, urmînd să plece spre Moscova. In aceeaşi zi, eşalonul trebuia să-şi urmeze drumul spre front.

Inainte de plecarea eşalonului, Polevoi îl chemă pe Mişa şi merseră de se aşezară amîndoi lîngă magazia gării, la umbră. Mişa se aşeză de-a dreptul pe pămînt, iar Polevoi — pe o ladă..

O vreme tăcură, fiecare cu gîndurile lui sau gîndindu-se poate amîndoi la acelaşi lucru.

— Ei, Mihail Grigorievici, ce-ai să-mi spui acum, la despărţire? zise Polevoi în cele din urmă, ridicînd capul şi zîmbind.

Mişa se feri să-i întîlnească privirea şi nu răspunse.

— Da, — continuă Polevoi, — a venit vremea să ne luăm rămas bun, Mişka. Nu ştiu dacă ne vom revedea şi din pricina asta, uită-te...

Zicînd aceasta, Polevoi scoase la iveală stiletul — acelaşi stilet cu mîner înnegrit şi cu şarpele de bronz încolăcit pe mîner. Ţinînd stiletul în mîna stîngă, răsuci mînerul în partea unde priveau ochii şarpelui, deşurubîndu-l încet. După ce îl separă de lamă, desprinse şarpele şi scoase din mîner o foaie de metal fin, făcută sul, pe care o desfăcu cu grijă. Foaia era acoperită de tot felul de semne, fără nici o noimă: puncte, liniuţe şi cercuri mici.

— Ştii ce sînt astea?

— O scrisoare cifrată, răspunse Mişa cu oarecare nesiguranţă şi se uită întrebător la Polevoi.

— Da! — confirmă acesta, — e o scrisoare cifrată. Cheia cifrului însă se află în teaca stiletului, iar teaca e la Nikitski. Acum înţelegi de ce-i trebuie stiletul?

Mişa dădu afirmativ din cap.

— Pentru stiletul ăsta, — zise Polevoi, vîrînd foaia de metal în ascunzişul ei şi înşurubînd mînerul la loc, — a fost omorît un om. Prin urmare, trebuie să fie ceva la mijloc — o taină. Aveam de gînd să descopăr taina asta, dar nu-i vreme pentru aşa ceva. Nu pot să-l mai port asupra mea, oftă Polevoi. Nimeni nu-şi cunoaşte soarta, mai ales acum, cu războiul. Uite, ţi-l

dau ţie, ia-l... şi-i întinse stiletul. Haide, ia-l! Cînd am să mă întorc de pe front, am să mă ocup de afacerea asta. Iar dacă n-am să mai viu, — Polevoi ridică brusc capul şi îi făcu cu ochiul lui Mişa, — dacă n-am să mai viu înapoi, vreau să-ţi rămînă o amintire de la mine.

Mişa luă stiletul.

— De ce taci? Nu cumva ţi-e frică?

— Nu. De ce să-mi fie frică? răspunse Mişa.

— Principalul e să nu vorbeşti prea mult, îl sfătui Polevoi. Şi mai cu seamă, de un om să te păzeşti, adăugă el privind băiatul drept în ochi.

— De Nikitski?

— Nikitski nici n-o să te bănuiască măcar. Şi-apoi, unde ai să-l mai întîlneşti? Vezi însă că mai e cineva. Nici eu n-am putut să-i dau de urmă. Şi el este de fel din Revsk. Cine ştie prin ce întîmplare v-aţi putea întîlni... aşa că păzeşte-te de el.

— Cine este?

Polevoi îl privi din nou:

— Să te păzeşti de omul ăsta, dar el să nu bănuiască nimic. Numele lui este Filin.

— Filin... repetă Mişa gînditor. La noi în curte locuieşte un Filin.

— Filin... şi mai cum?

— Nu ştiu! Eu îl cunosc numai pe Borka, băiatul lui, pe care băieţii l-au poreclit „Gheară".

— „Gheară", rîse Polevoi. Filin ăsta este din Revsk?

— Nu ştiu.

— Mda, — făcu Polevoi, după ce rămase o vreme pe gînduri, — dar vezi că de-ăştia cu numele de Filin sînt o mulţime. Jumătate din Revsk! Şi acel de care-i vorba, nu cred să fie la Moscova. Trebuie să se fi ascuns pe altundeva, mai la adăpost. Totuşi, fii cu băgare de seamă. Ăsta-i din tagma celor care te trimit pe lumea cealaltă într-o clipită. Înţelegi?

— Înţeleg, răspunse Mişa încet.

— Curaj, Mihail Grigorievici! îl îmbărbătă Polevoi, bătîndu-l pe umăr. Acum se poate spune că eşti bărbat. Ai şi intrat în viaţă. Şi ţine minte ce-ţi spun...

Polevoi se ridică în picioare, iar Mișa făcu la fel.

— Ține minte, Mișka, — urmă el îndată, — viața este ca și o mare. Dacă trăiești numai pentru tine, ești ca un pescar singuratic într-o luntre prăpădită : ai să cauți tot locuri unde apa-i mai mică, ai să te uiți mereu către același și același țărm și ai să-ncerci s-astupi spărturile luntrei cu ghemotoace de cîrpă, rupte din nădragi. Dacă trăiești însă pentru popor, atunci pornești cu o corabie mare și ieși în largul de necuprins al mării. Nu-ți va fi teamă de nici o furtună! Lumea întreagă ți se va deschide înainte ! Tu — pentru toți, și toți ceilalți — pentru tine. Înțelegi ? Asta-i tot !

Polevoi îi întinse mîna și zîmbi din nou, apoi se depărtă pășind peste traverse — înalt, puternic, cu mantaua cenușie aruncată pe umeri...

Înainte de plecarea eșalonului, în gară avu loc un miting, la care luară parte locuitorii orașului și muncitorii de la depou.

Pînă la începerea mitingului, fetele din Bahmaci se plimbară pe peron, ronțăind semințe de floarea-soarelui și glumind cu soldații.

Mitingul fu deschis de Polevoi, care stătea pe acoperișul vagonului în care era instalat statul major, chiar în dreptul afișului cu emblema Internaționalei. El spuse că peste Rusia Sovietică plutește o amenințare, că burghezia din întreaga lume s-a năpustit împotriva tinerei republici sovietice, dar că puterea muncitorilor și țăranilor va zdrobi pe dușman, făcînd să fluture deasupra întregii lumi drapelul libertății.

Cînd Polevoi sfîrși de vorbit, izbucniră urale puternice.

Pe urmă luă cuvîntul un soldat. El spuse că deși armata suferă multe lipsuri, totuși este puternică, prin dîrzenia ei și prin încrederea în dreptatea cauzei pentru care luptă. Aplauzele și uralele izbucniră și de astă dată.

Ghenka și Mișa, care stăteau și ei pe acoperișul vagonului statului major, băteau cu însuflețire din palme și strigau mai tare ca toți.

După ce mitingul luă sfîrșit, eșalonul porni la drum.

Ostaşii roşii se înghesuiau în uşile larg deschise ale vagoanelor de marfă : unii, încălţaţi cu bocanci scîlciaţi şi cu moletiere zdrenţuite, şedeau jos cu picioarele atîrnînd în afară ; în spatele acestora se îngrămădeau alţii, şi toţi cîntau „Internaţionala".

Cîntecul umplu gara, apoi trecu în largul stepei, rostogolindu-se peste întinderea ei de necuprins.

Mulţimea de pe peron cînta şi ea „Internaţionala". Cînta şi Mişa cu vocea lui răsunătoare.

Băiatul îşi simţea inima vibrînd o dată cu cîntecul. Simţea cum îl cuprinde un fior de neînţeles ; deodată i se opri un nod în gît, împiedicîndu-l să mai cînte, iar ochii i se umplură de lacrimi, lucru de neiertat unui băiat mare ca el.

Trenul se depărta tot mai mult, apoi dispăru tîrînd după el coada-i lungă de vagoane.

Seara aprinse pe cer luminiţe tremurînde. Oamenii se împrăştiară şi peronul rămase pustiu.

Mişa însă tot nu se îndura să plece. Se uita şi acum în urma trenului dispărut, spre locul unde şinele lucitoare se contopeau într-o dungă de oţel care tăia orizontul învăluit în ceaţă ; i se părea că are şi acum în faţa ochilor eşalonul, ostaşii roşii, pe Polevoi în mantaua lui cenuşie şi pe muncitorul vînjos de pe afiş, care sfărîmă cu un ciocan greu lanţurile ce încătuşează globul pămîntesc.

Partea a doua

CURTEA DIN ARBAT

Cap. 15

DUPĂ UN AN

Un zgomot de pe coridor îl trezi pe Mişa. Băiatul întredeschise un ochi, dar îl închise îndată.

O rază de soare se furişa prin perdea, din spatele clădirilor vecine, dezvăluind mii de firicele de praf prinse în horă între fereastră şi covoraşul aşternut pe podea. Tigrul brodat în mijlocul covoraşului dormita parcă şi el, cu capul vîrît între labele-i întinse; ţesătura ponosită a covorului îi dădea o înfăţişare ca vai de lume, de tigru îmbătrînit şi inofensiv...

Subţiindu-se din ce în ce, raza de soare se plimbă încet prin odaie, lunecă de pe covoraş pe marginea mesei, se oglindi în barele nichelate de la patul mamei, apoi pe maşina de cusut şi deodată dispăru, ca şi cum n-ar fi fost.

Odaia se întunecă. O boare răcoroasă de vînt izbea încetişor gemuleţul deschis. De jos, din stradă, se auzeau clacsoanele de automobile, strigătele tocilarilor şi ale vînzătorilor de haine vechi, glasuri vesele de copii, larma voioasă a străzii în plină primăvară.

Mişa moţăia. Să mai doarmă puţin. Doar nu era să se scoale şi în prima zi de vacanţă devreme, ca de obicei! Astăzi toată ziua avea să hoinărească! Minunat!

Mama intră în odaie cu fierul de călcat în mînă şi, după ce îl puse pe capacul întors al samovarului, aşternu pe masă o pătură îndoită în patru. Alături, pe un scaun, era un morman de rufe spălate şi uscate.

— Scoală-te, Mişa! Hai, dragul mamei, scoală-te! Eu am de călcat!

Mişa nu făcu nici o mişcare şi nu răspunse. Cum de ghicea mama întotdeauna dacă doarme sau nu? Doar el stă cu ochii închişi...

— Hai, scoală-te, nu te mai face că dormi... spuse ea apropiindu-se de pat.

Mişa abia îşi mai stăpînea rîsul. Mama vîrî mîna sub plapumă, iar el îşi trase picioarele, dar degeaba... Mîna rece nu voia să-i dea pace cu nici un chip. Pînă la urmă nu se mai putu stăpîni, izbucni în rîs şi sări din pat.

Se îmbrăcă repede şi plecă să se spele.

În bucătăria întunecoasă, mama nu apucase încă să facă rînduială. Pietricelele albe din pardoseala de mozaic — crăpată ici-colo de la spartul lemnelor — sclipeau. Pereţii erau pătaţi, iar varul coşcovit în multe locuri — urme lăsate de ţeava de apă care plesnise în timpul iernii.

Mişa îşi scoase cămaşa, hotărît să se spele pînă la brîu. Luase de mult hotărîrea asta — din prima

zi de vacanță — să se spele cu apă rece pînă la brîu.

Zgribulindu-se, deschise robinetul. Apa țîșni cu putere, împroșcînd stropi reci, care îi înțepară umerii. Da, apa era încă prea rece... Firește, a hotărît să se spele pînă la brîu cu apă rece chiar din prima zi de vacanță, dar... vacanța a început cu două săptămîni mai devreme. Trebuia să înceapă la 1 iunie și azi este abia 15 mai. Ce vină avea el că la școală s-au început reparațiile ? Da, rămîne hotărît : de la 1 iunie o să se spele cu apă rece pînă la brîu în fiecare dimineață. Și Mișa îmbrăcă împăcat cămașa...

Pe cînd sta în fața oglinzii și se pieptăna, începu să se examineze cu atenție. Găsi că are o bărbie urîtă ! Dacă ar avea maxilarul inferior ieșit în afară, ar însemna că e înzestrat cu voință puternică. Și Jack London scrie despre asta. Iar lui îi este absolut necesară o asemenea voință. Desigur, astăzi s-a purtat ca un laș în chestiunea spălatului cu apă rece. Și așa se întîmpla întotdeauna. De pildă, odată s-a gîndit să țină un jurnal de însemnări zilnice. Și-a pregătit chiar un caiet special, a mîzgălit la început cîteva desene, dar apoi a lăsat totul baltă : n-avea răbdare. Altădată, hotărîse să facă gimnastică în fiecare dimineață : în acest scop și-a cumpărat și cîteva greutăți, dar tot degeaba. Dimineața, ba trebuia să se grăbească la școală, ba intervenea altceva. La drept vorbind, îi era lene. Începea cu amînările de cum îi intra în cap cîte ceva : amîna ba pînă lunea viitoare, ba pînă la începutul lunii viitoare, ba pînă la începerea noului an școlar... Da ! Asta însemna, pur și simplu, lipsă de voință și de caracter. Era timpul să lepede toate aceste deprinderi.

Mișa își împinse bărbia înainte cu mîna. Uite, un om cu voință așa trebuie să aibă bărbia. Incetul cu încetul, dacă va sta tot timpul cu dinții încleștați, va ieși în afară și bărbia lui.

Pe masă abureau cîțiva cartofi. Alături, pe o farfurie erau două bucăți de pîine neagră — rația amîndurora pentru ziua de astăzi.

Mişa împărţi porţia lui în trei — pentru dejun, prînz şi cină, şi mîncă una. Bucata de pîine era atît de mică, încît nici nu-şi dădu seama cînd a înghiţit-o. Oare să mai ia una ? Doar masa de seară se poate mînca şi fără pîine... Nu ! Nu se poate ! Dacă o mănîncă acum, deseară, la cină, mama o să-l silească să primească şi porţia ei şi ea va mînca fără pîine...

Mişa puse bucata de pîine la loc, pe farfurie, şi îşi împinse falca de jos înainte, cu un gest hotărît. In clipa aceea tocmai mesteca un cartof fierbinte şi asta făcu să-şi muşte zdravăn limba.

Cap. 16

RAFTUL CU CĂRŢI

După ce mîncă, Mişa dădu să plece, dar mama îl întoarse din uşă :

— Incotro ?

— Mă duc să mă plimb.

— Prin curte ?

— Da... trec şi prin curte.

— Şi cărţile ? făcu ea, umezindu-şi degetul şi încercînd fierul să vadă dacă s-a înfierbîntat. Cărţile cine le aşază ?

— Of, mamă, acum n-am vreme de aşa ceva.

— Va să zică eu trebuie să fac ordine în urma ta ? Şi punînd fierul pe capacul samovarului, mama îi aruncă o privire întrebătoare.

— Bine, am să le aşez, bombăni Mişa. Matale întotdeauna faci aşa : te legi de mine, cînd ştii că fiecare minut mi-e socotit !

In dulap, poliţa lui era a doua de jos. Fiind singurul dulap din casă, îl foloseau şi pentru rufărie, şi pentru vase, deşi era făcut anume pentru a sluji drept bibliotecă.

Mișa scoase mai întîi toate cărțile afară, șterse praful cu o perie de ghete, întinse cu grijă pe poliță o foaie din ziarul „Viața economică“, apoi se lăsă jos pe podea, și începu să le așeze la loc, cercetînd fiecare carte în parte.

Mai întîi așează cele două volume din enciclopedia „Brockhaus și Efron“ Erau cărțile cele mai de preț. Dacă ar avea toate cele o sută zece volume ale enciclopediei, n-ar trebui să se mai ducă la școală. Le-ar învăța pe dinafară, și gata — ar fi un om cu studii superioare.

După enciclopedia lui Brockhaus, așează „Lumea aventurilor“ — povestire în două volume, apoi „Opere“ de N. V. Gogol, „Copilăria“, „Adolescența“ și „Tinerețea“ de Tolstoi, „Oblomov“ de Goncearov și „Aventurile lui Tom Sawyer“ de Mark Twain.

Asta ce carte o fi? Hm! „Prințesa Djavaha“ de Cerskaia...

Mișa o ținea în mînă nehotărît. Fleacuri! O carte plîngăreață, bună doar pentru fetișcane! Numai copertele sînt de ea. Să facă schimb cu Slavka pentru o altă carte. Lui Slavka doar îi plac cărțile cu coperte frumoase.

Cu cartea în mînă, Mișa se cățără pe pervaz și deschise fereastra...

Larma străzii năvăli în încăpere. In jur se înălțau nenumărate clădiri cu etaje. Balcoanele cu parmaclîcuri de fier și scările înguste de incendiu păreau lipite de ziduri. Rîul Moscova șerpuia ca o panglică albăstruie, prinsă pe alocuri în inelele negre ale po-

durilor. Cupola de aur a Bisericii Mîntuitorului strălucea ca mii de sori, iar undeva, în spatele ei, Kremlinul își înălța spre cer vîrfurile ascuțite ale turnurilor.

Mișa se aplecă în afară, întoarse capul spre clădirea vecină și strigă :

— Slavka-a-a !

La o fereastră de la etajul doi apăru Slavka, un băiat bolnăvicios, cu fața palidă, cu degetele de la mîini subțiri și lungi. Din pricină că purta fundă la gît, cînta la pian și nu se bătea niciodată, ceilalți băieți îl necăjeau într-una, spunîndu-i „burjui". Mama lui Slavka era o cîntăreață renumită, iar tatăl lui — inginer-șef la fabrica Sverdlov, unde lucrau mama lui Mișa, mătușa lui Ghenka și alți locatari ai clădirii. Fabrica nu lucrase multă vreme, dar acum se pregătea punerea ei în funcțiune.

— Slavka — strigă Mișa — hai să facem schimb ! Ceva grozav !... adăugă el, fluturînd cartea. „Prințesa Djavaha" ! Ai s-o citești pe nerăsuflate...

— Nu fac nici un schimb ! strigă Slavka. Am și eu cartea asta.

— Și ce dac-o ai ? Numa' să vezi ce copertă ! Știi ce ? Tu să-mi dai „Tăunul"...

— Nu vreau !

— Ei, nici n-am nevoie ! Mîine o să mă rogi tu, dar n-am să ți-o mai dau...

— Vii în curte ? întrebă Slavka.

— Da, acum.

— Vino la Ghenka. Mă duc și eu la el.

— Bine, viu.

Mișa se întoarse de la fereastră și așează cartea pe poliță, lîngă celelalte. Nu-i nimic. La

toamnă, la școală, are să o schimbe el cu cineva.

Apoi începu să așeze alte cărți. Astea, da, minunate cărți: „Ciorap de piele", „Călărețul fără cap", „Douăzeci de mii de leghe sub mări", „În desișurile Africei"... Cow-boy, preerii, indieni, cai mustangi...

Așa. Acum manualele: Kiselev, Rîbkin, Kraevici, Saposnikov și Valțev, Glezer și Petzhold... Anul trecut Mișa le deschisese cam rar. La școală nu se făcea foc și cu degetele înghețate copiii nu prea puteau ține creta în mînă. Veneau la școală numai pentru o farfurie cu zeamă lungă, dar fierbinte, zisă ciorbă; aceasta a fost iarna cumplită și plină de lipsuri a anului 1921.

După ce așeză pe poliță și caietele, albumul cu timbre, compasul cu acul îndoit și echerul cu gradația milimetrică ștearsă, Mișa se uită cu coada ochiului la mamă-sa, apoi pipăi sulul ascuns după un vraf de suplimente vechi ale revistei „Niva".

Stiletul era la locul lui. Băiatul simți prin învelitoarea de cîrpă oțelul tare al lamei... Pe unde-o fi acum Polevoi? De cînd a plecat, a trimis o singură scrisoare. Cu toate astea, se va întoarce, se va întoarce negreșit. E adevărat că războiul s-a terminat, dar nu chiar de tot. Abia acum, în primăvară, au fost scoși finlandezii albi din Carelia. În Orientul Îndepărtat, ostașii roșii încă mai luptă cu japonezii. Iar Antanta pregătește un nou război. Asta se vădește în toate.

Nikitski a fost desigur ucis, sau de nu, a fugit peste granită, ca atîția alți ofițeri albi. Teaca cu cheia cifrului a rămas la el și secretul stiletului nu va fi descoperit niciodată...

Mișa căzu pe gînduri. Cine o fi totuși acest șef de depozit Filin, tatăl lui Borka? Nu cumva e tocmai omul despre care vorbea Polevoi? Se zice că este de fel din Revsk... Se zice... Băiatul o întrebase de cîteva ori pe mamă-sa despre Filin, dar ea nu știa precis de unde este de fel. Atunci se gîndi că ar putea afla lucrul acesta de la Agripina Tihonovna, mătușa lui Ghenka. Odată, cînd aduse vorba în treacăt despre Filin, femeia scuipă și bombăni furioasă: „Nu știu și nici nu vreau

să știu... Este un ticălos... Neam de neamul lui tot așa a fost." Agripina Tihonovna nu spusese mai mult. De vreme ce pomenise însă de „neam", se vede că știa ea ce știa... Dar parcă puteai scoate ceva de la ea! Înaltă și voinică, era cel mai sever locatar din toată clădirea. Toți se temeau de ea, chiar și administratorul, care o lingușea spunîndu-i întotdeauna: „Impunătoarea noastră Agripina Tihonovna". În afară de asta, era și „delegată" — femeia cea mai de vază din fabrică. În fața Agripinei Tihonovna, singur Ghenka nu se pierdea cu firea! Ori de cîte ori se întîmpla ceva, el începea îndată să-și strîngă lucrurile, spunînd că pleacă acasă la Revsk. Iar Agripina Tihonovna, firește, dădea întotdeauna înapoi.

...Totuși, cum ar putea să afle ceva despre Filin? De ce oare nu i-a venit atunci în minte să-l întrebe pe Polevoi care e numele întreg al lui Filin?

Mișa oftă, ascunse stiletul cu grijă după reviste, închise ușile dulapului și plecă la Ghenka.

Cap. 17

GHENKA

Ghenka și Slavka jucau șah, avînd tabla cu piesele pusă pe un scaun. Slavka stătea în picioare și Ghenka pe marginea patului larg, pe care era întinsă o plapumă; la capătul patului, la perete, se înălța o adevărată piramidă de perne, al cărei vîrf ajungea pînă la iconița atîrnată aproape de tavan.

Agripina Tihonovna întindea o foaie de aluat pe masă. Se vedea de la o poștă că e nemulțumită de ceva. Cînd Mișa intră în odaie, mătușa lui Ghenka îi aruncă o privire plină de asprime.

— Unde ai dispărut? strigă Ghenka. Uită-te aici: din trei mișcări îl fac mat pe Slavka! Acușica: ein, zwei, drei...

— „Zwei, drei“ ! îl îngînă Agripina Tihonovna. Scoală-te de pe pat ! Ţi-ai şi găsit locul...

Ghenka făcu o mişcare uşoară, ca şi cum ar fi avut de gînd să se dea jos din pat.

— Nu te mai fîţîi, hai scoală-te odată ! Cu cine vorbesc eu ?

Şi Agripina Tihonovna începu să întindă furioasă foaia de aluat.

— Ce ruşine ! mormăi ea după cîteva clipe. Băiat mare şi mi-a stricat bunătate de varză ! Mi-a ciopîrţit o căpăţînă întreagă ! Spune-mi, de ce ai ciopîrţit varza ?

— Uite că spun ca să scot coceanul. Tot nu aveai ce face cu el.

— Dar nu puteai să-l scoţi cu grijă, mintosule ? Căpăţîna o pusesem deoparte pentru sarmale şi tu mi-ai stricat toate frunzele.

— Sarmalele, mătuşico, sînt mofturi de burjui ! răspunse Ghenka leneş, gîndindu-se la mişcarea următoare. Şi doar noi nu sîntem nepmani [1], ca să mîncăm sarmale. P-ormă, ce sarmale sînt astea, mă rog, numai cu păsat de mei ? Eh, de-ai avea carne, da, mai zic...

— Că n-ai să mă înveţi tu cum se face mîncarea !

— Zău, mătuşico, — îşi urmă Ghenka vorba, fără să-şi ia ochii de la tabla de şah, — eu mă mir de matale. Matale — ce mai încolo şi-ncoace — eşti o personalitate, şi uite, nu mai poţi de poftă după nişte sarmale... Îţi ieşi din fire pentru un biet cocean de varză, îţi zdruncini sănătatea.

— Lasă, nu mai avea tu grijă de sănătatea mea — mormăi Agripina Tihonovna, începînd să taie tăiţeii. Mai taci din gură, că acuşa îţi pun sucitorul pe spinare !

— Tac, mătuşico. Da' cu sucitorul te rog să nu mă ameninţi, că tot n-o să dai în mine.

— Cum ? Şi Agripina Tihonovna se îndreptă ameninţătoare din spate, cît era de înaltă.

— Matale nu dai în mine, mătuşico !

— Şi de ce mă rog ? Spune, să ştiu şi eu !

---

[1] Nepman — negustor, afacerist din perioada Nepului. (N.R.)

— De ce? — făcu îngîndurat Ghenka, rămînînd în mînă cu pionul pe care tocmai îl ridicase ca să facă o nouă mişcare, — fiindcă ţii la mine, mătuşico, fiindcă ţii la mine şi mă respecţi...

— Tii, că prost mai eşti, prost în lege! rîse Agripina Tihonovna. Ia spune-mi: de ce eşti tu aşa de prost?

— Mat! răsună deodată glasul lui Slavka.

— Cum, mă? Să văd! Unde-i mat? se necăji Ghenka. Mda, ai dreptate... Uite, mătuşico, — se văicări el apoi, — din pricina sarmalelor matale am pierdut o partidă sigură.

— Nu-i mare pagubă! spuse Agripina Tihonovna, şi intră în bucătărie.

— Ghenka, de ce te cerţi mereu cu mătuşa-ta? întrebă Slavka. Cum de nu ţi-e ruşine?

— Eu? Eu mă cert? Ce tot spui? Parcă asta-i ceartă? Aşa-i vorba ei, — şi băiatul începu să aşeze din nou piesele pe tabla de şah: Mişa, facem o partidă?

— Nu, hai mai bine în curte... Ce să stăm în casă!

Ghenka strînse piesele, închise cutia de şah şi ieşiră toţi trei în curte.

Cap. 18

BORKA PORECLIT „GHEARĂ"

Era în mai, dar zăpada din fundul curţii nu se topise încă. In timpul iernii, zăpada se clădise în troiene care se chirciseră şi se înnegriseră cu vremea. Dar, adăpostite de clădirile cu cîte şapte etaje, îngrămădite una într-alta de jur împrejur, nu voiau cu nici un chip să se predea soarelui; razele lui lunecau arareori pe aici, prin fundul curţii, aşternîndu-se pentru o clipă pe fîşia îngustă şi pavată, pe pătrăţelele albe, unde fetiţele jucau „şotron"

Apoi soarele se înălţa, căţărîndu-se leneş pe ziduri, tot mai sus, pînă ce se ascundea în spatele clădirilor

din jur. De prin crăpăturile pietrelor încinse ieşea un abur cald, tulburător.

Băieţii jucau risca, cu monede ţariste de aramă, lovindu-le pe rînd de zid. Ghenka îşi desfăcea degetele cît putea, ca să ajungă de la banul lui, la cel al lui Mişa.

— Degeaba, n-ajungi, — spuse Mişa, — degeaba te căzneşti ! Hai, Gheară, acuma-i rîndul tău.

— Îl încalec eu ! mîrîi Borka, ochind către banul lui Slavka. Îl încalec, numa' să vezi... Este !

Banul lui şters, de cinci copeici, căzu într-adevăr peste acela al lui Slavka.

— Dă-mi o copeică, burghezule !

Slavka se îmbujoră :

— Am pierdut totul. Îţi rămîn dator.

— Atunci de ce joci ? se răsti Borka. Aici nu merge pe datorie. Scoate copeica !

— N-am, ţi-am spus doar. Am să cîştig şi ţi-o dau.

— Ah, aşa ? ! făcu Borka, repezindu-se şi înhăţînd moneda de cinci copeici a lui Slavka. Ţi-o dau înapoi cînd o să-mi plăteşti datoria...

— Cu ce drept ? îl înfruntă Slavka. Glasul îi tremura de revoltă şi obrajii lui palizi se îmbujorară. Cu ce drept faci una ca asta ?

— Am tot dreptul, mormăi Borka, vîrînd banul în buzunar. Asta să-ţi fie învăţătură de minte.

— Na, Gheară, — interveni Mişa, întinzîndu-i o copeică, — şi dă-i înapoi banul. Iar tu, Slavka, dacă n-ai bani, nu juca.

— N-o iau ! dădu din cap Borka. Eu bani străini nu primesc. Lasă-l să plătească singur.

— Vrei să faci alea cinci copcici pe numele tău ?

— Şi ce te priveşte ?...

— N-o să-ţi meargă. Dă-i înapoi banul lui Slavka.

— Ce te bagi tu ? i-o reteză cu răutate Borka. Ce, tu eşti stăpîn pe joc ?

— Nu vrei să dai banul ? se răsti Mişa, şi păşi înainte.

— Pe el, Mişka ! strigă Ghenka, vîrîndu-se în Borka.

Mişa îl dădu însă deoparte.

— Stai, Ghenka. Lasă-mă singur... Ei, te întreb pentru ultima oară : dai banul ?

Borka se trase cu un pas înapoi, se uită în lături, apoi scoase şi zvîrli banul, care zăngăni îndelung pe pietre.

— Na-ţi-l, da' să n-aibă parte de el ! Ca să vezi ce apărător şi-a găsit ! Şi plecă îndată ceva mai departe, aruncînd priviri duşmănoase spre Mişa.

Jocul se sparse. Copiii şedeau acum rezemaţi de zid, pe asfaltul încins, şi se prăjeau la soare.

Printre vîrfurile copacilor firavi se strecura dangătul clopotelor de la biserica Sfîntul Nicolaie din Plotniki. Pe cîteva sfori legate de trunchiuri se legănau rufe întinse la uscat : cîrligele mici de lemn se aplecau cînd într-o parte, cînd într-alta. La etajul patru, o femeie stătea fără frică pe prichiciul unei ferestre şi spăla geamurile, ţinîndu-se cu o mînă de pervaz.

Mişa, care şedea pe nişte radiatoare ruginite de calorifer, depozitate în curte, se uita batjocoritor la Borka. Azi i s-a înfundat ! A vrut să se facă stăpîn pe banii altuia, dar nu i-a mers ! Nu degeaba l-au poreclit băieţii „Gheară" ! Între altele face şi comerţ ambulant în Piaţa Smolensk : vinde ţigări cu bucata şi caramele pe care le linge ca să aibă luciu. Şi tată-său, Filin, administratorul unui depozit, este un speculant...

Cît despre Borka, acesta, ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat, povestea copiilor despre „săritori"

— Săritorul se înfăşoară într-un cearşaf, — zicea el smiorcăindu-se, — are în gură un bec electric, iar la picioare nişte arcuri. Din stradă sare drept la etajul patru şi-i jefuieşte pe toţi, la rînd. Şi peste case sare. Iar cînd vine miliţia, sare chiar dintr-o stradă într-alta.

— Lasă-te de palavre ! zise Mişa, făcînd un gest ironic. Eşti un palavragiu, şi nimic mai mult. „Săritori" !... îl imită el pe Borka. Despre hrubă şi despre stafiile tale nu ne spui nimic ?

— Păi, ce, — mormăi Borka, — să ştii tu că-n hrubă sînt stafii. Acolo a fost înainte un cimitir. Noaptea răcnesc şi se vaietă, de te apucă groaza.

— Nimic nu-i în hruba ta ! i-o reteză Mişa. Spune-i poveştile astea bunică-ti. „Cimitir", „stafii"

— Să ştii că a fost cimitir, stăruia Borka. Acolo mai e şi o galerie subterană, care trece pe sub toată Moscova. Ivan cel Groaznic a făcut-o.

Toţi copiii izbucniră în rîs.

— Ivan cel Groaznic, — sări Mişa, — a trăit acum patru sute de ani, iar clădirea e făcută abia de zece ani. Minţi dacă vrei, dar nu aşa de gogonat.

— Eu mint ? rîse Borka răutăcios. Hai cu mine în hrubă. Ţi-arăt şi galeria, şi stafiile — totul ţi-arăt !

— Să nu te duci, Mişka, zise Ghenka. Vrea să te ia cu el, ca p-ormă să rîdă de tine.

Cu lucrul acesta, Borka se îndeletnicea în mod obişnuit. El singur dintre toţi cunoştea ca-n palmă „hruba" — aşa numeau copiii subsolul întunecos şi lung al clădirii.

Uneori convingea cîte un băiat să meargă în subsol, apoi rămînea în urma lui şi tăcea. Băiatul se pomenea dintr-o dată singur în întuneric, bîjbîia neştiind încotro s-apuce, îl striga pe Borka, dar zadarnic. Borka tăcea mîlc. Şi numai după ce-l chinuia în felul acesta pe cel prins în capcană şi după ce-l făcea să-i promită ceva, îl scotea din nou la lumină.

— Nu mai găseşti tu proşti, urmă Ghenka, care se lăsase păcălit o dată. N-ai decît să te duci singur în hrubă.

— Cum vreţi, spuse Borka, cu o nepăsare prefăcută. Dacă v-aţi speriat, nu mergeţi.

Mişa se supără.

— Cui îi spui asta ? întrebă el.

— Ştiu eu ? ridică Borka din umeri. Celui care se teme să intre în hrubă !

— Ah, aşa !... vorbi tărăgănat Mişa, şi se ridică în picioare. Haidem !

Ieşiră în curtea din faţă, coborîră în hrubă, apoi porniră încet, cu băgare de seamă, pipăind zidul lunecos.

Borka mergea înainte, iar Mişa după el. Picioarele li se afundau în pămîntul jilav ; uneori, izbeau cu zgomot cîte o tinichea sau un ciob de sticlă.

Mişa îşi dădea limpede seama că Borka vrea să-şi bată joc de el. Bine, are să se vadă pînă la urmă, care pe care...

Merseră prin întuneric pînă ajunseră în adîncul hrubei. Aici, Borka rămase nemişcat.

„Aha, începe !“ se gîndi Mişa.

— Ei, cînd au să se arate stafiile tale ? întrebă el, căutînd să vorbească cît mai liniştit.

Glasul îi răsună surd în subterană şi se pierdu, fărîmiţîndu-se undeva în colţurile depărtate şi cufundate în beznă.

Borka nu răspunse ; prezenţa lui se simţea totuşi aproape, la numai cîţiva paşi. Mişa nu-l mai strigă.

Trecură astfel cîteva minute chinuitoare. Băieţii îşi reţineau amîndoi răsuflarea, aşteptînd fiecare să vadă care va vorbi primul. Apoi Mişa se întoarse şi porni îndărăt, pipăind zidul cu mîinile. Lasă, găseşte el drumul şi singur ! Iar cînd o să iasă la lumină, o să închidă uşa şi o să-l ţină pe Borka aici o jumătate de ceas. Să-i fie învăţătură de minte...

Mişa păşea încet. In urma lui se auzea un fîşîit uşor : Borka se furişa după el. Aha, n-a mai putut răbda ! Nu s-a încumetat să rămînă singur !

Băiatul continua să înainteze. Nu ! Nu mergea bine. Galeria ar fi trebuit să se lărgească, şi ea, dimpotrivă, se făcea tot mai îngustă. Totuşi nu se opri nici acum. Cum oare vedea Borka pe un întuneric ca ăsta ? Dacă o să-l lase aici singur, şi el nu va mai găsi drumul ? Totuşi era îngrozitor !

Galeria se făcu îngustă de tot. Mişa atinse cu umărul celălalt perete. Se opri. Să-l strige pe Borka ? Nu ! Cu nici un preţ ! Ridică mîinile şi pipăi un tub rece de fier. Undeva se auzea un clipocit ca de apă. Deodată auzi un fîşîit puternic deasupra capului ; i se păru că o broască uriaşă a căzut peste el. Se aruncă

înainte, pierdu pămîntul de sub picioare şi se prăbuşi în gol.

Dezmeticindu-se din prima spaimă se ridică de la pămînt. Nu se rănise. Aici era mai multă lumină şi zidurile cenuşii, zgrunţuroase, se vedeau nedesluşit. Acum, Mişa se afla într-o galerie îngustă, săpată însă cam la jumătate de metru mai jos şi care tăia perpendicular galeria prin care mersese mai înainte.

— Mişka-a-a! răsună un glas, iar în galeria de sus se desluşi ca o pată întunecată siluета lui Borka. Mişka, unde eşti?

Mişa nu răspunse. Aha, i s-a dezlegat limba! Lasă-l să mai caute!

Băiatul se lipi de perete şi continuă să tacă.

— Mişa! Mişa! Unde eşti? vorbi neliniştit Borka, aplecîndu-se şi uitîndu-se în jos. De ce taci? Mi...

— Unde ţi-e galeria subterană? întrebă Mişa batjocoritor. Unde ţi-s stafiile? Arată-mi-le!

— Asta-i galeria, — şopti Borka, — dar nu putem merge mai departe. Colo sînt coşciugele.

— Tare mă mai sperii cu stafiile tale! zise Mişa şi dădu să pornească înainte prin galerie.

Borka îl prinse de umăr:

— Să vezi, Mişa, — se bîlbîi el, — ascultă-mă, haidem înapoi, că pe urmă are să fie rău.

— Ce, vrei să mă sperii?

— Nu te duce mai departe. Fără felinar tot nu găsim nimic. Mîine fac rost de un felinar şi venim iar.

— Mă tragi pe sfoară! Ştiu eu cine-mi eşti!

— Zău! Să mor eu chiar în clipa asta! Dacă nu te-ntorci, eu plec singur. N-ai decît să-ţi laşi ciolanele pe aici!

— Da' tare m-ai speriat, mă! răspunse disprețuitor Mişa, pornind totuşi înapoi cu Borka.

Cînd ieşiră din subsol, un soare orbitor îi izbi în faţă.

— Bagă de seamă, — zise Mişa, — mîine dimineaţă...

— S-a făcut, răspunse Borka. Ne-am înţeles!...

Cap. 19

ŞURKA VLĂJGANUL

La puţin timp după aceea, în curtea din fund apăru Şura Ogureev — „Vlăjganul", cum îi spuneau băieţii, cel mai înalt dintre toţi copiii din curte. Şura era socotit un mare artist şi făcea parte din cercul dramatic al clubului. Clubul se afla într-o încăpere la subsolul primului corp de casă şi aparţinea comitetului de administrare a imobilului. Afară de Şurka Vlăjganul, niciunul dintre băieţi nu era primit la club, şi din pricina asta el se ţinea foarte mîndru.

— A, salutare, stîlp de telegraf! strigă Mişa, zărindu-l.

— Ce-nseamnă purtarea asta copilărească? răspunse Şura, privindu-l de sus. Credeam că nu mai eşti puşti.

— Ehei, ce serios e! zise Ghenka. Unde ai învăţat să fii aşa? Nu cumva la club?

— Şi ce dacă am învăţat la club? răspunse Şurka, apoi, după o pauză plină de înţeles, urmă: ştiţi foarte bine că la club nu sînt primiţi decît cei mari.

— Ia te uită la el ce mare se crede! interveni Mişa. Eşti lung cît o prăjină, de asta te-au primit la club.

— Eu sînt membru al clubului, preciză grav Şurka. Şi dacă ţi-e ciudă, n-ai decît s-o spui.

— Pe noi nu ne primesc la club, fiindcă nu sîntem organizaţi, zise Slavka. Am auzit că-n Krasnaia Presnia e un detaşament de tineri comunişti şi că ei îşi au clubul lor.

— Da, este, confirmă Şurka cu autoritate. Numai că lor li se spune altfel, dar nu ţin minte cum anume. În orice caz, e organizaţia din care fac parte cei mici, fiindcă cei mari intră în Comsomol.

Şurka lăsă astfel să se înţeleagă că el se duce la şedinţele celulei organizaţiei de Comsomol din fabrică şi că se pregăteşte să intre în Comsomol.

— Grozav! făcu gînditor Mişa. Copiii au un detaşament al lor!

— Probabil că ei sînt cercetaşi, spuse Ghenka. Tu, Slavka, le-am încurci.

— Nu, nu încurc nimic, se apără acesta. Cercetaşii poartă cravate albastre, iar aceştia au cravate roşii.

— Roşii ? întrebă Mişa. Ei, dacă au cravate roşii, înseamnă că sînt pentru Puterea Sovietică. Şi-apoi, ce fel de cercetaşi pot să fie în Krasnaia Presnia ? Asta-i cartierul cel mai proletar.

— Da, — întări Şura, — ei sînt pentru Puterea Sovietică !

— Şi zici că au clubul lor ?

— Da, — răspunse Şurka, apoi adăugă nesigur : Şi au carnete de membru, cu toţii.

— Grozav, zise iarăşi Mişa, tărăgănînd vorbele. Da' cum se face că eu n-am auzit nimic ? Tu, Slavka, de unde ştii toate astea ?

— Mi-a spus un băiat de la şcoala de muzică.

— De ce n-ai aflat totul amănunţit ? Cum se numesc, unde-şi au clubul, cine este admis în club ?...

— „Admis" ? ! rîse Şura. Voi credeţi că-i simplu : te duci, şi gata, te-au primit. Asta s-o credeţi voi !

— Şi de ce nu ne-ar primi ?

— Nu-i chiar aşa de uşor ! Şi Şurka Vlăjganul clătină cu înţeles din cap. Mai întîi trebuie să dovedeşti cine eşti şi ce poţi.

— Cum adică „să dovedeşti" ?

— Ei... — spuse Şurka cu un gest nelămurit — adică să te evidenţiezi... De pildă, aşa cum fac unii care activează la club şi se duc la şedinţele de Comsomol...

— Bine, Şurka, înţeleg, îl întrerupse Mişa. Da' tu, care nu ştii decît să te fuduleşti !... Ar trebui să fii mai la locul tău.

— Ce vrei să spui ?

— E foarte simplu ce vreau să spun. Te pregăteşti să intri în Comsomol. Ei, dar comsomoliştii au luptat pe front, iar acuma toţi lucrează în uzine şi fabrici. Pe cînd tu ? Tu stai în culise, faci figuraţie... Spune, n-ai vrea să fii regizor ?

— Cum, regizor? Noi avem regizor, e tovarăşul Mitea Saharov.

— El este regizorul cercului dramatic al celor mari. Dacă noi am organiza însă un cerc dramatic format din copii, atunci am fi admişi cu toţii în club. Montăm o piesă; venitul — pentru ajutorarea înfometaţilor din regiunile Volgăi. Şi aşa, ne evidenţiem.

— Adevărat! zise Slavka. Am mai putea organiza şi un cerc de pictură, un cerc de muzică, un cor.

— N-au să ne dea voie... murmură Şura, clătinînd din cap cu îndoială, dar în ochii lui se citea dorinţa vie de a deveni regizor.

— Ba au să ne dea voie! stărui Mişa. Mergem la tovarăşul Mitea Saharov şi-i spunem că vrem să organizăm un cerc dramatic. Crezi cumva că el poate să ne oprească?

— Are să vă dea una după ceafă! strigă Borka, de lîngă groapa de gunoi în care scormonea căutînd sticle.

— Nu-i treaba ta! îl ameninţă Ghenka cu pumnul. Tu vezi-ţi de negustoria cu caramelele!

— Da, — continuă Şura să se gîndească cu glas tare, — n-ar fi rău... Numai că eu am talent de artist şi nu de regizor.

— Ei şi? Cu atît mai bine! spuse convingător Mişa. Ai să fii şi artist şi regizor. Haide, nu mai sta pe gînduri!

— Fie, se învoi Şura în cele din urmă. Dar cu o condiţie: să fiu ascultat în totul. In artă, lucrul principal este disciplina. Tu, Ghenka, vei juca rolul prostănacului; Slavka, tu joci rolul eroului şi, firește, te ocupi şi de partea muzicală; pe Mişa îl propun ca administrator.

Şurca aruncă o privire protectoare asupra celorlalţi copii, apoi adăugă

— Principalul rol feminin şi celelalte care mai sînt le voi distribui mai tîrziu, după ce voi examina pe fiecare.

Cap. 20

CLUBUL

Clubul era o sală de spectacole, cu scenă şi bănci pentru spectatori. Cînd nu aveau loc reprezentaţii sau adunări de-ale locatarilor, băncile erau trase la o parte şi prin toate colţurile încăperii se instalau cercurile care activau în cadrul clubului. Într-un colţ, gospodine şi muncitoare casnice învăţau la cercul de alfabetizare, pe scenă se desfăşura repetiţia cercului dramatic, iar în mijlocul sălii, cîţiva jucau biliard, atingînd uneori cu tacurile lungi şi pe muzicanţii din orchestră. Responsabilul clubului şi totodată regizor al cercului dramatic era Mitea Saharov — un tînăr veşnic preocupat, care purta o cămaşă rusească lungă şi decolorată, o lavalieră neagră şi lucioasă la gît şi nişte pantaloni strîmţi ca două burlane... Mitea Saharov avea nasul lung, subţire şi mărul lui Adam atît de ascuţit, încît aproape te temeai că-i va străpunge pielea gîtului. În fiecare clipă îşi trecea mîinile cu degetele răsfirate prin părul lui lung, aspru şi spălăcit la culoare, dîndu-l înapoi spre ceafă.

Cînd copiii intrară în club, Şura îl împinse înainte pe Mişa.

— Vorbeşte tu, doar eşti administrator — zise el, şi se trase îndată la o parte, prefăcîndu-se că rîde de fantezia copilărească a celor cu care venise şi că nu are nici un amestec în treaba asta.

— Mda! făcu Mitea Saharov printre dinţi, după ce ascultă propunerea lui Mişa. Mda... Numai că la mine nu-i şcoală de artă dramatică, ci o instituţie de cultură. Mda... Instituţie de cultură, sub conducerea comitetului locatarilor... — şi se îndreptă spre scenă, de unde după o clipă i se auzi glasul plîngător: Tovarăşă Paraşina, trăieşte-ţi rolul, intră în rol...

— N-am făcut nimic! spuse Mişa băieţilor, după ce se apropie de ei. Nu vrea. Zice că aici nu-i şcoală

de artă dramatică, ci o instituție de cultură, sub conducerea comitetului locatarilor.

— Ați văzut ? se amestecă Șura în vorbă. Știam că așa o să fie.

— Tu pe toate le „știi" ! se supără Mișa.

Băieții stăteau îngînduraţi., Pe postavul verde al mesei de biliard, bilele se loveau una de alta cu zgomot surd. Orchestra repeta „Marșul turc" de Mozart ; de pe perete, pe un afiș, un bătrîn istovit întindea o mînă osoasă : „Ajutați înfometaţii din regiunile Volgăi !" Ochii lui aprinși ca de febră te urmăreau stăruitor, din orice parte priveai afișul, de parcă bătrînul ar fi întors capul.

— Mai este o cale, vorbi Mișa.

— Care ?

— Să mergem la tovarășul Jurbin.

— Ei, — dădu Șura din mînă, — crezi tu că un membru al sovietului orășenesc al Moscovei se va ocupa de cercul nostru ? Eu, unul, nu merg. Te pomenești că mai dai acolo de muma pădurii !

— N-ai decît, eu mă duc ! spuse Mișa. La urma urmei, clubul nu-i proprietatea lui Mitea Saharov. Haidem, Ghenka !

Urcară scara largă, la etajul al patrulea, unde locuia Jurbin. Ghenka se opri pe scări, iar Mișa apăsă butonul soneriei. Îi era o frică strașnică lui Ghenka, și cînd se auzi zgomot în spatele ușii, se repezi pe scară în jos, sărind cîte trei trepte deodată.

In ușă apăru o femeie înaltă, uscățivă, cu fața încruntată și cu dinții mari, ieșiți în afară ; ea locuia în același apartament cu Jurbin și din pricina răutății ei copiii o porecliseră „muma pădurii".

— Ce vrei ? întrebă femeia.

— Îl caut pe tovarășul Jurbin.

— Pentru ce ?

— Am o chestiune de rezolvat.

— Ce chestiune ? Umblați alandala, asta-i ! mormăi femeia și trînti ușa, care era cît pe ce să apuce nasul băiatului.

— Muma pădurii! strigă Mișa și o tuli pe scară în jos.

Pe cînd cobora scara în goană, se ciocni deodată de cineva. Mișa ridică ochii: în fața lui se afla tovarășul Jurbin.

— Ce-i asta? Îți faci de cap? întrebă el cu asprime.

Mișa lăsă ochii în jos, fără să răspundă.

— Ei, ce-i cu tine? Ești surd?

— N-nu...

— Atunci de ce taci? Bagă de seamă, să nu te mai prind a doua oară! Și Jurbin plecă, urcînd scara încet și cu pas greoi.

Mișa porni în jos. Ce prost a ieșit!

Pașii apăsați ai lui Jurbin răsunau pe scară. Deodată se făcu liniște. Se auzi zgomotul cheii în broască și scîrțîitul ușii.

Băiatul se opri, se întoarse și strigă:

— Tovarășe Jurbin, stați puțin!... Și urcă scara într-un suflet.

— Ce vrei să-mi spui? întrebă Jurbin din ușă, privindu-l mirat.

— Tovarășe Jurbin, — începu Mișa gîfîind, — noi vrem să organizăm un cerc dramatic... Da, — întări, el, trăgîndu-și răsuflarea, apoi continuă, — noi vrem, dar tovarășul Mitea Saharov nu ne lasă.

— Cine, „noi"?

— Noi, toți copiii din curte.

Jurbin surîse pe sub mustață, și o lumină veselă i se aprinse în ochi. Totuși nu spunea nimic. Stătea și zîmbea, uitîndu-se drept în ochii albaștri ai băiatului; îi privi părul negru, zburlit și coatele ascuțite, pline de zgîrieturi. De ce zîmbea și la ce se gîndea acest om greoi, pe pieptul căruia strălucea ordinul „Drapelul Roșu", Mișa nu putu să priceapă.

— Ei, hai înăuntru să stăm de vorbă, zise în sfîrșit Jurbin și intră.

Mișa intră după el. „Muma pădurii" se uită îmbufnată la băiat, dar nu spuse nimic.

Cap. 21

ACROBAȚII

După o jumătate de ceas, Mișa ieși din apartamentul lui Jurbin și coborî într-un suflet în curte, unde între timp se strînsese o mulțime de lume, ca să asiste la reprezentația unei trupe ambulante. Făcîndu-și loc prin mulțimea spectatorilor, băiatul se strecură pînă-n rîndul din față.

Un băiat și o fetiță, îmbrăcați în tricouri albastre și purtînd brîie roșii, făceau fel de fel de acrobații pe un covoraș așternut pe pămînt, în timp ce un bărbat cu fața rasă, îmbrăcat și el în tricou albastru, le striga: „Allez!"

Parcă erau de gumă, nu altceva! Mai cu seamă fetița — zveltă, cu ochii albaștri și cu niște gene lungi, întoarse. Ea făcea cîte o reverență plină de grație, apoi, scuturîndu-și cu nepăsare părul lung, de culoarea inului, devenea dintr-o dată serioasă, își lua avînt și făcea încă un salt.

Ceva mai departe se afla un măgăruș, înhămat la un cărucior pe două roți de bicicletă. Pe pereții laterali ai căruciorului erau fixate două tăblii de placaj, pe care sta scris cu vopsea de culoare țipătoare:

2 B U Ș

REPREZENTAȚII ACROBATICE

2 B U Ș 2

Uitîndu-se mirat, cu ochii lui mari, la mulțimea spectatorilor, măgărușul stătea liniștit, mișcînd caraghios din urechile-i lungi.

Cînd reprezentația luă sfîrșit, bărbatul cel ras spuse că ei nu sînt cerșetori, ci artiști, că numai „împre-

jurările“ îi fac să umble prin curți și roagă „onoratul public“ să-i răsplătească pentru reprezentație, fiecare cu cît poate.

Fetița și băiatul treceau prin mulțime cu cîte o farfurioară de aluminiu în mînă. De la ferestre li se aruncau monede înfășurate în hîrtie, iar copiii le ridicau de pe jos și le dădeau acrobaților. Mișa ridică și el de la pămînt o monedă înfășurată în hîrtie și aștepta să se apropie fetița ca să i-o pună în farfurioară.

După cîteva clipe, fetița se opri surîzătoare în fața lui, privindu-l cu ochii ei albaștri și mari. Băiatul însă stătea nemișcat, ca pierdut.

— Ei ? făcu ea, împungîndu-l ușurel în piept cu farfurioara.

Dezmeticindu-se, Mișa aruncă pe farfurioară mototolul de hîrtie, iar fetița porni mai departe. După cîțiva pași, ea întoarse capul spre el și-i zîmbi. Mai tîrziu, cînd acrobații plecară din curte, petrecuți de mulțime, fetița se întoarse în poartă și-i zîmbi din nou.

Cineva îl bătu pe umăr şi Mişa se întoarse. Şura, Ghenka şi Slava erau lîngă el.

— Ce ţi-a spus Jurbin? întrebă Şura.

— Uite, citiţi! zise Mişa, deschizînd pumnul şi despăturind fituica.

Ce era asta? In hîrtiuţa mototolită, liniată strîmb şi pătată de grăsime se afla o monedă de zece copeici. Da, fără îndoială. I-a dat fetiţei, din greşeală, biletul lui Jurbin!

— Numai cu zece copeici te-ai ales de la Jurbin? spuse rar şi batjocoritor Şura.

Mişa o zbughi pe poartă în curtea vecină.

Reprezentaţia acrobaţilor era pe sfîrşite. Mişa aşteptă, iar cînd fetiţa începu să treacă prin public, se apropie de ea şi, punîndu-i cele zece copeici pe farfurioara de aluminiu, murmură fîstîcit:

— Adineauri, ţi-am dat din greşeală altă hîrtiuţă. Dă-mi-o înapoi, te rog. Este un bilet foarte important.

— Ce bilet? rîse fetiţa. Caraghios mai eşti... De unde ai semnul ăsta pe frunte?

— Nu te priveşte pe tine, răspunse sec Mişa. Mi l-au făcut gardiştii albi. Tu dă-mi biletul înapoi.

— Mi se pare că eşti un bătăuş! îl ameninţă fetiţa cu degetul. Mie nu-mi plac bătăuşii!

— Asta nu mă interesează, făcu el posac. Tu dă-mi înapoi biletul.

— Eşti chiar caraghios! spuse fetiţa, ridicînd din umeri. N-am văzut nici un bilet. Poate că e la Buş... stai puţin.

Cînd sfîrşi cu cheta, dădu banii bărbatului cu faţa rasă, căruia îi spuse ceva. Acesta făcu un gest nervos, dar fetiţa stărui, ba chiar bătu din piciorul ei încălţat într-un pantofior de mătase. Atunci, bărbatul cel ras vîrî mîna într-un săculeţ de doc, încruntîndu-se şi mormăind; după ce scotoci o mulţime, scoase la iveală o foaie îndoită în patru — aceea pe care i-o dăduse Jurbin lui Mişa. Băiatul o luă şi se întoarse în goană în curte la el. Fetiţa îl privi din urmă şi rîse; lui Mişa i se păru că şi mă-

gărușul a clătinat din cap, arătîndu-și batjocoritor dinții lui lungi și îngălbeniți...

Cap. 22

CINEMATOGRAFUL „ARS"

Băieții citeau rîndurile lui Jurbin, stînd cu capetele grămădite unul într-altul.

Pe foaia albă de hîrtie era scris cu creionul:

„Tovarășe Saharov! Inițiativa copiilor trebuie sprijinită. Munca cu copiii este un lucru important, mai ales pentru club. Te rog să ajuți negreșit copiii din blocul nostru să organizeze cercul dramatic.

Jurbin."

— Totul e-n regulă! exclamă Șura. Știam eu că la Jurbin o să găsim sprijin. Mîine convocăm o adunare. Și-acum, la revedere! sfîrși el, uitîndu-se cu înțeles la ceilalți. Mă grăbesc... trebuie să mă duc la o consfătuire importantă...

— Eh, tare-i mai place s-o facă pe grozavul! zise Ghenka, după ce Șura plecă. Auzi... o consfătuire importantă! Parcă l-ar aștepta cineva! I-ar trebui o mamă de bătaie ca să nu mai țină nasul sus!

Tustrei — Mișa, Ghenka și Slava — ședeau pe treptele de piatră de la intrarea cinematografului „Ars". Seara învăluise totul într-o pîclă cenușie: doar în mijlocul curții se mai deslușea capacul de fontă de la gura de incendiu. De undeva răzbeau acordurile unei chitare. Răsună un rîs puternic de femeie.

Din Arbat străbăteau ultimele zgomote ale zilei, care descreșteau și piereau treptat-treptat.

— Băieți, știți că am putea intra pe gratis la cinema? vorbi Ghenka.

— Știm, — răspunse Mișa, — dar pentru asta trebuie să umbli o zi întreagă cu reclama în spate. Mare scofală!

— Ei, de-am avea un cărucior ca ăla al acrobaților, — și Ghenka plescăi din buze, — cu el să tot umbli cu reclama... Strașnic ar fi!

— Sigur, — se învoi Mișa, — dacă faci tu pe măgărușul...

— Ghenka nu poate trage căruțul în locul măgarului, interveni serios Slava. Măgărușii roșcați nu există...

— Rîdeți, rîdeți, spuse Ghenka. Reclamele o să le poarte Borka și la cinema tot el o să intre pe gratis.

— Borka nu se bagă la reclame, îl asigură Mișa. Acum face negoț cu timbre. Tare-aș vrea să știu de unde și le procură.

— Eu știu de unde. De la un filatelist bătrîn de pe Ostojenka.

— Da? se miră Mișa. Am fost de multe ori acolo, dar nu l-am văzut niciodată.

— Nici n-ai să-l vezi. El intră prin curte, pe ușa din dos.

— Ciudat! continuă Mișa cu mirare. Nu cumva fură timbrele? Că doar le vinde pe un preț de nimic.

— Asta n-o mai știu, — spuse Ghenka, — dar sînt sigur că se duce pe acolo. L-am văzut cu ochii mei...

— Bine, spuse Mișa. Dar acum ascultați: știți ce mi-a spus Jurbin?

— De unde să știm? făcu Slava, ridicînd din umeri.

— Ei bine, mi-a vorbit despre copiii aceia din Krasnaia Presnia, „Tinerii pionieri", așa se numesc.

— Și ce fac ei? întrebă Ghenka.

— Cum ce fac? Asta-i doar o organizație comunistă a copiilor. Înțelegi? Co-mu-nis-tă! Prin urmare, ei toți sînt comuniști... numai că-s copii. Știți cum e la ei? Ca la armată!

— Au și arme? întrebă Ghenka.

— Sigur, că au! Habar n-ai ce copii sînt! Ehei! Mișa tăcu o clipă, apoi adăugă Jurbin mi-a mai spus:

„Activaţi în cercul vostru, frecventaţi clubul şi veţi deveni şi voi pionieri".

— Aşa a spus ?

— Chiar aşa !

— Şi unde se află detaşamentul ăsta ? întrebă Slava.

— În raionul Krasnaia Presnia, pe lîngă o tipografie. Vezi, eu am aflat totul precis. Nu ca tine.

— Ar fi bine să mergem odată la ei să vedem şi noi, propuse Slava, prefăcîndu-se că n-a auzit ce spune Mişa.

— Da, ar fi bine ! încuviinţă Mişa. Intîi însă trebuie să aflăm pe ce stradă e tipografia.

Băieţii tăcură.

Prin uşile larg deschise pentru aerisirea sălii cinematografului se vedeau rîndurile negre ale spectatorilor, deasupra cărora tremura fîşia luminoasă a aparatului de proiecţie.

Alla Sergheevna, mama lui Slava, o femeie frumoasă şi elegantă, trecu pe lîngă copii. Cînd o văzu, băiatul se ridică în picioare.

— Slava, — îi spuse ea, în timp ce-şi îmbrăca mănuşile negre şi fine, — e timpul să te duci acasă.

— Bine, mamă, plec numaidecît.

— Vezi să nu întîrzii. Daşa îţi va da să mănînci ; pe urmă, culcă-te, şi se îndepărtă lăsînd în urmă-i o undă de parfum.

— Mama se duce la concert, spuse Slava. Băieţi, ştiţi ceva ? Hai să mergem la cinema ! Azi rulează seria a doua din „Drăcuşorii roşii".

— De unde bani ?

Slava se fîstîci :

— Mama mi-a dat două ruble. Am vrut să-mi cumpăr nişte partituri...

— Păi de ce nu spui ? sări Ghenka. Gata, mergem la cinema ! De unde să cumperi acuma partituri ? Toate magazinele sînt închise !

— Dar pot să le cumpăr mîine, răspunse înţelept Slava.

— Mîine? Pînă mîine mai este! Şi-apoi, nu ştii? Nu lăsa treaba de azi pe mîine! Dacă azi putem să mergem la cinema, gata, trebuie să mergem.

Cumpărară bilete şi intrară.

Un coridor îngust ducea într-un hol neîncăpător, pe pereţii căruia, lîngă portretele actorilor renumiţi de cinematograf şi reclame de filme vechi, se vedeau nişte afişe tot atît de vechi. Un ostaş roşu, cu o budionovcă în cap, arăta pe fiecare cu degetul arătător: „Nu eşti cumva dezertor?" Într-o vitrină, sub nişte caricaturi, se puteau citi cîteva versuri de Maiakovski, scrise cu cerneală roşie; deasupra bufetului cu prăjituri uscate şi limonadă — un alt afiş: „Să luptăm pentru a stîrpi vagabondajul copiilor!"

Erau acolo spectatori de tot felul: ostaşi lăsaţi la vatră, purtînd chipie şi mantăi militare, muncitoare cu basmale, tineri în bluze ruseşti, cu pantaloni bufanţi lăsaţi peste carîmbul cizmelor.

Răsună zbîrnîitul unei sonerii. Spectatorii se grăbiră să intre în sală, fiecare cu dorinţa de a găsi un loc bun. Lumina se stinse şi aparatul de proiecţie începu să zumzăie cu furie. Răbufniră acordurile monotone ale unui pian dezacordat. Spectatorii se înghesuiau pe băncile înguste, şuşoteau între ei, ronţăiau seminţe de floarea-soarelui sau fumau ascunzînd ţigara în palmă.

Cînd se termină filmul, băieţii ieşiră în stradă; cu gîndul însă rămăseseră în sala cinematografului, la „drăcuşorii roşii" şi la aventurile lor nemaipomenite.

Comsomolişti adevăraţi! Eh, ce păcat că pe vremea cînd era la Revsk, el, Mişa, era încă un puşti! Acum ar şti cum să-i vie de hac lui Nikitski.

A şi trecut prima zi de vacanţă! Acum, fiecare trebuia să se ducă acasă.

Strada era cufundată în beznă. Numai lumina de la intrarea cinematografului „Ars" tremura ca un imens licurici, reflectîndu-se în asfalt. Pe un panou, în spatele unei reţele de sîrmă împletită, se vedeau nişte fotografii învechite. Colţurile sfîşiate ale afişelor fîlfîiau fără încetare, izbind uşa.

Cap. 23

CERCUL DRAMATIC

A doua zi, ieşind în curte, Mişa îl văzu pe unchiul Vasili, îngrijitorul imobilului, venind pe poarta din dos, cu un ciocan şi nişte cuie în mînă.

Se duse îndată în gang: intrarea de la subsol fusese bătută în scînduri groase. Ce mai era şi asta?!

Ieşi în fugă din gang. Unchiul Vasili stropea acum curtea cu furtunul.

— Dă să stropesc eu, unchiule Vasili, se rugă Mişa.

— Lasă, lasă! făcu bătrînul posac. Se vedea cît de colo că nu e în apele lui. Prea mulţi gospodari sînt în curtea asta! Uf, numai de drăcii vă arde...

Mişa se uită lung la îngrijitor şi întrebă cu băgare de seamă

— Da' de cînd te-ai făcut matale tîmplar, unchiule Vasili?

Îngrijitorul smuci furios furtunul, împroşcînd cu apă geamurile de la etaj.

— Să-ţi spun: Filin are grijă de depozitul lui, iar eu a trebuit musai să astup intrarea în subsol. S-a ţinut scai de mine. Cică prin subsol poate intra în depozitul lui orice pungaş şi că eu trebuie să astup intrarea. Şi nu mi-ar părea rău, da' afară de nişte fiare vechi n-are nimic în depozit... Cu toate astea a trebuit să-i fac pe plac... Uite, mofturi de-astea!

— Va să zică aşa stă treaba... Filin a poruncit să se astupe intrarea în subsol. Nu-i lucru curat! Nu degeaba l-a oprit Borka ieri să meargă mai departe prin galerie... Da, hotărît, nu era lucru curat!

Borka stătea în poartă şi vindea ţigări.

— Ei, mergem în hrubă? întrebă Mişa, după ce se apropie de el.

— Mai pune-ţi pofta-n cui! rîse Borka batjocoritor. Intrarea a fost astupată.

— Cine-o fi poruncit asta?

— Cum cine? făcu Borka smiorcăindu-se. Administratorul blocului, firește.

— De ce? continuă Mişa cu întrebările.

— „De ce“ „Pentru ce“... făcu celălalt îngînîndu-l. Ca să nu fugă stafiile, de asta... Apoi sărind într-o parte, strigă: Şi pentru ca unii ca tine să nu se mai plimbe prin subsol!

Mişa fugi să-l ajungă, dar Borka se furişase în depozit, la tată-său, aşa că nu mai rămase decît să-l ameninţe cu pumnul. Pe urmă se duse la club.

Scrisoarea lui Jurbin avu efectul dorit. Mitea Saharov îi primi pe copii, dar îi preveni că nu le va da nici o copeică.

— Principiul de bază al artei teatrale, — le spuse el, — este de a face faţă cheltuielilor cu propriile tale mijloace. Trebuie să învăţaţi a munci fără subvenţii...

Şi multe alte lucruri le-a mai spus tovarăşul Mitea Saharov, însă aproape toate exprimate în cuvinte de neînţeles pentru copii.

Şurka Vlăjganul fixă un examen pentru cei care doreau să intre în cercul dramatic; la acest examen, toţi erau obligaţi să recite poezia „Proorocul“ de Puşkin. De recitat, o recita fiecare, dar niciunul aşa cum trebuie, iar Şurka se simţea dator să le arate el însuşi cum trebuie spusă poezia. La versurile:

Şi limba ce greşit-a mult
Apoi din gură el mi-a smult,

faţa lui Şurka devenea fioroasă; cu un gest desperat, el părea că îşi smulge limba şi că o aruncă cît colo. Spus de el, versul acesta era cutremurător! Micul Vovka Baranov, pe care băieţii îl porecleau „viţeluş“, se căznea după aceea să se uite în gura lui Şurka, să vadă dacă mai are limba în gură.

După examen începu alegerea piesei.

— „Pavel Ivanov“! propuse Slava.

— Plictisitoare, plictisitoare! ripostă Şura. E o piesă răsuflată şi mic-burgheză...

Impăratul persan, prea groaznicul Kir,
In fugă şi-a rupt al său mundir,

declamă el, strîmbîndu-se. Ştim noi ce-i cu Kir ăsta! Nu, nu merge... adăugă Şura după o clipă, pe un ton care nu îngăduia replică.

După discuții nesfîrșite, alegerea căzu asupra unei piese în versuri — „Chiaburul și argatul", care înfățișa viața unui băiat, pe nume Vanea, argat la chiaburul Pahom.

Șura avea să joace rolul chiaburului, Ghenka — rolul lui Vanea, iar rolul bunicăi lui Vanea fu încredințat Zinei Kruglova — o fetiță grăsuță și foarte veselă, care locuia în clădirea din față.

Mișa nu luă parte la examinare; stătea la o măsuță de șah, cu bărbia sprijinită în pumni și se gîndea mereu la hrubă.

Borka l-a înșelat cu bună știință. El i-a spus totul lui taică-su, Filin, iar acesta a poruncit să se astupe intrarea de la subsol. Prin urmare există o trecere din hrubă în depozit, deși acesta se află în curtea vecină. Totuși, de ce se feresc atît? Acolo erau doar niște strunguri vechi și diferite piese stinghere, aruncate la voia întîmplării și fără nici o pază! Cine să aibă nevoie de ele? Cine ar avea nevoie să intre în depozit, mai ales prin hrubă, unde trebuia să mergi de-a bușilea?...

Și apoi cine era Filin, tatăl lui Borka? Să fie oare tocmai omul despre care i-a vorbit Polevoi? Mișa își aminti fața lui ascuțită, turtită parcă din amîndouă părțile, și ochii lui mici, sfredelitori. Odată — era iarnă — venise acasă la ei, și dăduse mamei un săculeț cu un pumn de făină neagră, în schimbul unui costum de haine cu vestă — costumul tatei, aproape nepurtat. Se tot uitase prin casă, cu ochii lui mici care scormoneau fiecare colțișor, voind parcă să mai găsească ceva vrednic de schimb. Iar cînd mama i-a spus că-i pare rău după costum, fiindcă era ultima amintire de la tata, Filin i-a răspuns: „Dumneata ai de gînd să mănînci amintirea asta cu unt? Ei, atunci mănînc-o sănătoasă!" Mama a oftat și n-a mai spus nimic...

Da, da! Lucrurile trebuiau neapărat lămurite! Borka să nu-și închipuie că l-a dus așa ușor de nas!

Mișa se ridică și începu să cerceteze clubul cu o privire atentă. Oare de aici nu se putea pătrunde în

hrubă ? Doar clubul se afla și el la subsol, într-altă aripă a clădirii — e adevărat — dar asta n-avea importanță ; trebuia să fie legat într-un fel de cealaltă parte a clădirii.

Făcu înconjurul sălii, cercetînd cu mare atenție pereții. Mută panourile, diagramele, se vîrî pe după dulapuri, dar nu găsi nimic. La urmă se duse în culise. Aici erau îngrămădite tot felul de decoruri teatrale vechi. In semiîntuneric se desluşeau, rezemați de perete, mesteceni de placaj cu trunchiuri cenușii, cîteva case țărănești cu ferestre mici, sculptate, și interiorul unei odăi cu vedere spre rîu, în care se afla o pendulă.

Mișa începu să mute din loc decorurile, cu gîndul să ajungă la perete, cînd deodată apăru din culise tovarășul Mitea Saharov.

— Poleakov ! Ce faci aici ?

— Am pierdut o monedă de zece copeici, Dmitri Ivanovici, și n-o găsesc...

— Ce monedă ?

— O monedă, știți, cum să vă spun ? Un ban rotund de zece copeici — mormăi Mișa, cu ochii ațintiți într-un anumit punct.

In spatele unui decor care înfățișa un conac boieresc, cu coloane albe la intrare, se vedea o ușă de fier.

— Știți, un ban, o piesă de argint de douăzeci de copeici... continuă el să vorbească, fără să-și ia ochii de la ușa de fier.

— Mda... Ce tot îndrugi aici ? Ai pierdut ba zece copeici, ba douăzeci. Ia spune, ai înnebunit ?

— Nu, — se apără Mișa, cu ochii totuși acă, — am avut zece copeici, dar am pierdut douăzeci. E limpede, nu ?

— Limpede, limpede ! făcu Mitea Saharov, ridicînd din umeri. Mda, foarte limpede. Haide, găsește-ți mai repede moneda asta de zece sau douăzeci de copeici, și șterge-o.

Zicînd aceasta, Mitea Saharov își dădu părul pe spate cu degetele răsfirate și se îndepărtă.

Cap. 24

HRUBA

Mișa, Ghenka și Slava stăteau pe malul rîului Moscova, lîngă castelul de apă construit în apropiere de podul Dorogomilov.

Slava era culcat pe spate și se uita gînditor la cer. Ghenka arunca cu pietre în rîu și număra de cîte ori sar pe deasupra apei. Iar Mișa căuta să-i convingă pe amîndoi să meargă cu el și să cerceteze hruba.

Se înserа. Ghemotoace de ceață, semănînd cu niște mingi cenușii, lunecau pe deasupra rîului, atingînd aproape fața apei și săltîndu-se încet în sus. Peste pod huruiau tramvaie, goneau automobile și se perindau trecători grăbiți.

— Gîndiți-vă numai, — spunea Mișa : stafii, sierie, toate astea sînt basme ! Ți-ai găsit : Filin să aibă grijă de morți ! Au născocit totul înadins, ca să ne bage-n sperieți ! Da, da... Acolo, ori este vreo galerie subterană, ori ascund ei ceva.

— Nu mai vorbi, Mișa, oftă Ghenka. Sînt și morți din ăia care nu se liniștesc niciodată. Intri în hrubă și ei dau buzna peste tine...

— Nu există nici un fel de morți acolo, asta-i sigur — își spuse părerea și Slava. Da' ce ne privește pe noi ? Filin ascunde ceva acolo, doar știm toți că e speculant. Da' ce ne privește pe noi ?

— Și dacă hruba noastră dă într-o galerie subterană care trece prin toată Moscova ? Ei ?!...

— Totuna-i, că noi și așa n-o s-o găsim, obiectă Slava. N-avem nici un plan.

— Bine-e ! făcu Mișa, și se ridică în picioare. Sînteți niște fricoși, asta-i ! Și mai vreți să fiți pionieri ! Degeaba v-am spus totul de-a fir-a-păr. Da' nu-i nimic ! N-am nevoie de voi !

— Eu nu mă dau în lături ! zise Ghenka, clătinînd din cap. Am spus eu ceva ? Eu am vorbit doar despre morți. Ce, nu-i voie nici să vorbești ? Slava, el se dă în lături ; cît despre mine, poftim, și-acum merg...

— Cînd m-ai auzit tu spunînd că nu merg? se apără Slava, înroşindu-se. Am spus numai că ar fi mai bine dac-am avea un plan. Ce, nu-i aşa?

La repetiţia următoare, cei trei prieteni veniră la club înaintea tuturor.

Cercul dramatic al copiilor făcea repetiţii între orele 2 şi 4 după-amiază, cînd mătuşa Elisaveta, care îngrijea de curăţenie, închidea clubul. După un ceas, la orele 5, îl deschidea iar, căci acum se adunau aici cei mari. Prin urmare, în acest interval de timp, adică între orele 4 şi 5, ei trebuiau să pătrundă în hrubă.

Mişa şi Slava se ascunseră în culise, iar Ghenka rămase să-i aştepte pe ceilalţi actori. Băieţii apărură curînd şi repetiţia începu.

Din locul unde erau ascunşi, Mişa şi Slava auzeau totul: Şura — chiaburul — căuta să-l convingă pe Ghenka — Vanea: „Măi Vanea, doar eu te-am botezat", la care acesta răspundea mîndru: „Ce, te-am rugat eu?" Pe urmă începură să se certe asupra felului cum trebuia să stea Ghenka în momentul cînd dădea această replică: cu faţa spre public şi cu spatele la Şura, sau invers? La drept vorbind, ei mai mult se certau decît repetau piesa. Şura ţipa la toţi şi ameninţa că va lăsa baltă cercul, fiind numai o „pierdere de vreme". Ghenka striga şi el, fără să se lase mai prejos, în timp ce Zina Kruglova, după obiceiul ei, rîdea într-una.

În sfîrşit, repetiţia se termină. Ghenka se furişă neobservat lîngă Mişa şi Slava; ceilalţi copii plecară, mătuşa Elisaveta închise clubul, iar cei trei prieteni rămaseră singuri în faţa uşii masive, ce dădea în subsol.

După ce scoaseră cuiul care ţinea uşa înţepenită în toc, cu un cleşte anume adus, o traseră spre ei. Uşa se deschise cu greu, scîrţîind.

Un val de aer umed şi stătut îi izbi în faţă. Mişa aprinse o mică lanternă şi toţi trei intrară în hrubă.

Lanterna abia lumina. Aproape că trebuia să o lipeşti de zid ca să vezi că e cenuşiu şi zgrunţuros.

Hruba era formată dintr-un şir de încăperi dreptunghiulare, ale căror ziduri erau însăşi temelia clădirii. Încăperile stăteau goale ; într-una singură, băieţii văzură două cazane mari — era camera de cazane, acum părăsită. Pe jos zăceau aruncate bucăţi de tuburi, bulgări de var, cărămizi, cărbuni, tărgi cu ciment uscat, care fusese amestecat cîndva cu apă.

Lumina lanternei slăbea din ce în ce şi în cele din urmă se stinse. Băieţii înaintau acum prin întuneric, pipăind cu mîinile cotiturile zidului. Uneori li se părea că se învîrtesc în acelaşi loc. Mişa mergea însă cu îndărătnicie tot înainte, iar Glienka şi Slava se ţineau după el.

Deodată se zări o geană de lumină. Iată şi intrarea cea oblonită. Lumina zilei pătrundea prin crăpăturile dintre scînduri ; de partea cealaltă se vedea scara îngustă a clădirii, cu trepte înalte şi balustradă de fier.

Băieţii porniră mai departe prin hrubă, ţinîndu-se tot pe partea dreaptă. Galeria se îngusta din ce în ce. Mişa ridică mîna şi pipăi tavanul. Iată şi tubul acela gros de fier ! Rămase locului şi ascultă undeva deasupra se auzea susurînd încet apa.

Se lăsă pe vine şi aprinse un chibrit. Jos, în faţa lui, văzu deschizîndu-se o trecere îngustă — cea prin care căzuse el data trecută, cînd se speriase de acel fîşîit neaşteptat. Se tîrîră toţi trei pe brînci, şi după ce ieşiră din trecere, Mişa se ridică în picioare, căutînd să dea cu mîna de tavan. Era o încăpere înaltă ! Aprinse alt chibrit şi băieţii văzură că se află într-o încăpere pătrată şi scundă.

— Băieţi, — şopti deodată Ghenka, — uite, sicrie... În lungul ziduiui se desluşeau întunecate contururile unor sicrie mari.

Cei trei prieteni încremeniră.

Flacăra chibritului se stinse. Se auzeau nişte zgomote nedesluşite şi o larmă surdă de glasuri, care venea parcă dintr-un mormînt. Copiii stăteau ca împietriţi. Deodată auziră deasupra lor, în tavan, un scîrţîit, apoi zgomot de paşi ; o fîşie de lumină, din ce în ce mai largă, spinteca bezna.

Tustrei se aruncară într-o clipă înapoi în trecere şi se pitiră acolo, ţinîndu-şi răsuflarea.

În tavan se căscă o trapă, prin care fu lăsată o scară. Doi oameni coborîră cu grijă. Cineva rămas sus le dădea nişte lăzi ; ei le aşezară alături de celelalte, pe care băieţii, în spaima lor, le luaseră drept sicrie.

Pe urmă coborî în încăpere un al treilea ; el se poticni de o treaptă a scării şi scăpă o înjurătură. Mişa se cutremură glasul acesta i se păru cunoscut.

Nou venitul, un om înalt şi spătos, străbătu încăperea de la un capăt la altul, se uită la lăzi, apoi, adulmecînd aerul, întrebă

— Cine a aprins chibrite aici ?

Băieţii simţiră că le îngheaţă sîngele în vine.

— Ví s-a părut, Serghei Ivanîci, răspunse unul din cei doi.

Băieţii recunoscură glasul lui Filin.

— Mie nu mi se pare nimic, niciodată ! Ţine minte asta, Filin ! Şi omul cel înalt se apropie de trecere, oprindu-se la un pas de locul unde se aflau băieţii. Stătea însă cu spatele, aşa că nu i se putea vedea faţa.

— Aţi înfundat trecerea ? întrebă el după cîteva clipe.

— Da, am avut grijă, răspunse Filin, grăbit. Intrarea am oblonit-o şi trecerea am înfundat-o.

Filin mînţea : trecerea nu era înfundată.

Cei trei ieşiră apoi, trăgînd scara. Trapa din tavan se închise, cufundînd din nou încăperea în beznă. Băieţii porniră repede înapoi şi ajunseră iar în sala clubului, care acum era deschisă.

Străbătînd-o în fugă, Mişa, Ghenka şi Slava ieşiră în stradă.

Cap. 25

OAMENI SUSPECŢI

Abia trecuse ploaia repede de vară. Geamurile vitrinelor, prelatele cenuşii ale birjelor, mătasea neagră a umbrelelor, caldarîmul străzii — totul strălucea. Prin rigole alergau pîrîiaşe cu apă tulbure, care se scurgea în canalele cu grilaje de fier.

Cîteva fete umblau desculţe prin bălţoace, ţinîndu-şi pantofii în mîini, şi rîdeau voioase. Muncitorii sezonieri purtau pe cap saci în chip de capişoane. Dintr-un burlan spart, apa se revărsa şiroaie, izbindu-se de zid şi împroşcînd cu stropi mari trecătorii care săreau speriaţi în lături. Iar sus pe cer sclipea un soare vesel ; razele lui se zbenguiau peste tot, destrămînd norii mari şi pufoşi.

— Ce făcuși, Ghenastîi? Să ne bagi în sperieți și alta nu! spuse Mișa. Oriunde te uiți, ție ți se năzăresc numai sicrie!

— Parcă vouă nu v-a fost frică? se apără Ghenka. V-ați speriat singuri și acum dați vina pe mine!... Apoi, după ce tăcu o clipă, băiatul adăugă Eu știu ce-i în lăzi.

— Ce?

— Ață, asta este.

— Și de unde știi tu?

— Uite că știu. Azi, toți speculanții vînd ață. Este marfa cea mai căutată...

Lui Mișa îi răsuna fără încetare în urechi glasul acela tăios, care i se părea cunoscut. Cine putea să fie? Îl chema Serghei Ivanîci... Pe Polevoi tot așa îl chema, dar omul acela nu era Polevoi... O simplă potrivire de nume.

Cei trei prieteni stăteau lîngă intrarea cinematografului „Ars“ Mișa pîndea poarta depozitului, în timp ce Ghenka și Slava se uitau la pozele din filmul „Foamete... foamete... foamete...“ — lipite pe placarda apărată de o rețea de sîrmă, film care înfățișa foametea din regiunile Volgăi.

Iura Stoțki, băiatul unui doctor de „nas, gît și urechi“, care fusese pînă de curînd cercetaș, trecu pe lîngă ei. Acum, fiindcă cercetășia era desființată, Iura nu mai purta uniformă, dar băieții îl strigau tot „Iurka Cercetașul“, ca și mai înainte. Iurka era cu doi prieteni de-ai lui și ținea în mînă bastonul de cercetaș.

— Hei, mă, cercetașilor! se legă Ghenka de ei, și apucă bastonul lui Iura. Dă-mi mie bățul ăsta!

Ghenka trăgea bastonul spre el, în timp ce Iura și prietenii lui se împotriveau din răsputeri. Era singur contra trei și se uită la Slava și Mișa, neînțelegînd cum de nu-i sar în ajutor.

Lui Slava, însă, nici prin gînd nu-i trecea așa ceva; cît despre Mișa, el îi spuse scurt: „Lasă-i în pace!“ fără să-și ia ochii de la depozitul lui Filin.

Cum asta, „să-i lase în pace“? Adică să se dea bătut? Și încă de cine? De niște cercetași, de puii ăștia

de burghezi, care sînt de partea unui oarecare general englez. Le arată el generalul englez!

Ghenka începu să dea cu picioarele, trăgînd bastonul din toate puterile spre el.

— Lasă-i în pace, ţi-am mai spus! se răsti Mişa.

Băiatul dădu drumul bastonului şi mormăi gîfîind:

— Las' c-o să vă arăt eu vouă!

— Hai să te vedem! rîse Iura bătăios. Tare mai ne e frică de tine!

Şi se îndepărtă, însoţit de cei doi prieteni ai lui.

Ghenka se uită nedumerit la Mişa, dar acesta nici nu-l băgă în seamă, nici pe el, nici pe Iura.

La un moment dat, pe poarta depozitului ieşi un om înalt, uscăţiv, purtînd cizme şi o cămaşă albă caucaziană; era încins cu o cureluşă neagră, cu cataramă de argint. Necunoscutul se opri o clipă ca să-şi aprindă o ţigară. Scăpără un chibrit, pe care îl duse ascuns în palme spre capătul ţigării, ca să-l ferească de vînt. Palmele îi acopereau faţa. Omul zvîrli chibritul pe trotuar şi porni spre piaţa Arbat. Mişa se luă după el, dar necunoscutul tăie strada pe neaşteptate, sări din mers într-un tramvai şi dispăru...

Cuprins de nelinişte, Mişa hoinări pe străzi pînă spre seară. Amurgul aprinse focuri de aur pe cupolele bisericilor. Asfaltul încins şi praful făceau seara înăbuşitoare. Pe bulevardele înverzite, copiii se zbenguiau fără nici o grijă. Pe bănci, ici-colo, vedeai cîte o bătrînă.

Mişa mergea şi se gîndea. De ce oare i s-a părut cunoscut glasul acestui om? Unde l-a mai auzit? Ce-o fi ascunzînd Filin în hrubă? Oare nu ascunde nimic? Să fie vorba numai de un simplu depozit? Glasul acela îi era într-adevăr cunoscut... sau s-a înşelat?... Dar dacă... Nu era cu putinţă! Să fi fost cumva Nikitski? Nu! Omul acela nu semăna cu el. Unde îi era cicatricea şi moţul? Nu! Nu era Nikitski! Afară de asta, ceilalţi doar îl strigau Serghei Ivanîci... Şi-apoi, era oare cu putinţă ca Nikitski să se plimbe nestînjenit pe străzile Moscovei?

Băiatul trecu prin strada Vozdvijenka şi ieşi în strada Mohovaia.

În lungul grilajului universității se înșiruiau tarabele anticarilor. Cărți deschise erau așezate pe brîul zidului ; pe filele lor îngălbenite, literele păreau și mai negre ; pe cotoare se vedeau numai litere aurite. Oameni în vîrstă, unii uscățivi, alții aduși de spate, cu ochelari și pălării mototolite pe cap, stăteau pe trotuar, cufundați în cercetarea cîte unei cărți. Pe porțile universității tocmai ieșeau studenții facultăților muncitorești, cu serviete ponosite la subsuoară, în cămăși ruseți sau scurte de piele.

În colțul străzii Bolșaia Nikitskaia, Mișa fu oprit de o coloană de manifestanți. Erau muncitorii de la „Krasnaia Presnia". Coloana purta placarde din pînză, late cît strada și pe care sta scris : „Moarte slugilor Antantei !", „Moarte agenților imperialismului internațional !" Muncitorii se îndreptau spre Casa Sindicatelor, unde, în sala coloanelor, trebuia să aibă loc judecarea unor socialiști-revoluționari de dreapta.

Din Piața Lubianskaia și din Piața Roșie se scurgeau alte coloane. Erau muncitorii din Sokolniki, Zamoskvorecie, de la „Gujon", „Bromlei", „Mihelson"... Se auzeau glasurile vesele ale comsomoliștilor. De pe tribunele improvizate, vorbitorii arătau cum capitaliștii din America și Anglia au vrut să sugrume Republica Sovietică, cu mîinile trădătorilor socialiști-revoluționari, dar că n-au reușit s-o facă prin luptă deschisă, intervenția lor suferind un eșec total ; ei arătau de asemenea că și în prezent capitaliștii pun la cale comploturi și trimit în Uniunea Sovietică spioni și diversioniști...

Gîndurile începură să-l frămînte din nou pe Mișa. Poate că Nikitski n-a fugit peste graniță... Poate că se ascunde pe undeva și urzește un complot, ca și cei care erau judecați astăzi... Nikitski doar era gardist alb, dușman neîmpăcat al Puterii Sovietice... Dar dacă tatăl lui Borka era tocmai acel Filin de care i-a spus Polevoi ? Dacă omul cel spătos era Nikitski, și el se ascundea la Filin, sub această înfățișare anume schimbată și sub un nume fals ?... Poate că ei ascundeau în hrubă arme pentru banda lor de gardiști albi... Toate acestea erau lucruri care te puneau pe gînduri.

Da, era adevărat, Polevoi l-a prevenit să se ferească... Dar asta cînd? Atunci era încă mic... Acum, însă, ştia să se descurce în toate. Putea el oare să aştepte pînă avea să se întoarcă Polevoi? Dacă se punea într-adevăr la cale un complot şi acolo, în hrubă, erau depozitate arme? Nu, nu putea să aştepte...

Furat de gînduri, Mişa se pomeni la intrarea în Casa Sindicatelor. Doi ostaşi roşii controlau permisele celor care intrau. Mişa încercă să se strecoare înăuntru, dar o mînă puternică îl înşfăcă de umăr:

— Incotro? Permisul!

Mişa se dădu în lături. Ce mai pază! Ostaşii roşii stăteau aici şi nici nu le trecea prin minte ce complot îngrozitor avea poate să descopere în curînd el singur.

Cap. 26

CALEA AERIANĂ

Depozitul pe care îl administra Filin se afla în curtea vecină şi era alcătuit din încăperi scunde de cărămidă, cu uşi largi şi ferestre oblonite, care se înşiruiau în lungul întregii curţi. Fiare ruginite şi fel de fel de piese zăceau aruncate peste tot.

Acum, Mişa dădea adeseori tîrcoale depozitului. Odată intră chiar în curte, dar Filin îl alungă, de cum îl văzu. Mişa începu să supravegheze de departe depozitul, postîndu-se ba în faţa cinematografului, ba lîngă birtul cel cu firmă galben-verzuie de alături, ba în faţa brutăriei. Stătu zile întregi la pîndă, dar degeaba: omul cel înalt, în cămaşă albă caucaziană, nu mai apăru. Intr-una din zile, Mişa se furişă din nou în hrubă; acum însă nu se mai putea pătrunde spre depozitul lui Filin trecerea fusese înfundată.

Intre timp, repetiţiile cercului dramatic progresaseră; se apropia ziua spectacolului. Şura cerea stăruitor „rechizite".

— Dacă eşti administrator, — îi spunea el lui Mişa, — trebuie să te îngrijeşti de toate. Decorurile o să le facem singuri, dar ce facem cu machiajul şi cu celelate: perucile, cădelniţa ?... Eu sînt pînă peste cap ocupat cu munca de creaţie şi nu pot s-o las pentru treburi administrative.

Mitea Saharov nu le dădu nici un ban, şi atunci Mişa se hotărî să organizeze o loterie: premiul era volumul de „Opere“ al lui N.V. Gogol, de care îi venea destul de greu să se despartă. Totuşi, n-avea încotro, doar nu se putea da peste cap spectacolul ! Şi apoi, după cum spunea Şurka Vlăjganul, „arta cere sacrificii“

Cele o sută de bilete de loterie a cîte treizeci de copeici se vîndură repede. Cît despre Borka, el nu numai că nu cumpără nici un bilet, dar căuta pe toate căile să submineze loteria, strigînd în gura mare că biletul cîştigător va fi biletul lui Mişa, care îşi va însuşi astfel toţi banii. Incasase el cîteva „scatoalce“ şi de la Mişa şi de la Ghenka, dar tot nu se astîmpără.

In ultimul timp, Borka se împrietenise cu Iurka Cercetaşul, care se arăta tot mai des în curte. Vrînd cu tot dinadinsul să-i sustragă pe băieţi de la cercul dramatic, se apucară amîndoi şi înjghebară o cale aeriană.

Calea aeriană era un simplu odgon de sîrmă, întins deasupra curţii din fund, legat cu un capăt de scara de incendiu, la înălţimea etajului, iar cu celălalt de trunchiul unui pom, la înălţimea parterului. Pe odgon luneca o rotiţă cu făgaş ca de scripete, de care era legat un leagăn de frînghie. „Călătorul“ se aşeza în leagăn, îşi făcea vînt şi zbura pe deasupra curţii. După aceea, cu o sfoară lungă, leagănul era tras înapoi spre scara de incendiu. Cel dintîi care călători pe calea aeriană fu Borka ; după el călători Iura, apoi alţi doi-trei băieţi. Această născocire atrase atenţia tuturor. Veniră în curte chiar şi băieţi din clădirile vecine. Oamenii se uitau curioşi de la ferestre. Iar Vasili, îngrijitorul curţii, după ce stătu o vreme proptit în mătură, plecă bombănind „Tii, asta-i curată drăcie !“

Curînd însă, Borka opri cursa și, după ce se sfătui cu Iurka, spuse băieților că plimbarea pe gratis s-a terminat și că fiecare cursă costă cinci copeici.

— Cine n-are, — mai adăugă el, — să dea înapoi biletele de loterie lui Mișka și să ceară banii. Ce vă trebuie voua loterie? Tot n-o să cîștigați nimic!

Primul care se duse la Mișa fu Egorka, poreclit de băieți „hulubarul", fiindcă îi plăceau foarte mult porumbeii. După el făcu același lucru și Vaska „buzatu". Amîndoi întinseră biletele și cerură banii înapoi. În clipa aceasta interveni Ghenka. El se postă în fața lui Mișa și le vorbi mieros, imitîndu-l pe vînzătorul de la brutărie:

— Cetățeni, scuzați vă rog... Marfa odată vîndută nu se mai primește înapoi. Banii se numără la casă.

Se iscă o larmă de nedescris. Borka striga cît îl ținea gura că asta e tîlhărie curată. Egorka și Vaska țipau cerîndu-și banii. Cît despre Iurka, el stătea deoparte și zîmbea plin de răutate.

Mișa îl împinse pe Ghenka din fața lui, se uită liniștit la băieții care strigau și scoase banii strînși din vînzarea biletelor de loterie. În clipa aceasta tăcură cu toții.

Mișa numără banii — erau treizeci de ruble în cap — îi puse apoi pe treptele de la intrarea din dos, așezînd o piatră deasupra, ca să nu ia vîntul bancnotele și, întorcîndu-se spre copii, spuse:

— N-am nevoie de acești bani. Puteți să-i luați înapoi. Dar mai întîi gîndiți-vă: de ce încearcă Iurka și cu Borka să pună bețe-n roate spectacolului nostru? Știți bine că Iurka se ducea la clubul cercetașilor. Cercetașii sînt pentru burjui, ei nu vor ca să avem și noi un club al-nostru. De Borka nici nu mai vorbesc. Uite așa stau lucrurile. Acuma, cine n-are în el un pic de conștiință, să-și ia singur banii și să pună biletul alături.

Mișa tăcu, se așeză pe un radiator de calorifer și întoarse capul în altă parte.

Nimeni însă nu se apropie de bani. Băieții stăteau nehotărîți și rușinați. Fiecare căuta să arate că el nici nu s-a gîndit să dea înapoi biletul de loterie.

În acest timp, Ghenka se cățărase pe scara de incendiu și acum se căznea să dezlege odgonul — calea aeriană.

— Dă-te jos! strigă Borka. Nu cumva să-ndrăznești!

Odgonul însă și căzuse la pământ, cu leagăn cu tot.

Ghenka sări de pe ultima treaptă a scării și se duse întíns la Borka.

— Ce tot faci pe grozavul? Ce, crezi că noi nu știm nimic? Noi știm totul! Și despre hrubă, și despre lăzi. Hai, acum șterge-o de-aici!

Borka se uită încruntat la toți, ridică odgonul, îl strînse colac și plecă din curte, fără să spună o vorbă.

Cap. 27

TAINA

— Gata, ai și trăncănit! îl luă Mișa la rost pe Ghenka. Gură spartă ce ești!

— Ce, trebuia cumva să tac? se apără Ghenka. Să tac și să-l las să pună bețe-n roate spectacolului?

Băieții erau acasă la Slava, într-o odaie mare și luminoasă, cu covoare pe jos; o lampă cu un glob frumos atîrna din tavan și pe divan erau așezate cîteva perne mici, brodate în diferite culori.

Ghenka ședea pe taburetul de la pian și răsfoia un teanc de partituri; se simțea vinovat, dar nu voia să arate și căuta într-una prilej de vorbă.

— „Paganini"... citi el. Cine-i Paganini ăsta?

— Un violonist celebru, spuse Slava. Înaintea unui concert, dușmanii lui i-au rupt strunele de la vioară, lăsîndu-i numai una, dar el a cîntat pe o singură coardă, fără ca cineva să-și dea seama de asta.

— Și ce mare scofală! bufni Ghenka. Pe locomotiva tatei era un fochist, Panfilov; el îți cînta tot ce voiai, lovind doar în două-trei sticle. Să încerce asta și Paganini al tău, să-l văd ce poate!

— Ce vorbesc eu cu tine? se supără Slava. Habar n-ai de muzică...

— Poate n-am voie să vorbesc? făcu Ghenka şi, împingînd cu mîinile în pian ca să-şi facă vînt, se învîrti de cîteva ori cu taburetul.

— Ştii ce, Ghenka, — interveni Mişa posomorît, — înainte de a deschide gura, trebuie să te gîndeşti la ce spui. Dacă te-ai fi gîndit puţin, nu i-ai fi spus lui Borka despre lăzi.

— Mai ales că sînt goale, adăugă Slava.

— Nu-i adevărat, nu-s goale, susţinu Ghenka. Sînt pline cu aţă!

— De unde eşti aşa de sigur că-i aţă? întrebă Slava.

— Uite că sînt sigur, şi gata! răspunse Ghenka, scuturîndu-şi chica.

— Tu trăncăneşti mereu tot despre lucruri pe care nu le ştii! se amestecă în vorbă Mişa. Acolo-i cu totul altceva.

— Ce?

— Aha, crezi că gata, îţi spun? Ca să baţi toba din nou şi să afle toată lumea!

— Zău că tac! făcu Ghenka, ducîndu-şi mîna la inimă. Să nu mă mai mişc de-aici! Să...

— Poţi să te juri pînă dimineaţă, — i-o reteză Mişa, — că tot degeaba: nu-ţi spun nimic. Gură spartă ai fost şi gură spartă rămîi.

— Da' eu n-am trăncănit, vorbi Slava. Mie poţi să-mi spui.

— Nu vă mai spun nimic! răspunse supărat Mişa. Vouă nu vi se poate încredinţa un lucru serios.

Un timp şezură tăcuţi şi îmbufnaţi toţi trei.

— Să ştii totuşi că nu-i cinstit să te ascunzi de noi, spuse Slava în cele din urmă. Ne-am vîrît tustrei în hrubă; prin urmare, între noi secretele n-au ce căuta

— De unde să ştiu că trebuia să tac? murmură Ghenka, întorcîndu-se spre Slava. Credeam că sînt nişte lăzi, şi atîta tot. Mişa nu m-a prevenit. El singur se ascunde şi alţii sînt de vină.

Mişa tăcea. Simţea şi el că nu prea are dreptate. Ar fi trebuit să-l prevină pe Ghenka, şi, în general, nu

s-a purtat cu adevărat prietenește. Ar fi trebuit să le împărtășească și bănuielile lui. Dar... în acest caz, cum rămînea cu stiletul? Să le povestească și despre stilet? Desigur, amîndoi sînt băieți de nădejde și n-au să-l trădeze, iar Ghenka, dacă va ști totul, nu va mai scoate o vorbă. Oare să le spună despre stilet? Nu, mai bine să facă așa: să le spună numai despre Filin și despre Nikitski. Deocamdată să nu pomenească despre stilet... Mai tîrziu o să vadă el... Totuși, ar putea să le spună și despre stilet... Singur doar n-o să poată face nimic...

În ciuda acestor gînduri, Mișa bombăni:

— Omul are cap ca să judece și singur... Și cînd colo, uite-l că se plînge că n-a fost „prevenit"!

Simțind în cuvintele lui Mișa o cale de împăcare, Ghenka începu să se dezvinovățească cu mai multă însuflețire

— Măi Mișka, înțelege și tu: de unde puteam eu să știu? Puteam eu să-mi închipui că tu te ascunzi de noi? Eu doar nu ascund nimic de tine...

— Și-apoi, — adăugă supărat Slava, — o dată ce ai secrete față de noi, nu mai avem ce discuta...

— Ei bine, — vorbi Mișa, — am să vă spun tot. Vă previn însă de la început că asta-i o mare taină. Taina asta nu mi-a încredințat-o un oarecare. Mi-a încredințat-o... Mișa tăcu o clipă, se uită la fețele băieților, încordate de curiozitate, apoi rosti rar: Mi-a încredințat-o P o l e v o i Iată cine mi-a încredințat-o!

Ghenka făcu ochii mari și se uită țintă la Mișa. Slava, care auzise de la ei amîndoi despre Polevoi și Nikitski, îl privea cu aceeași atenție.

— Ei, — urmă Mișa, — fiindcă așa stau lucrurile, întîi și-ntîi trebuie să vă dați cuvîntul de onoare că n-o să spuneți cu nici un preț nimic, niciodată și la nimeni.

— Îmi dau cuvîntul de onoare, cuvîntul unui om de onoare! rosti solemn Ghenka, lovindu-se cu pumnul în piept.

— Jur pe onoarea mea! zise Slava.

Mișa se ridică, se apropie în vîrful picioarelor de ușă, o deschise încet și, după ce aruncă o privire pe

coridor, o închise cu grijă ; cercetă atent camera, se uită sub divan, apoi arătînd spre uşa ce dădea în dormitor, întrebă în şoaptă :

— Nu-i nimeni dincolo ?

— Nimeni, răspunse Slava tot în şoaptă.

— Uite ce-i, — spuse Mişa încet, uitîndu-se misterios de jur împrejur, — Nikitski are în banda lui un ajutor foarte apropiat, mîna lui dreaptă. Pe ăsta îl cheamă, — aici Mişa tăcu o clipă, apoi rosti semnificativ : îl cheamă Filin ! Asta-i tot !

Efectul acestor cuvinte fu uluitor.

Ghenka şedea aplecat înainte, cu gura căscată şi ochii holbaţi, ţinîndu-se cu putere de scaun ; pînă şi părul i se zburlise într-un fel cu totul ciudat. Slava clipea într-una, de parcă i-ar fi aruncat cineva cu nisip în ochi.

Mulţumit de efectul produs şi vrînd să-l facă şi mai puternic, Mişa continuă :

— Şi uite... eu bănuiesc că omul cel înalt care a coborît ultimul în hrubă — vă aduceţi aminte, ăla cu cămaşa caucaziană ?... — eu bănuiesc că e... Nikitski !

Ghenka era cît pe ce să cadă de pe scaun. Slava se ridică de pe divan şi se uită pierdut la Mişa :

— Cum ?... Vorbeşti serios ?... îngînă el.

— Da' tu ce crezi ? făcu Mişa, ridicînd din umeri. Crezi că se poate glumi cu asemenea lucruri ? Aici, frate, nu-i de glumit. I-am recunoscut glasul ! E drept, nu l-am văzut la faţă, dar sînt sigur că şi-a schimbat înfăţişarea, aşa ca să nu-l mai cunoască nimeni...

— Asta-i nemaipomenit ! îngînă în sfîrşit şi Ghenka.

— Aşa e, dar tu trăncăneşti pe unde se nimereşte.

— Dacă aşa stă treaba, trebuie să anunţăm grabnic miliţia ! spuse Slava.

— Nu se poate ! răspunse Mişa, şi faţa lui căpătă o expresie misterioasă.

— De ce ?

— Nu se poate ! repetă Mişa.

— Bine, da' de ce nu se poate ? se miră Slava.

— Intîi trebuie să lămurim totul, spuse şovăind Mişa.

— Nu văd ce mai este de lămurit, ridică Slava din

umeri. Să zicem că nu eşti sigur că omul acela e Nikitski, dar de Filin...

Situaţia devenea critică. Slava ăsta era atît de meticulos! Acum o să înceapă să discute, şi doară Mişa nici de Filin nu era sigur dacă e unul şi acelaşi cu omul căutat...

— Încă nu v-am spus tot! continuă Mişa cu hotărîre, ridicîndu-se. Haideţi cu mine.

Plecară. Cînd trecură prin curte, Ghenka se uită bănuitor în toate părţile: i se părea în fiece clipă că Nikitski le va apare în faţă.

Cap. 28

SCRIEREA CIFRATĂ

După ce intrară la Mişa, Ghenka şi Slava se aşezară în tăcere în jurul mesei.

Se înserase, dar el nu aprinse lumina.

Cei doi îi urmăreau fiecare mişcare, ţinîndu-şi răsuflarea. Mai întîi, Mişa împinse încetişor zăvorul de la uşă, apoi trase perdelele. Odaia se întunecă şi mai mult. Cînd sfîrşi cu toate aceste măsuri de precauţie, scoase din dulap sulul şi-l puse pe masă.

— Uitaţi-vă, şopti el tainic, desfăcînd sulul.

Ghenka şi Slava se aplecară înainte, aproape lungindu-se pe masă.

În mîinile lui Mişa apăru stiletul.

— Un stilet... murmură Ghenka.

Mişa ridică degetul ameninţător.

— Tăcere! Uitaţi-vă, — spuse el, şi le arătă chipurile gravate pe tăiş: un lup, un scorpion şi un crin... Vedeţi? Aşa. Acum vă arăt altceva, lucrul principal... Zicînd aceasta, băiatul deşurubă cu îndemînare mînerul stiletului şi scoase placa — o foiţă de metal făcută sul — pe care o întinse pe masă.

— O scriere cifrată? şopti Slava, uitîndu-se întrebător la Mişa.

— Da, o scriere cifrată, spuse el. Insă cheia cifrului se află în teaca stiletului... Înţelegeţi ? Iar teaca e... la Nikitski... Aşa stau lucrurile. Şi acum ascultaţi...

Cu o voce joasă, gesticulînd şi rotindu-şi ochii, Mişa povesti despre cuirasatul „Împărăteasa Maria", despre scufundarea lui, despre omorîrea ofiţerului cu numele de Vladimir...

Băieţii ascultau în tăcere, cutremuraţi de această istorisire enigmatică. În odaie se întunecase de-a binelea. Era atîta linişte, încît ţi se părea că toţi cei din casă au murit. Se auzea doar apa susurînd prin ţeavă şi mieunatul prelung şi trist al unei pisici fără stăpîn. Prin întuneric, copiilor li se părea că văd vapoare necunoscute, pămînturi depărtate şi nelocuite, simţeau briza sărată a mării şi zăreau apropiindu-se monştri marini înfricoşători...

Mişa se ridică de pe scaun şi întoarse comutatorul. Un bec mic se aprinse sub globul ce atîrna din tavan, luminînd chipurile emoţionate ale copiilor şi masa acoperită cu o faţă albă, pe care sclipea lama de oţel a stiletului şi şarpele de bronz ce-i încolăcea mînerul înnegrit...

— Ce poate însemna asta ? spuse Slava, curmînd primul tăcerea.

— E greu de spus, făcu Mişa, ridicînd din umeri. Nici Polevoi nu ştia. Şi s-ar putea să nu ştie nici Nikitski. Dar el caută stiletul ca să descifreze scrierea de pe această placă. Prin urmare, este o taină şi pentru el. Altfel, de ce ar căuta atîta să pună mîna pe stilet ?

— E limpede ca lumina zilei, — intră în vorbă Ghenka Nikitski caută o comoară. Asta caută. Iar scrierea din mînerul stiletului arată locul unde se află comoara. Of, ce de bănet mai trebuie să fie acolo !...

— Comorile se găsesc numai în romane, îl întrerupse Mişa. Astea-s născociri pentru cei care nu muncesc, pentru trîndavi. Vezi pe cîte unul că stă cu mîinile-n sîn : n-are chef să muncească şi visează la comori, ca să se căpătuiască..

— Desigur, nu poate fi vorba de nici o comoară, spuse Slava. Totuşi, pentru stiletul ăsta, Nikitski a

omorît un om. Tu, Ghenka, ai omorî un om pentru bani ?

— Ehei... răspunse Ghenka tărăgănat. Strașnic exemplu ai mai dat ! Eu sînt eu, iar Nikitski e Nikitski. Sigur că eu n-aș omorî. Dar pentru el, asta-i floare la ureche. El e doar burghez, și burghezul îl spintecă și pe tat-său pentru bani.

— Aici poate să fie la mijloc un secret militar, spuse Slava. Totul s-a petrecut doar în timpul războiului, pe un vas militar...

— Și eu m-am gîndit la asta, mărturisi Mișa. Să zicem că Nikitski este un spion german ; atunci ce rost mai are să caute stiletul în anul 1921, cînd războiul s-a terminat ?

— Nu trebuie să uităm că orice scriere cifrată poate fi descurcată și fără cheia cifrului, continuă Slava. La Edgar Poe...

— Știm, știm ! îl întrerupse Mișa. Am citit și noi „Cărăbușul de aur" Aci însă e cu totul altceva. Uitați-vă... și toți trei se aplecară asupra plăcii. Vedeți ? Sînt numai trei feluri de semne : puncte, linii și cercuțe. Dacă un semn este o literă, înseamnă că aici nu sînt decît trei litere. Vedeți, semnele astea sînt scrise vertical.

— Poate că fiecare coloană înseamnă o literă, presupuse Slava.

— M-am gîndit și la asta, — răspunse Mișa, — dar cele mai multe coloane au cîte cinci semne. Numărați ! Sînt șaptezeci de coloane, dintre care patruzeci cu cîte cinci semne. E cu neputință ca una și aceeași literă să se repete de patruzeci de ori, cînd în total sînt șaptezeci.

— Lasă filozofia, interveni Ghenka. Noi trebuie să căutăm teaca. Asta cu atît mai mult cu cît Nikitski e aici.

— Incă nu se știe, — obiectă Slava, — dacă-i Nikitski sau nu. Asta-i deocamdată o simplă bănuială. Nu-i așa ?

— Oricum, é Nikitski, susținu cu încăpățînare Ghenka. Filin e aici, iar el și Nikitski fac parte din aceeași bandă. E adevărat, Mișka ?

Mișa păru încurcat o clipă.

— Dacă v-am povestit toate astea, — zise el dînd cu hotărîre din cap, — atunci trebuie să fiu cinstit pînă la capăt: încă nu știu dacă Filin e unul și același cu omul pe care-l căutăm noi.

— Cum, nu știi? făcură băieții înmărmuriți.

— Polevoi mi-a spus numai numele; noi trebuie să stabilim dacă tatăl lui Borka este acel Filin pe care-l căutăm! Nu știu de ce, dar eu cred că el este.

— Mda, — spuse Slava, — o ecuație cu două necunoscute.

— Poftim, a început iar cu algebra lui! se supără Ghenka. El este, ce mai vorbă. Se vede după mutra că e un bandit.

— Mutra nu dovedește nimic, obiectă Slava.

— Bine, — zise Mișa, — sînt de acord că nu avem dovezi. Dar să judecăm puțin... In primul rînd îl cheamă Filin. Numele corespunde. Mai departe. Este el un om suspect sau nu? Este, asta-i sigur! E un speculant, și ce mai încolo și încoace — numai cinstit nu poți spune că e. Bun. In al doilea rînd: se ocupă el de afaceri dubioase? Da, se ocupă. Depozitul din hrubă, lăzile, intrarea care a fost astupată din porunca lui, trecerea pe care au înfundat-o... In al treilea rînd: omul acela înalt este și el suspect ori nu? Este. Ați văzut cum a cercetat strada pe deasupra palmelor care-i acopereau fața? Afară de asta, i-am recunoscut glasul... Să zicem totuși că nu este Nikitski. Rămîne însă ca sigur faptul că e vorba de o bandă. Poate că sînt chiar gardiști albi. Poate că sînt spioni. Și avem noi dreptul să stăm cu mîinile-n sîn? Nu, nu avem acest drept! Datoria noastră este să descoperim banda.

— Așa e, — spuse Ghenka, — trebuie să descoperim banda, să luăm teaca stiletului de la ei, iar comoara s-o împărțim pe din trei.

— Mai slăbește-ne cu comoara ta, făcu supărat Mișa. Nu mă mai întrerupe! Desigur, am putea foarte ușor să-i denunțăm la miliție, dar... dacă în lăzile din hrubă nu-i nimic? Ce ne facem atunci? O să rîdă toți de noi. Nu! Întîi trebuie lămurit totul... Să stabilim

dacă tatăl lui Borka este sau nu Filin, omul pe care-l căutăm, apoi să aflăm ce ascund ei în hrubă și, lucrul principal, trebuie urmărit individul acela înalt în cămașă albă, ca să aflăm cine este.

— Grea afacere, — murmură Slava, dar, observînd privirea ironică a lui Ghenka, se grăbi să adauge: Da, desigur, noi avem datoria să descoperim această bandă. Totul trebuie însă bine chibzuit.

— Da, totul trebuie bine chibzuit, încuviință Mișa. Adică să facem totul cu cap. Uite ce zic eu: să stăm la pîndă fiecare pe rînd, așa ca să nu dăm de bănuit nici lui Filin, nici lui Borka. Iar cînd o să dibuim această bandă și o să lămurim totul, anunțăm „Ceka“ [1].

— Strașnic va fi! exclamă Ghenka. Să descoperim o întreagă bandă!

— Da' ce crezi tu, — spuse Mișa, — că o bandă se descoperă chiar așa, cu una, cu două? Abia cînd o să izbutim, o să arătăm de ce sîntem noi în stare. Oricum, asta nu-i totuna cu a zbiera din culise.

---

[1] Ceka — comisia extraordinară pentru combaterea contrarevoluției și a sabotajului. (N.R.)

Partea a treia

CUNOȘTINȚE NOI

Cap. 29

ELLEN BUȘ

Cîteva zile mai tîrziu, Mișa și Șurka Vlăjganul plecau în piața Smolensk să cumpere farduri pentru machiaj. Pe stradă îl întîlniră pe Ghenka; se plimba prin fața porții depozitului lui Filin.

— Ce te-ai proțăpit aici ? întrebă Șura. Hai cu noi să cumpărăm farduri.

— Am treabă, răspunse grav Ghenka, schimbînd cu Mișa o privire plină de înțeles.

În piață, prin fața tarabelor era un necontenit du-te-vino. Copii vagabonzi se strecurau cu îndemînare prin mulțime; gramofoanele cîntau asurzitor; cîțiva inși se tocmeau de mama focului pentru niște ceasornice. Cîteva babe posomorîte, cu pălării de modă veche, vindeau lacăte stricate și sfeșnice de aramă. Un flăcău de la țară, leoarcă de sudoare, se tîrguia — încă de dimineață probabil — pentru un acordeon pe care voia să-l cumpere; înconjurat de amatori de muzică, el cînta din armonică mereu același cîntec: „Durere" Un papagal scotea planete mici care preziceau viitorul și descriau amănunțit trecutul. Țigănci cu fuste largi, fluturînd în vînt, și cu basmale viu colorate pe cap foiau în toate părțile.

Tîrgul de aici, din piața Smolensk, părea că nu are margini. Se întindea pînă departe, pînă în trotuarele bulevardului Novinski, acoperit cu coji de semințe, unde muncitorii de la gospodăria comunală tocmai instalau primele coșuri metalice pentru gunoi și împrejmuiau cu sîrmă lucitoare porțiunile de gazon.

Băieții se opriră la taraba unui bătrîn care vindea „tot ce trebuie pentru teatru". Deodată, Mișa simți că cineva i-a pus mîna pe umăr; întorcîndu-se, o văzu pe fetița acrobată. Purta o rochie obișnuită și nu semăna de loc a artistă.

— Bună ziua, bătăușule! zise ea, întinzîndu-i mîna.

Băiatului nu-i plăcu însă tonul ei protector și răspunse rece:

— Bună ziua!

— Ce ai de ești așa îmbufnat?

— Nu sînt de loc îmbufnat. Așa sînt eu de obicei.

— Cum te cheamă?

— Mișa.

— Pe mine mă cheamă Ellen.

— Ellen? Ce nume e ăsta? făcu Mișa, ridicînd din sprîncene.

— Este pseudonimul meu: Ellen Buș! Toți artiștii au un pseudonim. Numele adevărat este Elena Frolova.

— Dar băiatul care făcea acrobații cu tine cine-i?

— Fratele meu, Igor.

— Dar omul ăla ras ?

— Care ?

— Omul ăla care era cu voi. El e stăpînul ?

— Stăpîn ? rîse Lena. Nu, e tata.

— Atunci, de ce-i spui Buș ?

— Acesta este pseudonimul nostru, ți-am explicat doar.

— Și acum tot prin curți umblați ?

— Nu. Tata a făcut un contract. Cînd o să înceapă sezonul, ne producem la circul Solomonski. Tu ai fost la circ ?

— Sigur c-am fost. Acum, însă, în clădirea noastră avem un cerc dramatic al nostru. El e regizorul, adăugă Mișa, arătînd spre Șura.

„Vlăjganul" se îndreptă din spate și aplecă cu demnitate capul.

— Duminică e primul nostru spectacol, continuă Mișa. O piesă minunată. Vino cu fratele tău. La sfîrșit vă produceți și voi.

— Bine, — zise Lena, — am să-i spun lui Buș. Apoi, după ce se gîndi puțin, întrebă: Cît ne plătiți pentru reprezentație ?

— Cum ? făcu Mișa, care nu înțelese.

— Cît ne plătiți ? Cîți bani ne dați pentru reprezentație ?

— Să plătim ? ! strigă revoltat Mișa. Ce, nu ești în toate mințile ? Noi dăm piese în folosul copiilor înfometați din regiunile Volgăi. Toți artiștii noștri joacă fără să primească un ban.

— N-nu știu, — făcu Lena dînd din cap, cu îndoială, — cred că Buș n-o să vrea.

— Dacă-i așa, nici n-avem nevoie. Spectacolul o să meargă și fără voi ! Alții dau de la ei ca să-i ajute pe înfometați, iar voi vreți să mai și cîștigați de aici pentru voi. Nu vă e rușine ?

— Stai, stai, nu te supăra ! rîse Lena. Da' supărăcios mai ești ! Uite cum facem : eu și cu Igor o să-l spunem lui Buș să ne lase la plimbare și venim la voi. Așa-i bine ?

— Bine.

— Ei, acum, la revedere, spuse Lena, dîndu-le mîna pe rînd la amîndoi. Şi te rog, nu te supăra.

— De ce să mă supăr ?

După ce Lena se îndepărtă, Mişa se întoarse spre Şura :

— Uf, ce mai încurcătură şi cu fetele astea !

Cap. 30

CUMPĂRAREA MATERIALELOR PENTRU SPECTACOL

Începură să aleagă fardurile.

— Astea-s cele mai potrivite, spuse Şura, care tot învîrtea în mînă o cutie cu creioane colorate de machiaj. Vezi, culoarea asta se numeşte „bordo". Să le cumpărăm.

Mişa vîrî mîna în buzunar să scoată banii, dar în aceeaşi clipă îşi dădu seama cu groază că nu mai are portofelul. Totul începu să i se învîrtească înaintea ochilor. Zări un mic vagabond furişîndu-se prin mulţime, scoase un strigăt desperat şi se năpusti în urma lui. Acesta o luă la goană printre tarabe şi coti într-o ulicioară, împiedicîndu-se mereu în poalele paltonului lung şi zdrenţăros pe care-l purta ; mînecile paltonului măturau pămîntul, iar vatelina murdară atîrna printr-o sumedenie de rupturi. Străbătu o curte de trecere şi ieşi într-un maidan ; aici îl ajunse din urmă Mişa, care îl înşfăcă de piept.

— Dă-mi banii ! zise el, răsuflînd din greu.

— Nu pune mîna pe mine, că eu îs nevropatic ! strigă sălbatic vagabondul, şi ochii i se bulbucară, aproape să iasă din orbite, părînd şi mai înspăimîntători pe faţa lui mînjită de funingine.

Se încleştară. Vagabondul scoase un ţipăt şi îşi înfipse dinţii în mîna lui Mişa. Acesta îl trîntise şi îl ţintuia la pămînt, scotocindu-i zdrenţele murdare şi căutînd cu înfrigurare portofelul. Vagabondul se zvîrcolea ca să scape şi îl muşcă din nou de mînă. Mişa

trase cu putere de mîneca paltonului și rămase cu ea în mînă. În aceeași clipă, văzu portofelul rostogolindu-se la pămînt. Simți cum îl cuprinde o furie cumplită. Cît s-a zbătut el pentru înjghebarea cercului dramatic! Cît a alergat, de cîți s-a rugat, pe cîți s-a străduit să-i convingă! S-a despărțit pînă și de volumul lui Gogol din bibliotecă! Și-acuma, pungașul ăsta era cît pe ce să distrugă toată munca lui! Afară de asta, băieții puteau să-și închipuie chiar că el a luat banii... Eh, trebuie să-i mai dea cîteva!

Vagabondul zăcea trîntit la pămînt. Gîtul lui murdar era foarte subțire și părea nefiresc de plăpînd în gulerul larg al paltonului. Mîneca smulsă din cusătură lăsa să se vadă un braț murdar și zdrelit.

Ajunge. Și-apoi, nimeni nu lovește în cel căzut. Mișa împinse ușor vagabondul cu piciorul — mai mult din dorința de a fi strașnic pînă la capăt — și zise:

— Așa, să te înveți minte, și altă dată să nu mai furi...

Vagabondul nu se ridică, rămase mai departe trîntit la pămînt.

Mișa plecă, dar după cîțiva pași se întoarse.

— Hai, scoală-te, nu te mai preface! strigă el posomorît.

Vagabondul se ridică îndată în capul oaselor. Își șterse fața cu pumnii și începu să se văicărească printre sughițuri:

— Eh, m-ai bătut... m-ai bătut...

— Da' tu de ce mi-ai luat portofelul? Eu nu-ți făcusem nici un rău.

— Du-te la dracu'!

— Înjură, înjură! — vorbi amenințător Mișa, — că acum îți mai dau cîteva!...

Furia însă îi trecuse și știa bine că n-are să-l mai lovească.

Sughițînd și văicărindu-se, micul vagabond se aplecă și ridică mîneca desprinsă. Părțile paltonului se desfăcură, dezgolindu-i pieptul cu coastele ieșite în afară n-avea nici măcar o cămașă pe el.

— Cum ai s-o coși? întrebă Mișa, lăsîndu-se în jos lîngă el și cercetînd mîneca.

Vagabondul învîrtea posomorit mîneca în mînă și tăcea.

— Știi ceva ? Hai la noi acasă și are să ți-o coasă mama.

Micul vagabond se uită neîncrezător la Mișa

— Ce, vrei să mă bați iar ?

— Pe cuvîntul meu de onoare că nu ! Cum te cheamă ?

— Mihail.

— Ce potrivească ! rîse Mișa. Și pe mine tot Mihail mă cheamă. Hai să mergem la noi, la club.

— N-am nevoie de clubul vostru.

— Lasă, hai să mergem. Fetele au să-ți coasă mîneca într-o clipă.

— Știu eu cum sînt fetele voastre !

— Dacă nu vrei să mergi la club, atunci hai la mine acasă, mănînci cu noi.

— Nu-mi trebuie mîncarea voastră.

— Da' încăpățînat mai ești ! făcu Mișa supărat. Gata, mergem ! Și se ridică hotărît, trăgîndu-l de mîneca cealaltă. Hai, scoală-te !

— Lasă-mă ! strigă micul vagabond, dar era prea tîrziu : se auzi un pîrîit surd, iar Mișa rămase în mînă cu mîneca cealaltă.

— Vezi ? se fîstîci Mișa. Ți-am spus odată să mergem !

— Vrei să mă iei cu de-a sila ?

Paltonul micului vagabond avea acum amîndouă mînecile smulse. În locul lor i se vedeau brațele goale atîrnînd pe lîngă corp.

— E-n regulă ! spuse Mișa cu hotărîre. Acum mergi acasă la mine ! Și îi luă amîndouă mînecile. Dacă nu mergi, nu ți le mai dau înapoi. N-ai decît să umbli așa, fără mîneci !

KOROVIN, MICUL VAGABOND

„Ce-o să zică mama, cînd m-o vedea cu el? se întrebă Mişa păşind alături de micul vagabond. Te pomeneşti că ne dă afară. Eh, ce-o fi o fi!"

Trecură pe lîngă Ghenka, care se afla la pîndă, la postul său, şi se uita cu mirare la el şi la însoţitorul lui zdrenţăros. Copiii din curte întoarseră şi ei capul.

Mişa se opri, numără banii şi i-i încredinţă lui Slava.

— Ţine tu banii. Cînd o să vină Şurka, să i-i dai lui. Să tîrguiască şi singur, că eu n-am timp.

Cînd ajunseră în faţa uşii lor, Mişa îl împinse pe micul vagabond în odaie şi rosti cu glas hotărît:

— Mamă, băiatul ăsta o să mănînce cu noi...

Mama nu răspunse.

— I-am rupt fără să vreau mînecile de la palton, adăugă Mişa. Pe el tot Mişa îl cheamă.

— Şi mai cum? întrebă mama.

Mişa se întoarse spre el.

Micul vagabond smiorcăi, apoi răspunse grav:

— Korovin.

— Ei bine, oftă mama. Du-te şi te spală măcar, tovarăşe Korovin.

Plecară amîndoi în bucătărie, dar pe Korovin parcă nu prea-l trăgea inima să se spele. De altminteri, nici nu s-ar fi putut spăla ca lumea, aşa, în cîteva clipe. După ce zăboviră puţin în faţa robinetului, se întoarseră în odaie şi se aşezară amîndoi la masă.

Korovin mînca fără grabă şi după fiecare sorbitură punea lingura pe masă. Acolo unde ţinea coatele, apărură pe faţa de masă două pete întunecate.

Mişa mînca în tăcere, uitîndu-se pe furiş la mamă-sa, care aşezase paltonul lui Korovin pe spătarul unui scaun şi-i cosea mînecile. Din expresia posomorîtă de pe faţa ei, Mişa înţelese că după plecarea

lui Korovin are să-l certe. Lăsă ochii în farfurie și continuă să mănînce în tăcere.

După supă, mama le dădu să mănînce cartofi prăjiți.

Mișa dădu farfuria la o parte:

— Mulțumesc, mamă, m-am săturat...

— Mănîncă, — spuse mama, — am destui cartofi, ajung pentru toți.

Cînd sfîrși cu mînecile, ea se apucă să prindă și căptușeala paltonului.

Între timp, Korovin termină de mîncat și puse furculița pe masă.

— Uite, — zise mama, ridicîndu-se și ținînd paltonul pe brațe, — ți-e gata șuba. Spune, nu ține prea cald? întrebă ea, după ce-i dădu paltonul să-l îmbrace.

Micul vagabond nu răspunse imediat, ci abia după ce se ridică și îmbrăcă paltonul.

— Nu-i nimic, eu sînt deprins... mormăi el.

— Tu ai rude?

Micul vagabond tăcea.

— Mamă, tată, n-ai pe nimeni?

Micul vagabond, care stătea lîngă ușă, smiorcăi, dar nu răspunse nici de astă dată.

„Unde o să se ducă acum? se gîndi Mișa. Din nou pe stradă?“

Și, fără să se uite la mamă-sa, întrebă:

— Unde te duci acum?

Korovin îi aruncă o privire mirată, apoi, strîngînd paltonul la piept, bolborosi:

— Rămîneți cu bine! și ieși din odaie.

— Stai, aici e întuneric, spuse Mișa, și se grăbi să-l urmeze, deschizînd ușa de la intrare și lăsîndu-l să treacă. Mai vino pe la mine, să știi că te aștept. Eu sînt totdeauna acasă ori aici, ori în curte.

Micul vagabond nu răspunse nimic și începu să coboare scările.

Cap. 32

CONVORBIREA CU MAMA

Mișa reveni în odaie imediat după plecarea lui Korovin. Mama lui stătea acum la mașina de cusut și tocmai petrecea firul de ață prin urechea acului. Mașina de cusut era așezată lîngă fereastră. Razele soarelui scînteiau pe metalul strălucitor, pe roata de oțel și pe emblema aurită a firmei.

Mișa luă o carte și începu să citească.

Era liniște în odaie. Se auzea doar duruitul mașinii de cusut, care contenea în răstimpuri.

Discuția era inevitabilă. Mama tot avea să vorbească odată. Cu cît va începe mai repede cu atît mai bine.

— Unde l-ai cunoscut ? întrebă mama în cele din urmă, fără să se întoarcă.

— În tîrg. Îmi furase banii.

— Ce bani ? întrebă mama, oprind mașina de cusut și întorcîndu-se spre Mișa.

— Banii strînși cu loteria. Ți-am povestit doar... Eu cu Șurka plecasem să cumpărăm farduri.

— Ei, și ți i-a dat înapoi ?

— Ba bine că nu ! zîmbi Mișa. L-am ajuns din urmă și ne-am bătut, firește.

— Și așa ați făcut cunoștință ?

— Așa ! răse băiatul.

Mama clătină din cap, apoi se aplecă iar asupra lucrului.

— Frumos, n-am ce zice! vorbi ea. Te bați pe stradă cu copiii vagabonzi !

— Nu ne-a văzut nimeni, mamă. Asta a fost pe un maidan. Și-apoi, nici nu ne-am bătut : l-am scuturat puțin, și gata.

— Da... făcu ea clătinînd iar din cap. Da' acasă de ce mi l-ai adus ? Ca să fure și de aici ceva ?

— N-ar fi pus mîna pe nimic.

— De ce crezi așa ?

— Așa cred eu.

Un timp tăcură amîndoi. Se auzea numai duruitul monoton al mașinii de cusut.

— Mamă, ești supărată? întrebă Mișa.

— Oare ce te-a făcut să-l aduci acasă? spuse ea în loc de răspuns.

— Nu știu, așa...

— Ți-a fost milă de el? Și mama se întoarse și-l privi.

— Milă, de ce?! ridică Mișa din umeri. Vezi însă... eu i-am rupt mînecile de la palton și doar trebuiau cusute la loc.

— Da, ai dreptate, zise mama și începu din nou să apese pedala mașinii de cusut.

Fîșia albă de pînză luneca și cădea în valuri pe podea, la picioarele scaunului.

— Da' matale tot ești supărată că l-am adus acasă...

— Nu spun asta: recunoaște însă și tu, e o cunoștință puțin plăcută. Asta în primul rînd. În al doilea rînd, erai gata să-i propui să rămînă la noi. În privința asta ai fi putut să te sfătuiești mai întîi cu mine. Am și eu un cuvînt de spus în casa asta.

— Ai dreptate, recunoscu Mișa. Mi-era milă de el; iar o să bată străzile... după furtișaguri.

— Milă, da, da... — șopti mama, — milă... Azi sînt mulți care iau copii de-ăștia să-i îngrijească. Tu știi bine însă că eu n-am putința s-o fac...

— Mamă, în curînd vagabondajul copiilor n-o să mai existe, ai să vezi! spuse băiatul plin de căldură. S-au înființat o mulțime de cămine pentru ei!

— Da, știu, am auzit. Totuși e foarte greu să aduci acești copii pe drumul cel bun. Strada le-a dat o

mulțime de deprinderi urîte. Cu timpul toate se vor face, firește, dar statul nostru este încă foarte sărac.

— Știi, mamă? — zise Mișa, — la Moscova există un detașament care se numește detașamentul tinerilor pionieri. Acolo, copiii se ocupă și au grijă de copiii vagabonzi, la fel ca și comsomoliștii. Și în general, fac orice muncă, adăugă el cu un gest vag. Noi — adică eu, Ghenka și cu Slavka — ne-am hotărît să intrăm în detașament. Am aflat și adresa. E pe Panteleevka. Duminică ne ducem prima dată.

— Pe Panteleevka? E foarte departe.

— Și ce? Acuma-i vară, vacanță, și avem tot timpul... Iar cînd împlinim paisprezece ani, o să intrăm în Comsomol.

— Te și pregătești să intri în Comsomol? întrebă mama, întorcîndu-se și aruncîndu-i o privire bucuroasă.

— Nu acuma; acuma n-au să mă primească. Dar mai tîrziu...

— Vezi? — oftă mama cu un zîmbet blajin, — ai să intri în Comsomol, ai să ai o mulțime de treburi, iar pe mine ai să mă lași singură toată vremea.

— Cum vorbești așa, mamă? exclamă Mișa, zîmbind și el. Cum de poți crede una ca asta?! Și, înroșindu-se, își ascunse fața în carte.

— Ei haide, haide... făcu ea, apoi tăcu și se aplecă din nou asupra lucrului.

Mișa ridică ochii de pe carte și se uită la mamă-sa. Părul ei castaniu, strîns la spate în coc, atingea gulerul scrobit al bluzei; avea o bluză lucioasă, de culoare verde, călcată cu îngrijire.

Băiatul se ridică, se apropie încetișor și-i îmbrățișă umerii, lipindu-și fața de părul ei.

— Ei, ce-e? întrebă mama, lăsînd mîinile pe genunchi.

— Mamă, tu știi ce mi se pare mie? făcu băiatul, mijind șiret ochii.

— Ce?

— Da' ai să-mi răspunzi cinstit! Da ori ba?

— Bine, am să-ți răspund.

— Mi se pare... mi se pare că tu nu eşti de loc supărată pe mine... e adevărat ? Hai, spune, spune... e adevărat ?

Mama începu să rîdă încetişor şi dădu din cap, în timp ce încerca să scape de îmbrăţişarea lui.

— Hai, mamă, spune ! strigă vesel Mişa, spune odată... Stai, ştii ce mi se mai pare ?

— Ce ?

— Mi se pare... mi se pare, — reluă el după ce tăcu o clipă, — că dacă erai în locul meu, ai fi făcut la fel. Aşa e ? Hai, spune !

— Da, da, aşa e ! mărturisi mama, desprinzîndu-se din îmbrăţişarea băiatului şi începînd să-şi netezească părul. Totuşi, tu să n-aduci în casă la noi prea mulţi copii vagabonzi...

Cap. 33

EVANTAIUL NEGRU

— Mişa-a ! răsună din curte glasul lui Ghenka.

Băiatul se duse la fereastră şi-şi văzu prietenul, care stătea cu capul dat pe spate şi se uita în sus.

— Ce e ?

— Vino repede, am treabă cu tine ! strigă Ghenka, aruncînd o privire plină de înţeles spre depozitul lui Filin.

— Ce-oi mai fi vrînd ?! făcu nerăbdător Mişa, care nu avea nici o poftă să plece acum de acasă.

— Da' vino mai repede ! îl zori Ghenka, cu o mutră acră. Înţelegi ? adăugă el şi, printr-o sumedenie de semne, căută să-l convingă că treaba asta nu poate suferi nici o amînare.

Mişa coborî scara în goană şi ieşi în curte, iar Ghenka se apropie îndată de el.

— Ştii unde-i acum lunganul ?

— Unde ?

— La birt.

Băieţii ieşiră într-un suflet în stradă şi o porniră spre birt.

Prin geamul mare şi aburit al vitrinei se vedeau oameni stînd la măsuţele de marmură. Figurile din stucatura tavanului parcă înotau în valurile albastre ale fumului de tutun. Printre mese trecu legănîndu-se un chelner mărunţel, ducînd o tavă cu halbe pline cu bere; spuma albă i se prelingea pe halat.

La o măsuţă şedea Filin. Era singur.

— Unde ţi-e lunganul?

— Adineauri a fost aici! spuse nedumerit Ghenka. Stătea la masă cu Filin... Unde-o fi?...

— Lasă, — hotărî repede Mişa, — n-a avut timp să ajungă prea departe. Tu vezi în stînga, înspre piaţa Smolensk, iar eu mă duc la dreapta, spre Arbat.

Mişa porni repede în direcţia pieţii Arbat, cercetînd cu atenţie strada. Străbătînd ulicioara Nikolsk zări pentru o clipă, la capătul ei, un om în cămaşă albă, care coti şi dispăru în spatele bisericii Uspenie. Alergă într-un suflet şi, ajuns la biserică, se opri şi se uită în toate părţile. Lunganul păşea grăbit pe ulicioara Miortvîi, îndreptîndu-se spre strada Precistenka. Mişa porni în fugă după el. Lunganul traversă Precistenka şi apucă pe ulicioara Vsevolojski. Lîngă Ostojenka, Mişa aproape că-l ajunse din urmă. Tramvaiul, care tocmai venea, îi despărţi însă pentru o clipă; după ce traversă, Mişa nu-l mai văzu pe lungan nicăieri.

Unde a dispărut? Mişa se uită buimăcit în toate părţile.

În faţă, pe cealaltă parte a străzii, băiatul văzu firma unui magazin filatelic, de unde cumpăra cîteodată timbre pentru colecţia lui; şi tot aici, după spusele lui Ghenka, venea — nu se ştie de ce — Borka Filin...

Străbătu strada şi intră în magazin. Clopoţelul de deasupra uşii clincăni scurt.

În începere nu era nimeni. Sub geamul tejghelei se vedeau expuse o mulțime de timbre; în rafturi erau cutii și albume.

La sunetul clopoțelului, dintr-o cameră aflată în fund, apăru stăpînul mazaginului — un bătrîn chel, cu nasul roșu. Mai întîi, el închise ușa cu grijă, apoi se întoarse spre Mișa și-l întrebă ce vrea.

— Aș putea să văd ceva timbre? spuse Mișa.

Bătrînul aruncă pe tejghea cîteva plicuri cu timbre, apoi se întoarse în camera din fund, lăsînd ușa întredeschisă.

Mișa învîrtea în mînă un timbru al Boemiei și Herțegovinei, uitîndu-se din cînd în cînd cu coada ochiului spre odaia din fund, unde intrase bătrînul.

Odaia nu avea nici o fereastră și din pricina asta era foarte întunecoasă; în mijloc, pe masă, ardea o lampă electrică. Mai era cineva în camera din fund, care vorbea cu bătrînul, pe șoptite. Din pricina tejghelei, băiatul nu putea să-l vadă, totuși era sigur că omul din camera din fund era lunganul cel cu cămașa albă. Mișa nu putu deslușì nimic din cele ce vorbeau.

Se auzi zgomotul unui scaun dat deoparte. Da, au să iasă! Mișa se aplecă deasupra tejghelei cu timbre și așteptă încordat. Acum are să-l vadă pe omul acela... Din camera din fund se auzi însă scîrțîind o ușă și peste cîteva minute bătrînul apăru singur în magazin. A naibii treabă! Lunganul a ieșit prin ușa din dos...

— Ai ales? întrebă bătrînul posomorît, trecînd în spatele tejghelei.

— Îndată, răspunse Mișa, în timp ce se prefăcea că cercetează cu atenție timbrele.

— Haide, mai repede, — îl zori bătrînul, — e timpul să închid.

Și se întoarse din nou în camera cea întunecoasă din fund, dar de astă dată nu mai închise ușa.

Lampa lumina un colț al mesei. Sub razele becului electric, băiatul văzu mîinile osoase ale bătrînului adunînd niște hîrtii de pe masă și rînduindu-le într-un sertar. În mîinile bătrînului apăru apoi un evantai — un evantai negru. Un timp, bătrînul îl ținu desfăcut, pe urmă mîinile îl strînseră încet, încet, iar evantaiul luă chipul unui oarecare obiect de formă alungită...

După aceea, în mîinile lui luciră cîteva obiecte de metal — parcă un inel și o bilă mică — pe care bătrînul le puse în același sertar, împreună cu evantaiul.

Cap. 34

AGRIPINA TIHONOVNA

Mișa se întorcea încet spre casă. Eh, n-a putut să-l vadă la față pe necunoscutul acela misterios! Oricum, totul e foarte suspect. Și omul care a plecat pe ușa din dos, și bătrînul prudent, și Borka poreclit „Gheară", care venea pe aici...

In timp ce se apropia de casă, Mișa începu să se gîndească la evantai. O bănuială neașteptată îi trecu

prin minte: cînd bătrînul a strîns evantaiul, acesta s-a transformat parcă într-o teacă... Iar inelul — parcă era un inel din acelea care strîng mînerele, aşa cum strînge şina obada unei roţi. Să fie oare o teacă?

Tulburat de acest gînd, băiatul fugi să-şi caute prietenii. Îi găsi acasă la Ghenka, stînd amîndoi în jurul mesei: Slava linia o hîrtie, iar Ghenka scria ceva, urcat cu picioarele pe scaun şi aproape culcat pe masă. În faţa lor stătea Agripina Tihonovna, cu nişte ochelari cu ramă de metal, pe vîrful nasului. Cînd intră Mişa, ea se uită pe deasupra ochelarilor, apoi începu din nou să dicteze, depărtînd de ochi foaia de hîrtie pe care o ţinea în mînă.

—...„Rubţova Ana Grigorievna", rosti rar Agripina Tihonovna. Ai scris? Scrie mai citeţ, mai citeţ, nu te grăbi! Aşa... „Semenova Evdokia Gavrilovna"

— Ia te uită, Mişa, — strigă Ghenka, — am o funcţie nouă: sînt secretar al secţiei feminine! Şi rise vesel.

— Nu te mai suci! strigă Agripina Tihonovna. Ai să mîzgăleşti toată foaia!

Mişa se uită peste umărul lui Ghenka: „Lista muncitoarelor de la secţia textile, care au absolvit cursul de alfabetizare" În dreptul fiecărui nume era arătată vîrsta. Nici o muncitoare nu avea mai puţin de patruzeci de ani.

— Iar n-ai astîmpăr! continuă să mormăie Agripina Tihonovna. Uite ce frumos liniază Slava... Tu ce ai? Ei, ai scris-o pe Evdokia Gavrilovna?...

— Am scris-o, am scris-o... Dictează mai departe. Da' ce v-a venit să le învăţaţi carte pe femeile astea bătrîne?

Agripina Tihonovna îl privi lung:

— Cum ce ne-a venit? Întrebi serios?

Ghenka parcă se fîstîci, dar după o clipă urmă arţăgos:

— Sigur că da. Uite, — spuse el şi arătă cu tocul pe tabel, — are cincizeci şi patru de ani. La vîrsta asta, ce-i mai trebuie carte?

— Va să zică, de ăştia îmi eşti ! spuse rar Agripina Tihonovna, scoţîndu-şi ochelarii. De ăştia îmi eşti... şi eu habar n-aveam...

— Nu înţeleg, de ce te superi matale ? făcu Ghenka, fîstîcindu-se de tot.

— Va să zică asta e... spuse iar Agripina Tihonovna, fără să-l slăbească din ochi. Va să zică ştiinţa de carte e numai pentru tine ?

— Eu nu...

— Taci, nu-mi lua vorba din gură ! Va să zică, ştiinţa de carte e numai pentru tine ! Numai pentru unul ca tine s-au cîştigat toate astea ! Aşa crezi tu ? Semenova, care s-a gheboşat în fabrică patruzeci de ani în şir, să moară tot femeie neluminată la minte?! După tine, şi eu tot degeaba am învăţat, nu-i aşa ? Am pierdut doi feciori în războiul civil, şi asta ca să poţi învăţa numai tu, Ghenka, iar eu să rămîn aşa cum am fost şi-nainte ! Pe Asafieva am mutat-o din subsol într-o casă ca lumea ; zi, asta tot degeaba am făcut-o ? Putea să moară în subsol, doar a trăit acolo şaizeci de ani... La atîta te duce capul ? Ai ? Spune !

— Mătuşă, — zise Ghenka plîngăreţ, — matale nu m-ai înţeles. Am spus aşa, numai în glumă.

— Ba te-am înţeles foarte bine ! — i-o reteză Agripina Tihonovna — foarte bine te-am înţeles, respectabile. Nici prin gînd nu-mi trecea, Ghenadi, că tu poţi fi aşa. Nu credeam că gîndeşti aşa despre omul muncitor.

— Mătuşă, — şopti Ghenka cu jumătate de glas şi fără să ridice ochii, — am spus-o fără să mă gîndesc, mătuşă ! Nu... nu m-am gîndit şi am spus o prostie...

— Ei, vezi ! — rosti sfătos Agripina Tihonovna — aşa e. Trebuie să te gîndeşti cînd spui ceva. Vorba nu e ca vrabia : a zburat, n-o mai prinzi... Bine, — adăugă ea, ridicîndu-se greoi de pe scaun, — aceluia care îşi recunoaşte vina, nu i se taie capul. Altă dată să te gîndeşti...

Cap. 35

FILIN

Agripina Tihonovna trecu în bucătărie.

— Ei, — făcu ironic Mișa spre prietenul său, care stătea cu capul plecat, — ai încasat-o de data asta! Da' tot nu-i de ajuns. Pentru cît ești tu de limbut, mai mult ți-ar trebui.

— Lasă-l, Mișa, interveni împăciuitor Slava. Ai auzit doar că și-a recunoscut greșeala.

— Fie, se învoi Mișa. Ei, Ghenka, ia spune: l-ai văzut pe lungan?

— N-am văzut pe nimeni, răspunse posomorît Ghenka, fără să ridice capul.

— Ascultați, — vorbi Mișa, sprijinindu-se cu cotul de marginea scrinului și căutînd să pară nepăsător, — cît ați stat voi aci, eu... am văzut teaca.

— Ce teacă? întrebă Slava nedumerit.

— Teaca de la stilet.

Ghenka își înălță capul și se uită neîncrezător la Mișa.

— Spui drept? întrebă Slava.

— Sigur. Am văzut-o cu ochii mei.

— Unde? întrebă și Ghenka, ridicîndu-se de pe scaun.

— La filatelistul cel bătrîn de pe Ostojenka.

— Minți!

— Ai să vezi că nu mint.

— Foarte bine, spuse tărăgănat Ghenka. Dar cum, unde?

Pînă să se întoarcă Agripina Tihonovna din bucătărie, Mișa le povesti în grabă despre bătrînul filatelist, despre necunoscutul cel înalt și despre evantaiul negru.

— Mda, mda! repetă Ghenka, la fel de tărăgănat. Credeam că ai văzut teaca și nu un evantai.

— Ecuația avea două necunoscute, — interveni și Slava, — iar acuma are trei: prima — Filin; a doua — Nikitski; a treia — evantaiul. Dacă Filin nu

este Filin cel căutat, atunci totul nu-i decît o fantezie, trebuie să înțelegi asta, Mișa!

— Așa e, Mișka — sări Ghenka în sprijinul lui Slava. Poate totul ți s-a părut numai.

Mișa nu răspunse. Stătea sprijinindu-se în cot de marginea scrinului acoperit cu un ștergar alb, tivit cu dantelă, ale cărui capete atîrnau de amîndouă părțile.

Pe scrin — o oglindă în ramă pătrată, cu o frunză verde în colțul stîng de sus, un ghem de ață străpuns cu o andrea și cîteva fotografii vechi, în rame ovale, cu numele fotografilor scrise cu litere aurite. Numele erau diferite, dar fotografiile aveau toate același fundal: un iaz cu un boschet depărtat, învăluit în ceață, între două perdele cenușii.

„Poate că Slavka are dreptate, se gîndea Mișa. Totuși, nu se poate, aici este ceva!"

— Dacă nu te-ai fi certat cu mătușă-ta, — spuse el uitîndu-se spre Ghenka, — puteam să aflăm ceva despre Filin.

— Cum?

— Așa. Doar ea îl cunoaște. Să ne fi spus măcar dacă e din Revsk sau nu.

— Și-acum, de ce să nu ne spună? O să ne spună.

— Aș! Nici n-o să vrea să mai stea de vorbă cu tine!

— Cum? Să nu vrea mătușa să stea de vorbă cu mine? Atunci, tu n-o cunoști! Ea a uitat totul de mult, mai ales că mi-am cerut și iertare. Trebuie să știi cum s-o iei... Ai să vezi numaidecît...

Agripina Tihonovna tocmai se întorcea din bucătărie. Se uită cu atenție la cei trei băieți, mirată de tăcerea lor, și se apucă să strîngă lucrurile de pe masă.

După cîteva clipe, Ghenka începu să vorbească, cu aerul că reia o discuție întreruptă:

— Eu îi spun: „Taică-tu este un speculant și tot neamul vostru e neam de speculanți. Pe voi — zic — vă știe tot Revskul..."

— Despre cine vorbești? întrebă Agripina Tihonovna.

— Despre Borka Filin, răspunse Ghenka, privind-o cu ochii cei mai nevinovaţi din lume. „Tot Revskul vă ştie“, zic eu. „Noi — sare Gheară — n-am fost niciodată în Revsk. Şi de ştiut, ăia nu ştiu nimic de noi...“

Băieţii îşi aţintiră ochii asupra Agripinei Tihonovna.

— Ce mi te tot înhăitezi cu Borka ? spuse ea supărată, măturînd cu mîna faţa de masă. Ţi-am spus doar de atîtea ori : nu te înhăita cu Filin, că n-ajungi departe...

— Da' de ce minte ? Dacă eşti din Revsk, apoi spune-o : da, sînt din Revsk. Ce rost are să minţi ?

— Ei, poate că el nici nu este din Revsk, spuse Agripina Tihonovna.

— Nici eu nu zic asta ; taică-su însă este din Revsk. De ce minte ?

— Poate că habar n-are de unde-i de fel taică-su.

— Dar Filin însuşi era de faţă. Rîdea cînd a auzit. „Noi — zice — sîntem moscoviţi get-beget, proletari...“

— Proletari, ei ? izbucni în sfîrşit Agripina Tihonovna, nemaiputîndu-se stăpîni. Tatăl lui Filin a fost în poliţie, a fost jandarm la Revsk. Şi-acum, ia te uită cică-i muncitor ! Proletar...

— Cine-a fost jandarm, chiar Filin ? întrebă Mişa.

— Nu el, tată-său. Aşchia nu sare însă departe de trunchi. Voi aveţi grijă şi ţineţi-vă mai departe de ei.

Zicînd acestea, Agripina Tihonovna strînse faţa de masă şi ieşi din odaie.

— Ei, aţi văzut ? se împăună Ghenka, făcîndu-le celorlalţi cu ochiul. Acum, ce mai spuneţi ? Am aflat tot ce-am vrut ! Eu o ştiu pe mătuşă-mea... Totul e limpede. Tatăl lui Borka e Filin pe care-l căutăm noi. Prin urmare aici e şi Nikitski, şi teaca stiletului. Simt, simt comoara pe aproape ! sfîrşi el, frecîndu-şi bucuros mîinile.

— Nu e chiar totul limpede, obiectă Slava. Doar tu însuţi spuneai că Revskul e plin de-alde Filin. Poate că tatăl lui Borka e alt Filin.

— Aș! dădu Glienka din cap. Neam de jandarmi! El e, ce mai încolo și încoace!

— Bine, — spuse vesel Mișa, — se poate să fie, se poate să nu fie omul nostru. Oricum, este din Revsk. Acum trebuie să aflăm dacă a făcut sau nu serviciul pe vasul de linie „Împărăteasa Maria".

— Și asta cum o s-o aflăm? întrebă Ghenka.

— E mai simplu decît orice! Ce, nu sîntem noi în stare să-l tragem de limbă pe Gheară?

Cap. 36

KRASNAIA PRESNIA

Duminică, așa cum hotărîseră în ajun, cei trei prieteni porniră spre strada Panteleevka, la tipografie, ca să viziteze detașamentul pionierilor. Din cauza debitului scăzut de curent electric, tramvaiele nu circulau duminica. De aceea, băieții se sculară dis-de-dimineață.

O porniră repede pe Arbat. Strada, învăluită în ceață, era pustie. Nici măcar îngrijitorii curților nu ieșiseră încă la măturat.

Înviorați de răcoarea dimineții, băieții mergeau plini de voioșie. Caldarîmul răsuna de pașii lor. Din cînd în cînd, staturile scunde ale celor trei prieteni se oglindeau în geamurile vitrinelor.

„Cît de ciudat este să vezi strada pustie, fără oameni!" se gîndea Mișa.

Strada Arbat părea mică, îngustă de tot și era nespus de liniștită. Abia acum puteai privi nestînjenit la clădirile înșiruite în lungul ei.

Mișa întoarse capul. Iată cinematograful „Carnaval" Și alături — clădirea tribunalului militar. Iată și casa unde a trăit Alexandr Sergheevici Pușkin, o casă obișnuită, cu etaj, care nu se deosebea prin nimic de celelalte. Era oarecum straniu să știi că Puș-

kin a locuit în casa aceea. De bună seamă că şi el mergea pe Arbat, ca toţi ceilalţi oameni din vremea lui, şi nimeni nu se mira de aceasta. Să apară astăzi Puşkin pe Arbat — tii, ce învălmăşeală s-ar mai isca! Toată Moscova s-ar îmbulzi să-l vadă!

— Acum o să vedem ce-i şi cu pionierii ăştia, — vorbea Ghenka, — mda, o să vedem. Poate nu-i nimic de capul lor! Poate stau şi brodează floricele ca fetiţele din cămin!

— Ei, şi tu, i-o reteză Mişa. Asta-i organizaţie comunistă, pricepe odată! Prin urmare, se ocupă cu ceva serios.

— Totuşi, parcă nu ţi-e prea la îndemînă să te duci acolo, la ei, zise Slava.

— De ce spui asta?

— Aşa... făcu Slava, ridicînd din umeri. Au să ne întrebe cine sîntem, de ce am venit. Parcă nu te simţi prea bine.

— Ba-i foarte bine! răspunse Mişa cu hotărîre. De ce să nu te simţi bine? Poate că şi noi dorim să fim pionieri. Ce, n-avem dreptul?

Tăcură.

Soarele minunat al dimineţii se ridica, nevăzut încă, undeva în spatele clădirilor. Razele-i oblice aşterneau pînă în mijlocul caldarîmului umbrele caselor de pe o parte a străzii; umbrele mătăhăloase şi dreptunghiulare se tîrau, scuturîndu-se şi apropiindu-se din ce în ce de trotuar, în timp ce trotuarul din faţă era scăldat într-o lumină orbitoare.

Strada se trezea la viaţă. De la oficiul poştal ieşeau factorii cu genţile lor groase de piele, ticsite de ziare şi scrisori. Lăptăresele treceau zdrăngănindu-şi balercile. Un şir de căruţe, trase de cai de povară, se scurgea încet pe stradă.

Iată şi piaţa Kudrinskaia.

— Uită-te, Ghenka! spuse Mişa, arătîndu-i o casă din colţ, ai cărei pereţi erau ciuruiţi de gloanţe şi de schije de obuz. Ştii ce-a fost aici?

— Ce?

— Aici s-au dat în timpul revoluţiei cele mai mari lupte. Ai noştri trăgeau cu tunuri în cadeţi. Eu şi

Slavka am văzut asta cu ochii noştri... Mai ţii minte, Slavka ?

— In zilele alea, eu nici n-am călcat pe aici, — mărturisi Slava, — şi cred că nici tu.

— Eu ? Ehei, de cîte ori n-am fost ! Alergam aici cu Şurka şi odată am adunat o căciulă plină de cartuşe. Ce-i drept, e foarte mult de atunci... Aveam vreo opt ani. Tu, da, n-ai văzut nimic. Şedeai acasă... Maică-ta nu te lăsa să scoţi nasul din casă...

Băieţii ajunseră, în sfîrşit, în strada Panteleevka. Prin ferestrele mari ale tipografiei se vedeau nişte săli lungi, pline cu fel de fel de maşini. Atelierele erau pustii. Deasupra intrării era o firmă cu inscripţia „Tipografia trustului poligrafic din Moscova".

Intrară pe sub bolta porţii de pontaj.

Intr-o gheretă de scînduri, după o bară joasă, şedea un om — paznicul, după toate aparenţele. Avea în faţă o strachină mare cu ciorbă şi sorbea tacticos cu lingura. O fetiţă de vreo zece ani, cu nişte cozi mici, legate într-o fundă roşie, se învîrtea şi ea pe acolo.

Cînd se auzi poarta, paznicul ridică ochii din strachină, şi după ce îşi şterse mustăţile cu dosul palmei, se uită întrebător la băieţi.

— Spuneţi-ne, vă rog, — i se adresă Mişa, — unde se află detaşamentul pionierilor ?

— Pionieri ? făcu paznicul, apucînd din nou lingura. Da' mai întîi să vă întreb şi eu : de unde sînteţi ? De la comitetul raional, sau de unde ?

— Da... noi... aici.... — se pierdu Mişa — noi am venit aici pentru o anumită chestiune.

Fetiţa se uită mirată la băieţi. Paznicul sfîrşi de mîncat, puse strachina la o parte şi zise :

— Sînt la noi din ăştia, pionieri. Acuma, pesemne că sînt la club, la ei...

— Vreţi să ne spuneţi unde se află clubul ?

Fetiţa continua să privească la fel de mirată.

— Hm... făcu paznicul. Păi cum, voi nu ştiţi unde-i clubul nostru ?

— Nu, — răspunse şovăielnic Mişa, — noi sîntem din alt raion. Din Hamovniki.

— A — a... se dumeri paznicul. Aşa... Clubul e pe strada Sadovaia, nu departe de-aici.

— Care Sadovaia ?

— Ce caraghioşi ! chicoti deodată fetiţa. Habar n-au unde-i clubul ! Tăticule, ăştia habar n-au de clubul nostru !

— Ţîst, lăcustă ! o mustră paznicul cu blîndeţe. Că tu multe ştii ! Hai, du-te cu ei şi arată-le clubul. Or fi avînd vreo treabă acolo... Tot ce se poate ! adăugă el, ca pentru sine, uitîndu-se cu îndoială la băieţi.

— Numaidecît, tăticule.

Fetiţa clăti mai întîi strachina şi lingura într-un ciubăraş şi le înfăşură într-un ştergar, apoi ieşi cu băieţii în stradă.

— Eu îi cunosc bine pe pionieri, sporovăia fetiţa pe drum. Vaska al nostru e cel mai mare dintre toţi — are tobă, e toboşar.

Mişa o privi ironic, dar nu spuse nimic. Ce putea vorbi el cu o gîgîlice de fată ca asta !

— Au şi trompetă ! sporovăia neobosită fetiţa. Ştiţi ce disciplină e la ei ? N-au voie să înjure, să meargă pe tampoanele tramvaielor, nici să stea cu mîinile în buzunare, nici să bată fetiţele. Ehei ! Numai cu burjuii au voie să se bată ! Cînd te baţi, trebuie să scoţi cravata. Cu cravata nu-i voie.

— Nu mi te vîrî în picioare ! rosti Mişa cu asprime.

— La ei se primesc şi fete, — începu iar fetiţa, — dar nu pe oricare... Numai pe acelea... ehei... numai pe fetele mai mari.

— Dar Vaska ăsta al vostru cîţi ani are ? întrebă Slava.

— U... el e mare... Are pai'şpe ani, poate chiar cin'şpe ! Nici nu ştiţi cît e de serios ! Vine la tine şi-ţi ia tot.

Băieţii o priviră miraţi.

— Cum vine asta ? întrebă Ghenka.

— Uite-aşa, răspunse fetiţa, cu un aer grav. Pentru astea... pentru casele unde sînt copiii vagabonzi...

Pionierii umblă şi adună îmbrăcăminte pentru ei. De la mine au luat o bluzică, adăugă fetiţa cu mîndrie.

— Ţi-au luat o bluză ?

— Îhî !

— Asta sînt sigur că-i minciună, rosti Ghenka. Nimeni n-are dreptul să ia cu de-a sila.

— N-au luat-o singuri, — spuse fetiţa, fîstîcită, — mămica le-a dat-o.

— Şi ţie îţi pare rău, nu-i aşa ? rîse Slava.

— Nu-mi pare rău de loc. Am vrut să le dau şi o căciuliţă pe care o aveam de anul trecut. „Nu — a zis Vaska — n-o da şi pe asta că data viitoare n-ai să ai ce să mai dai... Lasă — zice — nu te necăji, o să adunăm iarăşi lucruri, cît de curînd“... Aşa a şi fost de dimineaţă au luat bluza, iar seara au venit după căciuliţă. Tare mulţi copii vagabonzi mai sînt ! oftă fetiţa. Cu ce să-i încalţi şi să-i îmbraci pe toţi ?...

Ajunseră la casa din Sadovaia.

— Uite, aici e, la etajul trei, spuse fetiţa. Acum plec, să nu mă vadă Vaska, adăugă ea grăbită şi porni înapoi.

Cap. 37

O MICĂ NEÎNŢELEGERE

După ce fetiţa plecă, băieţii rămaseră nehotărîţi în faţa intrării. Se simţeau dintr-o dată cuprinşi de o sfială de neînţeles. În uşă apăru un băieţaş, care se uită la ei şi dispăru îndată ; după cîteva minute se văzu capul bălai al unui alt băiat, care dispăru tot atît de repede...

Cei trei prieteni nu ştiau ce să facă. La un moment dat, Mişa dori cu putere să se întoarcă acasă. Cine ştie, se poate întîmpla să nu-i primească, să-i dea afară... Din păcate, lîngă el erau Ghenka şi Slava. Nu putea să dea dovadă tocmai el de o asemenea laşitate.

Băiatul se smulse din loc şi începu să urce scara cu hotărîre, iar ceilalţi doi îl urmară, fără să stea pe gînduri.

Ajunşi la etajul trei, deschiseră încetişor o uşă sculptată, grea, de stejar, şi intrară într-o sală mare, pătrată. Lîngă peretele din fund, pe un piedestal — un drapel strîns, cu ciucuri de aur, a cărui lance se termina la capătul de sus cu un vîrf ascuţit din bronz. Deasupra drapelului, pe o fîşie de pînză roşie, lungă cît peretele, sta scris : „Organizarea copiilor este calea cea mai bună pentru educarea comunarzilor. Lenin". Alături, pe o măsuţă — o tobă şi o trompetă.

In fiecare din colţurile încăperii se afla cîte un steguleţ cu cîte un chip brodat pe pînză. Pe pereţi se vedeau desene şi lozinci.

Sala era pustie. Scara de asemenea. De la etajul de deasupra — e adevărat — răzbătuse un zgomot de paşi, dar după o clipă totul se cufundă din nou în tăcere.

Băieţii intrară şi începură să se uite cu atenţie şi plini de curiozitate la tot ce era aici, în clubul pionieresc. Pe fiecare steguleţ aflat în colţurile încăperii era brodat chipul unui animal — în total patru : o bufniţă, o vulpe, un urs şi o panteră. Lîngă fiecare steguleţ, pe perete, se vedeau desene, articole şi fotografii decupate din ziare, precum şi o planşă cu alfabetul Morse, pentru semnalizarea cu stegulete. Cîteva caietele atîrnau de o sforicică ; pe coperta fiecăruia sta scris : „Jurnalul grupei".

Deodată, pe cînd cercetau unul din aceste caiete, cei trei prieteni auziră un zgomot în spatele lor. Se întoarseră şi văzură nişte băieţi cu cravate roşii, care se apropiau tiptil. Infăţişarea lor nu lăsa nici o îndoială asupra intenţiei cu care se furişau şi, într-o clipită, Mişa, Ghenka şi Slava se puseră „în gardă". Văzînd că au fost observaţi, pionierii se aruncară cu strigăte la atac, dar fură respinşi repede şi cu uşurinţă.

Trăgîndu-se într-un colţ al sălii, ca să nu poată fi atacaţi pe la spate — Mişa la mijloc, iar Ghenka şi Slava în flancul stîng — cei trei prieteni se luptau cu

îndîrjire, lovind cu mîinile şi cu picioarele şi căutînd să nu lase duşmanul să se apropie şi să-i despartă.

Pionierii porniră pentru a doua oară atacul. Comanda o avea un băieţaş slăbuţ, bălai, cu banderolă pe braţ şi grozav de înfierbîntat.

— Înainte! striga el, aruncîndu-se cînd într-o parte, cînd într-alta. Toţi atenţi... Aşa... Fiţi calmi... Taie-le retragerea... Fiţi calmi... să-i despărţim... Fiţi calmi...

Atacul al doilea avu mai mult succes. Pionierii reuşiră să-l smulgă pe Slava de lîngă tovarăşii săi. Mişa se aruncă să-l scape. Drept urmare, linia lor de luptă se rupse: acum băieţii erau despărţiţi şi se băteau cîte unul, fiecare în altă parte...

— Aşa... fiţi calmi!... strigă pionierul cel bălai, năpustindu-se asupra lui Slava. Fiţi calmi... Aplică boxul!... Fiţi atenţi... Serioja, dă alarma!

Unul dintre pionieri se smulse din învălmăşeală şi începu să lovească cu furie în tobă.

Cu chiu, cu vai, Mişa reuşi să-l scoată pe Slava din mijlocul pionierilor; acum, dîndu-se pe nesimţite înapoi şi apărîndu-se cu picioarele, cei trei prieteni reuşiră să ocupe din nou vechea poziţie din colţ.

Amîndouă taberele erau istovite de-a binelea. Toţi gîfîiau din greu. Pionierii aveau cravatele răsucite într-o parte. Gulerul lui Slava atîrna rupt. Ghenka îşi tot pipăia chica roşcată, încredinţat că nu mai are nici pe jumătate din părul de mai înainte.

— Ce vreţi voi? întrebă în cele din urmă Mişa, abia trăgîndu-şi răsuflarea.

— Tăcere! Sînteţi prizonieri! strigă pionierul cel bălai. Numaidecît vă leg cu nod dublu marinăresc.

Toba continuă să duruie asurzitor. Cîţiva pionieri intrară în fugă; după ei veneau mereu alţii...

— Fiţi calmi! strigă pionierul cel bălai, începînd iar să se agite dintr-o parte într-alta. Nu vă apropiaţi! Ei sînt prizonierii grupei noastre, aţi înţeles?... Hai, voi din grupa „ursul"... şi voi de la „vulpea"... staţi deoparte, nu vă amestecaţi... Ce, sînt prizonierii voştri? Sînt ai noştri... Noi i-am prins...

Un flăcău voinic, purtînd un tricou și niște pantaloni negri, lungi, cu cravată roșie și el, intră într-un suflet în sală.

Pionierul cel bălai luă poziția de drepți și raportă cu glas' întretăiat de emoție

— Grupa noastră a prins trei agenți de recunoștere ai cercetașilor. Voiau să fure drapelul detașamentului. Îl-am observat încă din stradă. S-au sfătuit înainte să intre ; s-au sfătuit o mulțime, uitîndu-se în toate părțile...

— Stai, îl întrerupse instructorul detașamentului. Dați-vă deoparte !

Pionierii, care făcuseră zid de netrecut în fața celor trei prieteni, se traseră în lături, lăsîndu-i să iasă din colțul lor.

— Așa, făcu instructorul, cercetîndu-i cu privirea. Spune mai departe, Vasea.

— Ei se uitau în toate părțile, — își urmă povestirea pionierul cel bălai, — apoi au pornit-o pe scări. Noi am intrat pe ușa din dos și am urcat la etajul patru. Ei au deschis ușa clubului, și cînd au văzut că

nu-i nimeni, s-au bucurat și au dat buzna înăuntru. Iar noi am sărit pe negîndite asupra lor și i-am luat pe toți prizonieri.

Pionierul cel bălai tăcu un timp, apoi întrebă plin de importanță

— Acum ce facem? Îi judecăm noi sau îi predăm undeva?

— Ei, — se adresă celor trei prieteni, instructorul — cine sînteți voi?

— Sîntem și noi trei băieți răspunse posomorît Mișa. Am venit aici ca să vedem ce sînt pionierii.

Toți izbucniră în rîs.

— Nu vor să recunoască! strigă pionierul cel bălai. Sînt cercetași toți trei. Pe ăsta îl cunosc chiar eu, adăugă el, arătînd spre Slava. E din patrula cercetașilor.

— Nu-i adevărat! spuse Slava, înroșindu-se. Eu n-am fost niciodată cercetaș.

— Da? N-ai fost? Auzi-l, mai și vorbește! Te știu eu, lasă... Ehei, de cîte ori nu te-am văzut noi! Nu-i așa, Seriojka?

— Așa e! întări băiețașul care dăduse alarma, fără să clipească.

— Vedeți? strigă pionierul cel bălai, întorcîndu-se spre ceilalți. Și mai tăgăduiește. Îi cunosc bine. Sînt de pe strada Bronnaia.

— Nu-i adevărat, vorbi Mișa. Noi stăm pe Arbat.

— Pe Arbat? se miră instructorul. Atunci cum ați nimerit aici?

— Fiindcă... numai aici există un detașament de pionieri.

— Nu, — zise instructorul, — nu-i singurul. Și la voi, în raionul Hamovniki, este un detașament. Este organizat la Imprimeriile Statului. A fost înființată și o Casă a Pionierilor. De ce nu v-ați dus acolo?

— Păi... — se fîstîci Mişa, — noi nu ştim asta. Nouă ni s-a spus că în Moscova este un singur detaşament de pionieri — ăsta al vostru.

— Cine v-a spus ?

— Tovarăşul Jurbin.

— Tovarăşul Jurbin ? De unde-l cunoaşteţi ?

— Stă în aceeaşi clădire cu noi.

— A-a... făcu instructorul şi zîmbi prietenos. Îl cunosc şi eu pe tovarăşul Jurbin. Prin urmare, el v-a spus asta... Ei, dar acum detaşamentul nostru nu mai este singurul. Mai sînt şi altele: unul în raionul Sokolniki, organizat pe lîngă atelierele căilor ferate, unul la voi, organizat pe lîngă Imprimeriile Statului. Părinţii voştri unde lucrează ?

— La fabrica Sverdlov, se grăbi Ghenka să răspundă. În clădirea noastră este un club, iar noi avem un cerc dramatic al nostru.

— Da, întări Mişa. Avem cercul nostru dramatic, dar... noi... vrem să fim şi pionieri.

— Bine, rîse instructorul. Acum totul e limpede. A fost la mijloc o mică neînţelegere. Pionierii noştri se războiesc mereu cu cercetaşii. Şi uite că aţi încasat şi voi cîteva. Dar nu-i nimic. Descurcăm noi şi treaba asta.

Instructorul suflă într-un fluier şi, în cîteva clipe, întreg detaşamentul se alinie în lungul pereţilor, formînd un careu. În mijlocul careului sta instructorul, iar alături de el, Mişa, Ghenka şi Slava.

Cei trei prieteni se uitau cu admiraţie la pionieri. Aceştia nu mai erau o droaie de copii, ci un detaşament de pionieri. Stăteau în rînduri, într-o aliniere desăvîrşită, aşezaţi pe grupe, fiecare grupă avînd steguleţul ei în flancul drept. Razele piezişe ale soarelui năvăleau prin ferestrele mari, făcînd să strălucească aprins cravatele roşii, care se înşirau şi ele într-o aliniere desăvîrşită. Băieţii erau în chiloţi de sport, fetele în şorturi. Toţi erau arşi de soare şi aveau o înfăţişare semeaţă.

— Trompetist, onorul ! comandă instructorul.

Răsună un semnal scurt, melodios şi plin de vioiciune.

— Băieţi! spuse instructorul. Iată, avem oaspeţi din raionul Hamovniki. Ei au venit să cunoască viaţa şi munca noastră. Ei vor să urmeze exemplul nostru. Vor să devină şi ei pionieri. Să-i rugăm să ducă copiilor din Hamovniki salutul nostru fierbinte, pionieresc.

Pionierii din Krasnaia Presnia salutară pe viitorii pionieri din Hamovniki cu un „ura" puternic, repetat de trei ori.

Cap. 38

IMPRESII

Cei trei prieteni părăsiră abia spre seară clubul primitor al pionierilor. Băieţii, încîntaţi, mergeau spre casă pe bulevardul Sadovaia, vorbind despre cele văzute.

— „Pionierul trebuie să fie sănătos şi oţelit" — iată cea mai bună lege, spunea Ghenka, gesticulînd. Cea mai bună dintre toate. Prin urmare, noi trebuie să facem cît mai mult sport, ca să ne dezvoltăm muşchii.

— Sînt alte legi, mai importante ca asta, observă Slava.

— Care? întrebă arţăgos Ghenka.

— Asta, de pildă: „Pionierul năzuieşte spre ştiinţă. Ştiinţa şi priceperea sînt o armă în lupta pentru cauza proletariatului".

— Şi zici că asta e mai importantă? Tu habar n-ai de nimic! Dacă eşti slab fiziceşte, burghezii te învinge într-o clipă şi nici o ştiinţă nu-ţi mai poate ajuta. E adevărat sau nu, Mişa?

— Cele mai importante legi sînt următoarele două — spuse sfătos Mişa. Întîi: „Pionierul este credincios cauzei clasei muncitoare" şi al doilea: „Pionierul este curajos, perseverent şi nu se descurajează niciodată". Dar mai importantă decît oricare este

legea cuprinsă în cuvintele lui Lenin. Aţi auzit ce-a citit instructorul?... „Copiii — tînăra generaţie de proletari — trebuie să sprijine revoluţia". Iată, asta-i legea cea mai importantă!

— Aţi văzut cum vorbea paznicul tipografiei despre ei? spuse Slava. Cu multă stimă.

— Păi, s-ar putea altfel? ripostă Mişa. Ei sînt cunoscuţi în întregul raion, darămite la tipografia lor.

— Oare de ce nu sînt înarmaţi? întrebă nedumerit Ghenka. Măcar o puşcă, acolo... Pentru detaşamentul nostru va trebui să procurăm neapărat ceva arme.

— Cînd ne vom organiza în detaşament, — plănui Mişa, — noi o să dăm grupelor altfel de denumiri. La ce bun toată menajeria asta? E prea copilăros. Mai bine se potriveşte un nume de revoluţionar. Uite, de pildă, numele de Karl Liebknecht sau Spartacus.

— Ce, crezi că tu te-ai gîndit primul la asta?! sări Ghenka. Ei tocmai sînt pe cale să le schimbe. N-ai auzit ce spunea instructorul?

— Ba da, am auzit, dar eu mă gîndeam la asta înainte de a vedea steguleţele lor. Aţi auzit ce spunea instructorul? „De Ziua Internaţională a Tineretului, vom da Comsomolului pe cei mai buni dintre pionieri." Vedeţi?! Azi-mîine, bălanul ăla o să fie comsomolist, şi noi nici măcar pionieri nu sîntem.

— Bălanului trebuie să-i tragem odată o mamă de bătaie, să ne ţină minte! îngăimă Ghenka.

— De ce? întrebă Mişa. Ei şi-au apărat drapelul. Atunci, habar n-aveau cine sîntem noi. Ehei, bălanul ăla pare că-i un băiat de nădejde.

— Acum o să trebuiască să mergem la Imprimeriile Statului, — spuse Slava, — poate ne primesc şi pe noi în detaşamentul de acolo. De nu, aflăm măcar unde este Casa Pionierilor.

— De ce să mergem în altă parte, dacă avem fabrica noastră? se împotrivi Mişa. Instructorul spunea: „Se vor organiza detaşamente pe lîngă toate uzinele şi fabricile". Asta-i hotărîrea Comsomolului.

— Fiu ! fluieră Ghenka a pagubă. Aşteaptă tu asta de la directorul nostru sau de la taică-său, şi el arătă cu capul spre Slava. Mătuşa mi-a spus că nu vor să dea o copeică. Pentru nimic nu dau. Zgîrciţi, ce crezi tu !

Slava se simţi jignit :

— Tu habar n-ai de nimic şi te trezeşti vorbind ! Acuma fabrica nu are... asta... cum îi zice... resurse financiare. O mulţime de ateliere n-au început încă să lucreze, iar fabrica trebuie să se gospodărească prin propriile ei mijloace. Ce, crezi că-i uşor să conduci o fabrică.

— Trebuie să mergem la organizaţia de partid şi la comitetul raional, hotărî Mişa. Afară de asta, trebuie să mergem şi la Jurbin. Jurbin vorbea despre pionieri încă de-atunci, cînd am fost la el.

Ajunseră acasă.

În poartă, băieţii auziră larmă de glasuri şi ţipete care veneau din curtea din dos. Alergară într-acolo şi văzură o droaie de băieţi strînşi în jurul lui Korovin, copilul vagabond.

Korovin stătea cu spatele lipit de zid şi se uita buimac în toate părţile, ca un pui de lup hăituit.

— Ce cauţi aici ? se răstea Borka la el. Ai venit să furi ? Spune ? Să furi ? Pe el, băieţi !

Mişa îşi făcu drum prin mulţimea copiilor şi se aşeză în faţa micului vagabond.

— Ce-aveţi cu el ? Săriţi toţi pe unul ? Ce, Borka, ai căpiat ?

— Lasă-l, Mişa, — se amestecă Ghenka, — ăsta-i ăla care ţi-a furat banii. N-ai de ce să-l aperi. Îi ştiu eu... adăugă el dispreţuitor. Vagabonzi... Criminali minori...

Korovin trase cu putere aer pe nas şi îngăimă

— Tu eşti minor... Criminal roşcovan !

Toţi izbucniră în rîs.

— Haidem la club, zise Mişa. Mergi cu noi, şi îl apucă de mînecă, dar îl lăsă numaidecît, aducîndu-şi aminte că mînecile de la paltonul lui Korovin nu-s prea trainic prinse.

— Nu merg, răspunse morocănos Korovin, uitîndu-se pe sub sprîncene la Ghenka.

— Bine faci, sări Borka. Să nu te duci cu ei, tontule! Mai bine jucăm amîndoi ţunca.

— Hai să mergem, să mergem odată! — spuse Mişa, apucîndu-l din nou de mînecă. Nu face nazuri. Hai să mergem.

Cap. 39

PICTORII

La club se aflau toţi membrii cercului dramatic, în frunte cu Şurka Vlăjganul, care pictau decorurile. Toată scena era acoperită cu coli albe de hîrtie. Vovka Baranov — un pici, pe care băieţii îl porecliseră „viţeluş" — se căznea să picteze o casă de ţăran înstărit, casa chiaburului Pahom, dar nu izbutea.

— Uf, viţeluş, tu mi-amărăşti zilele! îl certa cu năduf Şura. Nu eşti în stare să pictezi o casă, şi te mai numeşti „băiat de pictor".

— Şi ce dacă-s „băiat de pictor"? se apără micul Vovka. Tata pictează numai miniaturi; şi, dacă vrei să ştii, talentul se transmite prin ereditate abia după a treia generaţie...

Spre surprinderea tuturor, Korovin se uită la schiţă, luă cărbunele şi începu să deseneze. Pe hîrtia albă apărură într-o clipă soba, ferestrele şi laviţele lungi...

— Ai văzut? şopti Mişa, împingîndu-l uşor cu cotul pe Ghenka.

— Ce mare lucru! zise Ghenka, scuturîndu-şi chica în semn de dispreţ. Ce, dacă ştie să deseneze... Cu el ţi-ai găsit să te împrieteneşti?!

— Ia mai taci, Ghenka, i-o reteză Mişa. Dacă fiecare dintre noi se va împrieteni cu cîte un copil vagabond, cu unul măcar, atunci nu vor mai fi vagabonzi.

După ce termină schiţa, Korovin, fără să se uite la nimeni, spuse:

— Pensulele astea nu-s bune de nimic.

Şura mai aduse cîteva, dar lui nu-i plăcură nici acelea.

— Trebuie alte pensule, mormăi el.

Mişa scoase restul de bani pe care-l mai avea din vînzarea biletelor de loterie şi-i întinse pe toţi lui Korovin :

— Ia-i şi du-te de cumpără pensulele care-ţi trebuie.

Băiatul se uită în tăcere la Mişa, fără să ia banii.

— Hai, du-te, repetă Mişa. Ce te holbezi aşa la mine ?

Korovin luă banii cam nehotărît, se uită la toţi şi ieşi din club, fără să scoată o vorbă.

— Fiu ! fluieră Ghenka cu ciudă. Să ne luăm adio de la bănişorii noştri !

— Dacă tu înţelegi să administrezi în felul acesta bugetul cercului, — declară Şura, — eu nu-mi iau nici o răspundere în ce priveşte spectacolul.

— Să nu ne pripim. Lasă, vă enervaţi mai tîrziu, răspunse nepăsător Mişa. Să aşteptăm...

Se lăsă o tăcere apăsătoare.

Începură să sosească cei mari. Korovin însă tot nu venea.

„E cu putinţă să ne înşele ? se gîndi Mişa ; apoi amintindu-şi cum l-a privit Korovin cînd a luat banii, hotărî : Nu. Se va întoarce !“

Korovin însă nu mai venea.

— Aşteptăm degeaba, spuse Şura în cele din urmă. Haide, viţeluş, pictează tu.

Vovka se apucase tocmai să dizolve vopselele în apă, cînd uşa clubului se deschise şi apăru Korovin. Nu era singur : o fată înaltă, cu faţa smeadă şi părul negru tăiat scurt, îl ţinea cu putere de umăr. Fata purta o fustă albastră şi o bluză militară kaki peste care era încinsă cu o centură lată cu diagonală. Mai interesant ca orice era faptul că la gît avea cravată roşie — o cravată roşie de pionier. Fata îl ţinea cu o mînă pe Korovin, iar în cealaltă avea un mănunchi de pensule. Părea foarte severă şi hotărîtă.

— Care dintre voi l-a trimis după pensule? întrebă ea aspru, după ce se apropie de băieţi, fără să-i dea drumul lui Korovin.

— Eu, răspunse intimidat Mişa. Ce s-a întîmplat?

— De ce aveţi nevoie de pensule?

— Lucrăm nişte decoruri.

Fata îi dădu drumul lui Korovin, se apropie de scenă şi se uită mirată la decoruri.

— Ce piesă pregătiţi? întrebă ea.

Şurka Vlăjganul păşi grav înaintea celorlalţi.

— „Chiaburul şi argatul", spuse el cu importanţă. Daţi-mi voie să mă prezint: Alexandr Ogureev, îndrumător artistic şi regizor, adăugă Şura, întinzîndu-i mîna.

Fata rîse, îi strînse ceremonios mîna şi spuse:

— Valia Ivanova, de la Casa Raională a Pionierilor

— Permiteţi-mi să aflu în ce constă miezul incidentului? întrebă Şura, la fel de grav.

— Da, iată ce este, — răspunse fata cu asprime: pe băieţii de felul lui noi îi dezvăţăm de furat, dar voi faceţi tocmai pe dos. El a venit şi ne-a furat pensulele astea.

— Nu le-am furat, — mormăi Korovin, — le-am luat cu împrumut...

Mişa se uită cu mirare la fata de la Casa Raională a Pionierilor. Părea să aibă cel mult şaptesprezece ani, şi uite, era instructoare şi lucra la Casa Pionierilor.

— Unde-i casa voastră? întrebă el cam neîncrezător.

— În cîmpul Devicii... răspunse fata zîmbind. La drept vorbind, abia acum se organizează... Da' ce fel de cerc mai e şi ăsta al vostru? Cine este responsabilul? De care organizaţie depindeţi?

— De comitetul locatarilor! strigă Ghenka.

— Ei, asta-i! — rîse fata şi, după ce se uită la toţi, întrebă: copii, voi ştiţi ce sînt pionierii?

— Ştim! strigară în cor Mişa, Ghenka şi Slava, dar glasurile lor se pierdură în larma stîrnită de ceilalţi băieţi, care ţipau cît îi ţinea gura

— Nu, nu ştim!

— Linişte! spuse cu ton autoritar fata, ridicînd mîna.

Şi, după ce tăcură cu toţii, spuse:

— Pionierii, băieţi, sînt schimbul de mîine al Comsomolului. Acum, toţi copiii se organizează în detaşamente de pionieri. În aceste detaşamente, ei se pregătesc să devină comsomolişti, bolşevici adevăraţi.

Fata zîmbi şiret, apoi continuă

— Voi credeţi cumva că eu am venit aici pentru pensule? Nu! Vă-nşelaţi! Pensulele puteam să le iau de la tovarăşul vostru şi aşa. El însă mi-a spus că le duce unor băieţi care au un cerc dramatic. Ei, şi auzind asta, am ţinut să vă cunosc...

— Chiar meritäm să ne cunoaşteţi! strigă Ghenka.

Izbucniră cu toţii în rîs.

— Curînd vom fi şi noi pionieri! strigă iar Ghenka.

— Da, veţi fi, întări fata spusele lui. Acum, cînd ştiu ce e cu clubul vostru, voi vedea cum s-ar putea să fiţi ajutaţi. Deocamdată, veniţi la noi, la Casa Pionierilor. Acolo vor funcţiona tot felul de ateliere şi cercuri. Să veniţi negreşit. Atunci să aduceţi şi pensulele... Cine este mai mare aci la voi?

Ghenka îl împinse înainte pe Mişa

— El este responsabilul nostru.

— Bine! zise fata aprobator, după ce îl privi. Las pensulele în seama ta. Tu, însă, strînge băieţii şi veniţi cu toţii la noi, la Casa Pionierilor. Să veniţi negreşit.

— Vom veni, — făgădui Mişa, — dar duminică să vii şi dumneata la spectacolul nostru.

După ce instructoarea plecă, Korovin îi dădu banii lui Mişa şi se apucă să picteze decorurile.

— De ce n-ai cumpărat pensulele de la magazin? întrebă Mişa.

— Ce rost avea să dau banii degeaba? răspunse Korovin, uitîndu-se la Ghenka. N-am făcut-o pentru mine...

— El nu-i deprins să plătească, — observă răutăcios Ghenka, dar îndată adăugă împăciuitor: Haide, haide, pictează...

Cap. 40

DETECTIVI CU EXPERIENȚĂ

— Uite-l! șopti Ghenka, înghiontindu-l pe Slava. Haidem!

Filin apăru în poarta depozitului, apoi coti în ulicioara Nikolski și se îndreptă către strada Precistenka. Ghenka și Slava, care stăteau la pîndă, se luară îndată după el, supraveghindu-i mersul cu atenție.

— Merge legănîndu-se, șopti Ghenka. Cu siguranță a fost marinar. Vezi cum calcă? Parcă ar fi pe puntea unui vas.

— Are un mers obișnuit, obiectă Slava. Nimic deosebit. Afară de asta, poartă cizme, în timp ce adevăraților marinari poartă pantaloni largi.

— Ce amesteci aici pantalonii largi? Cînd o întoarce capul, uită-te numai la fața lui. E roșie ca sfecla! Biciuită de briza mărilor, ce mai vorbă!

— E drept că are fața roșie, fu de aceeași părere Slava. Dar nu uita că Filin e alcoolic. Fața se face roșie și de votcă.

— Nu-i adevărat! se înfurie Ghenka. De votcă se roșește numai nasul, iar fața se face vînătă...

— Uite altceva, — continuă Slava, — merge cu mîinile în buzunare. Oare un adevărat matroz ține mîinile înfundate în buzunare? Nicidecum! El și le mișcă într-una pe lîngă corp, fiindcă-i deprins de pe puntea vaporului să se legene.

— Știi ce, Slavka, — se supără de-a binelea Ghenka, — slăbește-mă, te rog! Auzi: „Ține mîinile în buzunare"... Dacă vrei să știi, află că un marinar care stă cu mîinile în buzunare și cu pipa în gură în timpul furtunii, e privit cu cea mai mare admirație. Așa. Afară de asta, dacă tu nu crezi că ăsta este adevăratul Filin, era mai bine să fi rămas acasă!

Băieții tăcură. Se furișau fără o vorbă în urma lui Filin. Acesta tăie strada Precistenka, iar cînd ajunse în dreptul magazinului filatelic, se uită înapoi și intră.

— Destul. Hai să ne-ntoarcem, spuse Slava.

Ghenka rămase o clipă pe gînduri.

— Să intrăm în magazin ! propuse el.

— Cum de nu ţi-e ruşine, Ghenka ? începu să-l certe Slava. Ne-am înţeles doar. Iar Mişa ne-a spus limpede : în prăvălie nu intraţi... Bătrînul l-a dat odată afară... Acum o să ne alunge şi pe noi.

— Nici pomeneală de aşa ceva ! Ce, noi n-avem dreptul să cumpărăm timbre ? Haidem !

Slava vru să-l oprească, dar era prea tîrziu : Ghenka deschise cu hotărîre uşa magazinului, aşa că Slava fu nevoit să intre după el.

Bătrînul şi cu Filin stăteau la tejghea şi vorbeau. La intrarea băieţilor, tăcură.

— Ce vreţi ? întrebă bătrînul, privindu-i bănuitor.

— Să vedem nişte timbre, spuse Ghenka.

— La ce să mai vedeţi ? strigă bătrînul enervat. În fiecare zi vă uitaţi, dar de cumpărat nu cumpăraţi nimic. Ei, ce timbre vreţi ?

— Din Guatemala, murmură Ghenka pierdut.

Bătrînul luă din raft o cutie şi scoase un plic pe care îl aruncă pe tejghea :

— Haide, alegeţi.

Ghenka, fîstîcit, începu să se uite la timbre. Ceilalţi tăceau, cu ochii aţintiţi asupra lui. Pierzîndu-se cu totul, băiatul alese la repezeală un timbru.

— Asta.

Bătrînul luă plicul, lăsînd pe tejghea numai timbrul arătat.

— Douăzeci de copeici, spuse el.

Ghenka se uită desperat la Slava. Acesta înţelese : prietenul său nu avea lăscaie în buzunar. Şi nici el nu avea.

Bătrînul şi Filin aşteptau, fără să-şi ia ochii de la el.

— Ei, repetă bătrînul. Douăzeci de copeici !

In loc de răspuns, Ghenka se întoarse şi o zbughi pe uşă. Slava făcu la fel. Băieţii traversară strada în fugă şi porniră repede spre casă.

— Ţi-am spus să nu intrăm, începu Slava.

— Ei, şi ce ? răspunse Ghenka nepăsător.

— Cum, „şi ce" ? Acum au înţeles că-i urmărim.

— Atîta rău că au înţeles! Ce, puţini băieţi fără bani îi trec pragul prăvăliei?

— Bine, bine, — mormăi Slava, — ai să vezi tu de la Mişa.

— Ce tot îi dai mereu zor cu Mişa? Ce, el e şeful meu? făcu Ghenka cu un aer independent. Ca să vezi!

— Nu spun că-i şef, dar stiletul e al lui, iar tu, cu boroboaţele tale, strici totul.

— Eu ştiu ce fac! i-o reteză Ghenka. Am şi eu cap pe umeri!

Cînd ajunseră acasă, Mişa tocmai cobora de la Jurbin.

— Mişka, — strigă Ghenka de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic, — avem noutăţi!

— Hai, spune!

— Totul e-n ordine, şopti Ghenka. L-am dibuit pe Filin. S-a dus la bătrînul cu timbrele. I-am studiat mersul. Marinar, am stabilit asta definitiv.

— Ei, vedeţi?! vorbi Mişa. Doar v-am spus eu! Acum e rîndul meu să vă spun ce-am făcut. Totul e-n regulă şi la mine. Am fost la Jurbin, la Casa Pionierilor şi la secretarul Organizaţiei de Comsomol.

— Şi?

— Vedeţi voi duminică, răspunse Mişa misterios.

— Ce?

— Răbdare. Va să zică totul e-n ordine. Bine. Acum trebuie să aflăm dacă Filin a făcut sau nu serviciu pe vasul de linie „Împărăteasa Maria“ Pe urmă o să ne ocupăm de bătrîn. Numai că sarcina asta vă revine vouă, fiindcă pe mine nu mă mai lasă în prăvălie.

— Fii pe pace, Mişa, — interveni Slava, care tăcuse tot timpul, — nici noi nu mai putem îndeplini sarcina asta, şi el se uită cu înţeles spre Ghenka.

— De ce?

— Fiindcă nici pe noi n-o să ne mai lase în prăvălie.

— Cum asta? întrebă Mişa, uitîndu-se nedumerit cînd la Slava, cînd la Ghenka. De ce să nu vă lase?

— Să spună el singur, hotărî Slava și arătă cu capul spre Ghenka.

Ghenka se roși și începu grăbit:

— Înțelegi, Mișka, noi îl urmăream pe Filin. Trebuia, doar, să aflăm unde se duce. Filin merge pe stradă — noi după el. Filin o ia pe Ostojenka — noi după el. Filin intră în prăvălie — noi după el. Aici, de, trebuia să cumpărăm și noi un timbru, dar am văzut că n-avem lăscaie niciunul. Ei, ne-am întors și am plecat liniștiți. Asta-i tot!

— Am înțeles, vorbi tărăgănat Mișa, clătinînd din cap. V-ați dat de gol... Doar v-am spus. V-am spus: nu intrați în prăvălie! Acum e limpede ca lumina zilei niciunul dintre voi nu se mai poate apropia de bătrîn. Mda, Ghenka, pentru a doua oară dai totul peste cap! De pălăvrăgit despre lăzi lui Borka i-ai pălăvrăgit, iar acum, în prăvălie, ai dat peste cap toată afacerea. Ajunge! Ar trebui să lucrăm fără tine! Ajunge...

De astă dată, Ghenka tăcu mîlc; nici gînd să înceapă cearta. Știa bine că Mișa se supără, apoi uită, dar Mișa și Slava nu vor „lucra" în nici un caz fără el.

Cap. 41

SPECTACOLUL

De cîteva zile, pe ușa clubului era un afiș care anunța spectacolul: „Duminică se va reprezenta pentru copii piesa în trei acte: „Chiaburul și argatul". Conducătorul cercului dramatic: Alexandr Ogureev. Regizor: Alexandr Ogureev. În rolul principal: Alexandr Ogureev". Iar jos de tot sta scris cu litere mici „Pictor-decorator: Mihail Korovin, sub îndrumarea lui Alexandr Ogureev".

Korovin era foarte mîndru de faptul că numele său era trecut pe afiș. O mulțime de copii vagabonzi veneau să-l vadă.

Biletele fuseseră vîndute cu mult înainte de ziua spectacolului şi băieţii duseseră toţi banii la redacţia ziarului „Izvestia", dăruindu-i pentru fondul de ajutorare ale înfometaţilor din regiunea Volgăi.

Duminică, încă de dimineaţă, clubul se umplu de copii. Toţi făceau gălăgie; unii săreau peste scaune, iar alţii chiar se certau. Veniră şi copiii din curţile vecine, precum şi o droaie de copii vagabonzi din azilul Rukavişnikovsk, în frunte cu Korovin; veniră de asemenea cei doi acrobaţi Buş — Igor şi Lena. Mişa îi aşeză în primul rînd, apoi îi dădu în seama lui Slava.

Cînd totul fu gata, el fugi la Jurbin ca să-l invite la spectacol. Aici o găsi pe Valia Ivanova şi pe încă un comsomolist cu şapcă şi scurtă de piele; dintr-un buzunar al scurtei ieşea la iveală un pachet de ziare. Tînărul purta pe sub scurtă o bluză rusească albastră, iar pe piept avea insigna de comsomolist.

— Iată iniţiatorul! spuse Jurbin, arătînd spre Mişa.

— Noi ne cunoaştem! intră în vorbă Valia, zîmbind prietenos băiatului.

— Eu mă numesc Nikolai Sevosteanov, — spuse comsomolistul, întinzîndu-i mîna lui Mişa, — sau mai simplu, Kolea.

În acest timp îl cercetă cu privirea, aplecîndu-se puţin înainte. Era înalt şi parcă puţin adus din spate. De sub şapcă, pe fruntea palidă, îi cădea o şuviţă de păr moale, bălai. Privirea îi era aspră, sfredelitoare; ochii lui cenuşii erau plini de inteligenţă.

— Tovarăşul Sevosteanov va veni şi el să vadă spectacolul vostru, — vorbi Jurbin, — apoi vă va spune ceva.

Înainte de începerea piesei, în faţa cortinei apăru administratorul clubului — Mitea Saharov.

— Tovarăşi! — începu el, adresîndu-se mai mult lui Jurbin, după ce avu grijă mai întîi să-şi dea părul pe spate, — veţi vedea acum o piesă montată prin străduinţele cercului dramatic al copiilor din clubul nostru.

Mitea Saharov îşi trecu din nou mîna prin păr şi urmă:

— Administrația clubului, tovarăși, a făcut toate sacrificiile pentru montarea acestui spectacol, deoarece munca cu copiii este o chestiune importantă, mai cu seamă în cadrul unui club. Administrația speră că eforturile ei vor fi răsplătite pe deplin. Iar acum, tovarăși, să dăm cuvîntul artiștilor... sfîrși el și începu să bată din palme.

Întreaga sală răspunse cu o furtună de aplauze.

Piesa avu un succes extraordinar.

In decursul acțiunii, Zina Kruglova i-a dat lui Șura vreo cîteva vătraie pe spinare cu atîta nădejde, încît acestuia i-au pîrîit oasele. Efectul fu nemaipomenit: tinerii spectatori strigau plini de însuflețire: „Bate-l, Zina, trage-i!“ Iar Șura, ca un adevărat artist, nici nu lăsa să se vadă că-l doare.

La sfîrșitul piesei, toți artiștii au cîntat și au dansat. Pe urmă, Lena și Igor Buș au făcut cîteva exerciții acrobatice, acompaniați la pian de Slava.

După ei se urcă pe scenă Kolea Sevosteanov.

— V-a plăcut? întrebă el, după ce aruncă o privire atentă prin sală.

— Ne-a plăcut! răspunseră în cor spectatorii.

— Vedeți, — continuă Kolea, — copiii din această clădire au făcut un lucru bun și folositor. Ei activează în cadrul clubului și îi ajută pe micii noștri tovarăși din regiunile Volgăi. Ce credeți voi? Au făcut bine?

— Bine! răspunseră copiii în cor.

— Așa, întări Kolea. Acum o să vă pun o întrebare...

Tăcu o clipă. Toți erau numai ochi și urechi. Apoi întrebă:

— Știți voi ce sînt tinerii pionieri?

— Știm! strigă Ghenka din toate puterile.

Nu urla! Tu știi, dar alții nu știu! i-o reteză Mișa, dîndu-i un ghiont în coastă.

Izbucni o larmă de nedescris: „Știm!“ strigau unii copii din sală. „Nu știm!“ strigau alții; fiecare se străduia să strige mai tare decît cel de alături, iar pe alocuri se luară chiar și la bătaie.

Kolea ridică mîna și, cînd toți se liniștiră, zise:

— Copii, tinerii pionieri sînt schimbul de mîine al Comsomolului. Ei trebuie să ducă la bun sfîrşit cauza pe care au început-o părinţii şi fraţii lor mai mari — cauza comunismului. Detaşamentele de pionieri ajută Partidul şi Comsomolul în munca de educare comunistă a copiilor. În raionul nostru au şi luat fiinţă trei detaşamente la „Cauciucul", la „Livers" şi la „Imprimeriile Statului".

— Da' noi de ce n-avem? întrebă Mişa.

— Tocmai asta voiam să vă spun şi eu. Clubul vostru, copii, trece sub conducerea fabricii. Pe lîngă fabrică va lua fiinţă un detaşament de pionieri...

— Ura! strigă Ghenka. O să avem şi noi un detaşament!

Ghenka vru să mai strige ceva, dar Mişa îl ghionti din nou şi el tăcu.

— Copii, — spuse Kolea în încheiere, — cine dintre voi vrea să devină pionier se poate înscrie acum, la mine. Şi chiar astăzi, aici, vom ţine prima noastră adunare.

— Eu vreau să-i pun o întrebare, spuse încet Ghenka.

— Ce întrebare? zise Mişa, atent.

— Pionierii au dreptul să-i bată pe cercetaşi?

— Tîmpită întrebare! făcu Mişa supărat. De unde ai luat tu năravul ăsta? Vrei mereu să te iei la bătaie cu cîte cineva. Doar şi bătaia are rostul ei.

Partea a patra

DETAȘAMENTUL nr. 17

Cap. 42

COLȚUL GRUPEI

— „Pionierul își îndeplinește sarcinile repede și conștiincios!“ spunea răspicat Ghenka, gesticulînd cu ciocanul.

Băiatul sta în vîrful unei scări, aproape de îmbucătura peretelui cu tavanul, pregătindu-se să bată o placardă.

— Da, da, „repede și în mod conștiincios“, — îl îngînă Slava, — dar tu te moșmondești aici de un ceas!

Slava ținea cu o mînă scara, iar cu cealaltă capătul de jos al placardei.

Clubul se pregătea să sărbătorească un mare eve-

niment: fabrica începea să funcţioneze cu toată capacitatea ei de producţie.

Din tavan atîrnau ghirlande de brad, printre care ardeau o mulţime de becuri multicolore. Pionierii abia sfîrşiseră pavoazarea colţurilor grupelor. Mirosea a brad, a clei de lemnărie şi a vopsea. Toţi pionierii erau în uniforme noi, de culoare kaki; costumele de uniformă le fuseseră dăruite de către direcţiunea fabricii, la depunerea jurămîntului, cînd se înmînase detaşamentului drapelul, precum şi o tobă şi o goarnă.

— Iată, copii, — spuse directorul fabricii, semnînd angajamentul pentru înzestrarea detaşamentului cu tot echipamentul necesar, — ţara noastră, care abia a ieşit din război, are multe greutăţi de întîmpinat; pentru voi, însă, ea nu va precupeţi nimic. Să nu uitaţi aceasta.

Mişa, cu capul dat pe spate, stătea şi urmărea ce face Ghenka.

— Mai dă-te jos, că de pălăvrăgit ai pălăvrăgit destul! strigă el, cînd placarda fu, în sfîrşit, fixată de perete.

Ghenka coborî de pe scară şi veni lîngă Mişa şi Slava.

Băieţii se uitau mulţumiţi la munca lor. Colţul grupei lor era cel mai frumos! La mijloc, pe perete, se afla un scut bombat, de placaj, pe care sta scris: „Grupa nr. 1, Flota Roşie". Literele, tăiate la traforaj, erau îmbrăcate în hîrtie roşie. În spatele scutului de placaj ardea un bec electric, iar literele păreau ca de foc. Totul avea un aspect minunat.

— Ei? Straşnic! se împăună Ghenka. Nimeni nu s-a gîndit la aşa ceva! Şi arătă spre celelalte colţuri ale grupelor de pionieri.

Intr-adevăr, nici o grupă nu avea o inscripţie luminoasă. Celelalte colţuri aveau o înfăţişare modestă, fiind împodobite cu desene, cu fotografii tăiate din ziare şi cu lozinci.

Micul Vovka Baranov, care tocmai trecea în fugă pe lîngă ei, cu o cutie cu vopsea în mînă, era cît pe ce să se lovească de Ghenka. Acesta sări într-o parte şi

se uită la mîneca bluzei lui albe, nou-nouţe, speriat că „Viţeluş“ l-a murdărit, dar văzu că s-a înşelat şi răsuflă uşurat.

— Deşteptu' ăsta de Viţeluş ! se supără Ghenka. Aleargă ca un nebun. Cît pe ce să-mi păteze bluza. Ia te uită, ceva extra... adăugă el, pipăindu-şi încîntat bluza şi plescăind din buze. Producţie textilă, nu glumă. Şi ăia de la „Cauciucul“ se mai laudă ! „Noi — zic ei — sîntem chimişti, gumişti“... Lasă, lor o să le dea combinezoane de cauciuc, în loc de bluze... Or să vadă ei, „gumiştii“...

Kolea Sevosteanov, instructorul detaşamentului, se apropie de grupa lor.

— Kolea, — spuse Ghenka, — ia te uită ce placardă straşnică are grupa noastră ! Nimeni n-are una la fel !

— Mda, nu-i rău, răspunse Kolea cu nepăsare. Nici n-ar trebui să te lauzi cu asta. Băieţii din grupa voastră sînt mai mari şi la voi totul trebuie să fie mai bine decît la ceilalţi ! Poleakov ! se adresă instructorul către Mişa.

— Da !

— Du-te repede cu grupa ta pe platou. A venit Korovin cu ai lui.

— Am înţeles ! răspunse Mişa.

— Ai grijă, — continuă Kolea, — prima întîlnire este cea mai importantă. Dacă veţi şti să vă împrieteniţi cu ei, vor mai veni. Dacă nu, nu vor mai veni. Fiţi simpli ca şi ei. Căutaţi să nu se simtă stingheriţi de purtarea voastră. La început atrage-i în joc. Înţelegi ? Ei, acum duceţi-vă !

— Grupa „Flota Roşie“, — strigă Mişa, — alinierea !

Cap. 43

PE PLATOU

Grupa, alcătuită din copiii cei mai mari din detaşament, se alinie îndată : Mişa — care era responsabil — Slava, Ghenka, Şura, Zina Kruglova şi alţi cîţiva băieţi şi fete din casele vecine.

Ieșiră din club și alergară înșiruiți în flanc, pe platou — așa se numea acum curtea din dos. La drept vorbind, afară de o plasă de volei instalată între timp, nu se schimbase nimic aici.

Lîngă zid stăteau vreo zece copii vagabonzi, tolăniți și strînși grămadă unul într-altul pe asfalt. Cîțiva dintre ei fumau. Toți erau zdrențăroși, murdari și cu chica netunsă de cînd lumea. Numai unul cu o șapcă albicioasă, nou-nouță, pe care cu siguranță că o avea doar din dimineața aceea, părea mai arătos. Vagabonzii ședeau tăcuți, aruncîndu-și cînd și cînd cîte o vorbă, fără să bage în seamă copiii care se strînseseră în jurul lor și care îi priveau curioși.

Pionierii se împărțiră în două echipe, așa cum stabiliseră dinainte, și trecură pe terenul de volei.

— Ne mai trebuie șase oameni! strigă Mișa, vrînd astfel să atragă pe vagabonzi ca să intre în joc.

Niciunul însă nu se mișcă. Și în tot timpul cît pionierii jucară, ei rămaseră pe loc, tolăniți și la fel de nepăsători față de joc și de tot ce se petrecea în jur.

— Îi vezi cum stau? șopti Ghenka lui Mișa.

În loc de răspuns, băiatul care tocmai trebuia să servească mingea, o trimise cu putere în grămada vagabonzilor. Nici asta însă nu-i trezi din amorțeală. Korovin, el singur, abia catadicsi să dea cu piciorul în minge.

Jocul era tot mai însuflețit. Strigătele „pasează", „trage", „parează", „sus", „tușă", „plaseaz-o" răsunau fără încetare. Vagabonzii nu arătau nici acum vreun interes pentru joc. Unii chiar moțăiau rezemați de zid, închizînd ochii din pricina soarelui.

„Da, ei își dau seama de tot, cu siguranță, dar nu-i poți atrage din prima clipă, se gîndea Mișa. Numai de n-ar pleca."

Mișa fluieră și jocul se opri. Fetele rămaseră pe teren, în timp ce băieții se apropiară de grupul vagabonzilor.

— Hai noroc, Korovin! începu Mișa. Ce mai faci?

— Bine, — răspunse în silă Korovin, — așa și așa.

— Ce-i aia de colo? întrebă pe neașteptate unul dintre vagabonzi, arătînd spre o bucată de țeavă fixată

între doi copaci; era un băiat cu faţa atît de plină de pistrui încît nici stratul gros de jeg nu reuşea să-i acopere.

— Un trapez, îi explică Mişa prietenos.

— La ce foloseşte?

— Uită-te... şi Mişa se apropie de trapez, îşi făcu vînt de jos şi se prinse cu mîinile de bară. Poţi să faci şi tu asta?

— Nu ştiu, n-am încercat niciodată.

— Ia încearcă, îi propuse Mişa.

— Mda... Ce-ar fi să încerc... spuse el tărăgănat.

Vagabondul se sculă leneş de jos, se apropie de trapez, se uită la el dînd din cap, apoi sări sprinten, se prinse şi se ridică în mîini, stînd cu picioarele în sus. Paltonul îi căzu peste cap, dezgolindu-i picioarele murdare. Totuşi, asta era o „figură"...

După cîteva clipe, vagabondul îşi dădu drumul la pămînt şi se întoarse între ai lui. Ceilalţi vagabonzi zîmbeau şi se uitau batjocoritori la pionieri.

— Straşnic! exclamă Mişa. Noi nu ştim „figura" asta... Ghenka, ia încearcă şi tu!

— Eu?... făcu Ghenka, dînd din mîini.

— Încearcă! stărui Mişa.

Ghenka se duse în dreptul barei, se lăsă pe vine, apoi sări uşor şi se prinse cu mîinile de ea. Pe urmă, fără să îndoaie genunchii, începu să se balanseze înainte şi înapoi.

Se balansa repede, mai repede, din ce în ce mai repede şi deodată... Unu: se ridică cu picioarele în sus, dîndu-se peste cap. Doi: repetă „figura". Trei: repetă din nou „figura". Descria cercuri largi, iar cravata îi flutura la gît. Apoi, ritmul balansului deveni treptat-treptat mai domol, şi Ghenka sări sprinten la pămînt.

— Nu-i rău... mormăi Korovin.

— Figura asta se cheamă „roata mare", explică Mişa. E uşor de învăţat.

— Asta nu foloseşte la nimic, spuse vagabondul cel cu şapca albicioasă.

— Totul îți folosește, se amestecă în vorbă și Șurka Vlăjganul. Cu cît știi mai multe, cu atît e mai bine, adăugă el sfătos.

— Uite „chiaburul“ ! chicoti un băiat mărunțel din ceata vagabonzilor. Da' strașnic te-a mai croit cu vătraiul...

— Ei, ce să-i faci, — spuse Șurka, — un adevărat artist trebuie să se obișnuiască cu toate. Arta cere sacrificii.

— Așa e, încuviință vagabondul cel cu șapcă albicioasă. L-ai văzut pe Lazarenko ? Chiar de-ar ști că-și rupe gîtul și tot ar sări.

— Da, ăia la circ se învîrtesc tocmai sub acoperiș și niciodată nu se tem să se urce acolo ! adăugă vagabondul cel pistruiat.

Vorba se înfiripă îndată. Discuția era condusă de Șurka Vlăjganul, dar tocmai cînd acesta se pregătea să povestească filmul „Brigadierul-comsomolist Ivanov“, o întîmplare neașteaptată puse capăt convorbirii începută în chip atît de izbutit.

Cap. 44

BICICLETA LUI IURKA

In clipa aceea apărură pe platou Iurka Cercetașul și Borka, dar nu în mod obișnuit, ci pe bicicletă. Era o bicicletă de damă, e drept — totuși o bicicletă adevărată, nou-nouță, cu două roți și cu o rețea din mătase de culoare țipătoare la roata din spate.

Iurka pedala, în timp ce Borka stătea pe șa, cu picioarele desfăcute și zîmbea cu gura lui știrbă.

După ce ocoliră curtea din dos, Borka se dădu jos de pe bicicletă, lăsîndu-l singur pe Iurka, care începu să facă diferite „figuri“.

Iurka mergea „fără mîini“, se așeza în genunchi pe șa, făcea „rîndunica“, învîrtea numai o singură pedală sau sărea sprinten de pe bicicletă... In acest timp,

Borka striga cît îl ţinea gura, căutînd să atragă atenţia tuturor asupra lui Iurka: „Aşa, mă", „Strașnică figură", „Mai fă o dată, Iurka" — şi plin de admiraţie, se bătea cu mîinile peste genunchi şi-şi azvîrlea şapca în sus.

Ochii tuturor erau aţintiţi asupra lui Iurka. Discuţia dintre pionieri şi micii vagabonzi se întrerupse.

„Ei fac asta într-adins! se gîndea Mişa. Caută cu orice chip să ne pună bețe-n roate!"

— Hai să-i gonim de aici, propuse Ghenka în şoaptă.

Mişa se împotrivi dînd din mînă, ca şi cum ar fi vrut să spună: „Doar n-o să ne luăm la bătaie; atunci chiar că stricăm totul".

Băiatul stătea şi chibzuia ce anume era de făcut, cînd, deodată, îl zări în poartă pe doctorul Stoţki, tatăl lui Iura. Se uită spre Iura şi văzu că acesta nu-l observase: stătea cu Borka după colţul casei şi meşterea ceva la lanţul bicicletei.

— Iurka-a-a-a! strigă Mişa pe neaşteptate. Vino-ncoace! Şi-i făcu lui Ghenka semn cu ochiul, arătînd spre doctorul Stoţki.

Iura se întoarse şi se uită nedumerit.

— Vino mă, hai vino! —strigă Mişa din nou, — ce, ţi-e teamă?

Iura se apropie nehotărît, împingînd bicicleta de ghidon.

— Ce marcă e? întrebă Mişa, arătînd cu capul spre bicicletă.

— Einfild.

— Aha, Einfild! făcu Mişa şi se apucă să cerceteze îndeaproape bicicleta. Nu-i rea!

Korovin şi vagabondul cel cu şapcă albicioasă se apropiară şi începură şi ei să cerceteze bicicleta.

Deodată, Ghenka vîrî degetele în gură şi scoase un şuierat asurzitor. Doctorul, care stătea în poartă, se întoarse şi, văzîndu-l pe Iura, se apropie repede de băieţi.

Tatăl lui Iurka era un om cu o înfăţişare foarte îngrijită, cu nişte mîini albe şi dolofane şi care miroseau a parfum sau a farmacie.

Iura, stînd lîngă bicicletă, se uită buimăcit la tatăl său.

— Iuri, — vorbi doctorul cu asprime, — du-te acasă!

— Eu n-nu... îngăimă Iura.

— Acasă! repetă doctorul cu o voce ca de gheaţă, uitîndu-se la vagabonzii din jur şi strîmbîndu-se cu dezgust.

Apoi se întoarse brusc şi plecă.

Împingînd cu o mînă bicicleta, Iura porni după tată-său, în hohotele de rîs ale băieţilor.

— Bine i-aţi făcut! zise Korovin.

— Prea ţinea nasul pe sus! adăugă povăţuitor vagabondul cel pistruiat.

Cap. 45

PANGLICA

Discuţia se înfiripă iarăşi şi băieţii stătură de vorbă încă vreun ceas.

La plecare, vagabonzii făgăduiră că vor veni şi a doua zi.

Mulţumiţi de acest prim succes, pionierii vorbeau cu aprindere despre atitudinea vagabonzilor, în timp ce Borka, la cîţiva paşi de ei, juca singur ţurca.

— Ei, Gheară, — strigă Ghenka, — nu te mai plimbi cu bicicleta?

Borka nu răspunse.

— Să-ţi intre în cap, — urmă Ghenka, — să-ţi intre în cap, şi ţie, şi amărîtului ăla de cercetaş: dacă ne mai întrerupeţi munca, o să vă atîrnăm atîtea cucuie, că nici într-un an n-o să le puteţi număra.

Borka tăcea.

— Ce te legi de el, Ghenka ? sări Mișa împăciuitor. Ce-ai cu el ? Borka-i un băiat bunicel ; s-a împrietenit cu Iurka cercetașul fiindcă n-a găsit ceva mai bun de făcut.

Borka ciuli urechile, temîndu-se de o cursă.

— Și de ce o fi umblînd cu el ? urmă Mișa. Iura nici nu-l socotește om. N-ai văzut cu ce ochi s-a uitat taică-su la noi toți ?

Borka tăcea nedumerit.

— N-ai văzut ? repetă Mișa și, adresîndu-se lui Borka, adăugă Spune și tu dacă nu-i așa, Borka ?

— Ce-mi tot vrăjești aicea ? ! vorbi Borka. Ori vrei să mă înscriu și eu la pionieri ? Eu n-am nevoie de pionierii voștri. Îți strici gura degeaba.

— Pe tine nu te primește nimeni ! strigă Ghenka.

— Mai taci odată ! i-o retează Mișa, apoi i se adresă din nou lui Borka Eu nu te vrăjesc. Eu vorbesc numai. Altceva vreau cu tine... vreau să facem amîndoi o afacere. O afacere serioasă. Uite, chiar aseară îi spuneam despre asta lui Slavka. E adevărat, Slavka ?

Slavka, deși nu pricepea nimic, dădu totuși din cap, în semn de încuviințare.

— Ce afacere? întrebă Borka neîncrezător.

— Să vezi, — începu Mișa, — noi montăm acum o piesă din viața marinarilor și avem nevoie de o uniformă de matroz. Înțelegi? Un tricou, niște pantaloni și o bonetă adevărată. Acum ne mai trebuie o panglică de bonetă. Veche sau nouă, n-are a face. Principalul e să aibă numele vaporului scris pe ea. Uite, asta voiam să-ți spun. Doar tu îi cunoști pe toți care vin pe aici. Ei, ce zici, poți să ne faci rost?

— Și ce-mi dați dacă vă fac rost? zîmbi Borka. Ori o vreți cumva pe degeaba? Nu v-ați găsit voi prostul cu mine!

— Nici gînd să o vrem pe degeaba.

— Hm! făcu Borka, gîndindu-se. Și ce-mi dați?

— Întîi s-o vedem. Spune, poți să ne faci rost?

— Eu fac rost de orice, măcar de-ar fi s-aduc și din fundul pămîntului. Îmi dai briceagul? întrebă el, uitîndu-se la Mișa. Așa, aduc panglica îndată.

— Una adevărată?

— Adevărată.

— Bine, adu-o.

— Nu mă tragi pe sfoară? îl iscodi Borka, ridicîndu-se.

— Pe cuvîntul meu. Adu panglica, și briceagul e al tău.

Borka fugi într-un suflet acasă la el.

— Despre ce-i vorba, Mișa? vorbi supărat Șura Vlăjganul. Ce piesă montezi tu? Eu de ce nu știu nimic?

— Îți spun eu mai pe urmă. Asta... îmi trebuie pentru altceva.

— Cum adică „mai pe urmă"? Ce, ai uitat!? Eu sînt responsabilul cercului dramatic al detașamentului. Tu nu poți să treci peste mine.

— Ia te uită cum s-a înfierbîntat! sări Ghenka cu gura. Lasă, Vlăjganule, știe Mișa ce face; el este șef de grupă.

— Și eu sînt regizor; de partea artistică eu răspund!

— Ei, n-ai decît, ridică Ghenka din umeri. Răspunde, că nimeni nu te oprește...

— Tăceți, — spuse deodată Mișa, — uite-l că vine...

Borka veni în fugă, ținînd ceva în pumn.

— Hai, dă briceagul!

— Întîi arată!

Borka desfăcu pumnul, lăsînd să se vadă capătul unei panglici înguste și negre.

— Dă-mi-o, s-o văd, zise Mișa, întinzînd mîna. Poate nu-i adevărată.

— Așa nu, băiete! făcu Borka și strînse repede pumnul. Întîi dă-mi tu briceagul. E o panglică adevărată, n-avea grijă. Pun capul pentru asta.

— Ei, fie ce-o fi! se învoi Mișa și îi întinse briceagul, pe care Borka îl luă repede, dîndu-i în schimb panglica.

Mișa o desfăcu, iar Ghenka și Slava se grămădiră în spatele lui, uitîndu-se peste umăr.

Pe panglica veche și decolorată, băieții văzură limpede urmele unor litere argintii și citiră aceste două cuvinte: „Împărăteasa Maria".

Cap. 46

PLANURI

Din această zi, micii vagabonzi începură să vină cu regularitate în curtea din dos, pe platou, aducînd de fiecare dată alți prieteni de-ai lor. Jucau cu pionierii țurca, volei sau ascultau povestirile lui Șurka. Era însă cu neputință să-i convingi să-și lepede zdrențele, în ciuda zilelor călduroase de iulie.

Aerul era îmbîcsit de mirosul pătrunzător al asfaltului, care fumega ici-colo, proaspăt întins pe trotuarele îngrădite cu funii. Tramvaiele de curînd vopsite, cu panouri de reclamă pe acoperiș, înaintau foarte greu din pricina pavatorilor care reparau calidarîmul, iar vatmanii semnalau desperați, cerînd liberă trecere.

Curţile erau pline de cazane, ţevi, saci cu ciment, grămezi de cărămizi şi de var.

Moscova se refăcea...

— „Ţindel“ a intrat în funcţiune ! le dădu celorlalţi de veste atotştiutorul Ghenka. De ieri i-au dat drumul... adăugă el, arătînd cu mîna o dîră depărtată de fum ce se ridica din coşul unei fabrici ascunse vederii de clădirile înalte. Iar de mîine începe să meargă şi „Trehgorka“...

— Tu pe toate le ştii... se amestecă în vorbă Mişa, ironic. Chiar şi din ce coş iese fum. Da' ăştia ce sînt ? şi arătă spre cîţiva instalatori care lucrau căţăraţi pe stîlpi la reţeaua electrică.

— La ce mă întrebi ? Doar vezi şi singur sînt montori. Repară reţeaua.

— „Repară reţeaua“ ! îl îngînă Mişa. Pe toate le ştii tu... D'a de ce o repară ?

— Pesemne s-a stricat pe undeva.

— Aş ! S-a pus în funcţiune uzina electrică „Kaşir“, ăsta-i motivul. Uzina merge cu turbă. De-acum înainte, felinarele o să ardă toată noaptea. Şi nu numai pe o parte a străzii, ci pe amîndouă... Uzina „Satursk“ va fi pusă şi ea în funcţiune... Tot cu turbă o să meargă. Hai să-ţi mai spun ceva pe Volhov se construieşte prima hidrocentrală de la noi ; acolo totul va fi pus în mişcare cu ajutorul apei.

— Ştiu eu şi fără tine, mormăi Ghenka. Ce, crezi că numai tu citeşti ziarele ?

Într-adevăr, Ghenka avea acasă un teanc întreg de ziare „Izvestia“, însă toate dintr-o anumită zi. În acest număr al „Izvestiei“, la rubrica *„Pentru fondul de ajutorare al înfometaţilor din regiunea Volgăi“*, sta scris „De la clubul copiilor de pe lîngă comitetul locatarilor clădirii nr. 267, 87 ruble.“

Copiii se mîndreau foarte mult cu acest lucru, iar Ghenka purta mereu ziarul la el şi-l arăta la toată lumea.

Zilele treceau, dar băieţii nu puteau găsi o cale de a pune mîna pe teacă. Acum, cînd erau absolut siguri că tatăl lui Borka este unul şi acelaşi cu Filin — omul

lui Nikitski — trebuiau să lămurească odată pentru totdeauna dacă ceea ce a văzut Mișa la bătrînul filatelist era într-adevăr teaca stiletului sau numai un simplu evantai. Dar cum să facă?

— Trebuie să pătrundem în prăvălia bătrînului, asta-i, propuse Ghenka. Dacă ei sînt bandiți, apoi n-are nici un rost ca noi să umblăm cu mănuși.

— Și cum vrei să pătrunzi la el?

— Foarte simplu pe fereastră. Și eu zic că cel mai bun pentru treaba asta ar fi Korovin, noul tău prieten. El se pricepe la de alde astea.

— Cel mai bun lucru ar fi să taci din gură! i-o reteză Mișa. Numai din cauza ta nu mai putem intra în prăvălia bătrînului! Ieri ne-a gonit de cum ne-a văzut. Ne bănuiește — ce mai încolo și încoace. Iar pe Korovin nu trebuie să-l băgăm în afacerea asta. Auzi idee să intre Korovin pe fereastră! Ce-o să creadă el despre pionieri? El habar n-are de stilet. Nu, aici trebuie născocit altceva.

Și într-adevăr, Mișa găsi soluția, numai că asta s-a întîmplat după cîteva zile, pe cînd detașamentul era în tabără, la lacul Senej, unde pionierii aveau să stea două zile.

Cap. 47

PREGĂTIRI PENTRU TABĂRĂ

În ziua hotărîtă pentru plecarea în tabără, Mișa se trezi devreme de tot.

Lumina zorilor pătrundea în odaie; pe fereastră, prin ceața dimineții, se deslușeau zidurile cenușii ale clădirii din față. Pîlpîiri sfioase, roșiatice, tremurau pe sticla geamului.

— Mamă, cît e ceasul? întrebă băiatul, sărind într-o clipă din pat.

— Cinci. Dormi, mai ai timp.

Maică-sa umbla prin încăpere, pregătind dejunul.

— Nu, mă scol, spuse Mișa, și începu să se îmbrace zorit. Trebuie să mă duc pe la băieți. Pesemne că ei dorm.

— Mănîncă întîi.

— Indată.

Băiatul se spălă la iuţeală, apoi începu să-şi pregătească rucsacul.

— Mamă, — strigă el deodată, desperat, — unde mi-e lingura ?

— Acolo unde-ai pus-o.

— Nu-i !

Apoi, după ce mai cotrobăi prin rucsac, exclamă :

— Aha, uite-o !

— Nimeni nu s-a atins de rucsacul tău, îl încredinţă mama, căscînd şi strîngîndu-şi umerii înfrigurată. Dacă ai să mai scotoceşti mult în el, ai să faci un talmeş-balmeş din lucruri. Hai, bea-ţi ceaiul. Lasă pătura, o strîng şi ţi-o leg eu.

— Nu, nu. Tu nu ştii, se împotrivi Mişa, făcînd sul pătura şi legînd-o deasupra rucsacului, care avea o cană şi o gamelă prinse în curele, în partea din spate. Uite, aşa trebuie !

— Bine... Aşază totul tu, cu mîna ta. Numai ai grijă să nu pierzi ceva. Şi vezi, cînd te scalzi în lac, să nu înoţi prea departe de mal.

— Ştiu asta, mormăi Mişa, care sta în colţul mesei şi sorbea grăbit ceaiul fierbinte. Eh, ce să-i faci ! Matale crezi şi acuma că sînt mic... Lasă, cînd mă-ntorc din tabără, o să dărîm afacerea aia de colo, ai să vezi... şi băiatul arătă spre soba din colţ ; azi-mîine, se instalează calorifere. O s-avem o căldură !...

— Eu zic să vedem întîi caloriferele instalate şi pe urmă să dărîmăm soba, răspunse mama.

Cu rucsacul în spate, Mişa o zbughi din casă, dar în uşă se ciocni cu Ghenka ; acesta tocmai venea la el, echipat din cap pînă-n picioare. Mişa îl trimise pe Ghenka după ceilalţi băieţi, iar el urcă la Slava.

Aşa cum se aştepta, îl găsi dormind.

— Ştiam eu ! mormăi supărat Mişa. Cît ai putea tu să dormi aşa, într-una ?

— Doar ne-am înţeles să vii pe la mine, încercă Slava să se dezvinovăţească, întinzîndu-se şi frecîndu-şi ochii lipiţi de somn.

— Învață să te bizui numai pe tine. Și-acum, hai, îmbracă-te repede.

Zicînd acestea, Mișa se apropie de pian și începu să răsfoiască nervos partiturile.

Konstantin Alexeevici, tatăl lui Slava, un om cu pîntec rotofei ce-i atîrna parcă peste cureaua pantalonilor, tocmai ieșea din dormitor. Purta o cămașă cu guler brodat, desfăcut, care lăsa să i se vadă pieptul puternic și acoperit de păr roșcat. Ochii lui mici, acum lipiți de somn, deveniseră mai mici încă și păreau niște găurele pe fața-i plină de bunătate.

— Ei, pionieri! — le strigă Konstantin Alexeevici căscînd, — sînteți gata de marș? Noroc, tovarășe comandant! spuse el apoi, dînd mîna cu Mișa. Cum văd, îi iei la rost de dimineață pe cei de sub comanda ta. Așa, așa, ia-i la rost...

— Bună dimineața, răspunse Mișa. Stăteam și noi de vorbă.

Ori de cîte ori se întîlnea cu Konstantin Alexeevici, băiatul se simțea stingherit, dar nu-și dădea seama de ce anume; i se părea că tatăl lui Slava rîde în sinea lui de toți copiii. La asta se adăuga și faptul că era directorul tehnic al fabricii — „specialistul", cum spunea Agripina Tihonovna.

— Dacă-i așa, vorbiți mai departe.

Și Konstantin Alexeevici trecu în bucătărie, tîrșind papucii pe podea.

După cîteva clipe se auzi din bucătărie zumzetul primusului.

„Poftim, — se gîndi supărat Mișa, — mai face și ceai! O să întîrziem toți din cauza lui Slavka!"

Glasul Allei Sergheevna răsună din dormitor:

— Kostea! Kostea!...

— Tata e-n bucătărie, strigă Slavka.

— Slava, Slava !

— Poftim !

— Spune-i lui tata să împacheteze pîrjoalele în hîrtie pergament.

— Bine, răspunse Slava, legîndu-şi mai departe şireturile de la ghete.

— Nu „bine", du-te şi spune-i imediat !

Slava nu răspunse.

— Cine a venit la tine ? răsună din nou glasul Allei Sergheevna.

— Mişa.

— Mişa ? Bună dimineaţa, Mişa !

— Bună dimineaţa ! strigă Mişa.

— Mişenka, drăguţule, — vorbi din dormitor Alla Sergheevna, fără să se ridice din pat, — să nu-l laşi pe Slava să se scalde, te rog foarte mult ! Medicii i-au interzis categoric lucrul acesta.

Slava se făcu roşu la faţă şi începu să tragă nervos de şireturi.

— Bine, se învoi Mişa, zîmbind.

— Să ai grijă de el, continuă Alla Sergheevna. Fără tine nu l-aş fi lăsat în tabără. Tu, Mişa, eşti un băiat cu multă judecată şi el are să te asculte.

— Bine, bine, am să-i port de grijă, răspunse Mişa, strîmbîndu-se la Slava.

Konstantin Alexeevici reveni în odaie, cu ceainicul pe care-l aducea pe un suport de sîrmă împletită.

— Ei, drumeţilor, — făcu el, punînd ceainicul pe masă, — haide, beţi un ceai !

— Mulţumesc, eu am mîncat, spuse Mişa.

— Kostea ! răsună iarăşi din dormitor vocea Allei Sergheevna. Ce tot faci acolo ? Trezeşte-o pe Daşa.

— Nu-i nevoie, — răspunse Konstantin Alexeevici, tăind pîinea, — am pregătit totul.

— Spune-i Daşei, — vorbi Alla Sergheevna, — că azi luăm un singur litru de lapte. Cînd vine lăptăreasa, să ştie.

— Bine, am să-i spun. Tu dormi, dormi...

— Parcă mai pot dormi ! se alintă Alla Sergheevna. Nu înţeleg cum de l-ai dat tu voie să plece ! Două zile nu voi mai avea liniște. Şi astăzi am concert.

— Nu-i nimic. Lasă-l să plece, şi Konstantin Alexeevici se uită la băieţi cu o sclipire de şiretenie în ochi. Cum să nu-l laşi ? Acum doar este băiat mare...

— Nu, nu... asta-i nebunie curată. Să laşi copilul singur două zile, fără să ştii pe unde va umbla şi ce va face... Slava ! Să nu cumva să alergi pe acolo desculţ !

— Bine, îngăimă băiatul, care tocmai terminase de băut ceaiul.

— Ei, — întrebă Konstantin Alexeevici, întorcîndu-se spre Mişa cu aceeaşi licărire de şiretenie în ochii, — ia spune, unde-aţi aruncat menghina pe care v-am dat-o ?

— N-am aruncat-o. Este la Casa Pionierilor, în atelierul de lăcătuşerie, răspunse Mişa.

— Şi cum, la menghina asta lucrează toţi pionierii din casa voastră ?

— Ei... — rîse Mişa, — da' de unde ! Noi am adunat unelte din tot raionul.

— Chiar din tot raionul ?

— Da, da... Vedeţi, la Casa Pionierilor, afară de atelierul de lăcătuşerie, mai e un atelier de tîmplărie, unul de croitorie, unul de cizmărie, unul de legătorie...

— Ce spui ? ! Va să zică aveţi un adevărat combinat !

— Numai tu te-ai zgîrcit, mormăi Slavka, petrecîndu-şi curelele rucsacului pe după umeri. Uite, directorul fabricii „Napilnik“ ne-a dat un strung.

— Ce să fac ! spuse Konstantin Alexeevici, desfăcîndu-şi braţele cu o amărăciune prefăcută. Eu n-am strunguri. Veniţi şi luaţi un război de ţesut. Vă dau unul cît camera asta de mare. Nu vreţi ? Eh, altfel nu vă pot veni într-ajutor... Ce avem, aia dăm.

— Tu întotdeauna ne iei în rîs, se supără Slava. Haidem, Mişa, plecăm.

Konstantin Alexeevici îi duse pînă la uşă, unde îşi luă rămas bun de la amîndoi.

— Ştiu că sînteţi băieţi mari, independenţi, — le spuse el, rîzînd, — dar cu toate astea, vă dau un sfat: căutaţi să vă întoarceţi cu mîinile şi cu picioarele întregi. Ba, dacă se poate, şi cu capul întreg...

Cap. 18

IN TABARA

Băieţii din grupa lui Mişa, care sfîrşiseră de construit o plută mare, se scăldaseră, şi acum se odihneau pe mal.

In faţa lor se întindea lacul, ce părea nemărginit. Departe, înspre zare, stăteau tolăniţi nori mătăhăloşi, semănînd cu nişte munţi cu creste zimţate şi acoperite de zăpadă. Zborul razant al pescăruşilor părea că spintecă oglinda albastră a lacului. In locurile unde apa era mai puţin adîncă, mişunau mii de peştişori. Tipsiile albe ale nuferilor dormitau, legănate de unduirea apei. Lujerele lor verzi şi lungi se împleteau prin stuful de lîngă mal, unde orăcăiau broaştele; din cînd în cînd, se auzea plescăitul puternic al unui peşte mare, care sărea în apă.

— Principalul e să te prăjeşti bine la soare, sporovăia grav Ghenka, ungîndu-se pe piept şi pe umeri cu o alifie. Asta-i primul semn de sănătate. Hai, Mişa, unge-mă pe spate, că pe urmă te ung şi eu pe tine!

Mişa luă borcănaşul, mirosi alifia şi se strîmbă cu dezgust:

— Ce porcărie! Puah!

— Ce ştii tu, mă! Asta-i cremă de plajă. Prima calitate. Borcanul miroase aşa, fiindcă e de la cremă de ghete.

Mişa continua să cerceteze alifia, arătîndu-se la fel de scîrbit:

— Are şi firimituri, coji de ouă...

— Nu contează! făcu Ghenka dînd din cap. Mi s-au amestecat toate în rucsac... Nu contează. Hai, unge-mă!

— Nu ! spuse Mișa, întinzîndu-i borcanul. Unge-te singur : eu nu m-ating de porcăria asta.

— Nici nu-i nevoie. Ai să vezi tu ! deseară o să am pielea ca bronzul.

— Băieți, hai să mergem, spuse deodată Slava. Uite, vine Kolea.

Porniră cu toții spre tabără, ale cărei corturi cenușii de formă conică se înșiruiau la marginea pădurii.

În mijlocul taberei se înălța catargul pavilionului ; a doua zi dimineața urma să aibă loc solemnitatea ridicării drapelului pionieresc al taberei. La baza catargului, pămîntul proaspăt săpat și bătătorit de picioarele copiilor se ridica într-o moviliță cenușie, contrastînd cu cel din jur, acoperit de ace de brad căzute de prin cetini și care părea arămiu.

De după primul cort din margine se auzeau glasurile fetelor ce trebăluiau în jurul focului, deasupra căruia atîrna un ceaun agățat de o prăjină înțepenită pe două crăcane. Curînd, un miros de cașă arsă se răspîndi peste tot.

— Ce-or fi făcînd atîta gură ? ! mormăi Ghenka. Fetele nu-s în stare să facă nimic în liniște. Întotdeauna trebuie să facă gălăgie... Ce poate fi mai simplu decît să fierbi cașă ? Dar ele țipă de parcă ar învîrti un bou în frigare...

Kolea tocmai ieșea din pădure, înconjurat de micii vagabonzi ; erau cei zece copii care veneau mereu pe platoul detașamentului. Korovin umbla gol pînă la brîu, iar ceilalți purtau cu toții zdrențele lor obișnuite.

„Pe unde i-o fi purtat Kolea ? se întrebă Mișa. Da, cu siguranță, a plecat într-adins cu ei și a lipsit tot timpul cît detașamentul și-a organizat tabăra. Ei nu sînt deprinși cu munca. Pînă ar fi întins toate corturile, Korovin și prietenii lui s-ar fi plictisit, ba poate că și-ar fi luat chiar tălpășița... Pe unde i-o fi plimbat ?“

— Pe unde-ați umblat ? îl întrebă Mișa pe Korovin.

Korovin se uită cu coada ochiului la băieții din jur și răspunse încetișor :

— În sat.

— Și ce-ați făcut ?

— Ne-am uitat la grîu, am văzut cum treieră oamenii... Eh, odată și-ai mei... oftă Korovin. Aveam și o vacă...

Mișa se uită la Kolea plin de admirație.

Instructorul stătea lîngă foc, înconjurat de fete, și gusta din cașă rîzînd și suflînd în lingură.

„Cît de isteț este... se gîndi băiatul. S-a dus în sat cu copiii vagabonzi. Dinadins s-a dus. Ei toți sînt de la țară... I-a dus în sat ca să-și aducă aminte de casele și de familiile lor..."

— Am fost și la gară, își urmă Korovin firul vorbei.

— De ce ?

— Acolo e un cămin de copii... Ne-am uitat cum trăiesc ei... Acolo sînt ăia care au fost... — și aici, micul vagabond se încurcă o clipă, — așa cum sîntem noi acum...

— Ei, și cum e acolo, bine ?

— Destul de bine. Au tot ce le trebuie... Au și o grădină de zarzavat...

„Și la cămin tot într-adins i-a dus..." se gîndi Mișa și se apropie de Kolea, care stătea și acum lîngă foc, unde era instalată bucătăria taberei.

— Cum să împart acum ? se plîngea Zina Kruglova. Avem provizii diferite, cel puțin o sută de feluri... Nu sînt doi care să fi adus aceleași lucruri... Uitați-vă, — spuse ea, arătînd spre proviziile așezate lîngă foc, — uitați-vă : avem cinci pîrjoale, opt scrumbii, douăsprezece ouă, nouă bucăți de carne, patru de pește sărat și tot felul de crupe...

Cîteva clipe tăcu supărată.

— Vai, era să uit, grupa a doua a prins șaisprezece porcușori... spuse fata izbucnind în rîs, și fața ei, cu năsuc mic și cîrn, îmbujorată de dogoarea flăcărilor, se făcu rotundă ca un pepene.

— Da, rîse și Kolea. Peștii ăștia sînt cam mititei, dar nu-i nimic. O să ne lingem degetele cînd o să-i mîncăm.

Cap. 49

ŞEFUL CARTIERULUI GENERAL

Şi într-adevăr, pionierii au mîncat bine.

Caşa, deşi afumată, avea totuşi un gust minunat şi mirosea a peşte, iar în ceai înotau ace de brad, steluţe de grăsime şi mici fărîme de coajă de ou.

Stăteau toţi în jurul focului şi mîncau cu nişte linguri din coajă de mesteacăn. Deasupra se auzea foşnetul domol al brazilor şi croncănitul ciorilor speriate. Kolea înfipse într-o sîrmă cîteva bucăţi de carne, înjghebînd astfel o frigare. Fiecare primi cîte o bucăţică de friptură — destul de mică, e drept — în schimb, pregătiră o frigare adevărată...

După ce sfîrşiră cu masa, Kolea dădu semnalul de adunare.

— Mîine, — începu el cînd detaşamentul se alinie, — vom organiza un mare joc militar cu cei de la cămin. „Luarea Perekopului." Şi, ca să nu ne facem de rîs, o să căutăm azi să deprindem puţin jocul. Uitaţi-vă, acolo va fi comandamentul albilor, şi el arătă spre păduricea de pe malul drept al lacului. Misiunea este de a pătrunde la comandamentul albilor şi a le lua drapelul. Albii vor fi cei din grupa a doua şi a patra, iar comandanţi— băieţii mai mari. Vranghel va fi Şura Ogureev, iar şeful statului său major — Ghenka Petrov.

— De ce să fim noi albii ? protestă Ghenka. Dacă grupa noastră e roşie, apoi şi noi trebuie să fim roşii.

— Asta-i drept, — spuse Şura, — aşa nu-i just. Afară de asta, albii nu aveau şef de stat major, ci şef de cartier general.

— Bine, încuviinţă Kolea zîmbind. Prin urmare, Ghenka va fi şeful cartierului general. Ordinul, însă, se execută! Şi cînd auziţi trompeta, înseamnă că jocul s-a terminat şi vă adunaţi în tabără.

Şura şi Ghenka se simţiră peste măsură de jigniţi de această misiune. Şi după ce Perekopul fu luat, iar comandamentul albilor distrus, Vranghel şi şeful cartierului său general dispărură.

Fură căutaţi multă vreme, trompeta sună de cîteva ori, dar ei tot nu apărură.

— Nu-i nimic, — zise Kolea în cele din urmă, — au să vină ei singuri... Voi beţi ceaiul, pe urmă duceţi-vă în pădure şi aduceţi vreascuri, ca să facem un foc mare de tabără.

Spre seară, Şura şi Ghenka apărură. Şura mergea înainte, iar Ghenka după el, abătut, cu capul în pămînt şi oftînd într-una, de parcă l-ar fi bătut cineva. Amîndoi se opriră în tăcere la cîţiva paşi de Kolea.

— De ce aţi venit? întrebă acesta aspru.

— Ne predăm! declară Şura plin de importanţă.

— De ce nu v-aţi prezentat cînd s-a dat semnalul?

În clipa aceasta, Şura începu o cuvîntare care se vedea cît de colo că şi-o pregătise dinainte.

— Noi, — spuse el, — am hotărît că trebuie să respectăm adevărul istoric, că trebuie să urmăm întocmai mersul evenimentelor istorice. Vranghel a fugit din Crimeia, şi din pricina asta am dispărut şi noi. Tăcu o clipă, apoi adăugă: Dacă voi credeţi că asta nu-i o interpretare justă a rolului, atunci rog să nu mai am în viitor rolul lui Vranghel.

— Totuşi, acum de ce aţi venit? întrebă Kolea, întorcînd capul ca să-şi ascundă un zîmbet.

— Şeful cartierului meu general e grav bolnav, spuse Şura, arătînd spre Ghenka.

„Şeful cartierului general" avea într-adevăr o înfăţişare jalnică. Tremura, obrajii îi ardeau ca de febră, iar ochii îi erau roşii. Frisoanele îl zguduiau din creştet pînă-n tălpi şi de fiece dată ai fi zis că îl înţeapă cineva cu ace.

— Ce-i cu tine, Ghenka? întrebă Kolea.

Ghenka nu răspunse.

— Are o eczemă gravă, spuse Şura în locul lui.

Kolea ridică cămaşa lui Ghenka şi toţi putură să vadă că spatele îi era acoperit de nişte băşici mari.

— Te-ai uns cu ceva?

— M-a-a... m-am u... uns, spuse Ghenka, bîlbîindu-se.

— Cu ce?

— Cu cr... cre-mă de p-plajă...

Ghenka, strîmbîndu-se de durere, scoase din buzunar borcănaşul şi i-l întinse lui Kolea.

După ce examină şi mirosi crema cu atenţie, Kolea întrebă:

— De unde o ai?

— Sin... singur... am făcut-o... după o reţetă.

— Ce reţetă?

— Borka mi-a dat-o.

— Eh, — făcu Kolea, — asta este alifie de zinc, amestecată cu vax de cizme. Tii, ce mai farmacist eşti şi tu!

Bietul Ghenka fu uns îndată cu vaselină şi culcat în cort.

Cap. 50

FOCUL DE TABĂRA

Seara, întregul detaşament era strîns în jurul focului aprins pe mal.

Luna aşternuse pe lac o cărăruie sclipitoare de argint. La marginea pădurii cufundate în tăcere, corturile se desluşeau ca nişte pete mici şi albe. Pe cer, stelele clipeau mărunt, făcîndu-şi parcă semne şi priveghind deopotrivă somnul naturii şi al oamenilor.

Kolea povestea pionierilor despre ţări străine şi depărtate; despre copiii care trudeau pe plantaţiile de ceai ale Ceylonului, despre cerşetorii care mureau pe străzile din Bombay despre minerii istoviţi din Silezia şi despre negrii lipsiţi de orice drepturi din Statele Unite ale Americii.

In răstimpuri, focul îşi învîlvora flăcările, smulgînd din întuneric chipurile încordate de atenţie ale copiilor, cravatele lor roşii şi faţa uscăţivă a lui Kolea, cu şuviţa de păr ce-i cădea pe fruntea palidă. Vreascurile trosneau şi se frîngeau în mici vergi de jeratic, cu pîlpîiri violete. Din cînd în cînd cîte un tăciune aprins sărea din foc, dar pionierul aflat în preajmă îl arunca îndată înapoi.

Kolea le mai povesti pionierilor despre comuniştii

și membrii organizațiilor tineretului comunist din țările capitaliste, luptători neînfricați pentru cauza revoluției mondiale.

Mișa stătea culcat pe burtă, cu bărbia sprijinită în pumni. Își simțea obrajii încinși de dogoarea flăcărilor, dar în același timp boarea domoală a lacului îi răcorea picioarele și spatele. Și cum îl asculta pe Kolea, i se păru deodată că în întuneric se ridică în fața lui chipurile aspre ale acelor oameni neînfricați care dărîmau lumea veche. Îi vedea mergînd la moarte cu fruntea sus, îndurînd cu bărbăție schingiuirile din temnițe și camere de tortură și ridicînd poporul împotriva burgheziei. Se simți cuprins deodată de o puternică și nestăvilită dorință de a săvîrși fapte de eroism, de a trăi o viață asemănătoare în totul vieții lor și închinată revoluției, pînă la ultima suflare...

Tîrziu, Kolea se opri din povestit și dădu ordin să se sune stingerea.

Sunetele prelungi ale trompetei tulburară liniștea nopții și se pierdură îngînate de ecou, undeva departe, dincolo de vîrfurile copacilor.

Pionierii se împrăștiară cu toții prin corturi. Tabăra se cufundă în somn.

Mișa însă nu putea să adoarmă. Stătea culcat lîngă intrarea în cort, uitîndu-se la stele. Lîngă el, cu pătura trasă peste cap, sforăia lunganul de Șurka. Lîngă Șura dormea ghemuit Slava și respira ușor. Lîngă Slava, Ghenka se zvîrcolea și gemea prin somn. Toți aveau așternut moale de cetină de brad și perne umplute cu iarbă.

Mișa se gîndea la Kolea. De unde o fi știind atîtea lucruri? Pesemne că citea mult... Dar cum de putea face față la toate? Muncea în fabrică, învăța la universitatea muncitorească, era instructorul detașamentului, membru în biroul celulei. Da, Kolea era un adevărat comsomolist!

Trosni o creangă. Mișa ciuli urechile. Erau santinelele care patrulau.

Din cortul fetelor se auzi un rîs înăbușit. Cu siguranță că rîdea Zina Kruglova! Ea rîdea pentru orice...

Pe neașteptate, băiatul își aminti de Lena și Igor

Buș. Pe unde-or fi acum acrobații aceia ambulanți? Nu-i mai văzuse de mult, aproape de la începutul verii. Ce-o mai fi cu măgărușul și căruciorul lor? Ghenka visa și acum la căruciorul acrobaților, vrînd să poarte cu el prin oraș reclamele de la cinematograf, ca să vadă filmele pe gratis... Sucit mai era și Ghenka ăsta!

Mișa și-l închipui pe Ghenka purtînd căruciorul pe străzile Moscovei... Deodată îi veni în minte un gînd neașteptat.

Căruciorul... Căruciorul... Cum de nu s-a gîndit mai devreme la el?

Adînc tulburat, băiatul se ridică ușurel în picioare, apoi se culcă din nou. Da, bună idee! Nu bună, minunată!

Și își închipui limpede totul. La naiba, asta-i grozav!

Ar fi vrut să-i trezească pe Ghenka și Slava și să le împărtășească pe loc planul său... Dar nu, le va povesti mîine. Acum, cel mai important lucru era să-i găsească pe cei doi Buș. Pe urmă...

Mișa nu putu să adoarmă încă mult timp, chibzuind asupra planului atît de ingenios ce-i venise dintr-o dată în minte... Da, planul era minunat, strașnic...

Într-un tîrziu adormi.

Pașii santinelelor se depărtară, rîsul din cortul fetelor amuți și totul se cufundă în tăcere.

Sub razele lunii, spuza focului stins se deslușea pe malul înalt ca o pată întunecată și rotundă. Tăciunii clipiră încă multă vreme în noapte, apărînd și dispărînd mereu, ca niște licurici prinși într-un joc „de-a v-ați ascunselea".

Cap. 51

PREGĂTIRI MISTERIOASE

August trecuse. Bulevardele se îmbrăcau cu șalurile ruginii ale frunzelor căzute. Funigeii pluteau prin văzduhul plin de miresmele moi ale verii în prag de bătrînețe.

Astăzi, după ce adunarea detașamentului luă sfîrșit, Mișa, Ghenka și Slava ieșiră împreună din club și porniră spre mînăstirea Novodevici.

Zidurile înalte ale mînăstirii găzduiau prin crăpăturile lor cuiburi de ciori. In preajmă se afla un cimitir pustiu, deasupra căruia croncănitul ciorilor răsuna și mai sinistru. Iarba de pe morminte se uscase și se îngălbenise. Vîntul trîntea cu zgomot porțile de la grilajele mormintelor.

— Trebuie să-i așteptăm, hotărî Mișa.

Cei trei prieteni se așezară pe o bancă. Butucii pe care se sprijinea scîndura nu erau de loc înalți, așa încît banca aproape că atingea pămîntul.

— Jumătate din morți sînt îngropați de vii, spuse Ghenka cu convingere, uitîndu-se la morminte.

— Cum așa ? întrebă Slava.

— Ei cred că omul a murit, și cînd colo... mortul doarme un somn letargic. Abia în mormînt se trezește. Mai du-te atunci și dovedește că ești viu !

— Se întîmplă cîteodată și așa cum spui tu, dar foarte rar, vorbi Mișa.

— Ba foarte des se întîmplă, ripostă Ghenka. Mortul trebuie pus la curent electric, numai atunci n-ai să greșești.

— O nouă teorie a doctorului Ghenka Petrov ! anunță Mișa.

— Consultații între 2 și 4 după-amiază ! adăugă Slava.

— Rîdeți, rîdeți, mormăi Ghenka. Cînd o să fiți îngropați de vii, abia atunci o să vedeți că am dreptate. Rîdeți, va să zică... și tăcu jignit, ca să întrebe nerăbdător după o clipă : Ei, cînd vin ?

— Vin, n-avea grijă, răspunse Mișa. O dată ce-au promis, înseamnă că au să vină.

— Cine știe... poate ar fi mai bine să nu punem la cale treaba asta, murmură Slava, uitîndu-se la amîndoi.

— Și ce să facem ? întrebă Mișa.

— Am putea merge la miliție și să spunem totul...

— Ce, ai căpiat ?! i-o reteză supărat Ghenka. Vrei să ia miliția toată comoara și noi să rămînem cu buzele umflate ?

— Avem tot timpul să mergem la miliție, spuse Mișa. Intîi însă, trebuie să lămurim totul, fiindcă altfel ne facem de rîs, asta-i... Trebuie să acționăm așa cum am hotărît.

Mișa abia apucă să-și termine vorba, cînd de după zidul mînăstirii, apărură Lena și Igor Buș. După ce dădură mîna cu băieții, se așezară amîndoi alături de ei, pe bancă.

Lena purta un pardesiu și o basma frumoasă, în culori vii, iar Igor era într-un costum sobru, cu cravată și o șapcă modernă și avea aerul lui grav de totdeauna.

După ce își făcu loc și se așeză pe bancă, se grăbi să se uite la ceas — un ceas mare de buzunar.

— Cred că n-am întîrziat, spuse el cu o voce groasă.

Lena cercetă băieții pe rînd cu o privire zîmbitoare :

— Ei, cum o duceți ?

— Binișor, răspuse Mișa pentru toți. Dar voi ?

— Tot așa. Am fost plecați, abia ne-am întors.

— Unde ați fost ?

— Prin mai multe locuri : Kursk, Orel, Caucaz...

— Bine mai e în Caucaz ! exclamă Ghenka. Acolo caisele cresc gata uscate.

— Da' de unde... Nici pomeneală de așa ceva ! observă Slava.

— Cum stăm cu rugămintea noastră ? întrebă Mișa.

— S-a aranjat totul, rosti Igor cu vocea lui gravă, de bas.

— Da, spuse și Lena. Am aranjat totul. Puteți să-l luați. Da' la ce vă trebuie ? E stricat, hodorogit ca vai de lume.

— Cauciucurile nu-s bune de nimic ! adăugă Igor.

— Asta nu contează, — rosti Mișa, — o să-l reparăm noi.

— La ce vă trebuie căruciorul? stărui Lena cu întrebările.

— Așa... Avem noi o treabă cu el, mormăi Mișa cu jumătate de gură.

— Băieți, — strigă deodată Lena, — sînt sigură că voi căutați o comoară.

Cei trei prieteni holbară buimăciți ochii la ea.

— De ce crezi asta? întrebă Mișa, care se înroșise.

— E destul să se uite cineva la voi ca să ghicească! rîse fata.

— Cum adică?

— Vreți să vă spun?

— Da, desigur.

— Uite, oamenii care caută niscaiva comori au întotdeauna o înfățișare prostească.

— Uite că n-ai ghicit! rosti rar Ghenka. Noi nu căutăm nici o comoară. Oricine ar putea să-și piardă vremea cu asemenea fleacuri! Eu, însă, nu. Trebuie să înțelegi asta!

— Ei bine, — interveni Mișa, — e timpul să lăsăm glumele. Cînd putem să luăm căruciorul? Și cîtă chirie trebuie să plătim pentru el?

— Puteți să-l luați oricînd și nu trebuie să dați nici un ban, răspunse Lena. Circul nu mai are nevoie de cărucior.

— A fost scos din inventar, preciză Igor cu importanță. Apoi se uită la ceas și se ridică de pe bancă:

— Lena, e timpul să plecăm.

Băieții îi însoțiră pînă la stația de tramvai. Un vînzător ambulant tropăia pe loc, din picioare și își freca mîinile ca să se încălzească; de frig își înfundase pe cap chipiul cu o inscripție aurie: „Mosselprom", a cărei ultimă literă era îndoită.

Cei trei prieteni cumpărară bomboane „transparente", oferind cîte una Lenei și lui Igor Buș.

După puțin timp, cînd Lena și Igor plecară, Mișa, Ghenka și Slava porniră pe Țarițînskaia cea mare, apoi prin cîmpul Devici, spre casă.

Cap. 52

CĂRUCIORUL CU RECLAMĂ

Vîntul de toamnă ducea de-a rostogolul frunzele căzute în parcul pustiu și de-a lungul străzilor ; le aduna grămadă, le purta în jurul copacilor dezgoliți, le azvîrlea pe treptele de piatră de la intrarea bisericilor, le așternea cu foșnet domol pe băncile singuratice, le arunca în picioarele trecătorilor și apoi, după o îndelungă zbenguială, le purta în lungul străzii Ostojenka, grămădindu-le sub roțile căruciorului cu reclamă țipătoare, aflat în colțul ulicioarei Vsevolojski.

Deasupra căruciorului erau fixate două placarde, în chip de acoperiș, cu afișe de reclamă pentru un nou film: „Brigadierul comsomolist Ivanov“ Pe stinghia care unea cele două placarde se înșiruiau litere mari tăiate din placaj Cinematograful „Ars“ din Arbat.

Trecătorii de pe Ostojenka se obișnuiseră acum cu căruciorul acesta pe care, de cîteva zile, îl vedeau mereu în colțul străzii. Numai seara venea un băiat care îl lua de acolo. Bătrînul cel chel, stăpînul magazinului de timbre, îl certa de fiecare dată, fiindcă lăsa căruciorul chiar în fața prăvăliei. Băiatul însă nu scotea o vorbă, potrivea niște pietre sub roțile căruciorului și se depărta liniștit.

Într-una din seri, băiatul veni, dădu deoparte pietrele de sub roți, trase căruciorul în curte și intră în odaia îngrijitorului curții — un tătar slab și roșcovan, pe care îl găsi stînd pe marginea patului lat, cu picioarele desculțe atîrnînd spre podea.

— Nene, — zise băiatul, — mi s-a stricat căruciorul. Pot să-l las puțin în curte ?

— Iar stricat la el? făcu îngrijitorul, leneș, uitîndu-se pe geam. Iar ? ! Și își înăbuși cu palma un căscat. Să stai, nouă nu-i pare rău...

Băiatul ieși, cercetă căruciorul cu atenție, ciocăni încetișor în placarda cu reclamă și plecă.

Treptat-treptat, curtea deveni pustie. Luminile de pe la ferestre se stingeau una cîte una.

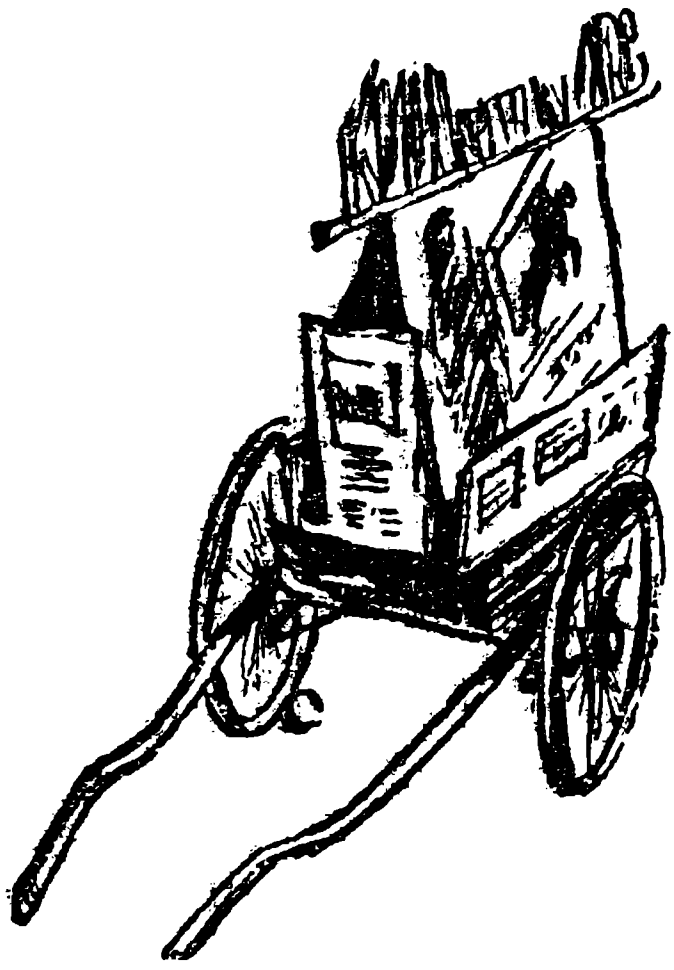

Cînd se întunecă, bătrînul filatelist şi cu Filin apărură pe poarta din dos, oprindu-se chiar lîngă cărucior.

— Prin urmare s-a hotărît? întrebă bătrînul cu jumătate de glas.

— Da, — şopti iritat Filin, — la ce să mai aştepte? E un an de cînd îl tot duci de nas.

— Avem de-a face cu un cifru complicat, mormăi bătrînul. După toate aparenţele e o litoree. Îţi spun, fără cheie nu pot să-l descurc.

— Dacă ai şti ce scrie acolo, — şopti Filin, aplecîndu-se spre bătrîn, — ţi-ai da toată silinţa ca să descifrezi semnele.

— Înţeleg, dar ce să fac! vorbi bătrînul, cu un gest larg din mîini. Mai mult decît îţi stă în puteri nu poţi face. Poate Valeri Sigismundovici o să vrea să mai aştepte. Zău, ar fi mai bine să aştepte.

— Nu vrea, pricepi? Nu vrea, şi pace. Aşa că pînă duminică pregăteşte totul. Totul! N-am să viu eu, am să trimit băiatul.

Şi Filin plecă.

Bătrînul se uită mult timp în urma lui, bălmăjind între gingiile-i ştirbe cuvinte de neînţeles, apoi intră în bucătărie. Statura lui gheboasă apăru în spatele ferestrei luminate.

Bătrînul se plimba încet de la un capăt la altul al încăperii. După un timp se opri, pompă şi aprinse primusul; flăcările roşii şi lungi ţîşniră de sub ceainic, lingîndu-i peretele de jur împrejur.

Bătrînul se apucă să cureţe nişte cartofi: curăţa încet şi cu grijă, iar coaja se desprindea ca o panglică lungă şi întortocheată, atîrnînd din ce în ce mai mult, pînă cădea în găleată.

Din bucătărie, bătrînul trecu în odăiţa din fundul prăvăliei şi se aplecă deasupra mesei ; un timp rămase nemişcat, apoi ridică ochii, se uită pe fereastra în faţa căreia stătea căruciorul şi începu să tragă perdeaua. Făcea aceasta cu o singură mînă, căci în cealaltă ţinea o teacă. Acum se vedea bine de tot : era o teacă neagră de piele, cu un inel metalic în partea de sus şi cu o bilă în vîrf...

Îngrijitorul curţii ieşi din odaia lui şi, scărpinîndu-şi chica, se uită la lună, căscă şi se îndreptă spre poartă. Tocmai cînd voia s-o închidă apăru Ghenka şi Slava.

— Ia căruţ la tine, spuse îngrijitorul. Bun este căruţ. Ia la el, ia !

Băieţii împinseră pietrele aşezate sub roţi, traseră căruciorul în stradă, iar tătarul cel slab şi roşcovan închise şi zăvorî poarta...

Ghenka şi Slava duseră căruciorul pe o ulicioară dosnică şi, după ce se uitară în toate părţile, dădură la o parte stinghia de deasupra, desfăcură placarda şi... din cărucior sări Mişa...

Băiatul se întoarse acasă noaptea tîrziu. Mamă-sa nu era acasă, lucra în schimbul de noapte. Se dezbrăcă şi se vîrî în aşternut. Stătea cu ochii deschişi şi se gîndea.

Bună idee a fost asta cu căruciorul ! În felul acesta au putut urmări o săptămînă întreagă, zi de zi, tot ce se petrecea în prăvălia bătrînului. Bătrînul îşi însoţea muşteriii în stradă şi stătea de vorbă cu ei chiar lîngă cărucior, fără să-i treacă măcar prin minte că i-ar putea spiona cineva.

Noaptea aduceau căruciorul în curte şi aşa au putut afla felul lui de viaţă. Ba de cîteva ori, Mişa a văzut

și teaca. Dacă scoteai inelul și deșurubai bila, teaca se desfăcea ca un evantai. Pe evantai era scris ceva. Un singur lucru nu putea înțelege băiatul bătrînul îi spusese lui Filin că fără cheie el nu e în stare să descurce nimic. Cheia trebuia însă să fie la el, în teacă. Oare bătrînul încerca să descifreze altceva?

Da, trebuiau să pună mîna pe teacă. Atunci vor vedea cum stau lucrurile. Pe lungan îl chema Valeri Sigismundovici. Asta era Nikitski, cu siguranță! Adevărat, nu l-au mai văzut prin cartier... Acum însă, lucrul principal era să pună mîna pe teacă. Cît despre Nikitski, lasă, nu s-a dat el la fund pentru totdeauna. Acum afacerea era mai simplă. Pe Borka vor ști ei cum să-l tragă pe sfoară. Eh, de cînd a pus el ochii și jinduiește să aibă căruciorul...

Da, da, vor trebui să se despartă de cărucior. Îl purtau pentru că intrau pe gratis la cinema, asta-i drept, dar acum le era totuna: de luni începea școala și nu vor mai avea timp de așa ceva. Afară de asta nici nu le sta bine unor pionieri să se țină de asemenea treburi.

Gîndurile lui Mișa trecură apoi la chestiunile detașamentului.

Se apropia săptămîna copilului. Ei trebuiau să trimită o scrisoare pionierilor din orașul Kemnitz din Germania. Social-trădătorii, de felul lui Scheideman și Noske, s-au obrăznicit din cale afară. De ce oare muncitorii din străinătate îi mai răbdau încă pe capitaliști? Muncitorii sînt mulți și capitaliștii doar cîțiva. Oare n-ar putea isprăvi o dată cu ei?

Mai trebuiau să vorbească serios cu Zina Kruglova. Fetele întîrziau cu cusutul rufelor pentru căminele de copii. Da, era adevărat că la adunare s-a hotărît că vor coase și ei, băieții. Între munca unui bărbat și a unei femei nu trebuie să fie nici o deosebire, asta fiind o prejudecată burgheză. Și totuși, parcă ar fi mai bine să coasă numai fetele!

Cap. 53

TEACA

Borka venea pe ulicioara Nikolsk fluierînd „Iablociko“ [1]. Avea în mînă un pachet învelit cu grijă într-o foaie de ziar şi legat cu o sfoară. Băiatul se grăbea. Tată-său îi spusese ca în drumul de la bătrînul filatelist şi pînă acasă să nu zăbovească nicăieri şi să aducă pachetul neatins.

Şi dacă n-ar fi fost căruciorul cu reclama cinematografului „Ars“, Borka ar fi respectat întocmai porunca tatălui său.

Căruciorul se afla în curtea bisericii, iar în jurul lui erau adunaţi Mişa, Ghenka, Slava şi vagabondul Korovin ; toţi patru cercetau căruciorul şi vorbeau cu aprindere.

Borka se apropie de grupul băieţilor, uitîndu-se curios la toţi.

— Uită-te la cauciucuri, mă, la cauciucuri, spunea Mişa, lovind roţile cu piciorul. Numai ele cît fac.

— Nu dau o copeică mai mult ! sforăi Korovin pe nas.

— Auzi, — se amestecă şi Ghenka în vorbă, — cinci ruble pe un cărucior ca ăsta ?

— Vindeţi căruciorul ? întrebă Borka, apropiindu-se.

— Da, îl vindem. Dar tu ce vrei ? se răsti Mişa, întorcîndu-se spre el.

— Întreb şi eu aşa. Ce, nu-i voie să întrebi ?

— Nu întreba numai ca să te afli în treabă.

— Poate-l cumpăr, de unde ştiţi voi ?!

— Cumpără-l.

— Cît vreţi pe el ?

— Zece ruble.

Borka se lăsă pe vine şi începu să cerceteze căruciorul cu luare-aminte. Cînd puse mîna să încerce roţile, lăsă pachetul jos pe pămînt, lîngă el.

---

[1] Iablociko — „Merişorul“, cîntec popular rus. (N. R.)

— Ce le tot pipăi atîta ? spuse Mişa, apucînd căruciorul de hulube. Are roţile pe lagăre cu bile. Să vezi cum merge ! exclamă el, şi împinse căruciorul înainte. Auzi cum fac roţile ?

Borka păşi alături de cărucior, ascultînd zgomotul roţilor cu aerul unui mare cunoscător.

— Ce mai încolo şi încoace : merge singur ! spuse Mişa, oprindu-se în loc. Incearcă şi tu.

Borka prinse căruciorul de hulube şi îl împinse înainte. Intr-adevăr, mergea foarte uşor.

Ghenka şi Slava se ţineau şi ei după cărucior, acoperindu-l pe Korovin, care rămăsese în spate, lîngă pachet.

— Da' să-ţi arăt altceva, mai important ca orice, făcu Mişa, desprinzînd stinghia de sus şi desfăcînd placardele. Vezi ? Opreşti căruciorul şi poţi să şi dormi.

— Da, da, — mormăi Borka, — te pricepi să-l lauzi, nu zic, dar cauciucurile sînt roase.

— Astea-s cauciucuri roase ? Uită-te : ce scrie aici? Fabrica „Treugolnik", prima calitate.

— Multe pot fi scrise ! Uite, şi vopseaua s-a şters. Lăsaţi-l mai ieftin...

— Măi, Mişka, — răsună deodată vocea lui Korovin, care şedea în acelaşi loc, alături de pachetul lui Borka, — cumpăr eu căruciorul.

Avîntul lui Mişka se potoli deodată.

— Foarte bine ! se grăbi el să încheie tîrgul. Ia-l... Ei, Gheară, ţi-a suflat căruciorul, ai rămas mofluz...

— Poate că eu dau mai mult.

— Acuma-i prea tîrziu.

— De ce ? întrebă Borka, apropiindu-se şi luînd pachetul.

— De-aia ! făcu Mişa zîmbind.

Borka se uită nedumerit la toţi. Băieţii surîdeau batjocoritor, în timp ce Korovin era încruntat, ca de obicei.

— Dacă nu vrei... n-ai decît ! mormăi Borka. Ai să vii să mă rogi, dar n-am să-ţi dau nici douăzeci de copeici pe el.

Şi Borka se îndepărtă fluierînd „Iablociko".

Cum trecu de colţ, băieţii fugiră în tinda bisericii, unde Korovin scoase teaca din buzunar.

Mişa i-o smulse nerăbdător, o răsuci în mîini, apoi desprinse inelul şi deşurubă bila... teaca se desfăcu în formă de evantai.

Băieţii o priviră ţinîndu-şi răsuflarea, apoi se uitară nedumeriţi unul la altul.

Pe partea dinăuntru a evantaiului erau nişte semne aşezate în coloane: puncte, liniuţe şi cerculeţe, întocmai ca şi pe plăcuţa de metal din mînerul stiletului. Nimic altceva.

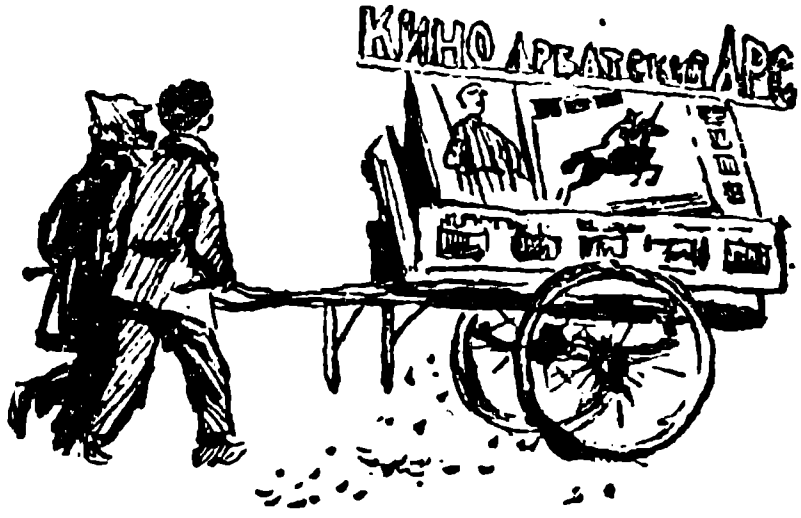

Partea a cincea

CLASA A VII-a B

Cap. 54

MĂTUȘA BROȘA

La ora de matematici nu era cretă la tablă.

Alexandra Sergheevna, profesoara de matematici, se uită cu asprime la Mișa.

— Monitor, de ce nu avem cretă ?

— Cum, nu este ? făcu Mișa cu mirare prefăcută, sărind îndată din bancă. Înainte de începerea lecției era.

— Ce spui ?! vorbi ironic Alexandra Sergheevna.

Te pomenești că a făcut picioare și a plecat la plimbare! Hai, du-te și poftește-o înapoi.

Mișa ieși din clasă și fugi într-un suflet la garderobă după cretă. Aici o văzu plîngînd pe mătușa Broșa, garderobiera.

— Ce ai, mătușă Broșa? întrebă băiatul, privind-o în ochi. De ce plîngi? Cine te-a supărat?

Nimeni nu știa de ce se numea astfel bătrîna garderobieră. Poate că era numele ei, poate că era o poreclă, venită de la broșa cea mare și galbenă pe care-o purta la bluza ei vărgată, chiar sub bărbie; poate că numele acesta i se trăgea de la însuși faptul că așa micuță și bătrînă cum era, semăna cu o broșă. Mătușa Broșa stătea întotdeauna la garderobă și împletea ciorapi. În spatele ei se afla portița din rețea de sîrmă de la scara care ducea la etaj, iar bătrîna părea din pricina asta un ghem în fundul unei fîntîni, ghizduită cu rețea. Se spunea că ea știe să descînte de urcior. Și într-adevăr: ți se uita o dată la ochi, șoptea ceva și peste două zile urciorul pierea, de parcă nici n-ar fi fost.

Și uite, acum mătușa Broșa stătea la garderobă și plîngea.

— Spune, cine te-a supărat? stăruia Mișa cu întrebările.

— Treizeci de ani am slujit aici la școală, — oftă bătrîna, ștergîndu-și ochii cu batista, — dar vorbă de ocară nu mi-a fost dat să aud. Și uite, acum mi-a spus că sînt o babă proastă... Mulțumesc, foarte mulțumesc...

— Cine? Cine ți-a spus asta?

— Lasă-l în plata domnului! oftă mătușa Broșa, dînd din mînă. Lasă-l în plata domnului.

— Ce amestec are dumnezeu aici? se supără Mișa. Nimeni nu are dreptul să jignească pe cineva. Cine ți-a spus asta?

— Iura Stoțki. Azi-dimineață a întîrziat, dar eu aveam ordin să nu las pe nimeni să intre. „Du-te, zic, la tovarășul director, că doar n-are să te mănînce.“ Și numai unde-l aud: „Babă proastă!“ Eh, și are părinți tare cumsecade. Mamă-sa a învățat tot

aici. Dar vezi, Mișenka, — bolborosi bătrîna speriată, — să nu spui la nimeni, Mișenka!

Băiatul însă n-o ascultă. Luă creta și fugi în clasă, sărind cîte trei trepte deodată.

Filea Kitov[1] — „Balena" stătea legănîndu-se la tablă, iar Alexandra Sergheevna tăcea într-un fel care nu prevestea nimic bun. Demonstrînd egalitatea unghiurilor într-un triunghi echilateral, Balena înmulțise pătratul ipotenuzei cu suma pătratelor catetelor și acum se holba la rezultatul de pe tablă, ca picat din lună. Făcea al doilea an în clasa a VII-a și erau semne că va repeta anul și a treia oară. La lecții moțăia întotdeauna sau scrijilea banca cu briceagul, iar în recreații cerea de la fiecare de mîncare, nu fiindcă i-ar fi fost foame, ci pentru că era un mîncăcios fără pereche.

— Mai departe! spuse sever Alexandra Sergheevna.

Balena se întoarse spre clasă cu ochi rugători.

— Uită-te la tablă! răsună iarăși glasul Alexandrei Sergheevna.

Filea Kitov, neputincios, se întoarse cu fața spre tablă, arătînd clasei chica lui blondă și spatele lat.

Alexandra Sergheevna se plimba printre bănci, urmărind cu atenție pe fiecare din clasă. Mică de statură, slăbuță, cu o pieptănătură înaltă și un nas lung, pudrat cu grijă, profesoara de matematici știa să vadă totul și nu ierta pe nimeni, nici pentru cea mai mică abatere. In clipa cînd ea se întoarse, Zina Kruglova ridică mîna cu degetele desfăcute, arătînd tuturor cîte minute mai sînt pînă la recreație.

Iura Stoțki ședea în rîndul de lîngă fereastră și se uita nepăsător pe geam.

Mișa îi aruncă o privire plină de indignare: „Îngîmfat și prost! Umblă în pantaloni scurți ca să arate că-i voinic. Se crede un Peciorin[2]. Așa a scris

---

[1] Kit în limba rusă înseamnă balenă. (N.R.)

[2] Peciorin — erou al romanului „Un erou al timpului nostru" de Lermontov, tipul omului egoist, rupt de societate. (N.R.)

în fișă : „Vreau să fiu ca Peciorin“ Lasă, după lecție, ți-arăt eu ție cum e cu Peciorin !“

Rupse pe furiș o foaie din caietul de notițe și scrise, ascunzînd foaia cu mîna „Iura a insultat-o pe mătușa Broșa, spunîndu-i „babă proastă“. Mătușa Broșa plînge. Trebuie să discutăm asta în adunare !“

În timp ce scria, băiatul se uita numai la tablă, ca și cînd ar fi fost atent la lecție, și din pricina asta biletul era scris ca vai de lume.

Mișa împinse biletul lui Slava, care îl citi și dădu din cap în semn de încuviințare. Pe urmă îndoi foaia în patru și scrise : „Lui Șura Ogureev și Ghenka Petrov“ și aruncă biletul pe banca din față.

Șurka Vlăjganul citi biletul, se gîndi o clipă și adăugă pe furiș cu creionul : „Mai bine facem o judecată publică. Consimt să fiu procuror.“ Apoi, mototolindu-l, îl aruncă surorilor Nekrasov.

Alexandra Sergheevna simțise însă că se petrece ceva în spatele ei și se întoarse repede. Toți elevii stăteau liniștiți ; cît despre Zina Kruglova, ea abia avu timp să lase mîna în jos.

— Kruglova, treci la tablă !

Balena se înapoie în banca lui.

De la surorile Nekrasov, prin Liolia Podvoloțkaia, biletul ajunse la Ghenka ; acesta, după ce îl citi, scrise și el „De data asta trebuie să-i dăm o lecție s-o țină minte !“

Pe aceeași cale, biletul se întoarse la Mișa. Băiatul citi răspunsurile lui Șura și Ghenka, apoi i le arătă și lui Slava, care însă dădu din cap în semn că nu este de acord.

Mișa luă biletul și începu iar să scrie, vrînd să mai adauge ceva. În aceeași clipă, Slava îl lovi cu piciorul pe sub bancă, dar el nu dădu nici o atenție semnalului care-i vestea primejdia. Slava îi făcu semn încă o dată. Acum însă era prea tîrziu : Alexandra Sergheevna stătea în fața lui.

— Ce scrii tu acolo ? întrebă profesoara, întinzînd mîna spre bilet.

Mișa strînse biletul în pumn și se ridică în picioare, fără să spună un cuvînt.

— Arată ce ai în mînă!

Mișa tăcea, uitîndu-se țintă la planșele cu grafice de pe perete.

— Te întreb, — vorbi cu glas surd Alexandra Sergheevna, — ce scriai acum, în timpul lecției?

Profesoara zări o carte ascunsă sub caiete.

— Asta ce mai este? întrebă ea, luînd cartea în mînă. Apoi citi cu glas tare ca să audă toată clasa: „Istoria ilustrată a armelor albe, din cele mai vechi timpuri pînă în secolul al XIX-lea". Ce caută cartea asta pe bancă la tine în timpul orei?

— Era pe bancă, dar n-am citit, încercă Mișa să se dezvinovățească.

— Nici biletul nu l-ai citit? Să-ți fie rușine! Monitorul clasei, pionier, membru în comitetul de elevi... Cartea ai s-o primești de la tovarășul director. Și acum, părăsește clasa.

Mișa, fără să se uite la nimeni, ieși din clasă.

Cap. 55

ADUNAREA CLASEI

Băiatul se așeză pe pervazul unei ferestre de pe coridor. De aici se vedea o parte a ulicioarei Krivoarbatski, cu două felinare aprinse, deși afară era încă ziuă, precum și curtea școlii acoperită de zăpadă.

Era liniște. Se auzea numai apa picurînd undeva și pianul din sala de gimnastică: Tram-tam, tara-taram, tram-ta-ta, tram-ta-ta, tram-ta-ta... și, în același timp, un zgomot cadențat de marș, care răzbătea prin tavan Tram-ta-ta, tram-ta-ta...

Ce încurcătură! Acum trebuia să dea ochii cu Alexei Ivanîci, directorul școlii. O să-l întrebe despre carte, asta-i sigur... Cum, de ce, pentru ce... Și lui Alexei Ivanîci nu puteai să-i ascunzi nimic. Cînd se uită la tine, îi spui tot adevărul. Pînă și gîndurile ți le vede.

Și toate astea, numai din cauza îngîmfatului de Iurka. Se ținea tot cu nasul sus. Adevărat tip de burghez!

Soneria care anunța recreația zbîrnîi prelung; liniștea de mai înainte dispăru într-o clipă. Uși trîntite, tropăit de pași, strigăte, țipete.

Iura Stoțki apăru și el pe coridor.

— De ce-ai insultat-o pe mătușa Broșa? îl opri Mișa.

— Ce te privește pe tine? răspunse Iura, privindu-l disprețuitor.

— Nu te uita așa la mine... că acum încasezi vreo cîteva după ceafă!

Băieții, văzînd că a izbucnit o ceartă, îi înconjurară îndată.

— Ce obicei ți-ai făcut, — urmă Mișa, — să insulți personalul școlii! Aici nu ești acasă la tine, unde poți zbiera în voie la servitoarea voastră!

— Nu-ți mai strica gura cu el, Mișka! sări Ghenka, făcîndu-și loc printre băieți și postîndu-se în fața lui Iura. Uite cum trebuie să discuți cu el.

Ghenka ridică mîna, gata să lovească, dar Mișa îl opri:

— Așteaptă... Uite ce e, Stoțki, tu trebuie să-ți ceri scuze de la mătușa Broșa.

— Cum? făcu Iura, ridicînd din sprîncenele-i subțiri. Să-mi cer scuze de la o servitoare?

— Da, neapărat!

— Mă îndoiesc că am s-o fac! zise Iura rîzînd.

— Atunci te vom sili, rosti Mișa cu hotărîre. Iar dacă n-ai să-ți ceri scuze, pun chestiunea în adunarea clasei.

— Mie nu-mi pasă de adunarea voastră.

— O să-ți pese!

— O să vedem.

— Bine, o să vedem.

Înainte de ora de limba germană — ultima oră de curs din ziua aceea — Ghenka dădu buzna în clasă, țipînd cît îl ținea gura

— Ura! Alma n-a venit! Gata, adună cărțile!

— Aşteaptă, Ghenka! spuse Mişa, apoi se adresă clasei: Linişte, băieţi. Propun să ţinem acum o şedinţă plenară a clasei.

— Ei, asta-i! îngînă Ghenka, nemulţumit. Mai bine plecam acasă cu două ore mai devreme.

— Ce, parcă nu putem amîna şedinţa pentru altă dată? Trebuie s-o ţinem numaidecît astăzi? sări Liolia Podvoloţkaia, o fetiţă zveltă şi frumoasă, cu părul blond.

— Mişa mereu născoceşte cîte ceva! strigă Şurka Vlăjganul.

— Eu, unul, nu stau la şedinţă, plec! spuse Balena. Mi-e foame, vreau să mănînc.

— Ba ai să stai aici cu noi. Ţie ţi-e foame întotdeauna. Pleci cînd terminăm şedinţa, spuse Mişa şi închise uşa. Cînd toţi se aşezară la locurile lor, adăugă: Astăzi vom discuta cazul lui Iura Stoţki. Dau cuvîntul lui Ghenka Petrov, care ne va informa asupra celor ce s-au întîmplat.

Ghenka se ridică şi începu să vorbească gesticulînd:

— Iura Stoţki ne-a făcut clasa de ruşine. El a insultat-o pe mătuşa Broşa, spunîndu-i „babă proastă". Este un lucru revoltător! Acum nu mai trăim sub regimul ţarist. Lui Alexei Ivanîci, vă asigur, Iura nu i s-ar adresa niciodată în felul acesta, fiindcă de el se teme. Mătuşa Broşa poate oare să fie jignită fiindcă e o simplă îngrijitoare? E timpul să stîrpim aceste deprinderi boiereşti. Afară de asta, cercetaşii sînt pentru burghezi. Propun ca Stoţki să fie eliminat din şcoală.

Urmă la cuvînt Slava, care, după ce se gîndi puţin, spuse:

— Pentru Stoţki a venit timpul să se gîndească cum înţelege el viaţa, ce concepţie are despre ea. Stoţki este individualist, desprins de colectiv. Nu este cazul să-l imite pe Peciorin. Peciorin este produsul putred al clasei nobililor — asta o ştie oricine. Iura trebuie să ceară scuze mătuşii Broşa. În ceea ce pri-

veşte însă eliminarea din şcoală, eu nu sînt de acord : ar fi o pedeapsă prea aspră.

Liolia Podvoloţkaia ceru şi ea cuvîntul.

— Eu nu înţeleg de ce îl atacă pionierii pe Iura, începu fata. Ghenka este de o mie de ori mai bătăuş, cu toate că e pionier. Asta nu-i just. Întîi trebuie să-l auzim pe Iura. Poate că n-a fost nimic.

Stoţki vorbi uitîndu-se pe fereastră şi fără să se ridice din bancă :

— În primul rînd, eu nu mai sînt cercetaş. Dacă Ghenka nu ştie, atunci să tacă din gură. Afară de asta, el nu e director ca să elimine şi cred că nu-i bine să-şi ia o răspundere aşa de mare. În al doilea rînd, din principiu, eu nu sînt de acord să se închidă garderoba. Asta ne îngrădeşte libertatea. În al treilea rînd, eu nu sînt dispus să dau nimănui socoteală de ce fac. N-am să-mi cer scuze, fiindcă nu vreau să mă înjosesc faţă de o simplă îngrijitoare. Voi puteţi hotărî ce vreţi. Mie nu-mi pasă de hotărîrile voastre.

După Iura Stoţki luă cuvîntul Şura Ogureev.

— Tovarăşi, — spuse el, după ce veni la catedră şi se întoarse spre clasă, —, întîmplarea cu mătuşa Broşa trebuie analizată mult mai adînc. Ce vedem noi aici, tovarăşi ? Vedem două lucruri : Întîi : jignirea unei femei, ceea ce este de neîngăduit. Doi : întrebuinţarea cuvîntului „proastă" Asemenea cuvinte urîte murdăresc limba noastră, limba noastră puternică şi frumoasă, cum a spus Nekrasov...

— Turgheniev, nu Nekrasov, îl corectă Mişa.

— Greşeşti ! i-o reteză autoritar Şura. Nekrasov a spus-o înaintea lui Turgheniev. Trebuie să mergi la izvoare, dacă vrei să ştii un lucru ca lumea. Eu propun să se interzică folosirea unor asemenea cuvinte.

Şura, foarte mulţumit de cuvîntarea sa, se duse şi se aşeză cu un aer brav în bancă.

— Se mai înscrie cineva la cuvînt ? întrebă Mişa şi, văzînd-o pe Zina Kruglova că şovăie, spuse : Hai, Zina, vorbeşte, de ce să-ţi fie frică ?

Zina se ridică din bancă şi începu să turuie cu repeziciune :

— Fetelor, asta e-ngrozitor ! Am văzut cu ochii

mei cum plîngea mătușa Broșa. Nu trebuie să-l apărăm pe Iura! Iar dacă Lioliei îi place de el, n-are decît s-o spună. Adineauri, Șura a vorbit foarte frumos despre femei, dar în timpul orelor trimite bilețele fetelor. Nici asta nu-i o purtare justă... Pe urmă și Ghenka Petrov. În timpul lecțiilor, el mă face să rîd... și Zina se așează pe bancă, pufnind și de astă dată în rîs.

Mișa luă cuvîntul la urmă de tot:

— Stoțki a insultat-o pe mătușa Broșa fiindcă se crede superior ei. Dar cu ce este Stoțki mai presus decît mătușa Broșa? Cu nimic. Mătușa Broșa lucrează la școală de treizeci de ani, ea este de folos societății. Iura, însă, trăiește pe spinarea lui taică-său. N-a făcut încă nimic în viață, dar de jignit știe să jignească un om care muncește. Eu propun ca Iura Stoțki să ceară scuze mătușii Broșa; dacă refuză, propun să supunem cazul comitetului de elevi, ca întreaga școală să judece purtarea lui.

Adunarea clasei hotărî să-l oblige pe Stoțki să ceară scuze mătușii Broșa.

Cap. 56

LITOREEA

După ce adunarea clasei luă sfîrșit, Mișa se prezentă la directorul școlii.

Alexei Ivanîci ședea la masa de lucru în cabinetul său și răsfoia o carte — cartea pe care o luase Alexandra Sergheevna de la Mișa.

— Stai jos, îi spuse Alexei Ivanîci cînd Mișa intră. Despre ce ați discutat la adunare? întrebă el, după ce băiatul se așeză.

Mișa îi povesti totul.

— Va să zică așa, murmură Alexei Ivanîci. Dar a te mulțumi cu o hotărîre înseamnă a face lucrul numai pe jumătate. Stoțki trebuie într-adevăr să-și ceară

scuze și să recunoască toată josnicia faptei sale. Apoi, după o scurtă tăcere, adăugă : Voi, pionierii, vă limitați munca numai și numai în cadrul detașamentului. Asta nu-i tocmai just. Adevărata voastră muncă trebuie să o desfășurați în școală...

Alexei Ivanîci tăcu din nou, apoi întrebă :

— Dar despre purtarea ta s-a discutat la adunare ?

— Ce purtare ? întrebă Mișa, înroșindu-se.

— Citești în timpul orei, scrii biletele ?

— Nici nu m-am uitat în carte... era numai pe bancă, se dezvinovăți Mișa. Biletul, e adevărat, l-am scris...

— Poleakov, ia spune-mi, — întrebă Alexei Ivanîci, privindu-l atent, — de ce te interesează armele albe ?

— Așa, răspunse vag Mișa, cu ochii în podea.

— Afară de asta, — urmă Alexei Ivanîci, ca și cînd n-ar fi auzit răspunsul, — pe tine și pe prietenii tăi vă interesează și scrierea cifrată. Pînă aici, toate bune... Spune-mi însă la ce vă trebuiesc ?

Mișa nu răspunse nici acum, iar Alexei Ivanîci vorbi mai departe, de parcă n-ar fi observat tăcerea lui

— Se prea poate ca preocupările voastre să fie foarte interesante. Dar veți ajunge oare la rezultatul dorit ? Dacă totul merge bine, continuați... Dacă însă aveți greutăți, spuneți-mi și mie ; poate că vă dau o mînă de ajutor.

Mișa se gîndea cu încordare. Oare să-i arate placa? Iată, sînt două luni de cînd se zbat, se chinuie, dar nu izbutesc să citească inscripția. Pe amîndouă plăcile erau semne identice. Iar cheia cifrului nu exista. Polevoi credea că va găsi cheia în teacă, iar Nikitski credea că ea se află în stilet. În realitate, cheia cifrului nu exista nicăieri... Da, probabil că va trebui să

el rîzînd şi privindu-i din nou. Vreţi să ştiţi ce era acolo. Am să vă spun, n-aveţi grijă, dar ceva mai tîrziu. Acum, fiecare din voi va fi confruntat cu Nikitski. Trebuie să spuneţi tot ce ştiţi. Să răspundeţi cinstit la toate întrebările, fără să născociţi nimic. Treceţi în camera vecină şi aşteptaţi. Cînd va fi nevoie de voi, o să fiţi chemaţi. Încă ceva... spuse Sviridov, scoţînd stiletul dintr-un sertar şi dîndu-i-l lui Mişa. Uite Poleakov, cînd am să întreb eu de ce l-a omorît Nikitski pe Terentiev, tu să arăţi stiletul.

Cap. 72

CONFRUNTAREA

Primul fu chemat Slava, după el Ghenka şi la urmă de tot Mîşa.

Cînd intră în cameră, Mişa văzu la birou, alături de Sviridov, un om în vîrstă, care purta uniformă de marină şi ţinea o pipă între dinţi. Ghenka şi Slava stăteau gravi pe o canapea lîngă perete, ţinîndu-şi şepcile pe genunchi. O santinelă cu arma în mînă veghea lîngă uşă. In mijlocul încăperii, pe un scaun aflat în faţa biroului lui Sviridov, stătea Nikitski. Era îmbrăcat într-un trenci kaki, cu pantaloni bufanţi şi cu cizme. Stătea picior peste picior, cu un aer de totală nepăsare. Părul lui negru era pieptănat cu îngrijire peste cap

Cîteva raze de soare se jucau prin odaie.

Cînd băiatul intră, Nikitski îl fulgeră cu o privire plină de ură. Abia acum văzu Mişa pe obrazul lui cicatricea aceea roşie pe care o ştia de mult: cicatricea era acum aproape de neobservat. Aici însă nu era nici Revsk şi nici căsuţa cantonierului.

Băiatul se uită ţintă la Nikitski. Se uita la el şi îl vedea pe Polevoi bătut şi însîngerat, vedea liniile de cale ferată desfăcute şi întinderea verde a cîmpului pe care goneau bezmetic caii bandiţilor.

— Îl cunoşti pe acest om? întrebă Sviridov, arătînd spre Nikitski.

— Da, îl cunosc.

— Cine este?

— Valeri Sigismundovici Nikitski, răspunse Mişa cu hotărîre, fără să-şi ia ochii de la el.

Nikitski şedea nemişcat.

— Povesteşte amănunţit de unde-l cunoşti, vorbi Sviridov.

Mişa povesti despre atacul bandiţilor asupra Revskului, despre atacul asupra eşalonului şi despre depozitul lui Filin.

— Ce ai de spus la toate acestea, cetăţene Nikitski? întrebă Sviridov.

— Eu v-am spus odată lămurit cine sînt, făcu Nikitski, foarte liniştit. V-am prezentat dovezi mult mai demne de încredere decît născocirile acestui copil.

— Continui să susţii că eşti Serghei Ivanovici Nikolski?

— Da.

— Şi că trăieşti în casa Mariei Gavrilovna Terentieva ca fost subaltern al fiului ei, Vladimir Vladimirovici Terentiev?

— Da. Ea poate confirma acest lucru.

— Continui să susţii că Vladimir Vladimirovici Terentiev a pierit în explozia de pe vas?

— Da. Lucrul acesta îl ştie toată lumea. Eu am încercat să-l salvez, dar n-am reuşit. Eu însumi am fost salvat de la înec de-o şalupă.

— Va să zică, dumneata ai încercat să-l salvezi?

— Da.

— Bine... Acum să răspunzi dumneata, Poleakov... Nu ştii cine l-a împuşcat pe Terentiev? întrebă Sviridov, lungind cuvintele şi fără să-şi ia privirea de la Nikitski.

— El l-a împuşcat, răspunse Mişa cu hotărîre, arătînd spre Nikitski, care stătea la fel de nemişcat ca şi mai înainte. Mi-a spus Polevoi, care a văzut totul cu ochii lui.

— Ce spui despre asta ? se adresă Sviridov lui Nikitski.

— E o absurditate. Nikitski avu un zîmbet silit. După toate acestea să mai și trăiesc în casa mamei lui ! Dacă sînteți dispus a crede asemenea basme, n-aveți decît, vă privește.

— Poleakov, ai vreo dovadă ?

Mișa scoase stiletul și-l puse pe birou. Nikitski își aținti privirile asupra stiletului. Sviridov îl trase din teacă, deșurubă mînerul și scoase la iveală plăcuța de metal. Pe urmă, înșurubă mînerul la loc. Făcu totul fără nici o grabă, iar Nikitski nu-și mai lua ochii de la mîinile lui.

— Ei, cetățene Nikitski, nu cumva cunoști obiectul ăsta ?

— Îl văd pentru prima oară, răspunse Nikitski, lăsîndu-se greoi pe spătarul scaunului.

— Te încăpățînezi. Bine. Continuă... spuse liniștit Sviridov și ascunse stiletul sub mapa de pe birou. Mergem mai departe... Aduceți pe martora Maria Gavrilovna Terentieva, se adresă el santinelei.

În încăpere intră încet o femeie înaltă, într-un palton negru, cu o basma neagră pe cap, de sub care ieșeau cîteva șuvițe de păr cărunt.

— Luați loc, vă rog, spuse Sviridov, arătîndu-i un scaun.

Femeia se așeză și clipi obosită.

— Cetățeană Terentieva, cine este omul acesta ? întrebă Sviridov.

— Serghei Ivanovici Nikolski, spuse încet Maria Gavrilovna, fără să ridice ochii.

— Unde, cînd și în ce împrejurări l-ați cunoscut ?

— În timpul războiului ; îmi aducea scrisori de la fiul meu.

— Cum se numește fiul dumneavoastră ?

— Vladimir Vladimirovici.

— Unde-i acum ?

— A murit.

— Cînd ?

— La 7 octombrie 1916, în explozia de pe vasul de linie „Împărăteasa Maria"

— Sînteţi sigura ca a pierit într-adevăr din cauza exploziei ?

— Desigur, murmură femeia, ridicînd ochii şi uitîndu-se cu mirare la Sviridov. Desigur. Am primit o comunicare oficială.

— Lucrurile lui vi s-au trimis ?

— Nu. Parcă mi le puteau trimite ? Doar nu le-a salvat nimeni.

— Prin urmare, cu acelaşi prilej au pierit şi lucrurile fiului dumneavoastră ?

— Aşa cred.

— Apropiaţi-vă, vă rog.

Terentieva se ridică greoi şi se apropie încet de birou.

— Recunoaşteţi stiletul fiului dumneavoastră ? întrebă Sviridov cu asprime, scoţîndu-l de sub mapă şi întinzîndu-l spre Maria Gavrilovna.

— Da... rosti bătrîna, cercetînd stiletul. Da... şi ea aruncă o privire buimacă spre Nikitski, care şedea nemişcat şi acum. Da... este stiletul nostru... al lui Vladimir...

— Nu vă miră faptul că deşi toate lucrurile fiului dumneavoastră au pierit atunci, totuşi stiletul se află aici ?

Bătrîna nu răspunse. Se sprijinea cu mîinile de marginea biroului, iar degetele îi tremurau.

— Nu spuneţi nimic ?! întrebă Sviridov. Atunci vă rog să-mi răspundeţi şi vă întreb pentru ultima oară : cine este omul acesta ? Şi el arătă spre Nikitski.

— Nikolski, murmură abia auzit bătrîna.

— Aflaţi că omul acesta, — vorbi răspicat Sviridov, ridicîndu-se de pe scaun, — este asasinul fiului dumneavoastră !

Zicînd acestea, Sviridov arătă spre Nikitski. Bătrîna îi urmări mîna cu o privire pierdută, se clătină o clipă şi îşi încleştă degetele de marginea biroului.

— Cum ?... şopti ea înăbuşindu-se. Ce-aţi spus ?...

Fără să o privească, Sviridov citi cu o voce seacă :

— „La 7 octombrie 1916, locotenentul Nikitski a împuşcat pe căpitanul de rangul doi Vladimir Vladimi-

rovici Terentiev. Scopul acestei crime a fost furtul stiletului."

Se lăsă o liniște apăsătoare. Santinela își schimbă greutatea corpului de pe un picior pe celălalt. Patul armei lovi surd covorul. Nikitski ședea nemișcat, privind țintă la vîrful cizmei. Bătrîna parcă înmărmurise. Se uită la Nikitski și în aceeași clipă degetele ei lungi și uscate se încleștară cu desperare pe marginea biroului.

— Valeri... șopti ea. Valeri... Și se prăbuși pe covor. În cădere, fața ei cadaverică spintecă parcă lumina albăstrie din încăpere.

Sviridov și ofițerul de marină săriră îndată să o ridice.

Cap. 73

FAMILIA TERENTIEV

O mașină încăpătoare gonea pe șoseaua Iaroslavskaia. În ea se aflau Sviridov, ofițerul de marină, bătrîna Terentieva și cei trei prieteni — Mișa, Ghenka și Slava.

De o parte și de alta, pe marginile șoselei largi, alergau în urmă căsuțele suburbiilor Moscovei, stîlpii rețelei electrice și semafoarele de la calea ferată Okrujnaia. Mai apoi urmară păduri de pini, vîlcele troienite de zăpadă și satele din jurul Moscovei.

— Stiletul acesta, — povestea Maria Gavrilovna, — a aparținut lui Polikarp Terentiev, renumitul armurier, care a trăit acum o sută cincizeci de ani. Legenda spune că l-ar fi adus dintr-o expediție făcută în răsărit.

Mișa își ghionti prietenii și ridică semnificativ degetul.

— Pe vremea Elisabetei Petrovna, — continuă bătrîna, — Polikarp Terentiev a căzut în dizgrație și a suferit multe nedreptăți ; în cele din urmă s-a retras la moșia lui și în casa de aici a construit o ascunză-

toare. A făcut ascunzătoarea asta, fie silit de vremurile nesigure de atunci, fie numai şi numai din pasiunea deosebită pe care o avea pentru mecanică. Şi azi se mai păstrează în casă multe obiecte făcute de el. O casetă de lemn avînd o ascunzătoare secretă, scripeţi şi pîrghii şi chiar un ceas de fabricaţie proprie. Cu deosebire îl atrăgeau costumele de scafandru şi problema scoaterii la suprafaţă a corăbiilor — lucruri fantastice pentru vremea aceea, desigur. Problema scafandrilor şi a scoaterii vaselor la suprafaţă a rămas, între altele, o tradiţie în preocupările familiei noastre. Cu această problemă s-a ocupat atît fiul şi nepotul lui Polikarp Terentiev, cît şi fiul meu, Vladimir, strănepotul lui. Mulţi din familia noastră au luat parte la diferite expediţii ; aşa, de pildă, bunicul lui Vladimir a petrecut cîţiva ani pe insula Ceylon, străduindu-se să ridice la suprafaţă nu ştiu ce corabie, care a rămas însă pînă la urmă tot în fundul apei. Iar tatăl lui Vladimir aduna date şi informaţii despre corabia „Prinţul Negru“ Toate aceste lucruri erau însă înconjurate de taină, care a devenit astfel taina familiei noastre.

— Interesant ! exclamă Sviridov.

— Particularitatea ascunzătorii, — continuă Maria Gavrilovna, — constă în faptul că despre ea ştie numai un singur om din casă — capul familiei. Cifrul care indică locul şi secretul de deschidere al ascunzătorii, bătrînul l-a tăinuit în mînerul stiletului. Fiul meu a fost ultimul reprezentant al familiei Terentiev. El a primit stiletul de la soţul meu, în decembrie 1915, cînd a venit special pentru asta la Puşkino. Atunci s-a iscat o ceartă între Vladimir şi soţia sa, Xenia, care pretindea să-i lase ei stiletul şi să-i arate ascunzătoarea. Vinovatul principal în această ceartă era fratele Xeniei, Valeri Nikitski. Probabil era convins că în ascunzătoare se aflau lucruri de valoare. Se înşela, desigur, deoarece, dacă ar fi fost aşa, la plecarea lui pe front Vladimir mi-ar fi lăsat mie stiletul.

Mişa şi Slava se uitară batjocoritor la Ghenka.

— Anul trecut, — îşi urmă povestirea bătrîna Terentieva, — m-am pomenit acasă cu Valeri. El căuta să

mă convingă că în ascunzătoare sînt nişte documente compromiţătoare pentru Vladimir ; îmi spunea că Vladimir a murit în braţele lui şi înainte de moarte l-a rugat să distrugă aceste documente şi astfel să-i salveze onoarea. Chipurile, el, Valeri, în acest scop ar fi rămas în Rusia şi din pricina asta era nevoit să se ascundă...

Maşina intră în Puşkino şi se opri în faţa casei Terentievei. Era o clădire din piatră, de modă veche, cu faţada sprijinită de coloane. Mare parte din dependinţele care se înşiruiau în lungul curţii fuseseră lăsate în părăsire şi aveau o înfăţişare jalnică ; casa se păstrase însă în bune condiţiuni. În partea dreaptă a curţii zăpada era neatinsă, iar ferestrele oblonite arătau că numai jumătate din casă e locuită.

Intrară cu toţii în sufragerie, încăpere ocupată aproape în întregime de o masă lungă, cu picioare rotunde şi sculptate. Într-un colţ, faţa de masă era ridicată ; pe muşama se vedeau trei grămăjoare de crupe de hrişcă.

— Există multe ceasuri în casă, — spuse bătrîna Terentieva, — dar nu ştiu care dintre ele este cel căutat de dumneavoastră.

— Probabil că tot acela despre care aţi pomenit mai înainte, spuse Sviridov.

— Atunci să trecem în odaia de lucru.

Aici, în odaia de lucru, într-un intrînd al peretelui, se afla o pendulă, cu cadran galben, pe care, alături de deschizătura pentru cheia de întors arcul, se zărea o crăpătură îngustă. Sviridov deschise uşa cutiei de lemn a pendulei şi puse în mişcare limba acesteia, care porni să se legene cu zgomot într-o parte şi într-alta. Întoarse apoi acele cadranului, astfel ca să arate orele douăsprezece fără un minut, vîrî capul şarpelui încolăcit de pe mînerul stiletului în crăpătura de pe cadran şi îl răsuci cu băgare de seamă spre dreapta.

Toţi cei de faţă aşteptau într-o tăcere încordată. Ghenka încremeni cu gura căscată.

Minutarul tresări ; deasupra cadranului se deschise o uşiţă, de după care ţîşni în afară un cuc ; cîntă de douăsprezece ori, ceasul hîrîi, iar cucul ţîşni încă

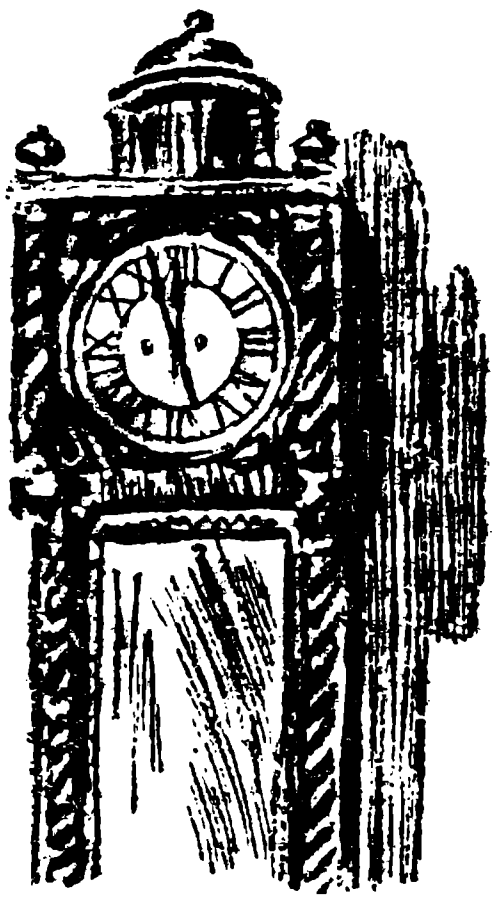

o dată afară. Turnul pendulei fu parcă zguduit de o smucitură ; se deschise o ușiță. Cutia pendulei avea pereții dubli. Secretul ascunzătorii consta în faptul că turnul și cutia pendulei dădeau impresia că alcătuiesc un singur corp. Abia după ce întorceai arcul cu ajutorul șarpelui, în interiorul pendulei se declanșa un alt arc, făcînd să se ridice turnul și deschizînd astfel ascunzătoarea.

De forma unei cutii cubice adînci, ascunzătoarea era plină cu tot felul de acte și hîrtii. Aici erau schițe făcute sul, cu marginile zdrențuite, mape pline de hîrtii, caiete, precum și un alt caiet mai gros, cu scoarțe de marochin.

Sviridov și ofițerul de marină goliră ascunzătoarea cu băgare de seamă și înșirară totul pe birou.

Pe urmă începură să cerceteze însemnările cu atenție, aruncîndu-și din cînd în cînd cîte o vorbă.

Băieții se îngrămădiră în jurul mesei, căutînd să vadă și ei.

— Însemnările sînt orînduite după mări, spunea ofițerul de marină. Iată, aici sînt însemnări privind Oceanul Indian. „Vaporul englez „Grosvenor", — citi el pe scoarța unei mape, — a naufragiat în 1782, în apropiere de insula Ceylon. Incărcătura : aur și pietre scumpe. Bricul „Betsy"...

— Hai mai bine să cercetăm mările noastre, îl întrerupse Sviridov.

— Așa e, ai dreptate, răspunse ofițerul de marină și, după ce cercetă printre mape, scoase la iveală una : Marea Neagră ! Uite ce scrie : „Trapezund", corabia hanului Devlet-Ghirei din Crimeea... „Prințul Negru" a naufragiat la 24 noiembrie 1854 în Golful Balaklav, în timpul unei furtuni ; încărcătură — cinci milioane

ruble aur..." Tii ! aici e o întreagă listă, — exclamă ofiţerul de marină, răsfoind hîrtiile şi clătinînd din cap, — ce de informaţii ! E un material extrem de preţios. Avem coordonatele geografice exacte ale punctului de scufundare, precum şi relatările martorilor oculari...

— E strașnic ! exclamă vesel Sviridov. Pentru noua noastră întreprindere „Sudopodiom" [1], toate acestea vor fi de mare folos.

— Da, — întări ofiţerul de marină, — de nepreţuit folos.

Cap. 74

PRIMIREA IN COMSOMOL

Maşina gonea pe şoseaua Iaroslavskaia, înapoi spre Moscova. Pe locurile din spate stăteau tolăniţi Mişa, Ghenka şi Slava. Sviridov şi ofiţerul de marină rămăseseră la Puşkino, la bătrîna Terentieva, iar pe băieţi îi trimiseră la Moscova, întrucît toţi se grăbeau să ajungă la şcoală, unde avea loc adunarea festivă închinată celei de a cincea aniversări a Armatei Roşii.

— Imi place să merg cu maşina, spuse Ghenka, rezemîndu-se fudul de speteaza moale a canapelei.

— Obişnuinţa, observă Mişa.

— Totuşi, bătrînelul era destul de nesuferit, vorbi din nou Ghenka.

— De cine vorbeşti ?

— De Polikarp Terentiev.

— De ce ?

— Nu putea el să arunce şi ceva în numerar ?

— Ia vezi, ia vezi, rîse Mişa. Vorbeşte-ne acum şi despre aţă...

— Ce legătură are asta cu aţa ? Crezi că eu nu ştiam atunci că în depozit la Filin erau arme ? Ştiam foarte bine. Intr-adins spuneam că e aţă... ca să păstrez caracterul conspirativ al cercetărilor noastre. Numai din pricina asta, pe cuvîntul meu. Cît despre Nikit-

[1] Sudopodiom — întreprindere pentru scoaterea la suprafaţă a navelor scufundate. (N. R.)

ski. am priceput din prima clipă că e spion. Uite, o să vedeţi pînă la urmă va recunoaşte că el a pus la cale explozia de pe „Impărăteasa Maria".

— E straşnic, nemaipomenit ! exclamă Mişa. Nikitski stătea ascuns la Puşkino, dar Sviridov le ştia pe toate. Aşa că tot ar fi fost prins la graniţă.

— Mişa, — spuse Slava, — ce-i cu scrisoarea aia ?

— Aha, da, îşi aduse aminte Mişa.

Băiatul scoase din buzunar un plic pe care i-l dăduse Siviridov cu un aer misterios abia cu cîteva clipe înainte de plecare. Pe plic sta scris cu slove mari „Lui Mihail Poleakov şi Ghenadi Petrov — personal"

— Ai văzut ? făcu Ghenka, uitîndu-se batjocoritor spre Slava. De tine nici nu pomeneşte.

— Nu te grăbi, i-o reteză Mişa. Intîi s-o citim.

Băiatul desfăcu plicul şi citi cu glas tare :

„Noroc, dragi copii, Mişa şi Ghenka ! Ia ghiciţi voi, de la cine-i scrisoarea asta ? Aţi ghicit ? Ei, sînt sigur că aţi ghicit. Da, e adevărat, de la mine, Serghei Ivanîci Polevoi. Ei, Mihail Grigorievici, cum merg treburile ? Bine ? Ai ? !

Tovarăşul Sviridov mi-a scris despre voi. Bravo ! Nici nu credeam c-o să-i veniţi de hac lui Nikitski. In ce mă priveşte, vă spun drept că mi-e ruşine, fiindcă mi-a cam muiat oasele, atunci, la Revsk.

Stiletul vi-l dăruiesc vouă ca amintire. Am auzit că mai aveţi un prieten şi sînteţi trei, aşa că eu vi-l dăruiesc la toţi trei. Cînd o să fiţi mari şi o să vă întîlniţi, uitîndu-vă la stilet, o să vă aduceţi aminte de tinereţea voastră.

Despre mine, pot să vă spun că am intrat iar în marină. Numai că acum am altă muncă. Scoatem corăbiile scufundate din fundul apei, le reparăm şi le dăm drumul să plutească pe mări şi pe oceane...

Cu aceasta încheiu scrisoarea mea.

Vă doresc din inimă să creşteţi adevăraţi bolşevici, fii credincioşi ai Marei noastre Revoluţii. Cu salutări comuniste, Polevoi."

...Maşina intră în Moscova. Undeva departe se vedea turnul Suharev.

— Să ştii că am întîrziat la adunare, spuse Mişa.

— Poate că ar fi mai bine să nu ne ducem de loc, ce ziceţi ? propuse Slava. Ce plăcere, tu să stai şi să priveşti, şi alţii să primească carnetul de comsomolist !

— Tocmai de aceea trebuie să mergem, susţinu Mişa. Altfel au să rîdă şi mai tare de noi.

— Gata, am ajuns, îi vesti şoferul.

Băieţii se dădură jos din maşină şi intrară în grabă în şcoală. Şedinţa începuse într-adevăr. Scara şi coridorul erau pustii. Doar mătuşa Broşa şedea la garderobă şi împletea din andrele.

— Nu-i voie să intraţi, le spuse ea. Să nu mai întîrziaţi altă dată.

— Ei, mătuşică Broşa, — vorbi rugător Mişa, — de dragul sărbătorii...

— De dragul sărbătorii, fie ! spuse mătuşa Broşa, luîndu-le paltoanele.

Băieţii urcară scara şi intrară încetişor în sala unde avea loc şedinţa. Lîngă uşă se opriră.

Sala era înţesată de elevi. În fund, pe o estradă, se afla masa prezidiului, acoperită cu o pînză roşie. Pe perete, deasupra ferestrelor mari, pe o fîşie de pînză roşie, sta scris „Să tremure clasele stăpînitoare în faţa revoluţiei comuniste. Proletarii n-au de pierdut decît lanţurile. Ei au o lume de cîştigat !“

Mişa abia putu să citească lozinca. Discul alb al soarelui de februarie îşi trimitea razele prin ferestre, luîndu-ţi ochii.

Kolea Sevosteanov tocmai îşi termina raportul.

— Tovarăşi ! — sfîrşi el închizîndu-şi bloc-notesul, — ziua de astăzi este cu atît mai însemnată pentru noi, cu cît prin hotărîrea biroului comitetului U.T.C.R. al raionului Hamovniki, este primit în Comsomol primul grup alcătuit din cei mai buni pionieri din detaşamentul nostru. Aceştia sînt...

Cei trei prieteni se înroşiră pînă în vîrful urechilor.

Ghenka şi Slava stăteau cu capul lăsat în piept. Mişa se uita ţintă la discul albicios al soarelui ochii îl dureau şi i se părea că zarea întreagă este acoperită cu mii de sori orbitori.

— Aceştia sînt, — repetă Kolea, — deschizînd din nou bloc-notesul : Voronina Margareta, Kruglova Zi-

naida, Ogureev Alexandr, Eldarov Sveatoslav, Poleakov Mihail, Petrov Ghenadi...

Ce era asta ? Oare n-au auzit ei bine ?

Cei trei prieteni se uitară unul la altul şi Ghenka, într-o explozie de bucurie, îl înghionti zdravăn pe Slava. Slava vru să-i întoarcă ghiontul, dar Alexandra Sergheevna, care stătea aproape de ei, ridică degetul amenințător. Băiatul se mulţumi doar să-l calce pe Ghenka pe picior.

Pe urmă se ridicară cu toţii în picioare şi începură să cînte „Internaţionala".

Mişa cînta cu o voce răsunătoare, care tremura de emoţie.

Discul soarelui se aprindea din ce în ce. Razele lui îmbrăţişau zarea întreagă, luminînd deopotrivă casele, acoperişurile şi Kremlinul cu turnurile lui.

Mişa se uita ţintă la soare şi i se părea că vede înaintea ochilor eşalonul, ostaşii roşii, pe Polevoi în mantaua lui cenuşie şi pe muncitorul acela vînjos care zdrobea cu un ciocan greu lanţurile ce încătuşau globul pămîntesc.

CUPRINS

STILETUL

	Pag.
Cuvînt înainte	
Partea întîi	5
Partea a doua	58
Partea a treia	111
Partea a patra .	155
Partea a cincea	191
Partea a șasea .	277

Redactor responsabil : NATALIA PETRUȚ
Tehnoredactor : TANȚA VULCĂNESCU

Dat la cules 14.11.1962. Bun de tipar 1.12.1962. Apărut 1962. Comanda nr. 6160. Tiraj 40.160. Broșate 38.100 + legate 2060. Hîrtie tipar de 50 g/m² 540×840/16. Coli editoriale 13,2. Coli de tipar 17. A T. 2290. C Z. pentru bibliotecile mici 8(A)(R).

Tiparul executat sub comanda nr. 21.182 la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii, Piața Scînteii nr. 1, București — R.P.R.